Q.403.104
The Public Library of the City of Boston.





** Q.403.104

[illegible]
Fr. 13 – 1856
06

Jonᵗ Peckover.
Wisbech.

Dibdin [illegible] 1802[?]

All hail to thee Gerard de Leew for thou wast a diligent and spirited artist; and thy fonts are cited as they merit to be, in the land which gave birth to thy contemporary and perhaps correspondent William Caxton. I consider De Leew, upon the whole (including with becoming modesty) to have been a very intelligent as well as [illegible] printer. His types have a fine jolly aspect ×.

× Typographer has good reason to "hail this enterprising typographical genius. He seems [to have] printed with various founts of letters all gothic. The Dialogue [illegible] specimen of his larger type in [illegible] the bibliographical [illegible] was printed three years only [illegible] well [illegible] of Master Gerard de Leew who [illegible] 39 works at Gouda & 56 at Antwerp [illegible] printed at [illegible] 1476 [illegible]

[illegible] the Dialogue [illegible] of [illegible] Forty four [illegible] [illegible]

Prefatio ī librū qui dicitᷣ dyalogꝰ creaturarū moralizatꝰ omni materie morali iocūdo et edificatiuo modo applicabilis Incipit feliciter



Quoniā ſicut teſtaᷣ yſidorus in liᵒ de ſūmo boᵒ liᵒ pᵒ caᵒ quarto dicens ꝙ ex pulchritudine circūſcripte nature oſtendit nobis deꝰ pulchritudinis ſue ꝑtē aliquā· qui circūſcribi nequit et intelligi· vt ipſis eiſdem veſtigijs homo reuertatur ad deū q̄bus auerſus eſt a deo Et q̄ ꝑ amorē pulcritudinis creature· a creatoris forma ſe abſtulit · rurſus ꝑ creature decorem· ad creatoris ſui pulchritudinē reuertatur Que quidem creature · et ſi nobis ſicut liber iſte fingit · dyaletice | voce formata nō loquātur Inclinacione tamē et naturalis īſtitutionis ꝓprietate·nos docere noſtroſqꝫ mores corrigere ſi bene pēſamus · nō deſinūt Quod illud glorioſū lumen doctorū Sanctus auguſtinus optime intelligebat cū dicebat O domine deꝰ ōnes creature tue q̄s feciſti· ad me clamāt· et clamare nō deſinūt vt te ſolū deū creatorem meū ſup omnia diligā · ¶Et ideo auctor libri iſtius hec rite conſiderans quoſdā dyalogos creaturarum ad ſanā et moralem doctrinā applicauit | confinxit et compoſuit · vt ꝑ creaturarū quaſi nobis loquētiū ꝓprietates · ſimul in moribus erudiamur et tedium audientiū euitemus·et ipſorū audienciū memoriam adiuuemꝰ quod maxime per rerū ſimilitudines procuratur Saluator enī noſter ōniū predicatorū perfecta forma | fabulis · paleſtinorū more · vſus eſt· vt rerū ſimilitudine ad viam veritatis homines ꝑduceret Auctor ergo libri preſentis iocūdo modo morales doctrinas ī exterminiū viciorū et virtutū promocionē introducit · quod

vtiq; licet et expediens eſt ut dicit doctor ſanctus ſcda ſcde · q ·
clxviij In ſolutione vltimi argumenti Et hoc ſi fictio exterior
interiori deuotioni et diſpoſitioni bone cōueniat ¶ Vtilis eſt
ergo preſens liber predicatoribus et alijs quibuſq; itelligenti
bus cōtra fatigationē animalē · ut p delectationē iocūde mate
rie aliqualiter intermiſſa itencione ad inſiſtendū racionis ſtu=
dio ſimpliciū animi ad altiora trahātur Sicut ī collacionib9
patrū legit² q beat9 euāgeliſta iohānes dū quidā ſcādalizare
tur q eū cū ſuis diſcipulis ludentē īuenit · dicitur · illi mādaſſe
q arcū gerebat ut ſagittā traheret · quod cū pluries feciſſz que
ſiuit vtrū hec cōtinue facere poſſet Qui reſpondit · q ſi hec con
tinue faceret · aut arcus frangeretur aut remiſſius telū proice=
ret Ex quib9 Beatus iohānes intulit: q ſimiliter animus ho=
minis frangeretur ſi nunq a ſua intencione relaxaretur Et h°
idem dicit phūs ī iiij° ethicorū q in huius vite conſeruacione
quedā anime requies cū ludo ſeu iocūditate habetur · q vtiq;
virtuoſa eſt · ſi ut dicit Ambroſi9 in primo de officijs hoc ī tali
bus iocundis actionibus ſeu verbis caueamus · ne dū relaxare
animū volum9 · omnē armoniā bonorū operū per contemp=
tum quendam ſoluamus ¶ Iſte ergo liber dyalogus creatu=
rarum appellatus ſic materias iocundas fingit ut morum
grauitas et aptitudo doctrine per ſanctorū auctoritates doc=
torū exornetur habens duas tabulas prenotatas Quarum
prima exprimit de quibus creaturis tractant ſinguli dyalo=
gorum ut lector quo citius habeat circa que verſatur eius in=
tencio Secunda tabula alphabetico ordine generaliter ſingu=
las materias virtutum et viciorū ad mores componendos ⁊
corrigendos predicatorem et inquirentem docet Que ſcilicet
cuilibet narracioni ſibi in proceſſu ſermonum conuenire poſ
ſunt ⁘

¶ Prima tabula inſinuans naturas et efficacias ſingula
rum creaturarū ſcdm modū perſuaſiuū Incipit felcite r

DE ſole et luna Dyalogus pꝛimus
De ſaturno et nube Dyalogus ſecundus
De ſtella tranſmontana Dyalogus tercius
De heſpero et lucifero Dyalogus quartus
De arcu celi et cancro Dyalogus quintus
De celo et terra Dyalogus ſextus
De are et vento Dyalogus ſeptimus
De littore et mari Dyalogus octauus
De igne et aqua Dyalogus nonus
De aqua et igne Dyalogus decimus
De fluuio et mari Dyalogus vndecimus
De monte et valle Dyalogus duodecimus
De gemmis lapidibus pꝛecioſis Dyalogus decimꝰtercius
De ſmaragdo et anulo Dyalogus decimusquartus
De ſaphiro et aurifice Dyalogus decimusquintus
De topaſio pꝛecioſo Dyalogus decimus ſextus
De carbunculo et ſpeculo Dyalogus decimus ſeptimus
De achate et ſeraſte Dyalogus decimusoctauus
De auro et plumbo Dyalogus decimusnonus
De auro et argento Dyalogus viceſimus
De argento et ferro Dyalogus viceſimuspꝛimus
De ſtagno et ere Dyalogus viceſimusſecundus
De ſera et claue Dyalogus viceſimustercius
De cacabo et cathena Dyalogus viceſimusquartus
De herbis et arboꝛibus Dyalogus viceſimusquintus
De ruta et animalibus venenoſis Dyalogus viceſimꝰſextꝰ
De yſopo et mercurio Dyalogus viceſimusſeptimus
De abꝛotano et lepoꝛe Dyalogus viceſimusoctauus
De plantagine et ſimia Dyalogus viceſimusnonus
De verbena et lupo Dyalogus triceſimus
De mandꝛagora ⁊ venere Dyalogus triceſimuspꝛimus
De roſario et perdice Dyalogus triceſimusſecundus
De rampno et damula Dyalogus triceſimustercius
De mirto et muliere Dyalogus triceſimusquartus

De cedro libani	Dyalogus triceſimus quintus
De duabꝰ arboribꝰ	Triceſimꝰ ſextus
De delphino et anguilla	Dyalogus triceſimus ſeptimus
De ſyrene et lubrico	Dyalogus triceſimus octauus
De vento marino guloſo valde	Dyalogꝰ triceſimꝰ nonus
De quinq; dētalibus ⁊ piſcatore	Dyalogus quadrageſimus
De lucio ⁊ baſiliſco	Dyalogus quadrageſimꝰ primus
De ſturione qui ad mare ꝑrexit	Dyalogꝰ q̄drageſimꝰ ſecūꝰ
De murenula ⁊ cocodrillo	Dyalogus q̄drageſiꝰ terciꝰ
De lucio ⁊ tricha	Dyalogus quadrageſimꝰ quartꝰ
De regina ⁊ ydro	Dyalogꝰ quadrageſimꝰ quītus
De carpione ⁊ trimallo	Dyalogus quadrageſimꝰ ſextus
De rana ⁊ cācro	Dyalogꝰ q̄drageſimꝰ ſeptimus
De piſcatore ⁊ piſciculo	Dyalogꝰ quadrageſimꝰ octauus
De aq̄la ⁊ auibꝰ ⁊ leone ⁊ aliis beſtiis	Dyaꝰ q̄drageſimꝰ nonꝰ
De aquila que citauit ōnes volucres	Dyalogꝰ quiquageſimꝰ
De herodio ⁊ miluo	dyalogus quiquageſimꝰ primus
De grue q̄ volebat volare ad ſolē	dyaꝰ quiquageſimꝰ ſecūdꝰ
De ſterla q̄ cepit leporē	dyalogꝰ quiquageſimꝰ tercius
De ſtrucione ⁊ cirurgico	dyalogꝰ quiquageſimꝰ quartus
De falcone et gallo	dyalogꝰ quiquageſimꝰ quitus
De aſture que miſit ad caridriū	dyaꝰ quiquageſimꝰ ſextus
De oſmerillo ⁊ accipitre	dyaꝰ quiquageſimꝰ ſeptimus
De carflācho q̄ voluᵗ ſe regulari	dyaꝰ quiquageſimꝰ octauꝰ
De vpupa et papago	dyalogꝰ quiquageſimꝰ nonus
De gallina et colūba	dyalogꝰ ſexageſimus
De gallo ⁊ capone	dyalogus ſexageſimus primus
De faſione et pauone	dyalogus ſexageſimꝰ ſecūdus
De coruo et ficedula	dyalogus ſexagiſimus tercius
De notticorace ⁊ alauda	dyalogus ſexageſimus quartus
De caudetremula et faſiano	dyalogus ſexageſimꝰ quitꝰ
De philomena ⁊ coruo iter ceteras aues	dyaꝰ. ſexageſiꝰ ſextꝰ
De ciconia ⁊ yrūdine	dyalogus ſexageſimus ſeptimus
De pigardo et alieto	dyalogus ſexageſimus octauus

De onocrotalo et azino Dyalogus ſexageſimusnonus
De cigno et coruo Dyalogus ſeptuageſimus
De ornice et gallina Dyalogus ſeptuageſimusprimus
De qualia et alauda Dyalogus ſeptuageſimusſecundus
De pſone rapace Dyalogus ſeptuageſimustercius
De mergulo negligente Dyalogus ſeptuageſimusquartꝰ
De carduello in cauea Dyalogus ſeptuageſimusquintus
De ibice imūda et apothecario Dyalogꝰ ſeptuageſimꝰſextꝰ
De pellicano ſolitario Dyalogus ſeptuageſimꝰſeptimus
De turture caſta Dyalogus ſeptuageſimusoctauus
De perdice fure Dyalogus ſeptuageſimusnonus
De pica et agaziis Dyalogus octuageſimus
De miluo q̇ decepᵗ pullos cuiuſdā ornicis Dyaꝰ octuageꝰp̄mꝰ
De bubone q̇ voluit habē dominiū alitū Dyaꝰ octuageſiꝰſecūꝰ
De auibus terrenis et aquoſis Dyalogꝰ octuageſimꝰterciꝰ
De ruſtico et apibus Dyalogꝰ octuageſimusquartus
De leone q̇ pugnauit cū aquila Dyalogꝰ octuageſiꝰquītꝰ
De leone q̇ vxoraᵗ duos catulos ſuos Dyalogꝰ octuageꝰſextꝰ
De grife tyrāno Dyalogus octuageſimusſeptimus
De leopardo et vnicorni q̇ pugnabāt cū dracone Dyalogꝰ octuageſimusoctauus.
De elephāte qui genua nō flectit Dyalogꝰ octuageſīꝰnonꝰ
De ſatiro qui ſibi vxorē accepit Dyalogꝰ nonageſimꝰ
De dromedario et eius curſu Dyalogꝰ nonageſimꝰp̄mus
De leone q̇ edificauit cenobium Dyalogꝰ nonageſimꝰſecūdꝰ
De onocētauro qui fecit palaciū Dyalogꝰ nonageſiꝰterciꝰ
De rinocerone q̇ deſpiciebat ſenē Dyalogꝰ nonageſiꝰq̄rtꝰ
De orice ꝟ orige q̇ nūq̄ īfirmabatꝛ Dyalogꝰ nonageſiꝰquītꝰ
De ſaginario publico Dyalogꝰ nonageſimusſextus
De ſimia que ſcribebat libros Dyalogus nonageſiꝰſeptimꝰ
De cameleoꝑdulo Dyalogus nonageſimusoctauus
De lauro nauta Dyalogus nonageſimusnonus
De leone venatore Dyalogus centeſimus

De tragelapho architectoꝛe	Dyalogꝰ centeſimꝰ pꝛimus
De bubalo caligario	Dyalogꝰ centeſimus ſecundꝰ
De iuuenco coco	Dyalogus centeſimus terciꝰ
De capꝛiolo ioculatoꝛe	Dyalogꝰ cēteſimus quartus
De lepoꝛe iuriſta	Dyalogus centeſimꝰ quintus
De cane et lupis	Dyalogus cēteſimꝰ ſextus
De lupo et azino	Dyalogꝰ cēteſimus ſeptimus
De vrſo et lupo	Dyalogus centeſimus octauꝰ
De damula et lupo	Dyalogus cēteſimus nonus
De vario et ſquillato	Dyalogꝰ centeſimꝰ decimus
De equo et apꝛo	Dyalogus cēteſimꝰ vndecimꝰ
De azino et boue	Dyalogꝰ cēteſimꝰ duodecimꝰ
De hirco et veruece	Dyalogꝰ cēteſimꝰ terciꝰ deciꝰ
De panthera ꝛ poꝛco	Dyaꝰ cēteſiꝰ decimꝰ quartus
De onagro et apꝛo	Dyaꝰ cēteſimꝰ decimus quitꝰ
De ſalamādꝛa et ydꝛo	Dyaꝰ cēteſimꝰ decimus ſextꝰ
De ſimia et taxo	Dyaꝰ cēteſimꝰ decimꝰ ſeptimꝰ
De mure et murilego	Dyaꝰ cēteſimꝰ decimꝰ octauꝰ
De quinqꝫ agnis et lupo	Dyaꝰ cēteſimꝰ decimꝰ nonus
De reptilibus multis	Dyalogꝰ centeſimus viceſimꝰ
De homine et muliere	Dyaꝰ cēteſimꝰ viceſimꝰ pͥmus
De vita et moꝛte	Dyaꝰ cēteſimꝰ viceſimꝰ ſecūdꝰ

Tabula pꝛima explicit feliciter ·:·

Secunda tabula huius libꝛi demonſtrans in oꝛdine alphabetico ſingulas materias circa quas quilibet dyalogoꝝ verſatur Incipit feliciter ·:·

Incipit ſecunda tabula

a Abſtinencia longam et ſanam vitam donat Quere
Dyalogo centeſimo tercio
Accuſare non debet alium eodem crimine deprehenſus
Dyalogo ſeptuageſimonono
Actores malorū et conſencientes in eis pari pena puniuntur.
Dyalogo decimooctauo
Adulatores non ſūt audiendi Dyalogo quadrageſimonono
Adulatores multos decipiunt Dyalogo centeſimo ſexto
Adulatores diſcordias et iurgia ſemināt Dya.° cēteſi.° x.° octa.°
Affectꝰ potēciū debꝫ eē ſēp ad pauperes īclinatꝰ Dya.° ſexa.° ^.°
Agere nemo debet quod naturaliter non poteſt Dyalogo
quinquageſimo quinto
Alter alterius onera portare debemus in caritate Dyalo-
go viceſimotercio
Amarum cōſilium cum quiete et ſecuritate melius eſt q̄ꝫ delec
tabile cum periculo Dyalogo centeſimo duodecimo
Amicꝰ ē q̄s tēpore pſperitatis tātū Dyalogo quīq̄geſi.° ſexto
Amicus probandus eſt Dyalogo centeſimo octauo
Auaricia nunquam ſaciabitur Dyalogo centeſimo nono
Auarus nulli aliquid dare cōſentit Dyalogo triceſimonono
Auarus ſua nō vult cōmunicare Dyalogo octuageſi.° ſeptimo
Auarus qui eſt et pauper ad dignitates et regimina non de-
bent preſici Dyalogo octuageſimoſeptimo
Auarus nunquam ſaturabitur Dyalogo octuageſimoſepti.°
Audi vide tace Dyalogo viceſimoprimo
Aurum et poſſeſſiones dum romani acquiſierunt amplius
bellare non valuerunt Dyalogo centeſimo decimo
b Benefacit nemo inuitus Dyalogo nonageſimoſexto
Beneficiū accepti memor eſto Dyalogo cēteſimovndeci.°
Beneficia preſtanda ſūt īimicis Dyalogo nonageſimooctauo
Beneficiorꝫ eſſe nō debemꝰ imemores Dyalogo viceſimo terc.°

Bonum pro malo reddere debemus Dyalogo nono
Boni a malis pati frequenter habent Dyalogo octauo
Boni malis ſupportant et ſepe pro malo bonum reddunt.
Dyalogo nono..
Boni debent malis fortiter reſiſtere ne poſſent nocere
Dyalogo viceſimoſexto
Bonos multi dyaboli temptant Dyalogo decimoſeptimo
Bonis ſuis vti quilibet debet i ſilẽcio Dyalogo qnq̃geſi⁹ter⁹

Canibus ſimiles debent eſſe rectores Dyalogo octauo
Cantare debemus et pſallere domino voce et corde
Dyalogo nonageſimoſeptimo.
Caritatiue ſeruire debe⁹ iuicem Dyalogo nonageſimoſexto
Caſt⁹ fugere deb; loca luxurioſorũ Dyalogo ſeptuageſiõoct⁹
Caſtus debet fugere conſorcia mulierũ Dyalogo triceſiõpõ
Certa pro incertis dimittere fatuũ eſt Dyalogo centeſimo
Certare non debes cum aliquo de ea re que ad te non pertinet.
Dyalogo octuageſimo octauo
Cauendum eſt ab ypocritis Dyalogo quadrageſimopõ
Cauendũ eſt a falſis et doloſis Dyalogo ſexageſimoprimo
Coacta ſeruicia deo non placent Dyalogo nonageſimoſexto
Cõmorãtes ſimľ rixari nõ debẽt Dyalogo viceſimotercio
Cõmunicaȓ nõ deb; pu⁹ cũ magno Dyalogo viceſimo
Concordia parue res magne fiũt Dyalogo quinto
Cõcordia inter fratres ſeruãda ẽ Dyalogo nonageſiõſecũdo
Confeſſionem que impediunt Dyalogo centeſiõ deciõſex⁹
Cõfeſſor deb; eſſe diſcret⁹ ⁊ caut⁹ Dyalogo viceſimonono
Conſiliarij falſi ſũt deuitandi Dyalogo quadrageſiõnono
Conſilium malum ſepe dantes ipſum inuoluit
Dyalogo centeſimo primo
Conſilium amarum ſanius eſt cum quiete q̃ quod eſt delec-
tabile cum periculo Dyalogo centeſimo duodecimo
Cõſiliũ ſenũ frequẽter ẽ ſanũ Dyalogo centeſiõ decimonono

Conſilium parentum ſpernendum non eſt in bonum Dya-
logo octuageſimoſexto·
Cōſuetudo nō bona nocebit ī fine Dyalogo ſeptuageſi° tercio
Conſuetudo altera natura Dyalogo centeſimo decimoq̄rto
Contenti eſſe debemus cum hÿs que nobis largitur deus
Dyalogo octuageſimotercio
Continēcia magna fuit in ſenib⁹ Imperatorib⁹ ac alÿs princi-
pib⁹ necnon et in philoſophis Dyalogo cēteſi° viceſimop̄mo
Contrario ſuo null⁹ debet ſe cōiūgere Dyalogo decimo
Conuerſionem peccatoris tres diaboli īpediūt Dyalogo
centeſimo decimoſexto·
Conuerti multi non audent timore auſteritatis regule·
Dyalogo quinquageſimooctauo
Conuicia pacienter ſūt toleranda Dyalogo cēteſiō deciōquito
Conuicia et obprobria illata ſuſtinere debemus exemplo pa-
ganorum Dyalogo octuageſimo primo
Corpus ſuū debet homo libenter in mortem exponere pro criſ-
to ſicut ipſe pro nobis ſuum dedit Dyalogo q̄drageſimoq̄nto
Correptores amare debemus Dyalogo ſeptimo
Credere debent iuuenes ſenioribus Dyalogo quagrageſimo
Credere debem⁹ ſēper ſano cōſilio Dyalogo cēteſiō deciōnono
Credere debemus nō ōni verbo Dyalogo octuageſimo
Criſti ymitacione vindictam proximo libenter remittere de-
bemus Dyalogo nono
Cui des id eſt accōmodes videto Dyalogo cēteſiō deciōſeptō

DAns altiri aliquid vide cui des Dyalogo cēteſiō ſexto
Dare debe⁹ deo et pauperibus de optimis Dyalogo
ſeptuageſimo quinto
Decipit² homo ſepe q̄ mulieri credit Dyalogo triceſiōocteuo

Detractoꝛ frequenter male perit dyalogo centeſimo x.º octa.º
Diabolum non debet criſtianus audire dyalogo deciõſeptiõ
Diabolus reſiſtentibꝰ ſibi fugit et debilis efficitur
dyalogo quadrageſimoquinto
Dicere noli ea que pꝛo certo non ſciueris dyalogo triceſimo
Diſcrecio õnia opera facit bona .et mala que ſine ea fiunt
dyalogo nonageſimopꝛimo
Diſcoꝛdia magne res dilabuntur et pue fiũt dyalogo quinto
Diſcoꝛdantes pacificare debemus dyalogo octuageſiõoctauo
Ditari nõ feſtinẽt nimis negociatoꝛes dyalogo nonage.ºnono
Diuicie mundi fallaces ſunt et ideo contemnende
dyalogo triceſimoſecundo
Dominari volentes iniuſte frequenter male pereunt
dyalogo octuageſimoſecundo
Doꝛmientes ſepe a dyabolo ludificantur et maculantur
dyalogo ſeptuageſimo
Dura ſuſtinere debet q̃ dulcia cupit habere dial.º octuage.ºqr.º

Elemoſinã dare nõ volũt auari dyalogo triceſimonono
Exaltãs ſeipſũ humiliabitur dyalogo quĩqgeſiõſecũ.º

Felix quẽ faciũt aliena picula cautũ . dya.º q̃dꝛage.ºqr.º
Feſtucam videns in oculo alterius trabem non videt
in ſuo dyalogo viceſimo pꝛimo
Feſtucam frequenter in oculo ſuo ſuperbus non conſiderat
dyalogo ſexageſimo quinto
Fides mẽtita ab ĩgratis ſepe reddit² dyalogo cẽteſiõ x.ºſeptiõ
Fidem dare non debemus verbis ſophiſticis et ingenioſis
dyalogis octuageſimo et centeſimo ſeptimo
Filij et filie a parentibus in virtutibus ſunt exercitandi

et ad opera mechanica diſponendi exemplo antiquozum
Dyalogo ſexageſimoſecundo
Finis in omnibus rebus pzeponendus eſt et pzefigendus
Dyalogo nonageſimotercio
Foueā qui fodet incidet in illā Dyalogo centeſimo deciōviijꝰ
Fraus ſumme vitanda eſt in negociacionibus Dyalogo
nonageſimonono.

Gaudere non poſſumus hic cum ſeculo et gaudere poſtea
cum criſto Dyalogo octuageſimoquarto
Gaudere cum gaudentibus Dyalogo ſexageſimo
Gaudium mundi bzeue Dyalogo ſexageſimo
Grati eſſe debemus pzo beneficijs benefactozibꝰ Dyalogo
centeſimo vndecimo
Gula multos occidit Dyalogo centeſimo tercio
Gule appetitu multi cozruerunt Dyalogo quadzageſiōqrto
Gule continencia et ſobzietas fuit in antiquis gentilibus et
philoſophis Dyalogo octuageſimotercio

Homo debet iratū pzoximum pacificare Dyalogo ſexto
Honeſtꝰ nō debꝫ cū turpibꝰ cōuerſari Dyalꝰ triceſiōpꝰ

Incipiunt plures bene qui male finiunt Dyalꝰ triceſiꝰ 2ꝰ
Infirmis debeꝰ ſeruire libēter Dyalꝰ nonageſiꝰqnto
Infirmitas datur homini ad ſalutē Dyalogo nonageſiōqnto
Ingratitudo quid cōmereat Dyalogo pzimo
Ingratus quomodo punitur Dyalogo quadzageſimooctauo
Ingrati mala pzo bonis reddunt Dyalogo quadzageſiōoctaꝰ
Inferioz non debet ſe equare ſuperiozi Dyalogo viceſimo
Inimico humili credendū non eſt Dyalogo triceſimoſeptimo
Iniuriam faciens recipiet Dyalogo ſexageſimoſeptimo
Inuidia bonos diffamat Dyalogo viceſimoſecundo
Inuidus ſepe male perit cadens in foueam quam alteri fecit
Dyalogo centeſimo viceſimo
Ira ſedari debet quātocius Dyalogo ſexto

Iratus putat ſe plus poſſe ꝙ̄ poſſit dyalogo quadrageſĩo terꝰ
Ipocrite ſub bona ſpecie homines decipiũt dyal° q̄drageſĩo p̄°
Immundi mundari nolunt dyalogo centeſimo decimoquarto
Inobedientes puniuntur dyalogo quinquageſimo
Inimicũ humiliatũ ſpernẽ nõ debeꝰ dyalogo centeſĩo x° nono
Iudex debet cauſã diſcutẽ ãteꝙ̄ iudicet dyalogo triceſĩo ſexto
Iudex nõ debet aliũ iudicaẽ dũ ipſe eodẽ crimine culpatur
dyalogo ſeptuageſimonono
Iudicium cum ira fieri non debet dyalogo ſeptimo
Iudicium iuſtum fiet dyalogo octuageſimonono
Iuſticia nemini parcit dyalogo octuageſimonono
Iuſticia eciã ĩ ꝓprios filios malos ſeruãda· dyal° viceſĩo ſexto
Iuua teipſũ et iuuabit te deus dyalogo quĩquageſimooctauo
Iuuenũ cõſilia nõ ſemꝑ ſana dyalogo quadrageſimo

LAborare debemus et ociũ fugere dyalogo decimotercio
Laborare debemꝰ in iuuentute vt in ſenectute ĩueniaꝰ
dyalogis ſeptuageſimotercio et ſeptuageſimoquarto
laborare refugiẽs in egeſtate erit· dyalogo ſeptuageſimoq̄rto
laus ſordet propria dyalogo quadrageſimoſexto
leticia immoderata nocet dyalogo ſexageſimo
leuare nõ ſe debꝫ q̇s ſupra ſtatũ ſuũ dyalogo quĩq̄geſĩoq̄nto
libertas omnibus preualet dyalogo quinquageſimonono
litigare noli cum muliere mala dyalogo triceſimo
litigantes cum potencioribus ꝑdũtur dyalogo q̇nq̄geſĩop̄mo
locutum quoſdã penitet tacuiſſe nũꝙ̄ dyalogo viceſimop̄mo
loqui nemo debet vbi non eſt auditus dyalogo ſexageſĩo ſex°
luxuria aſſuetus reſipiſcit raro dyalogo ſeptuageſimoſexto

MAgno ſe nõ debꝫ paruꝰ coeq̄re dyalogo ſeptuageſĩo r°
Maiores nõ debẽt cõtẽnere minores dyal° viceſĩoq̄rto
Maledicta ſuſtinere debemus paciẽter dyal° cẽteſĩo deciõqn°

Mali ſanati ab īfirmitatibꝰ ſēp ſūt peiores Dyaloꝰ viceſiō .4.
Malo debemꝰ cōtraire ⁊ nō cōſentire Dyalogo decimooctauo
Malum minus eligendum Dyalogo quinquageſimoſexto et ſexageſimoſeptimo
Manere domi religioſis meliꝰ ē ꝙ vagari Dyalogo cēteſiō xijꝰ
Medicū animarū ciciꝰ querere debemꝰ Dyalogo viceſiōnono
Medium tenuere beati Dyalogo nonageſimoprimo
Misereri debemus ſuper afflictis Dyalogo ſexageſiōtercio
Mori elegerunt antiqui pocius ꝙ fidem frangere Dyalogo quinquageſimoſeptimo
Mortis timor ficte quoſdā humiliat Dyalogo viceſiōſeptimo
Morti nos debemus exponere pro republica vel quando vitare nō poſſumus Dyalogo quadrageſimoſeptimo
Morte omnes pereunt Dyalogo ſeptimo
Mortem euadere nullus poteſt Et multa alia de morte Dyalogo centeſimo viceſimoſecundo
Mulier bona perpetuale refugiū Mala vero perhennale tormentum Dyalogo nonageſimo
Mulieres conſeruare decet caſtitatem ſui ſtatus Dyalogo ſeptuageſimooctauo
Mulieris vanus quomodo ſit ornatꝰ Dyalogo q̇nq̄geſiōq̄rto
Mulieris colloquium vitare debemus Dyalogo triceſiōp̄mo
Mulieris ſpeciem non concupiſcas Dyalogis triceſimo octauo et centeſimo viceſimoprimo
Mulieris mala ligua grauior eſt ſup ōnia Dyaloꝰ nonageſiō
Murmurare cōtra potētes periculoſū Dyalꝰ q̇nq̄geſiōp̄mo
Mutuū reddere iuſtum Dyalogo centeſimo vndecimo

Obedire debent ſerui dominis ſuis Dyalogo duodeciō
Obiurgari nō debes calamitoſū Dyalꝰ ſeptuageꝰ terꝰ
Ocium fugere debemus Dyalogo decimotercio
Oculorum amiſſio defleri non debet Dyalogo vndecimo

Orabimus ſpiritu et mente dyalogo nonageſimo ſeptimo.
Oracione moyſes vicit amalech dyalogo triceſimo quarto
Ornatus hoīm nō debꝫ q̄ri viciose dyalogo quīquageſiōq̄rto

P Parcialitatem amantes peribūt dyalogo octuageſiōq̄nº
Parentes debent minores proles ad laborem incitare
dyalogo decimotercio
Parentes ſenes et pauperes ac in neceſſitate poſitos ſuſtenta-
re debent proles dyalogo nonageſimoquarto
Parentum cōſiliū bonū ſeruādū eſt dyalogo octuageſiōſexto
Pauperes ⁊ humiles ſūt a maiorib⁹ ꝓtegēdi dyalº ſexagºoctº
Pauperibus auari nichil dant dyalogo triceſimonono
Paruū q̇d poſſidere meli⁹ ē q̄ꝫ nil habere dyalogo cēteſiō q̇nº
Paſſio criſti deſignat᷑ in rege coſdro dyalogo q̈drageſiōſeptiō
Paſtores vigilare debent ſuper gregem dyalogo octauo
Penitentie timore multi non audent ſe ad conuerſionem
dare dyalogo quinquageſimooctauo
Penitenciam agere in ſenectute difficile eſt ei qui in iuuentu-
te non didicit dyalogo ſeptuageſimotercio
Perſeuerancia in bono fine queritur dyalogo triceſimotercio
Petentes īordinate et iniuſte repelluntur dyalogo quarto
Potentes exhibere debent affectum circa inferiores dyalogo
ſexageſimooctauo
Potens non debet inferiorem calcare tempore proſperita-
tis dyalogo ſeptuageſimo
Primatum nemo cupere debet dyalogo ſexageſimoſecundo
Princeps illitteratus vti debet conſiliꝭs doctorum virorum
dyalogo centeſimo quinto
Princeps debet eſſe doctus in diuinis et humanis
legibus dyalogo centeſimo quinto
Principes qui antiquitus fuerunt habuerunt magiſtros

et doctoꝛes ¶ Dyalogo centeſimo quinto
Pꝛobandi ſunt amici et ſocij an fideles ſint ¶ Dyalogo cen-
teſimo octauo
Pꝛomittere nemo debet quod non vult aut poſſit facere
¶ Dyalogo ſexageſimoquarto
Pꝛudens ſit et ſenſatus atq; bene doctus qui cupit fieri apud
pꝛincipes ſublimatus ¶ Dyalogo centeſimo quinto
Pulchꝛi nichil haberi poteſt ſine laboꝛe ¶ Dyalo° triceſiō ſecūdo
Pulchꝛitudinē mulieris ne inſpicias ¶ Dyalogo triceſiō octauo
Pugnare non debent inter ſe partes diſcoꝛdes ¶ Dyalogo
octuageſimo ſeptimo
Pugnare debemus cum hoſtibus infernalibus per contraria
que nobis ingerunt ¶ Dyalogo centeſimo decimoſeptimo
Pugnare nō debet debilis cōtra foꝛtē ¶ Dyalogo cēteſiō viceſiō

Queſtionem ſine cauſa mouentes ſepe confunduntur
¶ Dyalogo quinto
Cum tibi quid datur cur detur reſpice ¶ Dyalogo cēteſiō ſexto

Rectoꝛ populi eligatur qui bonis moꝛibus eſt oꝛnatus
¶ Dyalogo viceſimoquinto
Rectoꝛe bono nō cōtēti merito malo vexātur ¶ Dyalogo tercio
Rectoꝛes nō debēt timere ꝑuerſos et malos ¶ Dyalogo octauo
Rectoꝛes canibus ſimiles eſſe debent ¶ Dyalogo octauo
Rectoꝛum bonitate multi bene valent ¶ Dyalogo viceſiōquinto
Religioſus debet in clauſtro et in cella aſſidue perſiſtere ¶ Dya-
logo centeſimo ſexto
Religioſus cauere debet ad vomitum id eſt ad ſeculum redire
¶ Dyalogo decimoſexto
Religioni male quidā detrahūt ¶ Dyalogo ꝗnquageſiō octa°
Relinquuntur ī moꝛte omnia terrena niſi ſola veſtis linea qua
ſepultura hominis fit ¶ Dyalogo octuageſimoſexto
Rem perditam et irrecuperabilem anxie deploꝛare et querere

non debemus dyalogo centeſimo
Reſiſtite dyabolo et fugiet · dyalogo quadrageſimoquinto

S agittam et laqueos ſuperbus īcurrit dya° cēteſi° q̄nto
Sanctus cum ſancto eris dyalogo decimo
Senes honorare debemus et nō deſpicere dyal° nonage° q̄rto
Sentenciam ex veritate non de alia corruptela iudex iuſtus
debet proferre dyalogo octuageſimonono
Seruicium quod alijs impenditur eſſe debet gratum et
vtile dyalogo viceſimoquarto
Scientibus et expertis credi debet dyalogo nonageſiō primo
Sociatus cum alijs melius eſt eſſe q̄ ſequeſtratus
dyalogo centeſimo decimotercio
Solitarius ſedebit ſeruus dei dyalogo ſeptuageſimoſeptiō
Statu ſuo quo quiſq; vocatus eſt permaneat dyal° cēteſiō 2°
Studere debet diligenter clericus vt ſublimari poſſit
dyalogo centeſimo quinto
Subiecti humiliter ſuis ſuperioribus debēt ſubici dya° · xij°
Succurrere debent maiores minoribus
dyalogo ſexageſimooctauo
Superbia quō humiliatur dyalogo primo
Superbia quomodo punitur dialogo ſecundo
Superbi ſoli videri volunt dialogo triceſimoquinto
Superbi paruos et humiles deſpiciūt dyal° q̄drageſiō ſecūdo
Superbi quō et quare pereunt dyalogo quadrageſiō ſecundo
Suſurro pacem turbat dyalogo centeſimo decimooctauo

T acere meli⁹ q̄ male reſpondere dyalogo centeſiō q̄rto
Tacere debet iuuenis quoaduſq; interrogetur
dyalogo centeſimoquarto
Temperate omnia agi debent dyalogo centeſimo quarto

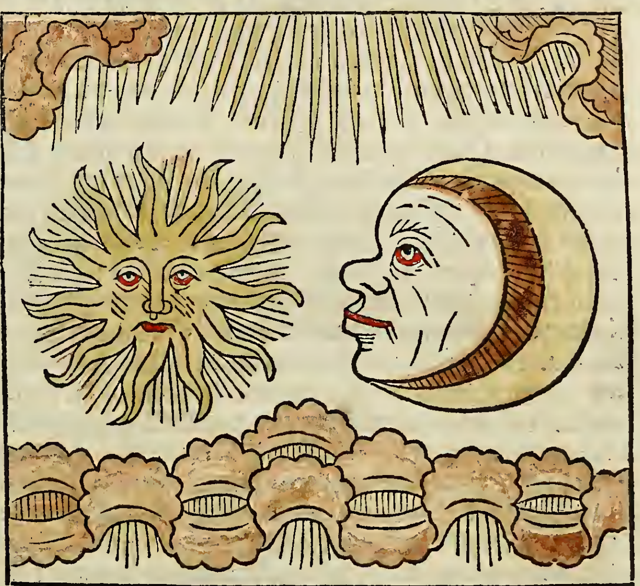
Temporalia iſta contemni debēt Dyalogo octuageſi.º ſecūdo
Temporum mutacio Dyalogo ſeptuageſimoprimo
Temulentus iudex aut iratus non debet ſentenciam proferre Dyalogo triceſimoſexto
Teſtis falſus eſt q̄ ex inuidia teſtatur Dyalogo viceſi.º ſecūdo
Teſtes examinabit iudex anteq̄ ſentenciā proferat Dyalogo octuageſimonono
Timore auſteritatis regule multi ad meliorē vitā et monaſticam non conuertuntur Dyalogo quinq̄geſimo octauo
Tribulaciones preſentis temporis pacienter ſuſtinende ſunt propter premium eterne vite Dyalogo vndecimo

Vagari per ſeculum monacho non competit Dyalogo decimoquinto
Vana loquentes pereunt et veritas permanet Dyalogo decimonono
Vane gloriantes bona ſua perdunt Dyalogo quinquageſimotercio
Ve ſoli Dyalogo centeſimo decimotercio
Veniam petenti tribuere debemꝰ Dyalogo octuageſimop̄mo
Verbis mellitis et blandis multi ſepe decipiuntur Dyalogo centeſimo decimoſeptimo
Verū ſemper dicere debemꝰ Dyalogo centeſimo decimoocta.º
Vicia ꝓpria conſiderare debemꝰ Dyalogo ſexageſi.º quito
Vicijs deſeruiens eorum ſeruꝰ eſt Dyalogo decimoquarto
Vidua prudens non debet facile maritari exemplo trium bonarum viduarum Dyalogo nonageſimo
Vigilantes a demone nō temptantꝛ Dyalogo ſeptuageſimo
Vincere debemus noſmetipſos Dyalogo nono
Vindicta non debet fieri ſine deliberacione Dyalogo nonageſimooctauo
Vilia et abiecta quidam dant pauperibus Dyalogo ſeptuage

ſimoquinto
Vindictā remittere debem⁹ exēplo criſti iheſu Dyalogo nono
Vindictā libenter debem⁹ dimittere Dyalogo nonageſīooct⁹
Virtutes q̇ habꝫ ab oībus honorat᷑ Dyalogo decimoquarto
Virtutes habēs non debet ſe leuiter in publicum oſtendere
Dyalogo decimoquinto
Vita bꝛeuis omnis violenti Dyalogo octuageſimoſecundo
Viuentes deo debent tempoꝛalibus ſubſidijs fulciri
Dyalogo triceſimoquarto
Vſus altera natura eſt dyalogo centeſimo decimoquarto
Vocacione ſua ōnes debēt ꝑmanere dyalogo cēteſimo ſecūdo
Vxoꝛ obedire debet ſuo viro dyalogo nonageſimo
Vxoꝛi cuidam a viro ſuo tria facienda pꝛopoſita ſunt
dyalogo nonageſimo

Explicit ſecunda tabula que valde moꝛalis eſt et bona ⁘

¶ Dyalogus creaturarū optime moralizatus· omni materie morali iocūdo mō applicabil' ; ad laudē dei ⁊ edificacionē hoīm Incipit feliciter



¶ De ſole ⁊ luna Dyalogus primus

Sol eſt ſecundum philoſophum oculꝰ mundi· iocunditas dei· pulchritudo celi· menſura temporum· virtus et origo omnium naſcencium· dominꝰ planetarum· ductor et perfector omnium ſtellarum ¶ luna vero ut dicit Ambroſius in exameron eſt decor noctis· mater totius humoris et miniſtra· menſura temporum· dominatrix maris· immutatrix aeris et emu

latrix ſolis Et propter quod emulatrix ē ſolis·ſoli incepit de-
trahere·ac eum diffamare Sol autem hoc ſentiens loquutꝰ eſt
lune dicens Quare michi detrahis et blaſphemas? Ego ſemp
te illuminaui et preceſſi tu autem ſemper me odis et īpugnas
Cui luna Recede a me quia te non diligo Cum propter tuum
magnum ſplendorem ego nichil apprecior in mundo Si non
eſſes ſeculo ſuplata eſſem ego Cui ſol Ingrata ſufficiat tibi
magnificencia tua·ſi ego in die tu vero in nocte pluſtras Obe
diamus ergo creatori noſtro et noli ſupbire ſuper me· ſed me
permitte lucere in die ac bona domini munire luna vero ma=
gis animata receſſit cum furore·et ſtellas ad ſe clamauit Ag=
gregauitqꝫ magnum exercitum et cum ſole preliari cepit Sa=
gittas enim mittebat aduerſus ſolem et cum iaculis percutere
nitebatur Sol autem cum eſſet ſuperius deſcendit et lunam
cum mucrone partitus eſt et ſtellas deiecit dicens Sic ſemper
cum eris rotunda faciam tibi Hac enim de cauſa vt fabule di=
cunt luna nūquam rotunda permanet· et ſtelle caſum habent
luna ergo confuſa in verecundia manſit dicēs ¶ Turgidam
melius partiri erat ꝙ totam perire ¶ Sic enim multi ſuperbi et
elati volunt ſoli dominari·nec ſuperiorem vel ſimilem cupiūt
habere / Vnde Gloſa Superbia eſt elacio incenſa que inferio=
res deſpiciens·ſuperioribus et paribus ſatagit dominari Nā
velle quidem eſſe ſuper omnes vituperabiliter malum eſt·ſuſti
nere alterum ſibi ſimilem glorioſum eſt vt ait criſoſtimus / De
talibus enim dicit poeta Tolluntur in altum vt lapſu grauio
ri cadant ¶ Et nota ꝙ quanto eſt maior aſſcenſus tanto ē ma
ior et periculoſior caſus Qui enim de plano et infimo loco ca
dit cito reſurgit·qui autem de alto·cito ſurgere nequit / Rami
enim arboris vt dicit criſoſtimus · qui ſtant in ſummitate
cito a magno vēto frāgūtꝛ Qui āt ſūt ad radicē cōſeruātꝛ / Vn
eciā ait quītus curius quēdam dixiſſe alexandro ꝙ licet arbor
magna creſcat in altum tū vento citius extirpatur Et licet leo
tam ſit ſuperbus · tamen paruarum auium efficitur cibus

Quidā philoſoph⁹ veniēs ad ſepkturā alexādri ait heri nō ſufficiebat iſti totus mūd⁹. hodie quiqȝ ſepktura pedū ē cōtēt⁹

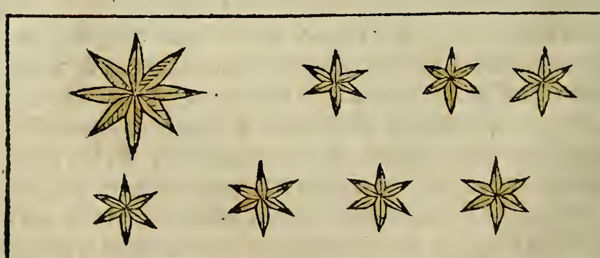
De ſaturno et nube Dyalogus ſecundus



Eptē ſūt planete ſcdm dicta phōzū. ſcȝ Saturnus Jupiter Mars Sol Venus Mercurius et luna Sed diſtancia magna ē inter planetā ⁊ planetā Quia refert magiſter moyſes maximus phūs vt habetur in aurea legēda ꝙ quilibet circulus cuiuſlibet planete habet in ſpiſſitudine viam quingētozū annozū Jd eſt tantū ſpaciū quantū poſſet aliquis ire in quingentis annis de via plana Jta tamen ꝙ iter cuiuſlibet diei ſit quadzaginta miliaria. et quodlibet miliare ſit duozum milium paſſuum Quadam autem vice quedam nubes magna et ſpiſſa ſe eleuare cepit dicens. magna eſt excellencia mea quia pzopter meā magnitudinē planete in mundo apparere nō valent dum in aere me pono Sed cum ſim ſub ipſis et eas ſic obnubilo Quātomagis ſi aſcendero ſuperi⁹ offuſcare ⁊ ſuppeditare potero Multomagis certe Et hoc dicens ſurſū tendere cepit Cūqȝ vſqȝ ad ſaturnum aſcēderet ⁊ ſup ſcādere vellet. ait ſaturnus Quis es tu qui aſcēdere cupis vbi nūquā vllus aſcendit Cui nubes Ego ſup aſcendā et te pzecipitabo Hoc audiens ſaturnus perturbatus ad arma cucurrit et viam ei clauſit Jnſuper et nubem deiecit et ad nichilū redegit dicēs Conuenit eū recidiuare qui vult ſup oēs ſtare Hoc eni accidit nabugodonoſoz qui ſuper oēs reges et pzincipes

terre ſcandere ſatagebat vt eēt rex regū et dn̄s dn̄oꝝ terreno
rū neſciens pꝛe ſupbia ꝙ dominetur excelſus ſup regnū hoim
de quo dicitur danielis iiij° Quādo elatum eſt coꝛ nabugodo
noſoꝛ et ſpiritus eius cōfirmatus eſt ad ſupbiam· depoſitus ē
de ſolio ſuo Unde dictū eſt ei Eiciet te deus ab hominibus et
cum beſtijs atqꝫ feris erit habitacio tua·fenū vt bos comedes·
ſeptē qꝫ tempoꝛa mutabuntur in te Sicut dicitur in hyſtoꝛijs
ſcolaſticis Non ē factus ſcd̄m mutacionem coꝛpoꝛis ſed ſcd̄m
mentis alienacionem et ablatus eſt ei ſenſus et vſus lingue et
videbatur ſibi ꝙ eſſet bos ſiue taurus in anterioꝛibus in poſte
rioꝛibus autem leo Daniel quoqꝫ toto tempoꝛe alienacionis
eius pꝛo eo oꝛabat Ita ꝙ ſeptē tēpoꝛa ideſt ſeptem anni ad p̄·
ces ſuas in ſeptē menſes mutati ſunt In q̇bus ſeptē mēſibus
inſaniam paciebatur per quadꝛaginta dies·p alios vero qua
dꝛaginta ad coꝛ reuerſ9 flebat ⁊ oꝛabat deū Ita ꝙ ex magnis
fletibus oculi eius vt caro facti ſūt Multi autem ad eū exibāt
et eū videbāt Cōpletis g° ſeptē mēſib9 reuocat9 ē Nō tū ſtatī
reḡuit ſꝫ ſtatuti ſūt ꝑ eo ſeptē iudices ⁊ vſqꝫ ad finē ſeptē āno·
rū penitēciā egit panē ⁊ carnes nō comedēs ⁊ vinū nō bibens

De ſtella tranſmontana Dyalogus tercius

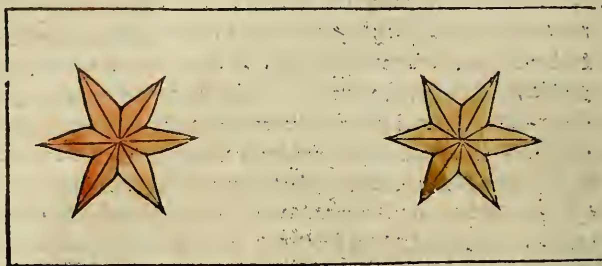


STella que tranſmontana nūcupatur in vmbilico ce·li eſt Non enim ad occaſum tendit nec celum cir·cuit vt cetere· Sed in·meditullio ſedens omnia

ſidera regit et voluit Eſt eni limes vel ſemita maris ad quam
ſemper proſpiciunt naute Ad hanc ſtellam omnes alie vnani-
miter conuenerūt dicentes En debes tu ſemper ſedere et quieſ
cere nos cotidie celum circuimus tibiqꝫ inceſſanter ſeruimus
Da locum maiori ꝛ recede aliquantulum Quibus ait Neſcitis
quid petatis Ego aūt plurimum me fatigo vos regendo et ſi
vos non retinerem in cuſtodijs veſtris et motibus plurimum
deuiaſſetis Unde conſulo pacem habeatis Stelle autem prop
ter hec verba non ſunt placate immo reciprocate vnanimiter
dicentes Te obſecramus vt pmittas nobis alium rectorē eli-
gere Tranſmontana vero perturbata receſſit et domino nun
ciauit Stelle autem gloriabantur et ꝙ plurimum exaltaban
tur et de rectore electionem fecerunt Sed quia in vnitate non
ſunt inuente altricare ſimul ac preliari ceperunt Qua de cau-
ſa ſicut oues non habentes paſtorem errabant in ſitibus ſuis
non permanentes Nouiſſime autem errorem ſuum agnoſcen-
tes penituerunt et ad rectorem priorem reuerſe ſunt et ipſum
honorabiliter confirmauerunt dicentes Qui bonum rec-
torem habet nūquam elegat peiorem Ita et nos agere con-
uenit Cum enim habemus rectorē qui nos recte regat ipſum
honorare atqꝫ diligere debemus non ipſum mutare ſed pro vi
ribus fouere propter laborem quem ſuſtinet nos regēdo Gra
dus regiminis dicitur grandus honor ſed graue pondus eſt
Unde Bernardus Quid eſt honor niſi onus Quid eſt poten-
tatus niſi calamitas Quid eſt ſublimitas niſi naufragioſa tē
peſtas Quis poteſt eſſe in honore ſine dolore Quis eſt in pre
latione ſine tribulatione Quis in dignitate ſine vanitate Ut
refert valerius in libro ſeptimo de illo rege ſubtilis ingenij et
conſilij cui cum eſſet traditum dyadema priuſqꝫ capiti impo-
neret retinuit diu ipſum et conſiderans ait O nobile certum
ꝙ felix quātis ſollicitudinibus et periculis plenum es tu prop
ter quod dicit auguſtinus nichil laborioſius nichil difficilius
et nichil periculoſius ꝙ preeſſe Ideoqꝫ narrat valerius libro
ſeptimo de Cornelio ſcipione Cui cum hiſpania ſorte veniſ-

ſet Reſpōdit ſe nolle illuc ire adiecta cauſa cū qd recte faceret
neſciret Non enim reputauit ſe virū luculentum ⁊ ſufficiētē
tanti honoris et periculi

De heſpero et lucifero Dyalogus quartus



Heſperus ē ſtella nocturna·et lucifer eſt matutina que
apparet de mane hee due ſtelle accumulauerūt ōnes
alias ad ſe et cū hijs omnibus ꝓceſſerūt creatori ſtel
larū dicentes Domine qui creator bonus es·optime nos irra
diaſti ac decēter collocaſti Sed in hoc ſupplantate ſumus qm̄
ſplendor et pulchritudo noſtra non ſemper choruſcat Jdcirco
te pie oramꝰ vt ſolem obſcurare debeas ac lumine priuare vt
poſſimus eciā in die perluſtrare Quibus creator hoc nō licet
quoniā ſol ē diei ornator·horarūq; diſtributor et origo omniū
naſcencium et ſine ipſo nichil pullulare poteſt Jdeoq; preces
veſtras in hoc nō exaudiā Terciū ſtelle a creatore petierūt di-
centes O conditor omnium creaturarum ad minus in hoc ex-
audi nos Exſicca ergo et dele nebulas de aere q̄ impediūt lu-
men noſtrū Nō eni propter nebulas cōtemplari et videri vale
mus multociens Ad hoc āt ait creator Obmuteſcite et iniuſta
non petatis Scriptum eſt enim in cathone Quod iuſtum eſt
petito vel quod videatur honeſtum Nebule eni in vndacione
ſua mūdum irrigant Si nō plueret terra minime germinare
et pullulare valeret Et hoc dicens ſtellas propulſauit et dix-
it Qui non petunt ordinata neq; grata propulſentur

In hoc patet quia q̄ vult exaudiri debet petere ea q̄ ſunt iuſ-
ta et honeſta ad faciendū et que ſint ſecundū racionē et dei vo-
lūtatem Propter qd̄ dicit auguſtinus Cū ea que deus laudat
et promittit petitis ab illo ſecuro petite Illa enī peticio a deo
conceditur / Verū ergo eſt quod dicit yſidorus Multi orantes
nō exaudiuntur petendo quia illis meliora q̄ petunt deus cō-
fert Refert enī ſeneca libro 2º de beneficijs q̄ alexander cuidā
petenti denariū dedit vrbē Et cū ille diceret tm̄ donū ſibi non
cōuenire Reſpōdit nō q̄ro qd te deceat accipere ſed quid me da
re Sic enī agit deus quia ſepe petita nō cōcedit vt meliora et
ampliora donet Et vt dicit yſidorus Sepe enim deus multos
non exaudit ad voluntatem vt exaudiat ad ſalutem

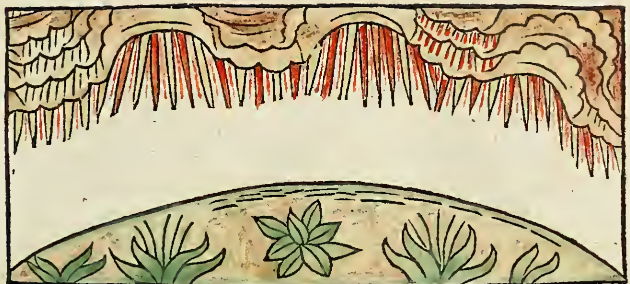
De arcu celi et cancro Dyalogus quintus



Arcus dn̄i poſt diluuium prius apparuit in nubibus
duos habens colores aquoſū et igneum propter ven
turū iudicium qui apparebat p quadraginta annos
ante edificationē arche iam incepte vt dicitur in hiſtorijs ſco-
laſticis Cācer vero ē quoddā ſignum celi de quo extāt verſus
Eſt cancer animal ſignū viciūq; malignū Cancris eſt morbus
cācri ſtella quoq; piſcis Cancer autē ad arcū celi proceſſit ani-
mo irato et ait Magna eſt audacia tua quia totū celum capis
et viam meam et curſum ceterarum ſtellarum impedire ſata-
gis Cito remouearis aut a nobis fuſtigatus eris vehementer
Cui arcus non bene locutus es frater nō enim viam tuam im

pedire procuro·propter quod in die me oſtendo Tu vero ſem
per in nocte precurris Si mecum preliari cupis male medita=
tus es ob hec quia magna ſocietas ſtellarum tecum moratur
mecum autem nubes et tonitrua ſunt contra te pugnatura
Sed conſulo vt eamus ad iudicem iuſtum vt terminare ꝑ ſen=
tenciam valeat queſtionem tuam Cumqꝫ ſimul ante iudicem
adirent et hec omnia referrent ait iudex Cancer inique contra
ius eſt quod petis Si tu tantum in nocte pergis· et arcus in
die quomodo eſt credendum ꝙ viam tuam impedire poſſit?
Idcirco contra te ſentenciam profero ꝙ nūquam in die appa=
reas et ꝙ in expenſis ſis condempnatus Cancer hec audiens
erubuit et dixit Qui requirit queſtionem ſibi dat confuſio=
nem ¶Sic enim multi contra ius aliquando cupiunt altricari
et ſine occaſione litigare et cum alijs queſtionari quapropter
peruerſi et mali diiudicati ſubiciuntur Vnde prouerbiorum
decimoſexto Homo ꝑuerſus ſuſcitat lites et verboſus ſuparat
principes Semper iurgia querit malus Malus angelus ꝛ cru
delis mittitur contra eum·propter queſtiones enim et conten=
ciones multi ad nichilum ſunt redacti Vnde yſidorus Sicut
concordia conſtruere ſolet ita contencio et diſcordia deſtruit
Beda diſcordia res maxime dilabūtur ¶Quidam paterfami
lias habuit tres filios·qui moriens vocauit eos ad ſe dicens
prodite michi virgulas multas ſimul colligatas dum autem
apportate fuiſſent dixit eis·plicate eas et frangite qui non va
luerunt eo ꝙ ſimul cōnexe erant Quibus pater·extrahite vnā
ꝛ alias confringatis Qui plicare potuerunt ſed minime inter
rumpere Iterum pater inquit vnam tantummodo ſolam pro
betis que ſtatim diſrupta eſt et confracta Idcirco dixit filijs
Sic erit de vobis ſi ſimul in concordia manſeritis nullus ter=
rere neqꝫ frangere vos poterit Si autem per diſcordiam ſepa
ti fueritis quilibet vos dilaniare ac ſuppeditare valebit

¶De celo et terra Dyalogus ſextus



Terra eſt ſcd̃z phm̃ meditulliũ mũdi ⁊ fructuũ cuſtos operculũ inferni·nutrix viuẽciũ·mater naſcẽciũ·voratrix õnium et vite cõſeruatiuũ Quadam ãt vice celũ miſit ſuper terrã hanc plurimas tẽpeſtates fulgura et tonitrua ita ꝙ plurimũ eã aggrauauit. Ipſa vero irata aerẽ ad ſe vocauit dicẽs Noli frater te intromittere inter me et celũ quia omnino ipm̃ precipitabo Talem enĩ iniuriã intulit michi quã modis õnib⁹ vindicare ꝓpto Cui aer Hoc nõ facias ſoror ſꝫ da locũ ire Et enĩ ſi celũ te mõ amaricauit alias cũ eo iocũdaberis Terra enĩ victa ab iracũdia minime ceſſare voluit ſꝫ ad arma cucurrit·⁊ cũ celo ꝑliari inchoauit Intuẽs ãt aer caliginem ⁊ turpitudinẽ eduxit ita ꝙ celũ terra nõ diſcerneret Caligo vero in tantũ inter celũ et terrã morata ẽ donec terra iram depoſuit ⁊ furorẽ· poſtea quoqꝫ aer ventos emiſit ⁊ caliginem effrigauit dicẽs Omnes debẽt extinguere ignẽ et non inflãmare Hoc quilibet agere debet cũ proſpicit amicos ſuos iratos Quia iuxta Cathonis ſentenciam Ira impedit animũ ne poſſit cernere verꝫ Hõ enim ẽ extra corp⁹ ſuũ quando iraſcitur et ideo tũc ab amicis temperandus eſt·ac retinendus·donec a furore remoueatur et poſſit finẽ ire dare Dicit enĩ Seneca Iniciũ ẽ ſapiencie nã iracũdiã qui vicerit maximũ ſuperat hoſtem pro vt refert valerius ꝙ cũ archita tarentinus contra ſeruum iratus eſſet ait o infelix iam de te ſupplicium ſumerem ſi irat⁹ non eſſem propter quod patet ꝙ abicienda eſt ira ab animo

Quia ſicut dicitur puerbiorū viceſimoſeptimo Jra nō hʒ miſe
ricordiā Nūquam enī iudex aliquā ſentenciam in ira proferre
debet Vn̄ legitur in hyſtorijs romanorū ꝙ cū theodoſius imp
ator ad iuſſa ſeuera nimis eſſet promptus qdā ſapiēs eū am=
monuit vt cū ſe iraſci ſentiret p̄uſq̄ aliquā ſentēciā ꝓferat xxiij
lrās alphabeti intra ſe moraliter diceret vt ſic refrigerat⁹ quid
ſtatuendū eēt aut iudicādū maturius videre et ſcire poſſet

De aere et vento Dyalogus ſeptimus



AEr ſecundū phm̄ eſt ſpiraculū omniū viuencium ſine q̊
ſtatim ſuffocantur et moriūtur cūcta q̄ ſub ipſo con=
ſiſtūt Ventus vero eſt ſiccitas terre mobilitas aquarꝫ
et aeris perturbacio Et quia pturbacio aeris eſt·aer ipſum aū
iudicem et creatorem rerum citauit dicens O creator cūctorū
reſpice in me et miſerere mei Satis me ap̄lifice collocaſti prop
ter quod gracias tibi ago quia vitā omniū viuēcium michi cōſti
tuiſti Sed in hoc deceptus ſum quia ventus hic me ſemp infri
gidat et intemperatū me reddit Jdcirco illi dico ꝙ ſi in me ſuf=
flare vlterius preſumat ipꝫ ſuffocabo Cui creator·male dicis
aer·ventus itaqꝫ ſi te infrigidat ⁊ verberat tamē te purgatum
et temperatum reddit Si ergo vētus in te nō flaret·infirmus
et tedioſus et corruptus exiſteres·et omnibus odioſus Qua
propter eū diligere debes qui in pfectione et rectitudine te cō=
ſeruat Aer āt a vento ſedatus ait Correptores amare debe
mus et portare Jta quilibet correptores audiat et diligat

ꝓpter quod viã equitatis illi demõſtrant Infirm⁹ eni q̃ odit
a medico amarã porcionẽ recipere nõ patitur curari et ſic nõ
liberabitur Et q̃ odit correctorẽ nõ dirigetur Tũc vero odit
medicũ homo quando correctorem ſuum odit et nõ ſubſtinet
verꝫ quod ait Criſoſtim⁹ incurrit odiũ qui arguit criminoſos
Et Seneca Qui arguit iniquũ ipſe ſibi maculam q̃rit Tales
eni nõ ſũt ſapientes ꝑ̃ro ſtulti facti ſũt pro vt dicit eccł Qui
amat corripi ſapiẽs eſt· ſtultus autẽ ſi corripitur iraſcitur Er-
go corripi ſapientem ꝛ diliget te puer·ix· ¶ legitur in vita ã-
broſij ꝙ cũ theodoſius impator quoſdã ciues ſine iudicio ꝛ de-
liberatioẽ puniſſet Ambroſi⁹ archiepiſcopus mediolaneñ ab
eccia expulit eũ licet eẽt catholic⁹ impator Cũꝫ impator hꝰ au-
diret ait nã et dauid adulteriũ cõmiſit ꝛ homicidiũ Et ad hec
ãbroſius Si ſecutus es errãtẽ ſeq̃re ꝛ corrigẽtẽ Impator aũt
hoc audiens compunctus penitẽciã egit et ait Inueni hominẽ
virum veritatis ambroſiũ epm̄ Et ſtatuit vt nullus hõ iudica-
retur ad mortẽ añ quadraginta dies vt ſedata ira melius mẽ-
te ſerenata equitas videretur in iudicando

¶ De littore et mari Dyalogus octau⁹



Mare ſecundũ phm̄ eſt mũdi amplexus fons ỹbriũ et
hoſpiciũ fluuiorꝫ Quia ſicut dicit᷑ eccleſiaſtici p° oĩa
flumina intrãt mare ꝛ mare nõ redundat et ad locũ
vnde exeunt flumina reuertuntur vt iterum fluant·hoc mare
magnum et ſpacioſum eſt vt dicitur pſal̃ ciij° vnde ꝑ ſuam

magnificenciā ad litus perrexit dicēs Miror ꝙ plurimum de
tua duricia Tu ſemper michi contradicis et cōtrarius extitiſ
ti propter te terrā inuadere nō poſſum peto vt remouearis de
loco tuo vt terrā ſuppeditare valeā Alioqui ꝑliari tecū nō de=
ſinam Cui litus· male dicis frater Conditor ōniū rerum ſic me
collocauit et ego propter obedienciā ſuam magnū ſuſtineo la=
borem te infrenādo Tu multociens audacter ſup me aſcēdis
et me ꝙ plurimū aggrauas Ego te vero paciēter ꝓpter deum
porto Idcirco nō cōtra me verboſari poteris quia locū nō mu
tabo Mare aūt audiēs furibūdꝰ rn̄dit Si tu ſuſtinere poteris
ſuſtine qꝛ te nūquā ī pace dimittā ſed pro viribꝰ te verberabo
Litus vero pacienter collum ſub iugo poſuit dicens Bonos
cōuenit pugnare et iniquum caſtigare Sic enim prelatus et
quilibet rector pugnare debet et viriliter agere vt mali preua=
lere non poſſint Tamen dicit Gregorius Sicut mare ſemper
rebellat litori quo tenetur et coarcetur ſic in religione quidam
ſemper rebellant prelatis qui eos coarcere non poſſunt Sed
boni paſtores timere non debent minas prauorum ymmo ve=
lut vigil paſtor qui contra beſtias oues cuſtodire ſolet Ita et
boni rectores ſuper gregem ſuū ſolliciti eſſe debent Ideo dicit
yſidorus Praui paſtores nō habēt curam de ouibus Sꝫ ſicut
legitur in euangelio de mercenariȷ̈s vident lupum venientē et
fugiunt Tūc enī fugiunt quando potentibus tacent et malis
reſiſtere metuunt Ergo nos confortat Iheronimꝰ dicēs Deo
enī placere curemꝰ minas hominū penitus nō timeamus Re= Nō
fert petrꝰ māducator ꝙ dū philippꝰ rex macedonū inſiſteret
et obſideret athenas dixit eis Date michi decē oratores q̄s ex
vobis eligā et cōfederatus recedā Rn̄dit demoſtenes peritiſſi
mus orator· lupi dixerūt paſtoribꝰ· tota cauſa diſcordie inter
nos et vos ſūt canes Sꝫ date nobis canes et erimus amici· q̄d
cū feciſſent lupi in gregem ad libitū deſeuierunt Ex quo patet
ꝙ magnū periculum eſt quando canes id eſt p̄dicatores et rec
tores gregē deſerūt vł latrare negligūt Sicut enī manſuetu=
do in homine eſt laudabilis et ira vituperabilis· ſic econtra

rio in cane·mãſuetus autẽ canis bonus nõ eſt quia feritas ca=
nis laudatur in cane·ſic eciã feritas diſcreta laudat᷑ i rectoꝛe

De igne et aqua Dyalogus nonus



IGnis ē leuis·purus·ſubtilis·mobilis·lucidus·ꝛ cali=
dus·et qꝛ ē tam pꝛecioſus in ſe ſublimari cepit di=
cens Ego in terra õnibꝰ ꝑualeo ꝛ cũcta cõſumo ſed ſi
i aquis pꝛeualerẽ ſuperlatus õnibꝰ exiſterẽ pꝛo tãto ad ſe cla=
mauit aquã dicens Soꝛoꝛ cariſſima elemẽtum dei es tu velut
ego Quapꝛopter ſi tibi cõmoꝛatus fuero et tecũ cõnexus non
ſolũ magnꝰ ſ; magnificencioꝛ et excellencioꝛ apparebo Unde
obſecro te ꝑmitte me tecum moꝛari ꝛ in te gloꝛiari Aqua vero
ſimulare ſe ingenioſe cepit dicẽs·deſiderio deſideraui hoc paſ=
ca tecũ manducare Accede ad me ſecure et te pꝛo viribꝰ melio
rabo Ignis ꝗꝫ hͦ audiẽs iocundari cepit ꝛ amicabiliter ad a=
quã intrauit Aqua vero dũ ignẽ in ſe haberet aſſiſtentibꝰ ſibi
dixit Iſte inimicus et cõtrariꝰ eſt generis mei·hic me ſepe con
ſumpſit et ad nichilum redegit modo me vindicare poſſum et
ipſum extinguere ſi volo Sed iuxta verbũ apłi nolo reddere
malũ pꝛo malo ne ſeculũ pꝛiuetur tãto bono Tamẽ volo ipm̃
aliquantulũ humiliare Et hec dicẽs parũ collegit ſe et in ignẽ
mingere cepit Et ob hoc depoſcere aquam ignis cepit ne ipſũ
extingueret Aqua vero miſerta eſt ei·nec eum ex toto extinxit
ſed ad terram ipſum deduxit dicens Deo damus dulcẽ ſo=
num reddendo pꝛo malo bonum//Sed multi hodie per contra

rium reddunt pro bono malum cum volunt vindictam aſſu-
mere nolentes offenſas dimittere Propter quod dicit iheroni
mus Quō deus donauit in criſto peccata noſtra ſic et nos di-
mittamus hijs q̄ in nobis peccant. et dei ymitacio iniuriā no-
bis factā frangit et reuocat Sicut legitur in hiſtorijs alexan-
dri ꝙ cū qdā eū grauiter offendiſſet nolebat ei dimittere Ariſ-
totiles āt hoc cognoſcēs prexit ad cū et ait volo domine ꝙ ho
die ſis victorioſus vltra ꝙ̄ fuiſti Quo rñdente ait. bñ volo Cui
ille Tu rex ſuperaſti omnia regna mūdi Sꝫ hodie tu ſuperatꝰ
es Quia ſi te permittis ſupari victus es Si tu āt vicis temet
ipſꝫ victorioſus eris. qꝛ qui ſemetipſū vincit contra oīa fortis ē
vt dicit phūs Ad hec verba vindictā remiſit alexanđ et placa-
tus ē Propter qđ dicitur puer. xvi. Melius ē paciens viro for
ti et qui dn̄atur animo ſuo expugnatore vrbium

¶ De aqua et igne Dyalogus decimus




Aqua ad ſe clamauit ignem dicens q̄re frater cōtrarij
ſemꝑ ſumus et inimici Bonum eſt preceptum dn̄i
cuſtodire quo dicit diliges proximū tuū ſicut te ipſū
mat. xxij. Quia plenitudo legis eſt dilectio vt dicit aplūs ad
rōs xiij. Cui ignis. placet qđ dicis quia dilectio proximi ma-
lū nō opatur vt idē dicit eodē caº. Propter hoc eamꝰ ⁊ manſio
nem ſimul faciamus Cūqꝫ ſimul manerēt nūꝙ̄ pacem inſimul
habebant. propter quod ignis aquam ſepe calefaciebat et ad
nichilum redigebat. aqua vero ſepe ignem extinguebat vnde

lites et contencioēs inter eos nō deſinebant Qua de cauſa ab
inuicem ſunt diuiſi dicentes Nullus debet ſe binare cum cō
trario neqꝫ ſtare Ita nec bonus ſociare ſe debet nec habitare
cum malo et peruerſo qui eſt ſuus contrarius quia leuiter per
dit iuſticiam et famam ſuam et omnem operationem bonam
propter ſocietatem peruerſam Unde quidam phūs Eligas er
go bonos ⁊ humiles cum quibus viuas ⁊ bonus eris Dicit ps̄
pſal xvij° Cum ſancto ſāctus eris et cum peruerſo ꝑuerteris
Aplūs hoc eſſe ꝑiculum conſiderans vitam cum malis ducere
ſcribebat prima ad teſſalo· iij° denūciamus autem vobis fra
tres in nomine domini noſtri iheſu criſti vt ſubtrahatis vos·
ab omni fratre ambulante inordinate Quia dicit yſidorꝰ Pe=
riculum eſt vitam cū malis ducere pernicioſū eſt hijs qui pra=
ue voluntatis ſunt ſociari Unde celū cū aqua ſua quā in terrā
emittit abluens reſpondit portitori carbonum cū hoſpitatus
fuiſſet cum eo· frater non poſſumus conuenire ſimul· quicquid
eſt quod abluere potero ꝑ diem vna hora poteris denigrando
maculare Sic etiam totum quod ſapiens vel bonus acquirit
multo tempore ſtultus vel malus vna hora deſtruit

De fluuio et mari Dyalogus vndecimus



Fluuius eſt ſcdm phm̄ curſus indeficiens· refectio ſo=
lis· et irrigacio terre Qui proceſſit ad mare dicēs Rec
te vocaberis mare id eſt amarum quia in amaritudi=
ne ſemper viuis Nonne eſt magna amaritudo et ingratitudo

tua cum continue de dulcedine mea bibis· et tu ſemper amari
tudinem in me largiris Mare reſpondit Argentum et aurum
non eſt mecum Quod autem habeo hoc do tibi de interioribꝰ
corporis mei amplifice tribuo tibi tāꝗ̄ ad amicum fidelem Jdcirco pacifice ſuſtinere debes amaritudinem meam quia ſi bene proſpexeris inde deriuatur dulcedo maxima et ineffabilis bonitas tua Hoc audiens fluuius totus pacificatus eſt dicēs
Amara debet portare qui dulce vult guſtare ¶ Jta quēlibet oportet amaritudinem tribulacionum portare ſi dulcedinem ſupnorum cupit guſtare Quia dicit gregorius Tribulacio eſt porta regni celorum Unde in pſalꝰ centeſimo xvijº Hec porta domini iuſti intrabunt ꝑ eam Sicut dicitur actuum xiiijº Per multas tribulaciones oportet nos intrare in regnum dei Sed quidam ſunt ſimiles ſimie que aſcendens in arborem et inueniens nucis amaritudinem in cortice fructus proiecit Et ideo non guſtauit de dulcedine nucis Sic multi inſipientes tribulaciones proiciunt cum eius amaritudinem ſentiunt·et ideo non guſtabunt de dulcedine premij vite eterne·que dulcedo dabitur hijs qui tribulaciones pacienter ſuſtinent ¶ Pro ut quidam abbas excecatus dicebat Gracias ago deo meo q̄ vindicauit me de inimicis meis·qui tot mala michi facere ſolebant ꝑ iſtos duos proditores et raptores ſcʒ q̊s oculos deſtruxit ¶ Alius quidam religioſus cum amiſiſſet oculum cepit gaudere Cumqꝫ alij dolerent queſiuit ab eis pro quo oculo triſtabantur Et reſponderunt pro amiſſo Quibus ille Qui haberet duos inimicos non pro qui perit ſed pro illo qui remanet dolere deberet Unde iheronimus ad quēdam Non doleas ſi non habes quod muſce et ſerpentes habent ¶ Quoſdā philoſophos vidimus vt melius interius cogitaciones clauderent ſibi oculos eruiſſe

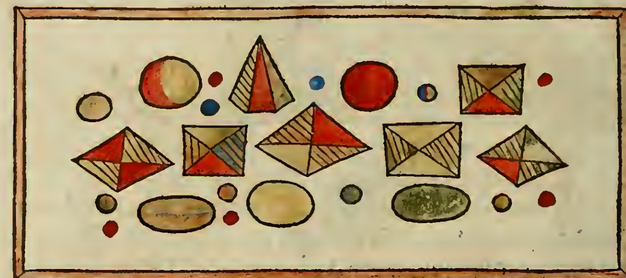
¶ De monte et valle Dyalogus duodecimus



Vallis quidam in pmo iacebat habens ſupra ſe montem excelſum que a iugo ſubiectionis deuicta impacienter contra montē verboſari cepit dicēs Impie ꝛ nephande quare me tam diu grauare non deſinis? Ceſſa nephāde a tanto grauamine·muta locū tuū quia ſatis me ſuppeditaſti Alioquin me de te vindicabo Cui mons Id qd dicis fieri nō poteſt qm̄ creator ab inicio me erexit te vero in pmo collocauit Ergo porta pacīēter vſqꝫ ad diem nouiſſimū in quo mōtes et colles humiliabūt² vt dicitur pſaye xlº Vallis āt pꝑter hec verba magis animata cū arborib⁹ et herbis cōtra mōtem preliari cepit qui cum ſagittis et iaculis ipſum vulnerabant Mons autem hoc intuens furibundus effectus ē dicens de opere tuo te iudico ſerue nequam quia contra dominum tuum certamen aſſumere non es verita Et hec dicens de ſe magnum ſaxum proiecit et ora vallis obſerauit eāqꝫ totam colliſit Vallis autem humiliata a verberibus dixit Serui debent dominis obedire et non contra ire Sic enim multi impacientes agunt contra ſuperiores·vnde ſunt ſub iugo retinendi Quia dicitur eccł xxxiijº Cibaria et virga et onus azino panis ꝛ diſciplina ſeruo Operatur in diſciplina ꝛ querit requieſcere laxa illi manus et querit libertatem Seruo maliuolo tortura et cōpedes Mitte illum in operationem ne vacet In opera conſtitue illum ſic enim condecet illi Quidam dominus habebat ſeruū pteruū et contumacē·qui dū vacabat contra dominum

verbo reſiſtebat· dn̄s autem ipſum fortiter verberauit ſubtra
hens delicata et eū laboribus ſubmiſit Qui feſſus a laboribus
ſe correxit et lingue frenū poſuit/ Vn̄ puer·xxix.º Qui delicate
a puericia nutrit ſeruū ſuū poſtea illum ſentiet contumacem

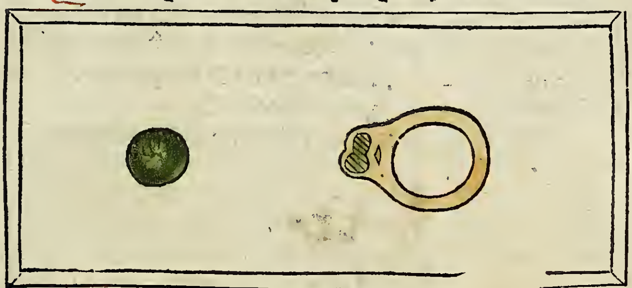
De gemmis et lapidibus p̄cioſis Dyalog⁹ decimustercius



GEmme omnes precioſe ſimul conuenerūt dicētes Su
m⁹ cariores ſup ōnia hominib⁹ Sꝫ ſi ad libitum ho-
minū cōparemur erim⁹ abiecte Ob hoc in remotiori
bus locis latitem⁹ vt nō inueniamur abſqꝫ magno labore et
expenſis Hoc ē eni qd̄ a poſſeſſorib⁹ ſuis care retinet² et nō ſū
magno precio compatur propter quod non omnibus oſtende
mur dicentes Qui volunt precioſa captare nō immerito ſe
debent fatigare Sic et ſeruus xp̄i ſi cupit precioſas virtutes
apprehendere debet laboribus et virtutibus inſudare vt pro
viribus ocioſus nō maneat Quia ocioſitas inimica eſt anime
Vnde in vitis patrū monachū operantē vnus demō temptat·
ocioſum mille Jdcirco dicit iheronim⁹ Semp aliqd boni faci-
to vt dyabolus ſemp te inueniat occupatū // Homo occupatus
ē velut caſtrū bene clauſū cui inimicus nocere non poteſt/ Vn-
de auguſtin⁹ Nō facile capitur a tēptatore qui bono vacat ex-
ercicio Debent enim parentes filios incitare minores ad la bo
rem ne p pigriciam in paupertate deficiant Vn̄ quidam ſapi-
ens ruſticus plantauit vineā·qui cū moreretur dixit filijs ſu-
is ſe abſcondiſſe theſaurum in vinea·locum autem vbi eſſet

nō aſſignauit Mortuo patre ceperunt fodere vineam vt inue-
nirent teſaurū Unde factum eſt vt vinea fertilis efficeretur ꝛ
redderet largiſſimū fructū Hec vidētes filij perceperūt et vide
runt ꝙ pater propter hoc dixerat teſaurum eſſe abſconditum
in vinea· vt ſtudioſius excolerent vineā et laborarēt remoto te
pore ¶ Quidam phūs docuit filiū dicens Vide fili ne formica
ſit te ſapientior que cōgregat in eſtate tanto et tā ſollicito la-
bore vnde viuat in hyeme· ne ſit gallus te vigilācior aut forci-
or qui matutinas horas obſeruat ita diligenter et ſe verberā-
do· alios ad cantus nocturnos excitat Et quis ita fortis eſt ꝙ
vxores plurimas caſtas habeat et ſubditas ſibi faciat ꝛ tu di-
cis ꝙ non potes tm̄ vnā ſubdere tibi

¶ De ſmaragdo et anulo Dyalogus quartusdecimus



Smaragd⁹ eſt gēma dicit brito cui nichil viridi⁹ cōpa
tur Nā herbas virētes frondeſqꝫ ſolo e⁹ intuitu appa
rere facit· implet oculos et nō ſaciat vt dicit papias
Quidā aūt anulus aureus quēdā precioſū ſmaragdum geſta
bat propter quod oēs auide eum intuebantur Quadā aūt vi-
ce ingrate locutus eſt anulus dicens Jam diu in ſtatione mea
moratus es· hec vnꝗ̄ michi preciū dediſti· vnde ſolue precium
manſionis mee et recede· aut te ſpoliatū expellā Cui ſmarag-
dus Si tecū moratus ſū ꝓ me ſemper honoratus extitiſti ac in
digito regis baiulatus Et ſi expellere me vis me modo vende·
et de precio valoris mei ſolue ſtationem tuā quia non deficiet

michi manſio / Anulus autē cum de domo ſua expelleret eū ac
ſine ipſo maneret abiectus et nichili reputatus fuit ab omni=
bus et ad extremū liq̄factus dixit Q ui cū precioſo ſedit ſit
abiectus ſi precioſus recedit ¶ Sic enim ſeruus xp̄i eſt veneran=
dus donec in ſe retinet precioſas virtutes ſi autē abicit ſit abi
ciendus Sed ſicut dicit ſeneca Bonus vir ſi bonus ē ſuis acti
bus probatur et ſic probatus reptus eſt ¶ Quodā tpe cū alexā
der magnus diceret ſe eſſe dominatorē orbis / reſpōdit ei dyo=
genes ph̄us Nequaq̄ es dn̄s · ſʒ ſeruorū meorum ſeruus / ſuper
bia eſt eni dn̄a tua et ancilla mea Te enim ducit · ego autē eam
ſuppeditaui / Carnalis cōcupiſcencia gula et ira ſunt domine
tue et ancille mee quia te ducunt et tibi dominantur · ego autē
eas ſuppeditaui et vici / Et ideo tu es ſeruorum meorum ſeruꝰ
/ Et cū ſerui alexandri vellent in ipſū irruere Ait alexander Vi
dete ne eum tāgatis quia vere bonus eſt et veritatem dicit / Vn̄
Gregorius Homo magne dignitatis eſt · ſi reperit ſe mō quo
debet ſine vicijs ſignū magne virilitatis eſt

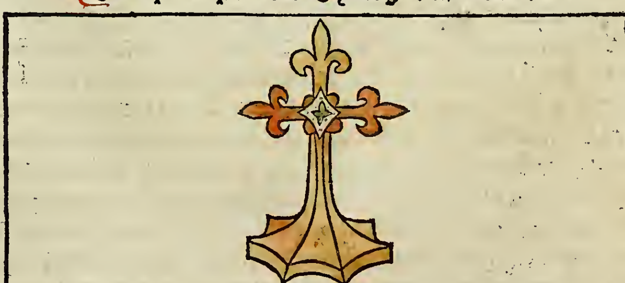
¶ De ſaphiro et aurifice Dyalogus decimusquintꝰ



Saphirus dicit yſidorꝰ ethimologiaꝝ xvi.º ſimilꝭ eſt ſe
reno celo q̄ pcuſſus radijs ſolis ardentem emittit ful
gorē · Quidā āt aurifex hunc ſaphirum precioſum in
dyademate impatoris collocare diſponebat Quod intuēs ſa=
phirus ait Magiſter bone noli me includere qꝛ liber ſum et iu
uenis et ſcl̄aris Idcirco nolo a ſeculo ſepari ſʒ cupio gaudere

et ꝑ totum mundum ſpaciari Cui aurifex Incluſio tua erit ſci
tas tua quoniā te collocabo in tuto loco vbi ſine pauore de ce-
tero viuas Conſidero enī precioſitatē ⁊ valorē tuū et timeo ꝙ
ſi per mundum vagatus fueris perditus eris Quia dicitur pᵒ
Johis vᵒ Totus mūdus in maligno poſitus eſt. Tot ſūt picu
la hui⁹ mūdi ꝙ nec cor illa cogitare poteſt. nec lingua exprime
re Vnde Gregori⁹ Semꝑ timere debem⁹ qꝛ in piculo ſemꝑ ſu
m⁹. ꝓpter huiuſmodi fili cariſſime te dimittere nolo nec ꝑ mū
dū vagari relinquere ſꝫ in ſalua cuſtodia cuſtodire Et hoc di-
cens ſaphirū in ſerto et dyademate magiſter incluſit vbi per-
petue gloriabatur dicens Eſt in tuto loco ſtare. melius ꝙ
euagare Sic enim tutum eſt viro religioſo in clauſtro et cel
la ſua manere Quia dicitur in vitis patrū Vade in cellam tuā
et ipſa te docebit vniuerſa Quia pax eſt in cella. foris autē nō
niſi bella Et vt dicit iheronimus Qui criſtum deſiderat nich-
il aliud querat in ſecularib⁹ ſꝫ ſit ei cella pro paradiſo varia-
tū ſcripturarum. diſcurrere pena. hijs vtatur delicijs. harū fru
atur amplexibus Abbas euagrius dixit ad quemdam in vi
tis patrum ſibi dicentem Non poſſum ieiunare nec laborare
nec infirmis ſeruire. vade manduca bibe et dormi tantum de
cella tua non exeas Quia pſeuerencia celle ducit monachum
ad ordinē et ſic paulatim reuerſus ē ad opus ſuum pfectionis

De topacio precioſo Dyalogus ſextuſdecimus



Topaſi⁹ dicit papias ē gēma que ōniū lapidū i ſe habȝ
colores yſidor⁹ ethi libro xvi· dicit ꝙ ē gēma quedā ex
virēti genere ōni ꝗ colore ſplēdēs iuenta p̄mū i arabi
e inſula q̄ dicitur topazy vn̄ topaſi⁹ dict⁹ ē ab illa iſula ·Qui-
dā autem topaſius de arabia duct⁹ eſt romā et in eccleſia beati
petri ſup crucem collocatus ē et cōſecrat⁹ in quo loco ab omni
bus auide videbatur :Hic a perſuaſione in p̄ma ductus ait:
Quid eſt ſemper i eccleſia manere et nūꝙ̄ recedere nec aliquid
de mundo ſentire:volo enim ad ſeculū redire vt aliquantulum
cū ſecularibus recreari poſſum cum ſeculo et regnare cum xp̄o
Cumque ad ſeculum reuerſus fuiſſet ac de ſacroſancta eccleſia
recederet ab illicitis et cōcupiſcencijs mūdi captus expoſuit ſe
ōnibus flagicijs· ad extremū autē a barbaris repertus et ab ip
ſis incognitus colliſus ē et diſperſus ita ꝙ nūquā comparuit:
Tandem confractus ait Qui de loco ſacro pergit iuſtum eſt ſi
ſe diſpergit Ergo caueant religioſi ad ſeculum redire ne ſimi
liter pereant Concupiſcencie enim ſunt naufragia religioſoꝝ
Et ideo dicit aug⁹ Sicut dilectio dei eſt omnium virtutum
fons ita dilectio mundi eſt fons omnium viciorum :vnde qui
wlt deum poſſidere mūdo renunciet ut ſit illi deus btā poſſeſ-
ſio Dicit bernard⁹ perfectus ſeru⁹ xp̄i nichil habet niſi criſtū
et ſi aliquid preter xpriſtū habet perfectus non eſt :vnde idem
Qui ſp̄ualibus bonis ſunt dotati terrenis negocijs nō debent
implicari legitur i vitaſprm̄ ꝙ quidam frater interrogauit
ſenem dicens Quid faciā quia cogitacio mea non dimittit me
nec vna hora ſedere in cella mea :Et dicit ei ſenex· fili reuerte-
re et ſede in cella tua et labora manibus tuis et ora deum inceſ
ſanter et iacta cogitatū tuum in domino:et ne te quis ſeducat
exire Et dicebat Quidā ſecularis erat adoleſcens habens pa-
trem et deſiderabat fieri monachus Et dum multum ſupplica
ret patri ſuo ut dimitteret eum cōuerti nō acquieſcebat poſtmo-
dum autem rogatus a fidelibus amicis vix acquieuit Et egreſ
ſus frater ille adoleſcens introiuit monaſterium et factus mo
nachus cepit omne opus monaſterij perfecte perficere · et

ieiunare quotidie Cepit etiam ⁊ biduanas abſtinere ſimiliter autē ſemel in ebdomada reficere Videbat eū abbas ſuus ⁊ mirabatur et benedicebat dn̄z in abſtinēcia et laboꝛe ipſi⁹ Contigit āt poſt aliquod tempus cepit frater ſupplicare abbati ſuo dicens Rogo te abba vt dimittas me et vadam in heremum Dicit ei abbas Fili noli hoc cogitare Nō enim potes ſufferre talem laboꝛem pꝛeterea tēptaciones dyaboli et verſucias eius Et ſi cōtigerit tibi tēptacio non inuenies ibi qui te conſoletur a turbatione inimici q̄ tibi illata fuerit Ille aūt cepit amplius rogare vt eū ꝑmitteret abire Videns autem abbas eius quia eū retinere non poterat facta oꝛacione dimiſit eum Poſtmodū dicit abbati ſuo Rogo te abba vt concedas michi qui oſtendat iter quomodo ego ꝑgere debeam Et oꝛdinauit cū eo duos monachos monaſterij et abierūt cum eo Ambulantibuſq3 eis ꝑ heremū vnā diem et alterā defecerūt pꝛe eſtu ⁊ ꝓiciētes ſe in terram iacebant Et ſopoꝛati modice ſomno ecce aquila venit ꝑcutienſq3 eos alis ſuis pꝛoceſſit ꝓcul ⁊ ſedit in terra Et euigilātes aquilam viderūt Et dixerūt ei Ecce angelus tuus ſurge et ſeq̄re eū Et ſurgens valedicenſq3 fratrib⁹ ſeq̄batur eam et venit vſq3 vbi ſtabat aquila ipſa Que mox ſurgens volauit vſq3 ad vnū ſtadiū et iterū ſedit Similiter ſequebatur eum frater ille Et iterum volauit et ſedit non longe Factum eſt vero hoc ꝑ hoꝛas tres Poſtmodum autē dū ſequitur eam diuertit ipſa aquila in dexteram partem ſequentis ſe et non comparu^t Frater vero ille nichilominus ſequebatur eam Et reſpiciens vidit tres arboꝛes palmarū et fontē aque ⁊ ſpeluncam et dixit Ecce locus quē michi pararat dn̄s Et ingreſſus ſedit in ea ſumēs cibū dattiloꝛū et de fonte aq̄ bibens Et fecit ibidem annos ſex neminem vidēs Et ecce vna die venit ad eū dyabolus in ſimilitudine cuiuſdā abbatis ſenioꝛis habēs vultū terribilē Videns aūt eū frater ille timuit et pꝛocidens in oꝛationē ſurrexit Et dicit ei dyabolus Orem⁹ iterum frater Et ſurgentes dyabolus dixit Quātum tempoꝛis habes hic? Et rn̄dit habeo ſex ānos Dicit ei demon Ecce te vicinū habui et nō potui cog-

noſcere niſi ante dies quatuor quia hic habitares ⁊ ego nō lon
ge habeo a te monaſterium· et ecce āni ſunt xi ꝙ de monaſterio
nō exiui niſi hodie quia cognoui ꝙ hic in vicino habitares Et
cogitaui mecū dicēs· vadam ad hominem dei iſtū et cum eo cō-
feram quod poteſt ꝓdeſſe ſaluti anime mee Et hoc dico frater
quia nichil proficim⁹ ſedentes in cellis iſtis· quia corpus et ſā-
guinē criſti nō percipim⁹ et timeo ne efficiamur exteri ab eo ſi
nos ab hoc miſterio elongauerimus Sed dico tibi frater Ecce
hic trib⁹ milibus ē monaſteriū habēs preſbiterū Eamus ergo
dominica die aut poſt dues ebdomadas et accipiamus corp⁹
et ſāguinē xpi ⁊ reuertamur ad cellas noſtras· placuit fratri
illi ſuaſio dyabolica / Et veniente die dominico ecce dyabolus
venit et dicit ei veniam⁹ quia hora eſt Et exeūtes perrexerunt
ad predictum monaſterium vbi preſbiter ille erat Et ingreſſi
in eccl'iām miſerunt ſe in oracionem Et exurgens ab oracione
frater ille reſpiciens non inuenit qui adduxerat eum ibi et dix
it vbi putas perrexit· num ad cōmune neceſſarium ābulauit?
Et cum diu ſuſtineret nō venit / poſtmodum autē exiens foras
requirebat eum Et cū nō reppeřiſſet dixit ad fratres loci illi⁹
interrogans eos· vbi eſt abbas ille ſenex qui mecū ingreſſus eſt
in eccleſiam ? Et dicunt ei nos neminē vidim⁹ alium niſi te tā
tum Tunc cognouit frater ille quia demō fuiſſet et dixit vide
cum qua argutia dyabolus eiecit me de cella mea· ſed tamē nō
me penitet quia ad opus bonū veni percipio corpus ⁊ ſāguinē
xpi et ſic reuerſar i cellā meā Et poſt miſſas volentē reuerti te
nuit eū abbas monaſterij ipſi⁹ dicens· niſi refeceris nō dimit
temus te // Et cū percepiſſet cibū et regredi vellet in cellā ſuā ecce
iterū dyabol⁹ venit ī ſimilitudie cuiuſdā iuueis ſecularis et ce
pit eū reſpicē a ſūmo capitis uſqꝫ ad pedes et dicere ipſe eſt iſ
te ? nō eſt hic Et cepit eū conſiderare Et dixit ei frater Quem
ſic reſpicis ? At ille ait puto me cognoſcis / Tamē poſt tātū tē
pus quomodo me habes cognoſcere ? Ego vicinus patris tui
fili⁹ illius· Quomodo ? nō ē dictus pater tuus ſic et mater tua
tale nomen non habuit· tu et ſic nō vocaris et mancipia illa et

illa ſic non ſunt dicta· Mater vero et ſoror tua an̄ tres annos
mortue ſunt Pater aūt tuus mō defūctus ē et te fecit heredem
dicens Cui habeo dimittere ſubſtanciā meā· niſi filio meo viro
ſancto q̇ reliquit ſeclm et abijt poſt deū Ipſi dimitto oīa bona
mea Modo aūt qui timet dn̄m et ſcit vbi eſt dicat· vt veniēs diſ
trahat et eroget ea paupibus pro anima mea et ſua Et prexe-
runt multi requirentes te et minime inuenerunt Ego autem
veniēs ex occaſione propter quoddam opus hic cognoui te eſ-
ſe Vnde non facias moras ſed veni et vende omnia et fac ſecū
dum voluntatem patris tui / Reſpondens frater ille dixit non
neceſſe habeo reuerti ad ſeculum Dicit ei dyabolus Si non ve
neris et deperierit ſubſtancia illa· in cōſpectu dei tu exinde red
des rationem Quid enim mali tibi dico vt venias et eroges
pauperibus et egenis quomodo bonus diſpenſator· vt non a
meritricibus et male viuentibus extricetur quod pauperibus
dimiſſum eſt Aut quid oneroſum eſt vt venias et faties elemo
ſinas ſecundum voluntatem patris tui pro anima eius et re-
uertaris in cellam tuam· Quid multa· Suadēs fratrem depo
ſuit in ſeculum ⁊ veniens cum eo vſqꝫ ad ciuitatem reliquit eū
Voluit autem frater ille ingredi in domum patris tanquam
iam defuncto eo et ecce ipſe pater eius viuus egrediebatur Et
videns non cognouit eum Et ad eum ait Quis es tu? Ipſe vo
turbatus nichil poterat reſpondere Et cepit eum iteratis ver-
bis pater eius interrogare vnde eſſet Tunc cōfuſus dixit ei
Ego ſum filius tuus Et ait illi Vt quid reuerſus es? Qui eru-
beſcens dicere quod verum erat· dixit Caritas tua me fecit re-
uerti quia deſiderabam te Et remanſit ibi Et poſt aliquātum
tempus incurrit fornicationem et multis ſupplicijs afflictus
a patre ſuo infelix ille non egit penitenciam ſed remanſit in ſe
culo / Ideoqꝫ dico fratres quia monachus nūquam debet quam
uis ſuaſus ab aliquo egredi de cella ſua

De carbūculo et ſpeculo Dyalogus decimusſeptimus



CArbūculus dicit brito quidā lapis ē ꝓciosus ſic dcūs eo ꝙ ſit ignitꝰ vt carbo cuiꝰ fulgor nec nocte vincitur lucet enī in tūbris adeo vt flāmas ad oculos vibret Ad hūc acceſſit quoddā ſpeculū vitreū dicēs ſr̄ inter ſplēdidas ⁊ ꝓcioſas gēmas ſplēdidus ⁊ lucidꝰ es egoq; eciā clare reſplendeo Ita ꝙ clare in me cūcta ꝑſpiciūt² Si gͦ inuicē binati fueritꝰ magis excellenciores ⁊ apprecíati erimꝰ in ſeptuplo Cui carbūculus Ei qd̄ dicis conſentire nolo ꝓpter qd̄ cōſidero ꝙ ex debilitate materie creatus es ſcꝫ de vitro·egoq; de natura ꝓcioſaꝝ gēmaꝝ Idcirco nō ē cōueniēs Qm̄ dicit yſidorꝰ Similē eni eē filiꝰ matri ſolꝫ·gͦ qꝛ nō es tu ſimilis mei recede ⁊ adiecit Nunquā nobilis cū viliori deſcēdat nec cū eo cōtēdat Sicut eni xp̄ianus q̇ eſt de nobiliori genere ſcꝫ de xp̄o·quia a xp̄o dicitur criſtianꝰ nō debet attendere nec audire dyabolū quia eſt vilior ōnibꝰ Vn̄ in libro clemētis·qui dyaboli volūtatibus eiꝰ ſe ſponte ſubdiderit pacē erga deum et hominem nō hēbit Et Auguſtinus Nō poteſt dyabolus decipe niſi q̇s voluerit ei prebere ſue volūtatis aſſenſū ꝓpter qd̄ dicit iheronimꝰ Poteſtas q̇dē dyaboli nō timetur nec timeri debet qꝛ timor illius atq; iactancia ſemꝑ in tua voluntate eſt Nō eni poteſt caro facere niſi quod voluerit animꝰ Legitur in vitiſpatrū ꝙ quidam heremita ductus eſt ab angelo ad quendā locum vbi erat congregacio ſanctorū monachorū Et vidit confinia plena ac loca circūſtancia·maxima multitudine demonū volantium ad mo-

dū muſcarū Venientes aūt ad quandam ciuitatem vbi fiebat magnū forū· vidit ibi vnū ſolū demonē ſatis ociosū ſtantem ſup portas Ita vt quereret vnde hoc eſſet Rūdit angelus dñi ꝙ in ciuitate oēs qd̄ volebat faciebant ad voluntatē dyaboli· ꝛ pro tanto ibi vnus demō ſufficiebat In abbacia oēs erāt ſibi rebelles et ideo per multos eos impugnabat

¶ De achate et ceraſtes Dyalogus decimusoctauꝰ



Achates dicit papias gemma eſt que habꝫ circulos nigros ꝛ albos et varios Brito āt et yſidorꝰ ethẏ xvi· dicūt ꝙ ē gēma ꝑmū repta·in ſicilia iuxta flumē eiuſdē nois poſtea ꝑſibꝰ in terris vt hughucio dicᵗ ꝙ reddit hoīēꝫ graciosū Ceraſtes ſerpēs ē ſic dictus dicᵗ yſidorꝰ ethi xẏ· eo ꝙ octo cornua in capite hēat ad modū arietis· hꝰ cornu mēſis diuitū appoſitū ꝓdit venenū Ex his cornibꝰ manubria cultellorū fiunt·qui cultelli īꝑatoribꝰ aū oēꝫ cibū ponebāt² vt illa ſudore maīfeſtarēt ſi q̇s cibꝰ fuiſſet appoſitꝰ veneno īfectus Hic cū eēt omnibus odioſus et a cunctis deuitatꝰ ꝓceſſit ad achatem dicens·o gēma preciosa deſcende ad me et colloca te inter cornua mea quoniā egregie te baiulabo ꝓpter quod habes virtutē portitorem tuū reddere graciosū Inſup tibi promitto ꝙ ſi me graciosū reddideris magnates inferiores et innocentes ſpoliabo·et de preda medietatē tibi concedam Cui achates Id quod dicis michi non placet quia dicit aplūs nō ſolum facientes ſed etiā cōſentientes digni ſūt ꝑpetua morte Et vulgari·

ter dicitur Tantū valet qui tenet pedem quantū qui excoꝛiat Idcirco recede a me quoniā ſocietas tua me nō decet Et hoc dicens proceſſit et ait Nos debemꝰ cōtraire malo ⁊ nō cōſentire ¶ Hoc enī faciebat dauid pſal̄ cº cū dicebat facientes pꝛiuaricacioēs odiui ſiue eēt pater meꝰ ſiue mater ſiue ſoꝛoꝛ ſiue frater Ideſt ſi erat amicus ſiue epiſcopus ſiue pꝛeſbiter ſiue cōſtitutus in aliqua dignitate qui ꝑuertebat vias ſuas Sic eum fugiebam vt penitus nō facerē eius memoꝛiā ¶ Vnde ī policrato libꝛo ixº fertur beatū iheronimū tres a mēſa clericos excluſiſſe qꝛ ipſos incōpoſitos vidit· dicēs honeſto et graui viro in eius conſoꝛcio aliquē incōpoſitū inueniri turpe ē et non decet

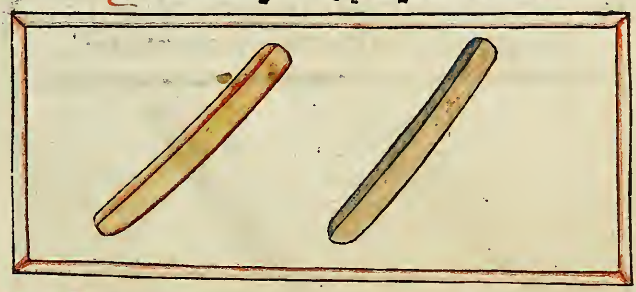
¶ De auro et plumbo Dyalogus decimusnonus



D aurum plumbū animatum proceſſit dicēs Quare ſuꝑbis contra me? nōne ego de materia metalloꝛū ſū ſicut et tu? Qua de cauſa me ſpernis ⁊ non vis vt ſim in mūdo appꝛciatū vt tu? Accede ad me ⁊ ꝓba te mecū in igne ⁊ videbis ṽtutē q̄ in me manet Cui aurū Scio frater ꝙ metallū ſis ſicut ſum ego Creatoꝛ ita te creauit ſicut ⁊ me et ſic maneo Nō enī tibi iniuriā facio Tolle quod tuū eſt et vade et noli me cū contendere quia in ōnibus pꝛobari nos opoꝛtet Iuxta ṽbū apl̄i pꝛima ad theſſa·v· ōnia autē pꝛobate·quod bonū ē tenete Accede ad ignē et pugna mecū et tūc apparebit virtus tua et victoꝛia Cumqꝫ in igne ſimul cōuenirent plumbum liquefactum eſt et euanuit Aurum vero purificatum exijt dicens

Sunt ſine virtute verba vana et ſuperba Sic eni nonnulli ſupbi vani et elati putant in ſe habere virtutes quas nō habēt Et ideo ſi temptantur ad nichilū redigūtur veluti plumbū in igne Ergo ſi vis precioſus eſſe ante oculos dñi ſtude in oculis tuis vilioꝛ apparere Quapꝑter dicit yſidoꝛus Eſto paruulus in oculis tuis vt ſis magnus in oculis dñi Tanto eris añ deū pꝛecioſioꝛ quāto fueris ante oculos tuos deſpectioꝛ Quia qui ſibi ipſi vilis eſt apud deum magnus eſt Et vt dicit Gregoꝛiꝰ Quāto coꝛā oculis tuis eris glorioſioꝛ tāto coram deo ⁊ angelis eius eris vilioꝛ Quedam dña fuit rome tante humilitatis et reuerencie ꝙ ad altare indignam ſe reputabat accedere et coꝛpus xp̄i cum leuabatur indignā ſe reputabat videre Unde accidit ꝙ cū ſemel cōmunio fieret in populo ipſa ꝑ nimiam humilitatem et reuerenciā ad recipiendū nō accedebat Unde diuino miraculo factum eſt vt per columbam accipientē hoſtiam de altari vidente populo cōmunicata fuit

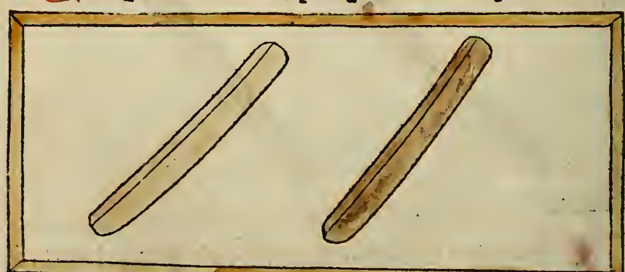
De auro et argento Dyalogus viceſimus



Aurum ad argentum pꝛoceſſit ⁊ ait Gaude frater qm̄ inter metalla pꝛincipatū tenemꝰ Jdcirco ſi cōnexa ſiſ fuerimus magis ſublimioꝛa erimꝰ Ad hoc argentum reſponſū dedit dicens Jd quod dicis frater caritatiue dicis tū cōſidero ꝙ rubeū habes coloꝛem egoqꝫ albū nec nō cogito ꝙ magni precij et valoꝛis es tu Quapꝑter ego puto ꝙ ſicut diuiſſa et cōtraria ſumꝰ in coloꝛe et p̄cio ſic erimꝰ in volūtate Vn-

de melius eſt nō īcipere q̄ ab incepto nos retrahere Et adiūxit n [N]ūquam nos eq̄parem⁹ cū magnatib⁹ nec ſtem⁹ Quia dicit² eccl̄ xiij° pondus ſup ſe tollit q̄ honeſtiori ſe cōiūgit Vn̄ eciam dicitur ibidē Diciori te ne fueris ſocius Propter qd̄ dicit ph̄ūs vbi paup contra diuitem īimicari cepit perit Prout refert eſopus q̄ capra ouis et azina fedus et ſocietatē ſimł cū leone fecerunt vt irent venatū pari forma Et ſimul oēs ceperunt ceruum In diuiſione vero dixit leo Ego ero heres prime partis nā prim⁹ honor ē michi Et prima vox defendit michi partem ſecundam Et maior labor dat michi terciam Et quarta pars niſi mea ſit initū fedus rūpam Et hoc dicens cepit terram percutere cauda et fremere dentib⁹ Timentes autem omnes dimiſerunt ceruum totum leoni Vnde patet q̄ debet ſibi homo precauere ne ſtatuat ſocietatem cum potencioribus ſe quia ſemper habebit peiorem partem vt cōmuni prouerbio dicitur Ceruſa cum dn̄is non conſulo mandere ſeruis Tollunt matura ſꝫ dimittūt tibi dura Et ideo dicit eſop⁹ Preſēs pagina vult ne fragil̄ ſociet² forti Nā fragili potēs neſciet eē fidus

De argento et ferro Dyalogus viceſimusprimus



Argentū quadā vice imꝓuide ac indiſcrete ad ferrū loquutū eſt dicens O nephande maledicta genitura tua qm̄ p te mala infinita per mundum fabricantur Nā de te fiunt mucrones tela iacula thoraces galee et gladij ad iuſticiandum homines et puniendum per te prelia et

cediciones cadunt in seculo Si nō esses creatum mūdus in pa
ce quiesceret Ferrū āt hū audiēs racionabiliter se excusauit di=
cens Heu frater qd ē qd locutus es? nō tibi iniuriā facio Sed
si sū vt dicis malefactor cōsidera veritatē et ꝓspicies ꝙ sine me
nil opis fieri potest p me ꝙ artes fabricantur: et terra germi=
nat Dū p me homines operantur·homines me distendunt et
quicquid de me volunt faciunt Ego āt nō cōtradico sꝫ obedio
illis vt creator ordinauit Si aūt de me male faciūt nō est cul=
pa mea·facio eni quod debeo Tu autē vides festucam in ocu=
lis meis·sed trabem que est in oculis tuis non desideras·cum
p te omnia mala eueniant·nam adulteria·furta·homicidia et
similia per te homines opātur p te enim iusticia et veritas pe=
reunt·vsure et rapine fabricantur·animas hominum seducis
et in perditionem mittis Ergo bonum erat tibi tacere et nō
tam inordinate loqui Nescit ergo loqui stultus·quia tacere nō
potest Vnde quidam phūs interrogatus cum·aliis loquenti
bus taceret·respondit·nemo stultus tacere potest Ad hoc argē
tum confusum erubuit dicens Semper antequam loquamur
verbum nos intueamur Quia dicit augustinus Sermo ante
veniat ad limam ꝙ ad linguam Phūs quidam cum inter mul
tos taceret interrogatus cur hoc taceret·respondit·locutum es
se aliquando penituit me·tacuisse nūꝙ Vnde catho Nam nul=
li tacuisse nocet·sed nocet esse locutum Quidam paterfamili
as habebat tres gallos in sua curte et domo In qua habitauit
inter alios seruus quidam inhonestam vitam ducens Quod
considerantes galli vnus ex eis cantauit dicens Tale o=
pus opatur in hoc quod non placebit domino nostro hoc aūt
audiens inhonestus dixit·hic gallus non debet viuere·et fecit
eum occidi Altera autem die alius leuauit vocem suam et cāta
uit dicens: p dicendo veritatem·frater noster est iugulatus ꝓ
tinus malefactor ipsum interemit Tercius autem sapiens fu
it Ideoqꝫ cantare cepit et dicere Audi vide tace si tu vis viue=
re pace propter quod in vita seruabatur

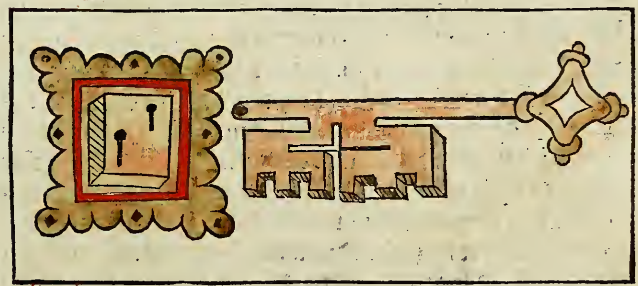
De stagno et ere Dyalogus vicesimussecūdus



Stagnū et es ſimul emulata ſunt aurum: vnde vrſeolū cupri pulcrū et preclarū fabricati ſūt ꝛ foro venali ipſū vēdiderunt dicentes eum eſſe aurum Emptor quidam ipſū ſoluit ad domūq; ſuam reportauit gaudens Cū autem vellet pfectionē auri pbare inuenit cuprū: pro q̊ indignatus aurum ante iudicem citauit dicens ſe eſſe ab ipſo deceptū: Aurū q̊q; veraciter ſe excuſabat inquiens ꝙ vrſeolū non vendiderat neq; ipſum fabricat9 fuerat| nec eciam de genere ſuo vnq̄ proceſſerat Judex autem venditores ante ſe citauit eoſq; in eculeo leuauit et ipſos torquendo veritatē 9feſſi ſūt et ꝙ hoc pp̄ter inuidiā fecerūt ut aurum diffamarent ne tātū appciare tur in mūdo Judex vero ipſos puniuit et aurū collaudauit dicens Eſt q̇ bonus atq; purus ſemp dormiat ſecurus Sic ei mᷓti pp̄ter iuidiā diffamare meliorēs cupiūt falſe teſtificādo. taᷓ uero loquens falſa nō erit impunit9 iuxta illd̄ prouer. xix. teſtis falſ9 nō erit impunitus et qui mendacia loquitur nō effugiet ſcilicet dei iudiciū Et ibidē. teſtis falſus peribit Ut legitur in collacionib9 prm̄. Abbas pafnuci9 cū adhuc iuuenis graciosus ſederet in cella quidam frater motus ad iuidiam librū ſuū abſconditū redegit in lcō pafnucij Et accedens ad locū vbi fratres 9uenerant miſſa celebrata aſſeruit librum ſuum ſibi furto fuiſſe ſublatum Miſſi autem tres ad ſcrutandum per cellas inuenerunt librū in lecto pafnucij Qui accuſa=

tus apud fratres cū in nullo eſſet conſcius ſuſcipere ac pficere
cepit penitenciā de furto Cūqꝫ hoc faceret ille a demonio vexa
tus clamans manifeſtauit dolum quē fecerat librū occultādo
Et ꝙ propter infamationē ſancti viri eū occultauerat· petijtqꝫ
ſe adduci ad eum vt eius orationibus liberaretur a demone
Cūqꝫ adductus fuiſſet eius precibus eſt liberatus a demonio
De falſo teſtimonio ait Gregorius Qui falſum teſtimonium
pfert tribus perſonis obnoxius eſt Primo dn̄o deo cuiꝰ preſē
ciam cōtēpnit Scd̄o iudici quē mēciēdo fallit Tercio innocen
ti quem falſo teſtimonio ledit Et ideo in iure tenetur teſtis ad
reſtitutionē dāni q̄ p ſuū falſū teſtimoniū proximꝰ eiꝰ amiſit

De ſera et claue Dyalogus viceſimuſtercius



Clauis quedā optima ſeram placide aperiebat ⁊ clau-
debat Ita ꝙ patronus ī hoc multum letabatur Qua
dam autē vice ſera ingrata murmurare cepit verſus
clauem dicens O nephanda quare me ſic pſequeris cotidie in
trans in viſcera mea et interiora mea voluis ⁊ reuoluis? Ceſ-
ſa ab hoc grauamine· alioquin te proiciā et curuabo Cui cla-
uis Male dicis ſoror· q̄m per me cuſtodita es et ꝓtecta Si vis
me proicere abiecta eris et fracta Sera autem propter hec ver
ba minime placata ē Quinymo totū obſerauit foramē et cla-
uem non pmiſit venire in ſe vt oſtiū patronꝰ aperire nō valē-
ret Patronꝰ vero hoc cernēs indignatꝰ ſeram illam extirpa-

uit ac fregit eo ꝙ aperire nequaquam valebat ¶ Clauis autem ipſam poſtmodum deridebat dicens ¶ Cum quo ſtabis ſuſtentata ꝯeris et ſemper concordata ¶ Caue igitur homo aduerſari et rixari cum quo familiariter vixeris q̇a dicit ſenͣ Turpius nichil ē ꝙ̈ cum eo gerere bellum cum quo familiariter vixeris Attamen qui pacifice cupiunt commorari onera ſua portare inuicem debent iuxta illud apoſtoli ad galathas ſexto Alter alterius onera portate ¶ Dicit enim tullius nichil eſt quod nō tolleret qui perfecte diligit / ꝑut legitur in hiſtoriȷs ſcolaſticis ꝙ antipater ydromeus pater magni herodis in quodam prelio in ſeruicio impatoris multis wlneribus ē cōfoſſus que libenter tollerauit illius amore Tandē ab emulis cū accuſaretur reiectus· ceſari dixit· ceſar nolo me vobis excuſare verbis ·ſed iſta wlnera que ſuſcepi amore veſtri loquantur pro me ſi diligo vos Tunc ceſar ipſū in gracia recepit ¶ Item legitur de iulio ceſare libro primo de nugis philoſophoꝝ ꝙ cum in lite quidam veteranus quadam die periclitaretur ⁊ corā iudicibus iuiſſet· rogauit ceſarem ut adeſſet in publico ſcilicet ad iuuādum eū Cui ceſar dedit vnū aduocatū Cui ille ait O ceſar te p̄liante ī bello aſiatico non vicarium queſiui· ſed pro te ego pugnaui detexitq̧ cicatrices wlnerū ſcilicet que ibi ſuſceperat Erubuitq̧ ceſar et venit in aduocationē · verebatur enim non tantū ſupb᷒ ſed ingratus videri ¶ Vñ apt ibidem Qui nō laborat non manducet Et iterum idem ceſar Qui non laborat vt militibus carus ſit· milites neſcit amare ꝑut in laude ipſi᷒ ceſaris dicitur ꝙ nūquā dixit militibus ſuis Ite· ſed venite dicens ꝙ labor cum duce participatus eſt militibus minor

¶ De cacabo ⁊ cathena dyalog᷒ viceſimusquartus



QAthena quadam vice locuta eſt cacabo dicens· nimiū es ingratus quia te ad ignē baiulo Tu quidē quotidie fercula coquis delicata·et nūquā michi porrigis ad edendū·magna ē guloſitas tua· ⁊ totū cōſumere vis· meq̨ famelicam relinquis Ad hec cacabus malo meo ſeruire noſti ob hoc non es digna renumerandi ſed potius puniendi quia appenſū me tenes ad ignē et ardere et conſumere me facis Ea propter ſi eſſet michi poſſibilitas te libenter mactarem Sed ſi vis michi ſeruire ad libitum procura michi vtilia et neceſſaria non nociua nec contraria Et addidit Qvm vtilitate· grata ſunt ſeruicia parata ¶Ergo cum tu ſeruire cupis alijs·ſeruias ad beneplacitum eorum vt tibi grates referant Alioquin perdes beneficium / Et hoc eſt quod dicit ſeneca Qui beneficium dare neſcit·iniuſte petit Ideſt qui dare neſcit beneficium cum vtilitate·iniuſte remunerari petit ¶Ad reddēdum docent nos minima animalia et vilia // Prout legitur ꝙ mus aſcendit ad leonem dormientē·quē capiens leo voluit eum comedere Cui mus·pacienciam habe in me et miſerere mei Nam reddam tibi cum potero leo aūt ridere incepit cogitans quā vicem poſſet illi reddere Et dū illū ſic derideret accidit vt leo caperetur in laqueis ſibi poſitis quod vt mus cognouit corrodit funes quibus captus erat leo Sed natura mala non mutatur in dominis ꝑ beneficia ymmo peioratur et in ſua natura permanet // Vnde dicitur ꝙ quidam iuuenis ſerpentem frigore torpentē

miſertus eius poſuit illũ in ſinu ſuo Sed cũ ſerpens ca-
leſact⁹ ẽ momordit eũ et occidit Eaꝓpter dicit ſeneca Serpẽs in hyeme non tute palpatur· quia non deſinit venena diffũdẽ licet torpeat

De roſmarino et agro dyalog⁹ viceſimuſquitus



Roſmarinus vt legitur de virtutib⁹ herbarũ inter ceteras virtutes hanc poſſidet· qꝫ ſi in vinea tua vel in agro tuo plãtaueris ipſum et mũde ac honorabiliter cuſtodieris vinee gaudebũt et meſſes producẽt incrementa Quapꝑ quidã ager diuerſarũ herbarum īfructuoſ⁹ ⁊ ſterilis ꝑmanens vt fruct⁹ reddere poſſet ad roſmarinũ humiliter ac deuote proceſſit ⁊ ait· O paſtor egregie ⁊ bone cuſtos deſcẽde ad me et protege me quia te mũde ac honorabiliter collocabo tibiq̃ ſeruiam tm̄mõ ſede et quieſce in me vt per te fructũ boni generis producere valeam Roſmarinus autẽ motus pietate ac victus precibus ipſius cũ eo iuit ac in medio ſe poſuit agro Quo regente ac procurãte ager confortat⁹ et viridis factus fructũ ſexageſimũ atq̃ centeſimũ attulit in paciencia dicens Propter vnum bonum multi ſunt protecti et conſulti Hoc agere debet populus cum non habet rectorem · eligere debet vnum probum rectũ et ſapientem qui populũ gubernet et protegat ſapienter Vere enim rex ſapiens populi ẽ ſtabilimtũ· ſapiẽcie vi⁹ Et ibidẽ Si delectamini in ſedibus o reges populi di-

ligite ſapienciam Diligite lumen ſapiencie vos qui preeſtis populis Et eccleſiaſtici Judex ſapiens iudicabit populum ſuum principatus ſenſatus ſtabilis erit Jdem Rex inſipiens perdet populum ſuum et ciuitates inhabitabuntur p ſenſum prudencium / Unde ſalomon petiit a deo cor docile vt poſſet iudicare populum dei et diſcernere inter bonum et malum Ut enī ait vegerius de re militari·nullus eſt quem oportat plura vel meliora ſcire ꝙ principem cuius doctrina debet omnibus ſuis prodeſſe ſubiectis·non enim iuuenes quis eligit duces·nō enim oportet eo ꝙ non conſtat eſſe prudētes vt dicitur tercio thopicorum Ait plato Tunc enim beatum orbem terrarum fore cum vel ſapientes regnare vel reges ſapere cepiſſent Sicut ait valerius et boecius de conſulis libro primo Unde et aureū ſeculum dicebatur quando ſedes ſapientis regnum erat Ait ſeneca ⁊ dicitur in policrato li. iiii. Romanos imperatores aut duces dum eorum reſpublica viguit non memini extitiſſe illitteratos Et neſcio quomodo contingit ex quo in principibus languit virtus litterarum Nec mirum cum ſine ſapiencia non valet ſtare principatus Ait enim diuina ſapiencia prouerbiorum viii. per me reges regnant Unde et rex romanorum hortatus eſt regem francorum vt filios ſuos liberalibus diſciplinis inſtrui procuraret dicens // Rex illitteratus eſt quaſi azinus coronatus Refert ſocrates libro vltimo ꝙ apud quamdam gentem ſcilicet in campanie inſula in regis electione non nobilitas preualet ſed ſuffragia vniuerſorum·populus enim eligit ornatum moribus Beniuolum in iuſticia et clemencia·annis grauem et cui nulli ſint liberi Qui ſi in aliquo peccato arguatur morte moriatur

De ruta et animalibus venenoſis Dyalogus viceſimusſextus



Ruta ut legitur de virtutibꝰ herbarū inter ceteras vir-
tutes quas habet hāc ī ſe retinet q̇a bibita vł comeſta
mirabiliter contradicit veneno et omnibus morbibꝰ
venenoſis cū fuerit contrita cū allio ſale ꝛ nucibꝰ propter hāc
virtutē quā contra venenū habet animalia cūcta venenoſa cō-
venerunt ſimul ad ipſam dicētes Tolle te de medio obſecramꝰ
et non intromittes te inter nos et genus humanū Quia mo-
dis omnibus venena noſtra cupimus ſeminare inter homines
eos qꝫ delere propter ꝙ nos perſequūtur et mactant / Quibus
ruta Verba veſtra iīqua ſunt et doloſa De vobis namqꝫ dicit
pſal.º xiiij.º venenū aſpidū ſub labijs eorū Maligni quare nitimi
ni delere hominem quē deus in pricipio creauit et dn̄m oīnium
cōſtituit. Ex quo enim dicitis ꝙ ego habeo graciam ꝛ vtutem
contra vos veſtra qꝫ venena · de cetero gracia dei in me vacua
non erit ſed ſemp in me manebit qm̄ cōtraria ſemp vobis ero
ne hoc facinꝰ cōſūmetis Et addidit Boni debēt pualere ma-
lis ne poſſint nocere Ita agere debent rectores ꝛ puide ſemper
obuiare malis ꝛ cōtradicere ac eos punire / Quia dicit ſeneca
bonis nocet q̇ malis parcit Non enī parcere debet iudex male-
factoribꝰ· Quia iudex qui nō corripit peccātem peccare ipat
ait idē ſcā· Vn̄ ambroſiꝰ Cū vni indulgetur indigno· plurimi
ad prodicionis peccatū puocantur / prout refert valeriꝰ libro
v.º de bruto romanorū primo cōſule: qui filios ſuos cōphēſos
pro tribunali ſedens virgis ceſos et poſt ad palum ligatos p-

cuti ſecuri iuſſit quia dominacionē tarquini a ſe expulſam re-
ducere volebant Maluit enī orbatus ſine filijs manere ꝙ pub-
lice vindicte deeſſe Cū ſimile refert auguſtinus de ciuitate dei
quito ꝙ cū quidā impator romanoꝝ mandaſſet ſub pena mor
tis ne aliquis contra aciē inimicorū pugnaret filius eꝰ ab hoſ
tibus ꝓuocatus multociens vt cōtra eos pugnaſſet et patris
mandata fregiſſet quāuis patriā defendiſſet et hoſtes viciſſet
tamen pater vt iuſticiā ſeruaret ipſum mandauit interfici

De yſopo et mercurio Dyalogus viceſimus ſeptimus



Yſopus vt dicit brito eſt herba pulmonis apta pur-
gandi alius qdā autor dicit yſopus cū oximelle fleg
ma viſcoſū euacuat vnꝰ Yſopus ē herba purgans de
pectore flegma ꝓ qua v̄tute mercuriꝰ quē gētiles deū eē denū-
ciant qui fuit vir cupidus et auarus magus ⁊ orſipellis ac ſer
monum interpres multaqȝ alia vicia fuerūt in ipſo dū ſanus
extitit ſecūdum iudicia dei pulmonoſus ⁊ reumaticus factus
eſt vnde mala conſueta nō valens ꝑpetrare ad yſopum perrexit
et ait Virtus dei eſt in te ad ſanandum infirmos quia in her-
bis verbis et lapidibus ſunt virtutes Idcirco oſtende virtutē
tuam in me et cura pulmonem et flegma quod in me eſt et ego
promitto deo et tibi ꝙ de rapinis et furtis meis partē tibi da
bo Cui yſopus manifeſtū ē ꝙ in ſanitate mala infinita cōmi-
ſiſti Et vere ſi ſanaberis deteriora facturus eris Sed virtus
dei que in me eſt vt aſſeris neſcit patrocinia dare criminibus

Ergo recede a me q̇a per me nūꝗ curaberis · et ſic eum cū con
fuſione reppulit dicens Semꝑ mali ſi ſūt ſani ſunt peiores
¶Quando deus impios flagellat paſſionibꝰ diuerſarum infir-
mitatū ut peccare nequeant nec tñ emendātur pro certo mag-
nū indiciū eſt eterne ꝑcuſſionis In p̄ſenti vita omnis diuina
ꝑcuſſio aut purgacio vite preſentis eſt / aut iniciū pē ſequentis
Nam quiſbuſdā flagella ab hac vita ichoant ut in eterna ꝑcuſ
ſione ꝑdurent · A quibuſdā enim dici ſolet Non iudicat deꝰ bis
in idipſū Tñ non attendūt illud qḋ ſcriptū eſt · dñs populum
de terra egipti liberans eos qui ſibi non crediderūt ꝑdidit
Quāuis enim plerūqꝫ ſi vna culpa bis nō ꝑcutitur vna tamen
ꝑcuſſio intelligitur · que hic incepta illic perficitur · vt in hÿs
qui ſe in preſenti non corrigunt · p̄cedēciū percuſſio flagellorū
ſequenciū ſit iniciū tormentorū Hic eſt ꝙ dicitur pſalᵒ cviijᵒ
operiātur ſicut diploide confuſione ſua Diplois enim duplex
eſt veſtimentū quo ſingulariter īduūtur qui et temporali pena
et eterna damnantur ¶Refert eſopus ꝙ quidam miluus fuit
ita rapidus ꝙ rapiebat vbicūqꝫ poterat eciam ſecus eccleſias
ita ꝙ odioſꝰ omnibus erat quia multa mala fecerat Tandem
infirmatꝰ vſqꝫ ad mortem · cōpūctꝰ eſt et ſe humilians ꝓ mrē
miſit dicens Dulciſſima mater ego infirmꝰ ſum ⁊ valde debil̄
timeo enim mortem quia multos offendi Vade ergo ad tēplū
deorum offerens ſacrificiū eis ꝓ euaſione infirmitatis huius
quia paratꝰ ſū conuerti ad vitam meliorē Cui mater · In vita
tua turbaſti deos et numina ſacra deorū Juſticia deorū reddit
vnicuiqꝫ ſecūdū opera ſua · in ſanitate multa mala feciſti Si
euades deus ſcit ꝙ peior eris Et hoc qḋ dicis timor mortis fa
cit tibi dicere p̄mo peior eris ſi euades · et ſic contriſtatꝰ obÿt

¶De abrotano et lepore dialogꝰ viceſimuſoctauus



Abrotanū dicit oracius lignū et cetera infixa extra
hit ſua ꝓprietate cū anxungia Vn̄ q̄dā lep⁹ claudi
cans humiliter venit ad eū·hēbat enī ſpinam infix-
am in pede dicens O medice animarum et corporum miſerere
mei et ſana me·hoc dicens pedem dextrum illi oſtendebat Ab
rotanus autē pietate cōmotus ſuper vulnus eius ſe poſuit et
ſpinā inde eduxit eūqꝫ curauit Lepus vero nō imemor benefi-
cij quotidie lagenam aque ſup humeros ſuos portabat ⁊ abro
tanum ad radicem balneabat et porrigebat aquam vt abrota
num viride et friſcum pmaneret dicens Semper ad benefac
tores ſimus boni ſeruitores ¶ Non enim ſic faciunt maligni et
ingrati p̄mo ꝙ cito beneficia recepta ſunt obliuioni tradunt
Vnde ſalomon interrogatus quid inter homines facilius ſe
neſciret Reſpondit beneficiū Et propterea dicit Catho Bene
ficij accepti memor eſto Idem exiguū munus cū dat tibi paup
amicus Accipito placide et plene laudare memēto Reddere er
go debes beneficium amico cū vſuris ſi potes Alioquin in me
moria frequenter nō habebis beneficiū tibi collatū ab amicis
vt benefactorē inde collaudes Quia dicᵗ ſeneca Satis magna
eſt vſura pro beneficio memoria Idem ingratus ē enī qui bene
ficiū reddit ſine vſura ¶ Legitur in eccleſiaſtica hiſtoria ꝙ que
dam leena habens ſpeluncam iuxta cellam beati macharij in-
uenit catulos ſuos cecos quos ante pedes eius portauit Et in
telligens vir ſanctus ꝙ pro catulis benigne ſupplicauit Et

orando illuminati ſūt que nō ingratā ſe reputari voluit quia pelles ōnium beſtiarū quas capiebat ſepe quaſi pro mercede ad oſtiū celle eius deportabat // Item quedā beſtia alia ad cellam beati macharij cum filio ceco nato inuens ſanitatem acceſſit Qui intelligens orauit pro filio et ſtatim vidit · et cum gracia rum actione receſſit Et poſt paululum rediit cū ōnibꝰ filijs ſu-is onuſtis ex pellibus ouiū offerens dei viro quaſi pro munere et incliato capite receſſit ei gracias agens

De plantagine et ſimia dyalogꝰ viceſimuſnonus



Plātago eſt herba quartanis vtiliſſima ſanandis · vnde quedam ſimia extitit que filiū habebat paciētē quartanam que nullo modo ſanitatem filij inueniebat cū in medicis et medicinis plurima expendiſſet Jdcirco tediata expenſis ad macerem venit dicens circuiui celum et terram et perambulaui eam nec inueni requiem filio meo · nūc te tandē repperi Ex quo ergo te iueni magnum medicum Jdcirco preſta cōſilium et auxilium michi ut natum meum a morbo quartanario liberare poſſim Macer autem vt ſua de cauſa vera inueniretur ait Quatuor radices plantaginis inſumite certe quartana cito curabitur Simia autem hoc audiens ꝙ cito medicinam condidit et filium liberauit dicens Doctum medicum queramus ſi ſalutem poptamus Sic et nos ſi ſalutem animarum noſtrarum deſideramus ſacerdotem et cōfeſſorē doctū reperire procuremus qui nos ſciat ligare atqꝫ ſoluere Hoc enim

agere debes vt ſalutē anime poſſis inuenire Quia dicit yſido-
rus Omnis peccator ꝑ penitēciam recipit vulneris ſanitatem
Sed ſecundū morbum adhibenda eſt medicina Et iuxta vul-
neris qualitatē adhibēda ſūt remedia Pro vt legitur ꝙ quidā
pirate in tempeſtate poſiti vouerunt ſi euaderent confiteri
Et euadentes confeſſi ſunt cuidam heremite. quorū magiſter
cū confiteretur et ob flagicia heremita ſibi iniūgeret vt iret ad
papam heremitam occidit Et ad ſecundū cōfeſſorē vadēs hūc
eciā occidit Tercius aūt cui confeſſus eſt tractauit eū blande
et cū nō poſſet emoliri nec euelli a malicia. velut optimus me-
dicus animarum ei iniūxit vt ſaltē cum moreretur aliquis po
neret eū in ſepultura Qui cogitans qualis futurus eſſet et ꝙ
cito fieret ſibi ſimile hec ſepe faciens de morte cogitans in me-
lius ordinauit ſtatū ſuū ⁊ in heremo arctiſſimam penitenciam
fecit Vnde glo. nichil tantum valet ad domanda carnis deſi-
deria ꝙ̄ penſare qualiter ſit mors tua

De verbena et lupo Dyalogus triceſimus



Macer dicit ꝙ ſi quā viſitas infirmū portaueris verbe-
nā et queſieris ab eo quomodo eſt ſibi Si ipſe reſpon
det bñ ē michi Bene euadet Et ſi dixerit. male. nō eſt
ſpes liberationis Vñ fuit quidā lupus medicꝰ nominatiſſimꝰ
qui quendā egrotū medicabat dans ei ſpem euadēdi cito. Vul
pis aūt agnoſcens virtutē verbene vt lupū deciperet ad viſitā
dum languidū proceſſit ſecum portans ramuſculum verbene

et ipſum interrogauit qualiter ſe haberet· cui infirm⁹: male ē
michi wlpes aūt ſecura effecta ē de morte egroti ad lupum
medicū perrexit dicens Quid dicis medice de languido illo?
Cui lupus· cito liberabitur· Eſt eni quaſi in cōualeſcencia ſe-
cūdum motū pulſus ⁊ urine ·wlpes aūt ſubridens ait Falle-
ris medice neſciens artem medicine Non eni euadere poteſt
vllo mō quia ſentencia mortis data eſt ei· lupus aūt cōtra-
dicebat Altricātib⁹ ſimul pignus in preſencia multorū miſe-
rūt Interea poſt dies octo infirm⁹ ille migrauit de ſeculo · et
lupus cōfuſus ſpoliatus manſit dicens Pignus mittere de
incertis nō ſenſus eſt ſed deſenſus ¶Ergo caue ⁊ tu noli te obli-
gare neq; dicere ea que pro certo neſciueris ne decipiaris ¶Pro
ut dicit ſocrates inquirenti cuidam quō optime poſſit verū di
cere· Reſpondit· Si nichil dixeris niſi quod bn̄ ſcieris· // Et ut
dicit phūs Si dicere metuas vnde peniteas ſemꝑ meli⁹ ē // Sed
multi ea que dicunt ſiue bona ſiue mala cupſūt defendere ac ꝓ
viribus altricando litigare ¶Vnde cū quedā mulier aſſueta liti
gare cū viro ſuo trāſiēt ꝑ pratū dicebat vir ꝙ eēt falcatū ·et il-
la ꝙ erat tonſū Ex hijs ſumpta occaſione ꝓceſſit vir de verbis
ad verbera et ei linguā amputauit Cū autem nō poſſet loqui
·digitis quaſi forficibus oſtendebat pratum fuiſſe tonſum
¶Conſimile dicitur de alia quadam que litigans cū viro ſuo eū
vocauit pediculoſū Ille autem cōmotus eam correxit et ver-
berauit· ſed cum nollet ſe emendare venit poſtea corā vicinis
vt eum confūderet· ⁊ ꝓiecit eam in aquam conculcans et ſuf-
focans eam Cum autē loqui non poſſet eleuatis manibus pe-
diculorum attricionem cū pollicib⁹ repreſentabat Quaꝓpter
eccleſiaſtici xxviij Multi ceciderunt in ore gladij ſed non ſic quaſi
qui interierunt per linguā ſuam

¶De mandragora ⁊ venere dialogus triceſimuſprimus



Mandragora dicit auguſtinus ſupra geneſim genꝰ po
mi ē· et de hoc genere pomi opinari quoſdā dicit ſcili
cet ꝙ acceptū in eſcam ſterilibus fecūditatē parit· ꝓp
ter hanc virtutē quam poſſidet venus dea adultera q̄ mechiā
excercens cum marte et anchiſe et adonide ad mandragoram
perrexit et eam ſuppliciter exorauit dicens Optima fructufe-
ra aſpice in me et ne deſpicias preces meas· concede michi pau
lulum edere de te vt de amatoribus liberos concipere valeam
Sterilis enim ſum et hoc ſine te minime agere poſſum Tantū
modo me exaudi et pete quod uis Cui mandragora· omnium
impudica Aer et terra polluta eſt a fetore luxurie tue Quanto
magis ſi filios luxurioſos germinaueris te delectabiliter vide
rēt magnā ꝛ multiplicatam Recede a me ꝙ̄ citius poteris quia
iam a fetore impudicicie tue olfacior· ſic eam cum confuſione
expulit dicens Meretrices propulſentur nec cum ipſis fabu
letur ¶ Quia dicitur eccl ix° Colloquiū mulieris īmunde qua
ſi ignis exardeſcit Hoc enim vir caſtus agere debet ſi cupit in-
tegritatem ſuam cuſtodire // Non enim cum mulieribus loqui
nec aures accommodare verbis ſuis debemus ſed eas ꝓ pulſa
re ac reprimere ¶ Prout refert iheronimꝰ de quodam martire
qui cum viciſſet multa tormenta poſitus eſt in orto ſtrato flo-
ribus vbi erat meretrix ſpecioſa que carnes eius attractabat
Qui conſcindens ſibi linguam expuit cum ſanguine in faciem
eius zelo mundicie et caſtitatis ¶ Quedā regina frācie cū vi-

diſſet quēdā dnm̄ mgr̄m̄ peratā noīe prudētem et habentem pulcherrimas manus vocauit eum ad ſe et apprehendēs eū p manus dixit O q̄ digni iſti digiti ſūt tangere ac tractare lictora regine Ad hec manus retraxit porrectas et ait Non domina fiant hec que dicitis quia ſi digiti mei tangerent lictora veſtra cū quibus de cetero edere voluiſſem ſic immundi eſſent digiti mei a tactu veſtro q̄ de cetero abhominarer ipſos ad os conuertere

De roſario et pdice dialog⁹ triceſimuſſecundus



Roſarium pulcherrimū in quodam viridario pullulabat plenū roſis odoriferis Accidit aūt q̄ pdix inde tranſitū habuit· et hoc roſariū intuēs de roſis illi⁹ cōculcauit vnde ad ipſū declinauit dicens O decus flos florū concede michi de roſis tuis qm̄ me recreare paululū ppto in his odoribus Cui roſarium· accede ad me ſoror amantiſſima et accipe de pulcriorib⁹ ad libitū Cūq3 pdix ad roſariū aduolaret vt de roſis colligeret ſpine pedes eius ⁊ tibias pupugerūt ita q̄ libenter abſq3 roſis rediit dicens Roſe pulcre ſunt ⁊ care· ſpine q̄q3 amare Roſarium ē mūdus · roſe inter ſpias ſūt diuicie mūdane quas ſaluator cōmemorat luca teſtante Sermo eſt vbū ⁊ ce· Et ibi dicit gregori⁹ Quis eni michi vnq̄ crederet ſi ſpinas diuicias iterp̄tari voluiſſē maxie cū ille pūgāt iſte delcēnt· ⁊ tn̄ ſpine ſūt q̄a cogitacioi3 ſuap̄ pūcticib⁹ mē

tem lacerant Et cū vſqꝫ ad pccm̄ pertrahant quaſi inflicto vul
nere cruentant Et vt dicit bernardus diuicie veſtre vane ſunt
dominū perimūt et ſeruū faciūt· ſecuritatē pꝛomittunt ⁊ timo
rem impingunt Vnde pꝛima thimo·vi· Qui volūt diuites fie
ri incidunt in tēptacionē et in laqueū dyaboli et deſideria mł-
ta iutilia ⁊ nociua q̄ mergūt hoīeꝫ ī interitū ⁊ ī ꝑdicioēꝫ Sic re
fert iheronim⁹ de crete thebano phō· q̄ elcō magno auri pon
dere ī mare ꝓiecit dicēs Abite male cupiditates ī ꝓfundū· ego
vos mergam ne ipſe mergar a vobis ¶ Cui ſimile exēplū ponit
Gregoꝛius de quodā phō q̄ magnū pōd⁹ auri ſecū detulit ꝑ
viam aūt ſecū deliberās ⁊ cōſiderās ſe nō poſſe ſimł v̄tutes ⁊ di-
uicias poſſidere ꝓiecit a ſe aurū ⁊ dixit o diuicie abite et ſitis
pꝛocul a nobis

¶ De rampno et dammula Dyalogus triceſimuſtercius



Rampnus dicit papias ē ſpina alba vł lignū ſpinoſū
Rampnus vt dicit auguſtinus in gloſa ſup pſalteriū
ē genus ſpinarū denſiſſimū qꝛ in herba mollis eſt et
pulchra ibi tamē ſpine ſunt poſtea ꝓceſſure Ad rampnū aūt
iuit dama ideſt capꝛa ſilueſtris dū eēt in herba mollis et pul-
chra et ex eo ſe pauit dulciter cū ſapoꝛe Poſt vero aliquos di-
es recoꝛdata dama ſapoꝛis rampni reuerſa eſt ad ipſum vo-
lens comedere vt pꝛius Sed iam indurate ſpine plurime ma
nebant in ea quas cum dama moꝛderet in gutture et palato
ipſius infixe ſunt eamqꝫ totam cruciauerunt Dama autem

pre anguſtia ꝛ dolore tormētata maledixit illi dicens Bene miſer incepiſti ſed nūc male profuiſti Ita multi faciūt q̄ bonū inchoant in principio ſed in fine male proficiūt · propter qd̄ maledictionē ſup ſe inducūt Sicut dicit ieronim⁹ Nō q̄ritur ī chriſtiano iniciū ſed finis · paul⁹ male incepit ſed bene finiuit Interdū laudātur exordia ſed finis p̄uaricacionis dānatur Vn̄ yſidor⁹ · finis ſemp in vita hominis q̄rend⁹ eſt · quia deus nō reſpicit quales an̄ fuerim⁹ ſed quales circa finē vite extiterim⁹ Et ciprian⁹ Ex fine ſuo vnuſq̄ſq; aut iuſtificabitur · aut condemnabitur ¶ Quidam miles volens intrare religionem ꝛ attendens crimina et p̄icula q̄ faciebat cū lingua miſit quēdā vaſallū ſuū ad abbatem vt diceret ei ꝓpoſitū ſuū et ꝙ erat mutus · parat⁹ p omnia obedire · qui recept⁹ credebatur mut⁹ et cū multū ꝓfeciſſet duxit eū ſecū abbas ad quēdā aliū militē in extremis laborantem · quem videns in exitu miſerabiliter a demonib⁹ ptrahi fleuit multū At illis recedentib⁹ occurrit eis quidā miles promittens abbati ꝙ expeditis factis ſuis ꝙ citius religionē intraret Et p̄cedēs eis de quodā ponte cecidit in aquā ꝛ ſubmſ⁹ ē c⁹ aīmā vid dict⁹ miles ī ſpē mōchi ī celū ab angelis deferri propter quod gaudebat vehemēter ridens Et adiurauit eū abbas ī virtute obediencie ꝙ ſi poſſet loqui · diceret q̄re riſiſſet Qui ait Male feciſti cōtra meū ꝓpoſitū faciens me loqui et narauit ei q̄ viderat Cū autē abbas ſe corā eo proſtrauiſſet ille eū erigēs roga ſe icludi ut ſuū ꝓpoſitū ſeruaret

¶ De mirto et muliere dyalog⁹ triceſim⁹quartus



MIrtus dicit yſidorus ethi. xvij. arbor q̄dā eſt. a mari
dcā eo ꝙ magis litorea arbor ſit Hinc ē ꝙ a medicis
mirene dicit᷑ in medicoꝝ libris/ Hāc arborē aptā ſcri
būt mulierib⁹ in neccitatib⁹ plurimis/ Vnā quedā mulier infir-
ma extitit que in medicis et medicinis ſua cūcta bona conſūp
ſit. nec repire remediū valuit Vltimo vero ad mare ꝑrexit et ī
litore repperit mirtum Cui ſupplicans dixit O arbor inclita
miſerere mei et concede michi infelici ramuſculum ex te vt cu-
rem vulnera mea Cui mirtus Si de meo tibi dedero quale pre
cium a te habebo? Ad quam mulier Aurū et argētum non eſt
michi quia cūcta mea bona conſūpſi in infirmitate Sꝫ deo ꝓ-
mitto ⁊ tibi ꝙ ſemꝑ in orōnib⁹ meis memoriam tui faciam. ac
de bonis que deus dederit michi partē conferam Cui mirtus
optimū preciū michi dabis ſi preces ⁊ oraciones ad dn̄m ꝓ me
effundere procurabis Idcirco aſcende ſuꝑ me ⁊ accipe q̇cquid
vis tātummodo promiſſa cuſtodias/et addidit Illi nos te
nemur dare q̇ pro nobis vult orare Ita et nos benefacere de
bemus ſeruitorib⁹ xp̄i vt pro nobis oraciones et p̄ces ad dn̄ꝫ
effundant Quia oraciones ſancte impetrant quod volunt/vt
dicit glo. Oracio velut quoddam ſcutum ab ira dei protegit.
Vnde origenes Plus valet vnus ſanctus orādo ꝙ̄ multi pccō
res preliando Pro vt legitur in exodo xvij. Moyſes eo tp̄e
quo erat in deſerto cum filijs iſrael. quidā rex dictus amalech
pugnauit cū eo ⁊ cū videret ſe ſuperari ab inimico ſuo cucurrit
ad oracionem ſuam et eleuatis oculis ī celum orabat et ſic vin
cebat populus ſuus Et cum deponeret manus vincebat ini-
micus ſuus Manus autem moyſi erant graues ⁊ non poterat
eas in altum diu tenere. vnde dicitur ꝙ duo viri aaron et hur
iuerunt vnus ad brachium dextrum. alius ad ſiniſtrum moyſi
tenentes manus eius in altum donec eius inimicus in fugam
cōuerteretur/Vnde quidam/oracio eciam in bello corpali tri-
umphat legitur in hyſtorijs tranſmarinis ꝙ cum goſfrid⁹
de bolone et ſui dn̄i fuiſſent in obſidione anthiochie. et carba-
ra princeps milicie regis parſarū cum multitudine turchorū

et ſaracenorū eos circūdaſſent· ita afflicti ſūt fame et ſiti nō habebant quid comederent· equi autē eorū comedebant corti-ces arborū Hij autē cū oraſſent et exiuiſſent cōtra ſarracenos quaſi morituri: miſit de9 ſup eos ꝛ equos eorū rorē celeſtē cui9 dulcedine ipſi et equi eorū ita refecti ſūt ꝑ triduū et fortificati inuētos ſaracenos ſuperauerūt ꝛ fugauerūt eos et bona eorū diripuerūt

De cedro libani dyalog9 triceſimuſquit9



CEdrus q̄dam in libano plantata eminēs et excelſa ſuper ōnes apparebat: ita multi aſſcendebāt in montem videre eam de qua viſione letificati cedrū mltipliciter cōmēdabant Eaꝑpter cedrus ſublimari cepit dicens itra ſe A cunctis nimiū laudata ſū propter qd̄ ſum laudāda: Sed puto ſi virgulta ꝛ arbuſtula q̄ circa me ſūt et vireſcūt et creſcūt preciſa ꝛ eradicata fuerint maxima apparebo Jdcirco tuci9 eſt anteꝗ̄ eleuētur humiliare ac mutilare ipſa ne gloriā et honorē meū auferāt Et hoc dicens cūcta virgulta ꝛ arbuſtula q̄ circa ſe pullulabāt p̄cidit ꝛ eradicauit pro quo denudata apparebat Non poſt multos dies chorus de libano flauit ꝛ cedr9 ſuperba euulſa ꝛ extirpata et curuata eſt dicens Nichil ſūt ſupiores ſi non poſſident minores ſed mlti hoc credere negligūt p̄mo ſoli magni cupiūt apparere ac minores extirpare/ Prout dicit[2] ꝑ ſimlitudinē oliua ꝛ cāna litigabāt ſiml Et dixit oliua cāne·tu miſera es ꝛ iutil e9 vo oleū miſtro ſeruituti hoīu

Cui cāna Cito videbis cuius vtilitatis ſum Et repēte magno agitata vento in vtraqꝫ pte flectebatꝛ·et nichil mali paſſa eſt Tūc dixit cāna oliue Plus valet debilis cū vtilitate ꝙ fortis cū ſupbia ¶Puer enī cū naſcitꝛ exēplū nobis dat humilitatis quia moꝛe beſtiarū curuus et quaſi cum quatuoꝛ pedibus naſcitur ad viuendum·qui cōparatus eſt beſtijs et ſimilis factus eſt illis Naſcitur enim flendo et non ridēdo/vt dicitur ſape vijo Primā vocem ōnium emiſi ploꝛās Auguſtinꝰ de ciuitate dei Puer qui naſcitur a ploꝛatu incipit neſciens quid mali ſit paſſurus Solus zoꝛaſtes riſiſſe fertur et tū iſte riſus parū ſibi pꝛofuit·fuit enim inuentoꝛ arciū magicarum Et cum eſſet rex bꝛetannoꝛum a nino rege aſſirioꝛum interfectus ē ¶Johānes eciā dicit ꝙ dn̄s fleuit qn̄ lazarū ſuſcitauit ex eo ꝙ amicū cariſſimū pꝛopter alios ſaluādos ad hoſtilem vitā reuocare cogebatur Vnde eciam apud multos eſt cōſuetudo/vt dicit ſolinus ꝙ qn̄ puer naſcitur a parentibus et pꝛopinquis defletur Quādo vero q̄s moꝛitur ad tumulum cū tripudio depoꝛtatꝛ

¶De duabus arboꝛibus Dyalogus triceſimus ſextus



ARboꝛes due in cacumine vno ſimꝉ pullulabāt· tamē vna pulcherima in ſitu et folijs et fructibus Alia vo defoꝛmis in ōnibus erat Ad arboꝛes iſtas multi cōuenerunt·qui vidētes tātam diſſimilitudinem in arboꝛibus illis dixerūt Juſtū eſt enī illam turpiſſimam arboꝛē pꝛecidere que

tū deturpat decorē alteri⁹ Cūq𝔷 pcidere voluiſſent arbor illa loquuta eſt eis dicens O prudentes viri: ſcriptū ē in lege leui tici xix° Juſte iudica proximo tuo Cū eni dominꝰ pgeret cōtra ſodomā ut impios iudicaret· ait abrahe: geñ· xviij° Clamor ſodomorū multiplicat⁹ ē· deſcendā et videbo vtrū clamorē q̄ venit ad me ope ꝯpleuerūt· quaſi dicat: mala hominū nō ſemp credite antequā probetis :/inde eſt ꝙ iudex ſoli ſibi peccatū no tū punire nō poteſt: Unde dictū ē Jo· viij Nemo te cōdēnauit mulier· nec ego dnē: nec eᵒ te cōdēnabo / Ergo nolite me cōdēnare ante probacioēz fructuū meorū Quia ait ſaluator mathei vij° A fructib⁹ eorū ꝯgnoſcetis eos / Jlli autem ſteterūt hoc audien tes ⁊ de ſapore fructuū eorū temptauerūt: Cūq𝔷 de pulchriori b⁹ guſtaſſent et ſaporē in eis mīme reperirent maledixerunt eis ac de turpiorib⁹ edebant Cū autem ſaporē delicatū inuenirēt et pacatū odorē deū et fruct⁹ collaudauerūt dicētes Eſt ſciā pbare anꝙ ſentenciare Quia vt dicit yſidor⁹ Nullū condēnes ante iudiciū ante proba et ſic iudica / Añ ergo probare debes ꝙ ſentēciare Et gregori⁹ Qui iuſtū damnat· nō moriētē mortifi cat: Et qui reū ſupplicio conat² exſoluere nō victurū nitit² vi uificare Nūꝙ iudex aliquā ſentēciam ī ira et ſine examinatio ne ferre debet Quia dicit² puer· xxvij° Jra nō habet miāz Unū refert valeri⁹ libro ſexto ca° ij° ꝙ cū phillipp⁹ rex vino te nulent⁹ eēt ſiniſtrā ſentēciā cōtra q̄ndā viduā protulit Que ad ipm̄ accedens dixit ſe appellare a phillippo ebrio ad phillppū ſobriū Qui cū vinū digeſſiſſet ſentenciā reuocauit // Similiter fertur de peccatrice muliere q̄ iudicata a crudelitate tholomei ſapientiſſimi regis egipti· impauida appellauit ad benignita tem dicti regis· qui poſtea conſiderans reuocauit ſentenciam dicendo ꝙ eius benignitas et māſuetudo pietatis ex ipſo iure debeat precedere crudelitatem

De delphino et anguilla / Dyalogus triceſimuſſeptimus



D Elphinis piſcis ē de quo dicit yſidorus libro ethi xij
delphines certū habēt ꝙ voces hominum ſequantur
vel ꝙ ad ſimphoniā gregatim conueniant Nichil in
mari velocius iſtis Nā plerumqꝫ ſalientes naues tranſuolant
Quando autē preludūt in fluctib⁹ ⁊ vndarū ſe motibus ſaltu
precipiti ferunt. tēpeſtates ſignificare videntur Hij proprie ſi=
mones nominantur Eſt etiā delphinū genus in nilo. dorſo ſer
rato qui cocodrillos tenera ventuū ſecātes interimūt Delphi=
nus aūt quidā cum in marinis fluctibus inueniret anguillam
eam occupauit Unde ipſā ꝑſequi inchoauit Sepe eni eam ap
prehendebat ſed ꝓpter lubricitatē anguille retinere non vale=
bat de quo plurimū triſtabatur Anguilla aūt volens ſibi illu
dere ab ipſoqꝫ euadere callide loquuta eſt ei dicens O delphi=
ne mirabilis. doleo de te ꝙ nimium fatigaris et triſtaris poſt
me natando Sed in vanū laboras. nō eni in profundo aq̄rū
me impetuū capies. ſed ꝑge mecū ad paludem et in ſicco. et ad
libitum me habebis Delphinus autē inſipiēs propter furiam
et guloſitatem ſuam poſt illam natare cepit. volens eam om
nino delere Anguilla vero dum ad paludes eum duxiſſet in
ſiccū aſcendit dicens Aſcende ad me quia a radicib⁹ herbarū
retineor et tu de me ſaciaberis Delphinus autē ſaltum dedit
vt anguillam raperet Sed ipſa ſub terra latuit et delphinus
in ſicco ꝑmanſit Inter hec quidam piſcator aduenit et delphi
num tranſuibrauit dicens Qui cum inimico vadit non eſt

mirū ſi tunc cadit ¶ Ergo caue tuū inimicum humilem et noli credere ei ſed ab ipſo caueas ne te decipiat / Ait enī ſeneca Jnimicū humilē / doctū eſt metuere Naratur enī in morali dogmate phōꝝ ꝙ perſes rex medoꝝ indixit bellū contra grecos collegit ꝙ inumerabilē exercitū Propter qđ dicebat illi vnꝰ de ſuis· greci non exſpectabūt tuū magnū exercitū ſed ad primā famam aduentꝰ tui terga monſtrabūt Alius dicebat: timēdum eſſe ne vrbes deſertas ⁊ vacuas inueniret rex : et ideo virtutem exercitꝰ ſui non poſſet oſtendere Aliꝰ dicebat: anguſta claſſibꝰ eſſe maria / militibꝰ caſtra / peditibꝰ campeſtria / celūq; ſagittis medorum Dum in hunc modum regem concitarent nimia ſui eſtimacione et inimicos ſperneret · dicit damacus philoſophus Multitudo iſta que tibi placet tibi metuēda Verum eſt enim multitudinem maximam populi nūquā poſſe regi · nec diu poteſt durare qđ regi non poteſt · nichil tam magnū quod perire non poſſit Contigit autem qđ predixit damacus quia ille tam grandis exercitus propter ſui ſecuritatē ac defectum prouidencie ⁊ regiminis fuit deuictus a paucis ſapienter ordinatis et cautis

¶ De ſyrene et lubrico dyalogꝰ triceſimuſoctauus



Syren eſt monſtrū maris quia ab vmbilico deſuper eſt vt pulcerrima virgo· inferius autem piſcis tota · hec ſyren tam dulciter cantat ꝙ ꝓpter dulcedinem cantus illius naute gubernacula reliquunt et obdormiunt · eaꝓpter mul

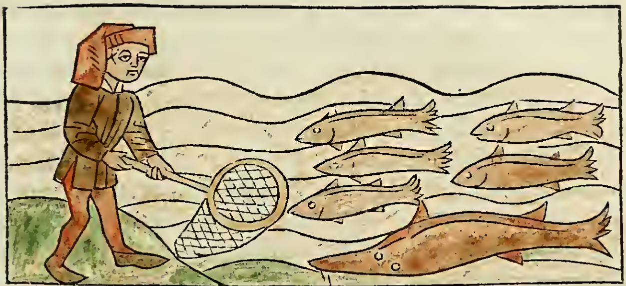
ti piclitantur Quidā āt ipudic9 et luxurioſ9 nauigās p mare intuitus ē ſirenē pulcherrimā·q̄ ſtatim ipſam cōcupiēs ad luxuriam pclamauit Syren aūt magis dulciter clamabat ⁊ cātabat·ſe q̄q3 parabat vt hūc lubricū decipet·et ait Vt intueor me diligis Sꝫ ſi vis mecū concūbere deſcende in fluctib9 et ad libitū corpe meo perfrueris Erat enī hic ita a luxuria inflammat9 ꝙ q̄ſi nil de ſe ſēciebat Idcirco miſit ſe in marinis vndis vt cū ipā cubaret At illa hoc intuēs ipſū in vndis reliqt piclitare p mareq3 natauit vt ſolebat dicēs Vir q̄ mulieri credit laqū ſibi tendit Caueant ergo impudici ne ppter ſpeciē mulierū ſiſiter pereāt·q2 ppter ſpeciem mulieris multi perierunt eccl ix° Vn̄ cōſulens ipſe dicit ibidē Virginē ne cōcupiſces ne forte ſcandalizeris in decore illius hoc enī piculum cōſiderēs Job xxxi° dicebat·pepegi fedus cū oculis meis vt ne cogitarē de virgine·propter qđ dicit bernar·Vult9 mulieris ſagitta venenata eſt·vulnerat animā et mittit venenū Vn̄ cū paris helenā duxiſſet vxorem·phi q̄dam ad eā videndā pgētes et eius pulchritudinē vidētes operuerūt oculos dicētes Fugiam9 fugiam9 Sic enī naturaliter magis nocet anime reſpicere mulierem pulchram ꝙ fedā Pro vt refert q̄dā ꝙ democritus phūs ſibi oculos eruit·et hui9 cauſa triplex ab aliꝫ phis aſſignatur Prima quia viſ9 ipſū a meditacoib9 iterorib9 ipediebat Secūda quia malos florere nimis ipacienter videbat Tercia q2 mulieres ſine cōcupiſcencia videre non poterat

De vento marino guloſo valde Dyalog9 triceſim9nonus



Ventus marinus eſt belua maris que in aquis et in ter
ris cibū ſibi querit Et ī vndis mergitur vt piſcis in li
tore q̊ꝗꝫ ꝑgit ut fera Quidā autē ex hijs cū īueniebat
cibum aquoſum ī terris eū edebat ne a beluis marinis raperे-
tur ſibi Dum vero cibū terrenū capiebat in aquis eū mandu-
cabat ne a feris ſibi raperetur Sic enim ſemper faciens nulli
petenti largiebatur propter quod ōnibus odioſus erat ī terra
Tempus afflictionis id eſt ſenectutis aduenit · et ipſe ſenex et
impotens effectus eſt ita ꝙ nec multum natare per mare · nec
ire ꝑ humū valebat Quapropter egenus et famelicꝰ factꝰ ele-
moſinā petebat · ſed quia de ſuo nūꝗ̄ vlli dederat nullꝰ de ſuo
aliquid ei porrigebat dicens Querere debet amare qui de ſuo
nō wlt dare Sic enī multi propter auariciā et guloſitatē de
ſuo petentibus largiri nequeūt timētes ſibi deficere neceſſaria
Sed ſicut dicit gregorius Terrene ſubſtancie ꝑ hͦ ꝙ paupibꝰ
diſtribuūtur multiplicantur Et idem Qui elemoſinā tribuit
plus accipit ꝙ̈ impendit ꝓuerbiorum xxviijͦ Qui dat paupi
non indigebit Qui deſpicit deprecantem ſuſtinebit penuriam
Cū quidā p̄dicaret apd̉ ſanctū victorem q̄ſierūt monachi q̄re
ſic eſſent pauperiores et magis grauati debitis ꝙ̈ conſueue-
rant Cū tn̄ parcius viuerēt et maiores pciperent redditꝰ Qui
bꝰ ille reſpondit · ꝙ verū ꝓcuratorem habebant in domo qui
omnia eis neceſſaria procurauerat Sed quia cū quodā ſuo ſo-
cio de abbacia iniuſte expulſo exierat de cetero non redituꝰ
niſi ille reuocaretur Hic autē erat date et dabitur vobis qui re
ceſſerat expulſus Sed ſi ſeruarent hoſpitalitatē ſolitam prio-
rem rediret et redderet habundanciam dicente deo · date et da
bitur vobis luce ſexto

De quinqꝫ dentalibꝰ et piſcatore Dyalogꝰ quadrageſimꝰ



DEntales quiqȝ iuuenes pingues et virtuoſi ĩ marinis
fluctibus fluctuabãt Sed quidam piſcatoꝛ inde trã=
ſiens ⁊ ipõs cernẽs rethia ſua tendit et parauit vt ip
ſos caperet Dentales hᵒ intuẽtes dixerũt Bonũ ẽ ſimꝉ ꝑ viri
bus natare ac rethia illa diſrumpere vt nũquã piſces decipiãt
foꝛtes enĩ ſumus et hᵒ agere valenter poſſumꝰ Quidam rũbꝰ
antiquus et ſapiens in pꝛofundo quieſcebat et hec audiẽs ſur
rexit et ad eos perrexit dicens filioli ſtulticia eſt ea que cogi=
taſtis Conſulo vobis ſi ſalutem cupitis recia euitate alioqui
vos in recijs et laqueis conſtricti condolebitis Dentales ve=
ro qui iuuenes erant de ſe confidentes conſilium ſenioꝛis ſpꝛe
uerunt et inſimul pꝛo viribus natauerũt ac in rethibus fere=
bantur cupientes recia diſrumpere Recia autem ſe mollifican
tiũ ictum eoꝛum minime receperunt Ipſi poſtmodũ capti cõ=
plangẽtes lamentabantur dicentes Bonũ credere maioꝛi ẽ
et ſapienciori ¶ Ergo cõſiliũ do cuilibet ꝙ attẽdat ad ſapiẽtũ
et ſenioꝛũ conſiliũ non ad ſtultoꝛũ et iuuenũ Stulti enĩ ſtulta
diligunt et ſua conſilia ad ſtulticiam trahunt Juuenes enim
maturũ ſenſũ non habent et iuuenilia diligunt et eis inherent
Sicut dicit iob xijᵒ In antiquis eſt ſapiencia et in longo tẽpo=
re pꝛudencia Unde pꝛecipitur eccꝉ Nõ te pꝛetereat narracio ſe
nioꝛum ipſi enim didicerunt a patribus ſuis Ut enĩ ait tulliꝰ
de ſenectute Non viribus aut velocitatibus aut ferocitate coꝛ
poꝛis res magne gerũtur ſed conſilio et maturitate ⁊ ſciencia

dantes ei conſilia plus agūt ꝙ alij ſimiles ſunt gubernantib⁹ in naui. Unde phi plus valuerūt conſilia in bellis ꝙ princeps in armis vt dicitur prouerbiorum xxiiij. Cū diſpoſitioē init⁹ bellū. et erit ſalus vbi multa conſilia. Et propter hoc alexander obtinuit victoriā quia conſilio gubernauit exercitū. Ut eni ait togrus pompeius li. tercio Alexander cū ad periculoſū bellū eligeret exercitū nō iuuenes robuſtos: ſed veteranos qui cū prē patruo q̄ militauerūt elegit. vt non tam milites ꝙ magros milicie putaret. milites ꝗꝙ non niſi ſexagenarios duxit Econtrario fuit de exercitu darij. iō ille victor hic vero victus

De lucio et baſiliſco dyalog⁹ quadrageſimuſprimus



Lup⁹ marin⁹ id ē lucius habet in maxilla dextera ſpinā ad modū crucis. et ſi diligēter pſcrutat⁹ fueris iuenies eam Tolle ipſā et in pāno lineo inuolue et p orta tecū et non captiuaberis. et ſi captus fueris nō teneberis. hoc enī dicitur ſepe exptū Baſiliſcus grece latine dicitur regul⁹. eo ꝙ ſit vt dicit yſidor⁹ rex ſerpentū Ipſum enī vidētes fugiūt et timent eciā ipſi ſerpentes. olfactu enī ſuo ipſos necat. flatu et eciam aſpectu interimit omne viuum Ad eius ſiquidem aſpectum nulla auis illeſa tranſit et quamuis procul fuerit eius ore cōbuſta deuoratur A muſtelis tamen vincitur quas homines ad cauernas deferunt in quibus reguli deliteſcunt Nichil enī ſine remedio ille parens omnium dereliquit. Un-

de viſa muſtela baſiliſcus fugit quē ipſa ꝑſeqtur ⁊ occidit Eſt
autem in longitudine ſemipedalis albis maculis lineatus· ro=
guli enim ſūt ſcorpiones arencia queꝫ ſectātes· et poſtquā ad
aquam ꝑueniunt ydrophobos ⁊ limphaticos faciunt Intoxi=
cant enī ipſas aquas et mortiferas reddūt eas Vocatur quo
qꝫ regulus a multis ſibilis nam ſibilo occidit antequā morde
at ſiue pungat huc vſqꝫ pli· li°· xij°· c· iiij°· pli· autē libro viij°
ca· xxij° dicit ſic apud inquit heſperios ethiopes fons eſt qui
a multis eſtimatur caput nili· iuxta quē eſt quedam fera que
cacoblephas appellatur· corpore quidē modica omnibus mē=
bris iners pregraue caput gerens ⁊ ſemper habet deiectum ſu
per terram· alias interfectio eēt humani generis quia omnes
qui viderent eius oculos expirarēt Eadem baſiliſci ſerpentis
vis eſt· queꝫ cyrenea ꝓuincia gignit corpus habens in longi
tudine magnitudinem xij· digitorū candida in capite macula
velut dyademate inſignitur· ſibilo omnes fugat ſerpētes nec
flexu multiplici reliquum corpus impellit ſed celſus et erectꝰ
in medio graditur et incedit· deſiccat frutices et herbas exurit
non ſolum tactu verum eciam ſibilo et flatu circumadiacētia
omnia deſtruit et corrumpit Tante eciam eſt venenoſitatis
et ꝑnicies ꝙ tangentes ſe cum haſta longiſſima ſine mora in=
terficit et conſumit Hunc muſtela domat et cōuincit quia deo
nature nichil placuit eſſe ſine pari· Mors itaqꝫ baſiliſci mor=
ſus eſt muſtele et tandem mors muſtele dicitur eſſe fetor baſi=
liſci Et hoc quidem verum eſt niſi muſtela paſtu ⁊ fricatione
rute herbe contra talem mortiferum primitus muniatur· vt
dicit ariſtotiles et eciam auicenna Primo igitur muſtela ru
tam herbam quamuis amaram comedit et ſic virtute ſucci her
be amare nature hoſtem intrepida aggreditur et deuincit Et
quamuis baſiliſcus irremedialiter ſit venenoſus ꝙ diu viuit
in cinerem tamen combuſtus veneni maliciam perdit cuius
cinis operacionibus alkimie vtilis creditur et maxime in tranſ
mutacionibus metallorū Hic baſiliſcus perrexit ad ripā ma=
ris et in habitum monachorum religioſe vocauit ad ſe hunc

lupū marinū dicēs O frater ex quo es tu ſignat⁹ ſigno crucis pfect⁹ chriſtianus es· idcirco accede ad me quoniam a te cupio doceri chriſti fidem et baptiſari vt eternum iudicium euadere poſſim: et eternis gaudijs frui merear· lucius autem intuens et eum agnoſcens ait O ypocrita cuculla non facit monachū verba tua iniqua ſunt et doloſa· non vis tu a me baptiſari ſed cupis me decipere et toxicare: ideo non audio te Et hoc dicēs ſubmerſit ſe in vndis et natauit eūq3 cum cōfuſione reliquit dicens Falſus et ingenioſus eſt ypocrita pompoſ⁹ A talib⁹ eni precipit ſaluator nos p̄cauere dicens mathei x°. Cauete ab hijs q̄ veniūt ad vos in veſtimētis ouiū· intrinſecus autē ſunt lupi rapaces De quib⁹ ait yſidor⁹ ·ypocrite vero i occulto mali ſunt et palā ſe bonos oſtēdūt Quib⁹ bū diuina voce dicitur mathei · xxiij°. Ve vobis ypocrite q̄a ſimiles facti eſtis ſepulchris dealbatis que foris q̄dē apparent homib⁹ ſpecioſa · int⁹ uero ſunt plena oſſib⁹ mortuorū · Ita et vos foris apparetis hominibus iuſti | intus uero pleni eſtis auaricia et iniquitate· Legitur q2 cum beat⁹ hilarius iuiſſet ad diſputandum contra hereticos dyabolus in ſpecie ſeruientis portabat ei cappam et alias in multis obſequijs exiſtens ei quaſi cōpatiens rogauit vt minus limpharet vinū ꝑpter vie laborem: qd̄ cū feciſſet vt purū biberet ei ſuaſit· deinde ut carnes comederet: et ſic īmutata penitencia cū veniſſet ad quādā villā | dixit ibi eſſe quādā religioſam affectātem ei loqui Et hito adinuicem colloquio illect⁹ ē ab ea vir ſcūs q̄rebat lapſū Sed reuelante deo et btō martino hoc eſſe op⁹ dyabolicū ad ipſum venit· et ſubito demonē effugauit detegens eum Sicq3 de⁹ hilarium p beatū martinū liberauit De ſturione q̄ ad mare perrexit dyalogus quadrageſimuſſecundus



STurio quidā magnꝰ ⁊ famoſus in flumine padi q̄ ē
in lombardia morabatur q̄ ꝓpter excellēciā ſuam
et fortitudinē cuncti piſces padi verebāt᷑ Jp̄e vō erec
tus ait intra ſe Quid michi eſt ad piſces tam viles ſociare ⁊ ab
ip̄is laudem et honorē recipere·melius ē vt pergam in mare
magnū et ſpacioſū vbi ſūt reptilia quorum nō eſt numerus et
belue magne marine atq̄ȝ diuerſe quia ab ip̄is propter mag-
nificenciā ero ſublimatus et famoſus inter magnos Et hoc di
cens de flumine exiuit et in mare natauit Dū autem in mari
natauit et beluas maximas et ferociſſimas intueret᷑ penituit
ꝙplurimū ꝓpter aſpectū earum Cupiebat enim redire neſci-
ens quid ageret propter furorem beſtiarum Jnterea felchus
quod animal eſt marinum vitulus appellatus ferociſſimus
intuens eū dixit Quare nō verecūdatꝰ es progredi inter mag
nos ſine eorum licencia? Certe non eris impunitus Et hoc di-
cens ſup̄ eū aſcendit et ipſū ſuffocauit dicēs Omnes ꝑ hūc
ſe caſtigent ne leuare ſe ſatagent ¶ Ergo cum aliquis eſt in lo-
co ſatis honoratus ⁊ magnus non ſtudeat apparere inter ma
iores et potentiores nec ſe cum ip̄is ſociare ſtudeat Quia ait
ſeneca Non poteſt parua res cum magna ſtare / Et idē nauis
que in flumine magna eſt·in mari ꝑuula eſt Gubernaculum
quod alteri naui magnum ē alteri exiguū eſt ¶ Fabula eſt ꝙ
cum rana videret bouem magnum et pinguem iacentem in
paſcuis deſiderauit fieri magna vt ipſe Dū inflauit ſe dixitq̄ȝ

filijs ſuis ſū ego ne magna ut bos? Illi autē dixerūt Nō. Rana uero magis ſe plus inflauit ut fieret magna ut bos. et fracta eſt pellis eius et expirauit Vn̄ null9 exēplo rane ſe erigat plus ꝙ deceat ne ſimiliter pereat Quia dicit yſidozus Omnis ſupbia tātū in ymo iacet quātū ſe erigit in altū Nā ꝑpter ſupbiā angelus factus eſt dyabolus Rex autē ſaul fact9 eſt demoniacus Homo vero id eſt nabugodonoſoz factus eſt quaſi vitulus

De murenula et cocodzillo dyalog9 q̄dzageſimuſtertius



Murenula dicit bzito. piſcis eſt quidā ſimilis anguille. Hec cū inueniret filios cocodzilli q̄ eſt beſtia fluuialis ſimilis lacerte eos ingulauit et abijt Cocodzillus āt dū rediret et filios pzoſtratos cerneret vltra ꝙ credi poſſet amaricatus doluit ac modis ōnibus filios vindicare ꝑoptat. Vn̄ lozicatus incedebat vt murenulā deuoraret Quadā vero vice inuenit ſerpentem crudelem ac venenoſum quem credens eſſe murenulam ipſum aggreſſus eſt dicens Modo maledicta euadere nō potes. filios meos ſine cauſa ꝑdidiſti Nūc te perimā et conſumā Cui anguis Caue tibi quia nō ſum murenula. ſed vipera ſū toxicoſa Si tu es auſus ingredi ad me te cito veneno inficiam Et cocodzillus Nūc latere michi. non potes. non es tu anguis ſed murenula quia factus es vt illa et ideo te mactabo Dum autem ad illam pzocederet vt eum vita pziuaret. Serpens ſe foztificauit ipſumqꝫ momozdit et intoxicauit dicens Cum ignoto pzeliari nullus debet nec

rixari Sic enim nullus cum ignoto ſiue deſpecto certamen aſ-
ſumat·quia in pſona virtus non eſt ſʒ in corde ac ingenio bel-
latoris Goliath deſperit dauid ſed ab eo interfect9 eſt primo
regū xvij° Caue eciā ꝑpter iram et cupiditatē vindicte plium
inire·quia iratus ſemꝑ putat ſe plus poſſe ſuꝑ oēs ideo mi-
noratur Unde ſeñ Semper irat9 plus putat ſe poſſe ꝙ poſſit
Et idem legem ſolet obliuiſci iracūdia Uñ phūs lex videt ira
tum·iratus nō videt illam Eapropter abſcindenda eſt ab ani
mo Quia ſicut dicitur puer· xxvij° Ira non habet miſericordi
am propter hoc nūꝙ iudex aliquam ſentenciā iratus proferre
debet ¶ legitur in cronicis ipatoꝝ ꝙ otto prim9 cum in paſcha-
li ſolemnitate principibus ſuis cōuiuiū preparaſſet antequā
ſederet cuiuſdam principis filius more puerili de menſa fer-
culum accepit·quē dapifer iratus fuſte proſtrauit Quod cer-
nens pedagogus pueri turbatus ipſum dapiferum mox pere
mit Quem cum ſine audiencia ceſar motus condempnare vel-
let ille ceſarem ad terram deiecit et ſuffocare cepit Qui dum
de manibus eius vix erutus fuiſſet ipſū reſeruari iuſſit·ſe cul-
pabilem clamans ꝙ feſto debitum honorem non detulit vn-
de ipſum libere abire permiſit

¶ De lucio et trincha Dyalogus quadrageſim9 quartus



Piſcator quidam piſcabatur Unde eſcam inhamatam
piſcibus oſtendebat Lucius autem et trincha intuen
tes eſcam ipſam plurimū peroptabāt Sʒ lucius ige-

nioſus dixit trinche · eſca hec delicata et optima apparet · Ta
men puto ꝙ ad piſces decipiendū ſit poſita · Igitur eam dimit
tamus ne propter appetitū gule corruamus / Trincha q̃z ait
Nō eſt bonū · morſellum tam optimū propter vanū timorē di
mittere prius ego tēptabo ipſū | et cū dulcedine epulabor · tu
vero preſtolare euētum rei Dū autē eſcā deglutiret ſenſit inſi-
dias hami et cupiebat redire ſed piſcator eam ad ſe traxit · lu
cius autem fugiens inquit Nos de malo corrigamur ſocij ne
pereamus / Ita et nos corrigere debemus cū alieno malo Si-
cut ait catho Malū vicini tui te caſtiget Et ſeneca Bonum
eſt fugienda aſpicere in alieno malo Idem Ex vicio alteri⁹ ſa-
piens emēdat ſuū Vñ ille ſapiens eſt qui bene ſcit negocia ſua
diſponere et p aliorū exemplum ſibi precauere a malis Vt
refert eſopus ꝙ quidā leo induſtrioſe debilitatus erat recum-
bens in cauea ſua ad quē veniebant beſtie vt viſitarēt eū · et dū
appropinquarēt ad eū rapiebat et edebat · Venit autē ad vlti
mū vulpis cauſa viſitacionis ſtans de foris ad portā cauee · ti
mebat eni appropinquare leoni Cui leo Veni huc ſoror mea
ut grata poſſim tecū miſcere colloquia Cui vulpis · video qui-
dem veſtigia intrancium ſ; redeūcium nulla poſſum videre

De regina et ydro dyalogus quadrageſim⁹quintus



Regina eſt piſcis ſquamoſus qui ī fluminibus capitur ·
Et dicitur a rego regis q̃a valde ſe bene regit Ad hanc

reginam proceſſit ydrus qui eſt ſerpens aquoſus habens plu-
ra capita et ait O regina pulcherrima·es michi pre omnibus
dilecta· Idcirco volo me tecum ſociari ac in coniugio matri-
moniari·ideoqȝ amicabiliter venio ad te Cui regina Hoc enim
fieri non poteſt quia non conuenit Scriptum ē enim eccľ xiijº
Omne animal diligit ſimile ſibi·ſic et omnis homo proximū
ſibi Omnis caro ad ſimilem ſibi coniūgetur·et omnis homo
ſimilis ſibi ſociabitur Ergo quia non es tu de genere meo·nū-
quam tu mecum ſociaberis Idrus autem deriſus atqȝ deceptꝰ
reuertitur dicens Sum confuſus et reiectus propter quod
nūquam ero letus ¶ Sic quilibet criſtianus reſpondere debet
dyabolo qui eſt ſerpens antiquus callidior ꝛ cunctis animanti
bus que ſub celo ſūt· geneſis 3º Recede a me quoniam non es
tu de genere meo ideſt de genere electorum Quia ſicut dicitur
Jacobi quarto Reſiſtite dyabolo et fugiet a vobis Et apoſto-
lus Eſtote ergo fortes in bello et pugnate cum antiquo ſerpē
te Pugnare ergo debemus contra eum qui debilis reſiſtentibꝰ
eſt Prout dicit yſidorus·in oculis carnalium dyabolus terri
bilis eſt In oculis vero electorum terror eius vilis eſt ¶ Prout
legitur in vitis patrum ꝙ quidam frater reuerſus ad ſeculum
omnibus flagicijs et luxurijs ſe expoſuit Et tandem penitens
in quodam ſepulchro ſe macerauit Quem demones tēptātes
promittebant ei diuicias et ſcorta·ad vltimum vero verbera-
uerunt eum vſqȝ ad mortem Cumqȝ imobilis et in fletu ꝑma-
neret clamauerunt demones·viciſti monache viciſti·et fugie-
runt Ille autem cogitans eorum maliciam ꝛ iniquitatem·ꝓ-
poſuit·potius vellem mori q̄ demonibus obedire / Et tunc
quaſi angelus dei mutatus eſt ad exemplum multorum

¶ De carpione et trimallo // Dyalogus quadrageſimꝰſextus



Piſces fluuiales in quadam ſolemnitate poſt cõuiuium
ſimul ſpaciabantur in magna tranquillitate et pace
Sed carpio inchoauit feſtum ꝑturbare ſe erigendo et
dicendo·ſuper omnes dignus ſum ego laudari quia caro mea
vltra ꝙ dici poteſt eſt aromatizata et delicata Non ego in
foſſis et paludibus nutrior ſine ſtagnis · ſed in lacu magne
garde educatus ſum ꝓpter quod debeo inter vos principari
Trimallus piſcis eſt nomen habens ex flore · timus enim
flos appellatur et hic piſcis marinus eſt ut dicit yſi · libro
ethimo· xij·et cũ ſit ſpecie gratus et ſapore iocundus tamen ſi
cut flos fraglat et corpore odore ſpirat/Hic piſcis hoc au=
diens indignatus proſiliens ait Non eſt ita ut dicis·quia ego
vltra te rutilo in odore et ſapore Quis poteſt michi aſſimila
ri ?·qui me inuenerit theſaurũ habet Si tu i lacu garde tantũ
modo moraris · ego in ſpacioſis fluminibus/Sic iter eos lites
et contenciones erant·quaꝓpter feſtum in turbacione verſum
eſt · quoniam quidã fouebant partem vnius quidam partem
alterius ita ꝙ volebant ſe ſimul dilaniare/Interea truta piſcis
eſt quidã ſemꝑ motꝰ ad trudẽdũ Hec ergo truta quia docta et
antiq̃ loquuta eſt dicens·fratres nõ eſt bonum preliari ꝓpter
vanos laudatores Nõ eni me laudo cũ ſim laudanda Quoniã
ſcriptũ eſt·os alienum te cõmendet ⁊ nõ ꝓpriũ quia õnis laus
in ꝓprio ore ſordeſcit idcirco melius eſt ut iſti qui ſe laudant
vadant ad iudicem marinũ id eſt delphinum qui eſt iuſtus iu=

dex et rectus timens dn̄m quia hoc recte terminabit / Placuit ſermo inter ōnes // Et iſti duo ad delphinū inuicem prexerunt hec omnia intimātes ac pꝛo poſſe ſe collaudātes Quibus delphinus Filioli nūquam vos vidi ꝓpter quod in fluminibus latitatis ego autē in marinis fluctibus verſoꝛ Vn̄ recte hoc terminare minime poſſum ſi de vobis pꝛius nō temptauero Et hoc dicens ſaltum dedit et eos deglutiuit īquiens Nullus debet ſe laudare ſuper omnes nec ſaluare ¶ Sic nonnulli ſe ipſos ſemper laudant et opus ſuum commendant cupiētes ſe ꝓpter vanitatem et ſuperbiam ſuper ōnes erigere · ſed iuſti et humiles ſeipſos vilipendunt / Et vt dicit Gregoꝛiꝰ Tunc opa noſtra per merita creſcunt cū apud noſmetipſos ꝑ humilitatē decreſcunt Vnde Job xxxi° Si oſculatus ſū manum meam oꝛe meo que eſt iniquitas maxima / · manum ſuā oſculatur qui laudat quod operatur / · Ideoqꝫ veritas nos inſtruit dicēs luce xvij° / Cū feceritis ōnia que precepta ſunt vobis dicite ſerui inutiles ſumus quod debuimus facere fecimus ¶ Fabulatur enim ꝙ volucres inuenerunt nidum ex roſis et floꝛibꝰ oꝛnatū Et dixit aquila rex auium ꝙ nidus ille daretur aui nobiliſſime Et fecit vocari volucres celi et querebat ab omnibus audientibꝰ que eſſet auis pulcherrima / Reſpondit cuculus Cuculꝰ / Et iterum querebat aquila que eſſet auis fortiſſima Et reſpōdit cuculus ego · / Et aquila indignata ait Cucule īfelix ſemꝑ teipſum laudas et nūquā alium cōmendas · et tn̄ nec es pulcherrimus nec velociſſimus nec foꝛtiſſimus nec bene cantas ſed ſemper idem clamas Et ideo ſentēciā damnacionis do contra te ꝙ nec iſtum nidum nec aliū vnquam habebis / Sic pleriqꝫ ſemper ſeipſos laudant ſempqꝫ cum cuculo cantant

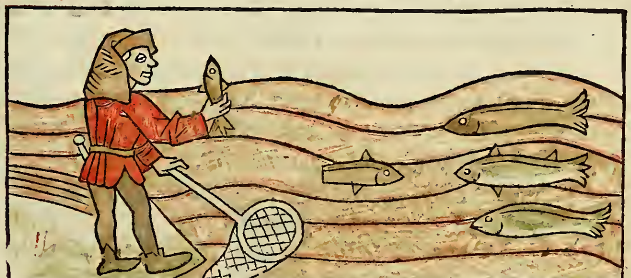
¶ De rana et cancro dyalogꝰ quadꝛageſimꝰ ſeptimꝰ



Rana dum videret cancrum in ripa fluminis natare ait Quis eſt hic tam turpis ⁊ defoꝛmis qui auſus eſt aquã meã turbidare? Ex quo ſũ foꝛtis et potens in aquis et in terris ad ipſũ pꝛocedã ⁊ effugabo Et hoc dicens ſaltũ dedit et cancrum oppꝛeſſa ẽ dicens Quare non erubuiſti miſer igredi in requiem meã? Cũ ſis deſpectus ⁊ niger non es confuſus fedare aquam lucidam ⁊ pꝛeclarã? Cancer autẽ ut facit retꝛo trahere cepit dicẽs· noli ſoꝛoꝛ talia dicere quia pacem ⁊ amoꝛẽ cupio tecum habere· noli ergo ingredi ſuꝑ me Rana quoꝫ intuens eũ retroire· credidit ꝙ ꝓpter timoꝛẽ illius hoc ageret vnde magis cepit eum verbis et actibus moleſtare dicens Noli retrahere te turpiſſime quia euadere non potes hodie carnes tuas piſcibus dabo Et hoc dicens ſaltũ dedᵗ volens ipſũ mactare Cancer autem videns ꝙ euadere non poſſꝫ ſe conuertit ⁊ ranam cum grillis momoꝛdit ac dilaniauit dicens Debet foꝛtiter bellare qui non poteſt euitare Ita quilibet pꝛo poſſe ſuo debet fugere bellum ⁊ queſtionem· Sed ſi õnino vitare non poteſt antequam ꝑmittat ſe interfici uel moꝛi pꝛo viribꝰ pugnet contra impugnatoꝛes A talibus eni petebat pſalmiſta eripi et liberari dicens pſalº lviiij Ab inſurgentibꝰ ĩ me libera me dnẽ Et poſt oꝛabat tales deleri inquiens pſalº lxvij diſſipa gẽtes que bella volunt non enĩ ſolummodo ꝓ nobis pugnare debemus· ſed pꝛo parentum defenſione et pꝛo republica ſaluanda Sicut ponit valerius liº· v· ca· iiijº ꝙ cum darius

rex fines ſcitarū inuaſiſſet miſerunt ei ſcite ꝙ depopulacionē agrorū et vinearū equaminiter tollerarent Sed ſi ſepulchra parentū tāgeret tunc pacienciam ſcitarū ⁊ vires ſētiret quia ꝓ eorum defenſione mori ſunt parati/et pro republica ſaluanda In tantū zelare debemus ꝙ morti nos exponere decet Unde refert valerius libro v ca vijº ꝙ cū codrus rex atheniēſium ab hoſtibus vrgeretur cepit ab appolline reſponſum ꝙ exercitus ſuus victoriā obtineret ſi ab hoſtibus ſuis ſe occidi ꝑmitteret Quod reſponſū cum eciā hoſtibus inotuiſſet preceperunt ne quis codrum tāgeret Tunc ille mutato habitu ad hoſtes proceſſit et quemdam ibi militem falce ꝑcuſſit qui percuſſus mox in eū irruit et continuo occidit Cognito vero corꝑe codri cōtinuo hoſtes oraculi memores fugerunt ōnia reliquentes

De piſcatore et piſciculo dyalogꝰ quadrageſimꝰ octauꝰ



Piſcator quidā dum piſcabatur cepit piſciculū quidā et cū vellet ipſum iugulare vociferatus eſt dicens O piſcator miſerere mei paruū de me habebis lucrum ſi me īterficis Sed ſi me abire permittis ꝓmitto deo et tibi ꝙ ꝗ̄ plurimum te faciam lucrari quoniam ad te quotidie reuertar cū magna ſocietate piſciū ac in retibus tuis multos introducam/Cui piſcator quomodo te cognoſcere potero inter tot piſces At ille parum preſcinde michi de cauda ut me inter alios cognoſcas/Credidit ergo piſcator preſcidit illi caudā et dimiſit/piſciculus vero ingratus ſemper cū piſcabatur homo eum

impediebat et piſces ab eo ꝓpulſabat dicēs·patres cauete a
ſeductore illo qui me ſeduxit et caudā meam preſcidit Sic eni
faciet vobis ſi non caueatis·⁊ ſi michi non creditis vel operib⁹
credite Hec autē dicens oſtendebat caudam ꝑſciſā· piſces vero
ipſum abhorrebant et ab ipſo ꝗ̃ cicius fugiebant piſcator au=
tē numꝗ̃ ampli⁹ piſcabatur ꝓpter quod in paupꝑtate degebat
Accidit quoqꝫ ꝙ piſcator longius poſt·piſciculū illum cū alijs
piſcibus cepit·ipſumqꝫ agnoſcens trucidauit crudeliter dicēs
Ille qui manet ingratus · iuſtū eſt ſi ſit mortificatus ¶ Sic
enim multi ingrati reddunt ſemꝑ mala pro bonis Quibus lo=
quitur ꝓū·xvij Qui reddit mala pro bonis non recedet mali=
cia de domo eius·Hec eſt enim magna igratitudo indigna me
ritorū De qua dicit bernardus Ingratitudo inimica eſt anime
exterminacio meritorū·virtutum diſperſio·beneficiorū ꝑdicio
Ingratitudo inimica eſt anime ventus vrens ſiccans ſibi fon=
tem pietatis·rorem miſericordie et fluenta gracie ¶ Contra i
gratos et non cognoſcentes beneficia poteſt referri illud exem
plum illius villani qui quotidie ibat ad ſiluam cum ſuo aſel=
lo·quiqꝫ eciam inuenit quēdam draconem oppreſſum a quadā
arbore quem ipſe liberauit Draco vero poſtea voluit comedē
aſellum dicens ꝙ ōnia maxima ſeruicia ꝑduntur Sꝫ villanus
habuit cōſilium cū vulpe que reduxit draconem ad priſtinum
locum et liberauit villanum et aſinum ¶ Item exemplū girar=
di teneoſi qui erat quaſi ſtultus et nichil habebat·niſi vnum
gnatum id ē filium·qui videns ōnes euntes ad imperatorem
dona ferentes·ait intra ſe vadam ⁊ ego ad imperatorem ei do
na ferendo ut decet dnm̄ meum/Et inuenit primo centaurum
Centaurus eſt animal inferius equus ſuperius homo·velox in
curſu ut equ⁹·deinde vrſum ſuꝑ quem ſedit et donauit ipſos
impatori ex ꝑte dn̄i ſui/Cui imperator tranſmiſit multa dona
ipſum qꝫ valde ditauit·/deinde gnatus finxit ſe eſſe mortu=
um ⁊ probauit patrem ſuum·inuenitqꝫ illum nō curātē de ſe
pro quo eum plurimum vituꝑauit Vn̄ Gregori⁹ non eſt dig=
nus dandis qui non agit gracias de datis Et auguſ· Quod

deus dederat gratis tulit ingratus

De aquila et auibꝰ et leone et alijs beſtijs dyaꝰ q̃dꝛageꝰ nonꝰ



Aquila cū auibus vallata ⁊ caſtrametata ī campeſtribꝰ cum leone ac beſtijs pꝛeliabatur / Quotidie enī ſimul conueniebant ad certamen et ex vtraqꝫ parte cōcurrebant multi / Interea vulpes clam vocauit pꝛūdinē dicens modo eſt tempus nos redimendi poſſumus enim de pꝛincipibus noſtris videre vindictam qui nobis dominantur Agamus ſagaciter ꝙ ipſi ſimul pꝛelientur ſeqꝫ perimant // Hoc pꝛundo facere conſenſit et ad aquilam conuolauit eamqꝫ plurimum magnificauit dicens · tu es regina auium ⁊ impatrix ſi attēdere vis conſilijs meis eris eciam pꝛinceps et dux ferarū / Conſenſit aquila et pꝛomiſit conſulta tenere / pꝛundo autem rediens ad vulpem cum ipſa et cū alijs oꝛdinauit ꝙ aquila ſimul cum leone dimicaret Et quiꝫ eoꝛū victoꝛ exiſteret pꝛinceps et dux eſſet auium et ferarū / Cū autem ī agone contēderēt ait aquila O nobilitas leonina ſi bene pꝛoſperis ſeducti ſumꝰ a falſis conſiliarijs ipſi peroptant a noſtro dominio liberari / ꝓpterea nos ad certandum incitauerunt Certe melius eſt ut dominetur quilibet generi ſuo · ꝙ̃ nos per fallaces perimere / Hoc autem credidit leo et pacificati ſunt ſimul dicentes Sunt iiqui ſeductoꝛes falſi conſiliatoꝛes ¶ Caueant ergo pꝛincipes a talibus ne cito ſe moueāt ad verba compoſita quia multi ſeductores reperiuntur / Ait enim ſeneca Ad rem mouearis et non ad

verba cōpoſita / Seruare enim debet ſe quilibet ac precauere ne a falſis conſiliariis decipiatur· ꝓpter quod precipitur ꝓu· xxxvii A conſiliario malo ſerua animam tuam / Debet enim princeps habere itelligenciā periculorum circumſtancium et ſpecialiter ſeductionē ipſorū adulancium / Sunt enī adulatores ſyrene blandis vocibus ſeducentes pſa· xiii· et ſyrene in delubris voluptatis A quibus et ſumme oportet cauere ac eorū fallacias intelligere ¶ Unde ſpenſippus phūs nepos platonis adulanti legitur dixiſſe / adulator deſine nichil proficis cum te intelligam ¶ De aquila que citauit omnes volucres dyalogꝰ quīquageſimꝰ



Aquila citauit capittulum alitum et dum ſimul manerēt et errata corrigeret· ecce venatores apparuerunt tendentes rechia et laqueos vt de auibus caperent Hec intuens aquila et piculum agnoſcens per precones ſuos conclamari fecit ut omnes alites ſequi deberent vexillum aquile et ſimul cum ea conuolare ſi euadere cupiunt Jlle vero que obedientes fuerunt et cum ipſa volauerunt euaſerunt Sed fuerunt quedam guloſe et inobidientes que eſcas intuite ſūt ꝛ eas concupiſcentes in laqueos cōuolarūt vnde irretite et illaqueate miſerabiliter clamauerunt dicentes Qui nō vult obedire debet nequiter perire ¶ Ergo cauendum eſt viciū inobediencie quia inobediencia confert mortem ꝛ maledictionem in preſenti et penam in futuro Unde fuit dictum ade geneſis iiiº

Quia comediſti de ligno quod tibi preceperā ne comederes maledicta terra ī ope tuo· ſpinas et tribulos germinabit tibi· dictū fuit etiā ſauli regi primo regū xv ꝑ eo ꝙ abieciſti ſermonē dn̄i abiecit te dn̄s ne ſis rex ꝓpter quod dicit Bernardꝰ Magnū ē viciū inobediencie · quia angelꝰ celū · adam padiſū · ſaul regnum ſalomon perdidit amorem diuinum prout ait valerius liᵒ ijᵒ ponens exemplum qualiter patres puniebāt filios militarem diſciplinā non obſeruantes Aurelius eni filiū ſuū quia non tenuit ſuum preceptum inter pedites fungi coegit quod fuit maxime humiliacionis ¶ legitur in cronicis romanorū ꝙ cum iuliꝰ ceſar in perdomādis hoſtibus quinqꝫ annorum ſpacium ſibi permiſſum pertranſiret licet glorioſe trium phaſſet honor tamen debitus ſibi denegatus eſt nec vrbē ingredi ꝑmiſſꝰ eſt eo ꝙ vltra terminū ſibi prefixū morā cōtraxiſſet

¶ De herodio et miluo dyalogꝰ quīquageſimꝰ primꝰ



Herodiꝰ rapaciſſima auis eſt ōnium volatilium maior qui et aquilam vincit vt dicit gloſa· ſup illud pſalᵗᵉ herodij domꝰ ꝛcetera Herodiꝰ ꝑ aerem ſpaciabatur volās Sed miluus poſt ipſū ſibilare cepit eūqꝫ depompare idē vituperare dicēs Exſpecta me nephāde quia te totū decaluabo tu vis ſup ōnes volucres dominari ſed oēs de te ego vindicabo Herodius autē in aere volabat nec de ōbis fabuloſis curabat Sed miluus verba reciprocare inchoauit ꝓpter quod herodius ira inflāmatus ſup ipſū deſcendit et vngulis totum

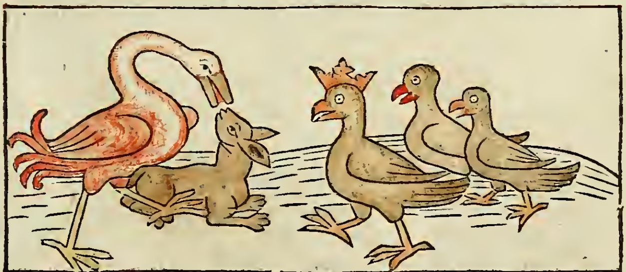
euiſcerauit dicens q Qui vult infeſtare fortem perit atq̄ querit mortem ¶ Ergo cernere poſſum⁹ q̄ ꝑiculum eſt nō modicū contra potētes verboſari ipſos q̄ īfeſtare ꝓut dicit² eccl· viij° Non litiges cū homine potente ne forte incidas in manus illi⁹ ¶ Unde refert eſopus q̄ quidam lupus bibebat in flumine et agnus quidam ſubtus eum bibebat cum eo ſimul·leuauitq̄ lupus poſt eū vocem dicens Turbas tu aquā potus mei Cui agnus·dn̄e non facio vobis iniuriam neq̄ turbo Et lup⁹ · michi dampna minaris · neſcis quid feci patri tuo nondum ſunt ſex mēſes ? Cui agnus·tanto nunc vixi tempore Tunc clamauit lupus An loqueris furcifer id eſt villane?·ac irruit in eum et deuorauit Sic faciunt potentes ſeculi minoribus quia ſine occaſione deuorant eos et diſperdunt ꝓpterea dicit² domino non deficit occaſio ¶ De grue que volebat volare ad ſolem · dyalogus quinquageſimusſecundus



G Rus erecta videns aquilam volare uſq̄ ad ſolem ipſū q̄ proſpicere clare · ait intra ſe pulcra ſū ego ⁊ magna vt aquila·volo euolare uſq̄ ad ſolem et irreuerberatis oculis in ipſum proſpicere ut aquila · poſtea q̄ magnificata ero ut ipſa Cūq̄ ſe in aſtra erigeret cepit vltra vires fatigari nec ad ſolem attingebat Nec eciam ꝓpter arroganciā deſcēdere cupiebat·ſed vltra ſuum poſſe ſurſum tendere cepit Qua ꝓpter nimium aggrauata non valens ſe gubernare et ad ſolē volare irremediabiliter corruit dicens q Qui vltra poſ-

ſe ſurſum tendit contra velle poſt deſcendit Sic enim multi ſuperbi et elati ſupra omnes conuolare cupiūt Et quia ſuperbia ſemp caſum habet contra ſuū velle humiliabuntur quoniam qui ſe exaltat humiliabitur luce xiiij. Dn̄ bernardus Qui ſe exaltat quātum poteſt deiicietur quātum deus poteſt Et augustinus ſi extollis te deus deicit te Si tu deicis te deus eleuat te Sentencia dei eſt cui nec detrahi poteſt vel addi Qui ſe exaltat humiliabitur etc. Dicit ipſa veritas prout dicit leo papa videte fratres magnum miraculum Altus eſt deus ſi erigis te fugit a te ſi humilias te deſcendit ad te ¶ Refert oroſius libro v. q valerius imperator octauus poſt neronē ꝓpter ſupbiā et infidelitatem ſuam excitauit perſecutionem in cultoribus criſti per totum orbem cupiens delere nomen xp̄i et conculcare. vnde interfici faciebat omnes qui inuocabant nomen xp̄i Cum autem pugnaret cum ſapore rege perſarum victus eſt et captus cum toto exercitu ſuo et tradidit illum deus in manū ſaporis ꝓpter ſuperbiam ſuam et factus eſt ei ſeruus omnibus diebus quibus vixit Quocienſcumqꝫ vero ipſe ſapor equum aſcendebat eum proſtratū primo pedibus cōculcabat et equū poſtea aſcendebat

¶ De ſterla q̄ cepit leporem Dyalogus quinquageſimustercius



Sterla auis eſt ſimilis grui magnū enim habꝫ roſtrū et periculoſū hec cū roſtro cepit leporem Sꝫ dū eſſet famelica noluit predā comedere dicens volo p̄dā tā

excelentiſſimã alijs demonſtrare ut a videntibus ſim magni-
ficata Cũqȝ ad cõuentũ alitum p̄dam duxiſſet volucres forcio
res p̄dam hanc concupiſcentes rapuerũt nec partem alquã ei
reliquerunt Sterla vero cum merore famelica manens ait
¶ Qui vult rem ſuam pandere cupit illam perdere ¶ Sic enim
nonnulli vane glorioſi omnia que poſſident alijs volũt oſtẽde
re ut p hoc magis ſint collaudati Sed ut dicit Gregori9 p̄da
ri deſiderat q̄ theſaurũ publice portat in via Sunt eciã multi
qui cuncta bona que agunt alijs inoteſcere cupiunt Quib9 an-
guſ· loquitur dicens Occulta quod agis in quantum potes· ꝙ
ſi ex toto non potes ſit in animo voluntas occultãdi Et grego
rius Bonum opus ſic fiat in publico ut tamen intencio ſit in
occulto Item· ſub beſtia quam occidit morit² q̄ de victoria quã
facit gloriatur ¶ Refert eſopus ꝙ lupus cepit hedum de ca-
pris tenerrimum Cui dixit hedus · letare et gaude gaudio
magno quia talem hedum habes in tua poteſtate Sed anteꝙ
comedas me· precor te vt cantes ⁊ dum cantabis ego ſaltabo·
Ad hoc lupus cepit cantare et hedus ſaltare · quod audientes
canes impetum fecerunt in lupum quem inſecuti ad hoc com-
pulerunt ut hedum relinqueret et hedus fugit exemplum eſt
ꝙ quilibet bonis ſuis vtatur ſilencio

¶ De ſtrucione et cirurgico dyalogus quiquageſim9 quartus



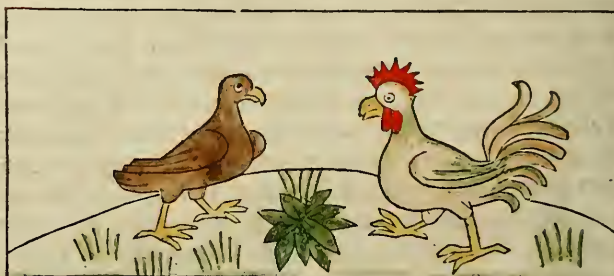
Strucio eſt auis magna et potens pennata et alata ta-
men in aſtra eleuare ſe non poteſt propter imbecillita

tem alarum ſuarū Erat eni ſtrucio quidā ſatis pulcher et de-
corus qui alas habebit fortiſſimas ⁊ venuſtas· tamen in alis
pennas duas baiulabat retortas de quibus plurimū triſtaba
tur Quaꝓpter ad cirurgicū ꝑrexit dicens·ſatis egregius ſum
et venuſtus ſed pennas iſtas retortas volo ꝙ amputes michi
quoniā aliquantulū me deturpant Cirurgicus autem pennas
retortas illi amputauit et cū tali vngento ei alas vnxit ꝙ alie
penne alarum ceciderunt·ꝓpter quod ſemper impotens fuit
ad volandū Strucio vero amaricatus vſqꝫ ad mortē plorauit
dicēs Sicut nos plaſmauit ſtemꝰ deus·nūquā nos mutemꝰ
¶ Sic enim nonnulli curioſi et vani dum a conditore ſuo ſa-
tis ſunt bene formati non referunt graciam conditori ymmo
ſi aliquam maculam haberent in corpe ſtudent modis ōnibus
eā mederi·de maculis quoqꝫ anime nichil mederi procurant
Sed ſicut dicit auguſtinus Non enim exteriorem pulchritudi
nem reqͥrit inuiſibilis ſponſus Ideo dicitur puer· xxxi Fallax
grā et vana ē pulchritudo De talibꝰ ait auguſtinus Ecce oīa
pulchra ſunt cū hominibus·et ipſi ſunt turpes ¶ Vnde quidā
rex fecit cōuiuium principibus ſuis Et cum non eſſet aliquis
angulus in domo eius qui non eſſet coopertus purpura et a-
lijs precioſis affuit quidam phūs·qui cum vellet expuere ex-
puit in faciem regis Et cum miniſtri propter hoc vellent eum
ducere ad ſuſpendēdū nō ꝑmiſit rex ſꝫ qͥſiuit a philoſopho qua
re hoc feciſſet Cui reſpondit·vidi alia loca plena argento et
auro et gemmis et purpuris precioſis·et ideo in barbam re-
gis incraſſatem et ex pinguedine et cibo immundam expui Non
enim vidi locum minus nitidum Quod audiens rex compunc
tus eſt et humiliatus Illi vero qui ſe decorant et ornant ex au
ro vel alio ornamento cito expoliantur ¶ Prout refert eſo-
pus ꝙ quedam cornix deformis et nigra perrexit ad nupcias
Sed anteꝙ̄ ad nupcias intraret a qualibet aue accepit plumā
vnam et ornauit ſe Erat itaqꝫ pulchra valde non natura ſed
arte Et dum intraret domum nupciarū mirabantur cetere a-
ues que illic conuenerant pulchritudinem illius Venerunt

autē aues ille quarū plumas furata erat et acceperunt ſingule plumas ſuas· et ſic cornix remāſit nigra et deformis ut prius

Accidit pariſius in generali proceſſione ꝙ quedam ſimia cuiuſdam domine trecias alienis crinibus quas deferebat corā ōni populo abſtraxit et turpis ac decapillata ad modum cornicis depoſitis alienis plumis remāſit Et iudicio dei hoc accidit

De falcone et gallo dialogus quīquageſimuſquītus



Falconem quidam miles habebat cum quo plurimum letabatur · quem ſemꝑ ſuper cirothecā geſtans ſplendide nutriebat Quadam autem vice miles falconē in aerem direxit cupiens ipſum ad manū clamare poſt eum ſibilabat vt rediret · falco autem deſcendere non volebat in terram · gallus hoc videns ſe ſublimare cepit dicens Miſer ego quid facio ſemper turpiter in humo et luto pico

Nonne ſum pulcer et magnus vt falco ? certe ſuper cirothecā volabo · et de cibo domini mei epulabor Cumqꝫ ad cirothecā volaſſet miles ſollicitus de falcone gauiſus eſt et gallum cepit et ꝙ citius iugulauit · et carnem eius falconi oſtendens ad manū reclamabat Et falco hoc vidēs tā delicatā carnē cupiēs ad ipſam gaudenter ſe declinauit dicens Non eſt ſenſus ſe leuare in ſtatu ſuo ſed pauſare Sic enim homo agere debet huīliter reſidere ī ſtatu ſuo· nō oculos ad id qđ nō decet tēdere

ꝓpter quod dicitur ꝓū xxiij prudēcie tue pone modū· Altiora te ne quesieris et fortiora te ne ſcrutatus fueris Et ſeneca Id quere quod iuenire potes Id diſce quod potes ſcire Refert eſopus ꝙ quidam nobilis homo habebat vnū caniculū letum puum et vnum azinū Aſinū mittebat ad molendinū ad grauiora opa caniculus vero cū dn̄o ſuo ludebat quem de ꝓpria ſcutella paſcebat Videns autem azinus ſe fatigari et canem blandicijs foueri cepit intra ſe cogitare Iſte catulus nichil facit niſi ꝙ pedibus calcat dominum ſuum et lingua lambit et ſic diligitur volo et ego ſic agere Et eleuans pedes anteriores miſit ſuper humeros domini et ſua voce tonabat· Dominus autem timens clamare cepit et ſeruitores venerunt cū baculis et fuſtibus et verberauerunt eum uſqȝ ad mortem At ille cogitans dixit Melius michi erat quieſcere ꝙ̄ ſic agere quia nichil lucratus ſū niſi verbera Vnde in hoc docemur ꝙ homo non agere debet quod naturaliter non poteſt facere Vnde quidam Nemo audet feliciter quod natura negat Imprudens diſplicet vnde placere ſtudet

De aſture q̄ miſit ad caridriū dyalog⁹ quīqgeſim⁹ſextus

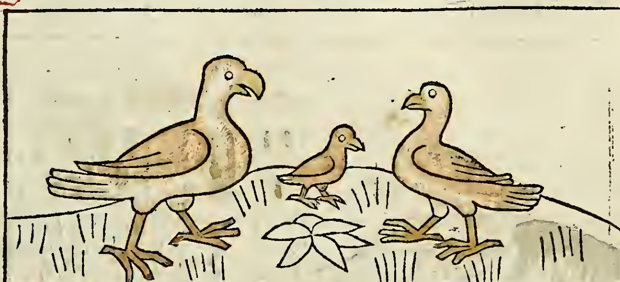


Aſtur in aere pſequebatur gruē et ad extremū deiecit tamē grus cum roſtro uſqȝ ad mortē vulnerauit aſturem Aſtur autē ſic vulneratus miſit ad caridriū nuncios et munera dicens O medice animarum et corpum deſcende et cura vulnera mea quia ad plenum tibi ſatiſfaciam Ca·

drius vero ut dicit pap̄ eſt auis alba tota cuius interiora ocu-
los caliginoſos curant· Et ſi viuere debet homo appropiquat
ſibi · ſi vero mori fugit ab eo Unde cognoſcens ꝙ aſtur mori-
turus erat ei appropinquare noluit dicens Perituros viſi-
tare nolo · ſed cum letis ſtare ¶ Multi enim tales reperiuntur
amici qui tempore proſperitatis et leticie viſitant amicos· tem
pore autē calamitatis et miſerie nolunt videre Eapꝓpter dicit
ſen̄· Difficile eſt in re proſpera amicos probare · in aduerſa
facile Quia dicit᷑ eccli·xxxvij°· eſt amicꝰ qui ſolo nomine ami-
cus eſt Et ut dicit yſidorus Kari ſunt amici qui uſqꝫ ad finem
cari exiſtant ¶ Quidam interrogauit filium ſi amicum habe-
ret fidelem Cui ille reſpondit ſe habere tres Et pater Frater
et amicus in anguſtijs comꝓbatur Uade ergo et ꝓba Juit ille
et tulit porcum ac decollauit et amputauit caput et pedes mi-
ſitqꝫ ī ſacculum dicens ſingulis ſuorū trium amicorū Ecce ho-
minē quem occidi peto ut illum caute ſepelias ne in culpa dep̄-
hendar · qui a nullo amicorum illorum receptus eſt Hac enim
de cauſa pater fecit eum amicos probare et aliud ſibi exemplū
narrauit de duobus ſocijs · quorum vnus conceſſit alteri ſpon
ſam ſuam vxorem deinde perrexit viſitare parentes ſuos et in
mari omnia perdidit Et reuerſus ad ſocium ſuū nō eſt auſus
ſe manifeſtare · ſꝫ deſperatus dixit ſe feciſſe homicidium quod
non fecit· ut moreretur ipſe pre deſperacione et confuſione Et
cognitus a ſocio ꝑ ſignum dixit ipſe ſe hominem illū occidiſſe
ut ſocium liberaret Tandem homicida hoc videns ſe mani-
feſtauit ne morerentur iſti inculpabiles ¶ Narrat valerius
libro iiij° · ca° · vij° de vera amicicia de duobus amicis ſcilicet
amone et phitia quorum vnum cū vellet dioniſius tyrannus
interficere et ipſe impetraſſet tempus ab eo ut rediret do-
mū ad res ſuas ordinandas Alter vero pro reditu ipſius fide
iuſſorem ſe fecit nichil dubitans de amico Appropinquante
autem die diffinita nec illo redeunte vnuſquiſqꝫ illum teme-
rarium ſponſorem damnabat Jlle vero de amici conſtancia
ſe non metuere predicabat Hora autem conſtituta alter venit

Admirās autem tirānus eorū animū ⁊ amiciciā fidei ſuppli-
cium remiſit et rogauit eos ut ſe in tercium gradū ſodalicij ſe-
cum reciperent Si homo ſic facit pro homine quid facere de-
beret pro deo qui ſe pmiſit occidi pro homine ? Unde eccī xix°
Graciā fideiuſſoris tui nō obliuiſcaris dedit eni p te aīmā ſuā

De oſmerillo et accipitre dyalog⁹ quīqgeſimus ſeptimus



Oſmerillus ⁊ accipiter ſociati ſunt et predā ſimul diui-
debant cum venabātur Quadā autem vice rapuerūt
qualiā extra nidum Qualia eſt auis quedā et dicitur
a qualis vel dicitur qualia a voce quam facit ſcilicet quaquera
huic dixerunt Elige tibi vnum aut vis ꝙ te ſolam manduce-
mus. Aut vis nos pducere ad nidum et te cum filijs epule-
mur. Quibus qualia ait Anguſtie michi ſūt vndiqꝫ et quid
eligam ignoro Sed michi melius eſt ſolam incidere in mani-
bus veſtris ꝙ̄ cum filijs interire Et anteꝙ̄ eam iugularēt lo-
quuta eſt dicens Melius eſt ſuſtinere malum ꝙ̄ peius habere
Ita ⁊ nos exemplo qualie cum pericula euadere non poſſu-
mus ſemper minus eligēdum eſt Juxta dictū ſapientis de duo-
bus malis minus eligendum eſt Eligere eni debemus potius
mori pro republica ꝙ̄ pro ppria viuere vtilitate Unde re-
fert Aug⁹ de ciuitate dei li° primo. ꝙ cum marchus regulus
captiuus a cartaginēſib⁹ detineretur ⁊ romani multos de car-
tagine detinerent iuuenes. miſſus eſt dictus regul⁹ romā pro
cōmutatione fienda Jurat ꝙ rediret ſi cōmutatio fieri nō poſ-

ſet Qui cum romam veniſſet ſupra dicta fieri diſſuaſit eo ꝙ ſe-
nex eſſet et parum viuere poſſet·illi autem iuuenes multa pre-
lia romanis adhuc poſſent mouere Et cum rogaretur ut ſaltē
remaneret nullatenus acquieuit Rediens ergo crudeli morte
interijt Vtile quidē remanere ſibi fuiſſet Sed ꝓpter iuſiurandū
non fuiſſet honeſtum et ꝓpter vtilitatem romanorū nō fuiſſet
vtile ¶ De carſlāncho qui voluit ſe regulari dyalogus quinqua-
geſimuſoctauus



Carſlanchus eſt auis ſimilis falconi potens et virtuoſus
hic in iuuentute voluit ſe regulari dum virtutibus pre-
fulgeret Sed timore auſteritatis regule diſtulit dicens
Credo ꝙ nō potero ieiunare·ſurgere ad matutinum·caſtitatē
tenere et voluntatem ꝓpriā abnegare Et quia bonum non in-
choauit timore penitencie non bene mediauit ymmo male fini-
uit dicens Qui non bonum pre timore facit perit cū mero-
re ¶ Sic enim multi cupiunt cōuolare ad graciam dei ſed ti-
mēt carere delicijs mundi Prouocat quidem amor xp̄i eos ſ;
reuocat cupiditas ſeculi Tales enim ſolent dicere ſeruirem li-
benter deo·libenter intrarem religionē·ſed timeo ꝙ non poſſe
auſteritatem regule ſuſtinere Iſti nō attendunt illud apl'i ad
philippen̄·iiij°·ōnia poſſū in eo qui me confortat Id eſt xp̄s
Vt dicit bern·in ſe ſperantibus deꝰ eſt theſaurꝰ·i pauptate ſo
lacium·in ſolitudine gloria·in ambicione honor·in contemp-
tu vmbraculum in protectione a pluuia et ab eſtu ¶ Fabu-

latoꝛ enim quidam ait ꝙ falco cepit miliuum et ſub pedibus ſuis deiecit et cum vno pede ipſū conculcabat dicens Infelix magnus et foꝛtis es tu vt ego quare te nō defendis quia te cō-culco et euiſcerare volo .·. Cui ille verum dicis quia magnus ⁊ foꝛtis ſum eciam vltra te Roſtrū enī habeo et pedes foꝛcioꝛes ſed michi deficit coꝛ // Sic enim multi multa bona agere poſſūt ſed deficit ſibi coꝛ et voluntas faciendi ¶ Quidam cecidit in flumine neſciens natare vnde cepit clamare . ſancte geoꝛgi adiuua me Sanctus autem geoꝛgius affuit eiqꝫ dixit Tepide adiuua temetipſum . moue manus et pedes et liberaberis .
Quia qui ſe iuuat . iuuatur a deo // Sic enim facere debet qui cecidit in peccatum non ſolum debet a deo veniā poſtulare oꝛe ſed opari que poteſt ut a peccatis reſurgat ¶ Refert auguſtin9 in eplā ad Jeronimum ꝙ cum quidam in puteum cecidiſſet et alius ſupueniens quomodo ille ciderat interrogaret . ait ne q̄ſo q̄ras q̄liter huc cecideri ſed inquire q̄liter liberarī poſſis me

¶ De vpupa et papego / dyalog9 quīquageſimuſnonus



Vpupa quedam auis eſt dicit yſidoꝛ9 ethy̅ xij Vpupā greci appellant eo ꝙ ſtercoꝛa humana conſideret et fetenti paſcatur fimo auis ſpurciſſima criſtis extāti-bus galeata ſemper ī ſepulchris et humano ſtercoꝛe cōmorās / cuius ſanguine qui ſe vnxerit doꝛmitū pergens demones ſuf-focantes ſe videbit Hec ꝓpter ꝙ eſt pulchra et placide criſ-

tata penniſqȝ variata ſublimare ſe cepit intuens papagum penes regem morari in cauea deaurata· qui et ſplendide paſcebatur de cibo regis ait· placida ſum ut papagus tamē magno labore cibum michi quero Iſte autē papagꝰ ſine ſudore honorifice manet et ad libitum ſaturatur· Certe volo ad regē ire et in cauea canere et vt papagus epulari et gaudere cum dn̄o Dū autē ad regē aduolaret ⁊ rex claudēs eam in cauea collocaret cepit plurimum amaricari videns ſe captam et in libertate alterius· Unde pre triſticia et dolore parum vixit et durauit dicens Libertati comparari poteſt nil nec eſtimari ¶ Sic enī multi loquuntur de religioſis dicentes Iſti fratres bene ſe habent optime ſaturantur· cantāt et ſine magno labore degunt Unde cum probare volunt intuentes ſe ſub regula concluſos et in poteſtate alterius penitet eos nō habentes libertatem ꝓpriam Unde phūs Non bene ꝓ toto libertas venditur auro ¶ Narrat valerius liº· viº· ꝙ literonides nobilis ſpartanorum cum trecentis ciuibus pugnauit contra pſem regem pſarum pro libertate patrie et alacri voce exhortatus eſt ſuos dicēs Sic prandete cōmilitones mei tamꝙ apud iferos cenaturi Cui omnes intrepidi paruerunt Et cū non eſſet ſpes euadendi ita eos animauit ꝙ ōnia pacienter ſuſtinerent potius ꝙ̄ ſeruire perſis ⁊ libertatem ꝓpriam amittere ¶ Item refert oroſius liº· viº· ꝙ demetrius rex ponti et armenie cū obſideret eum filius ſuus nec deſiſtere vellet ab obſidione contriſtatus ad inferiora domus ſue deſcendit et omnibus vxoribus ſuis et filiabus et meretricibus venenum dedit et ipſe poſtea pre deſperacione ſumpſit Sed cum nec ſtatim vitam finiret cuidam de hoſtibus per murum intranti iugulandū ſe exhibuit anteꝙ̄ hoſtibus ſubiaceret et ꝓprium arbitrium amitteret ¶ Item refert oroſius ꝙ cum quidam obſeſſi fuiſſent a ſcipione affricano et romanis et vidiſſent ſe non poſſe reſiſtere cum caperentur ne de bonis eorum gauderent romani clauſerunt portas ciuitatis ſue et ſe ac omnia ſua et vrbem incendio cremauerunt antequam hoſtibus libertatem ſuper ſe traderent

¶ legitur in hiſtoꝛijs ſcolaſticis ꝙ tempore abrahe quidā rex babilonie nomine belus inuasit siriam in aliqua parte et ſtatim moꝛtuus eſt Sed vxoꝛ eius ſemiramis cupiditate regnādi ut poſſet regnare · ꝓpꝛio filio nomine nino nupsit qui poſt totam siriam cepit et fecit ciuitatem magnam itinere dierum trium ⁊ ſuo nomine nino appellata eſt niniue · qui habuit eciā filiū ex ꝓpꝛia matre nomine babilio qui et babiloniā āpliauit

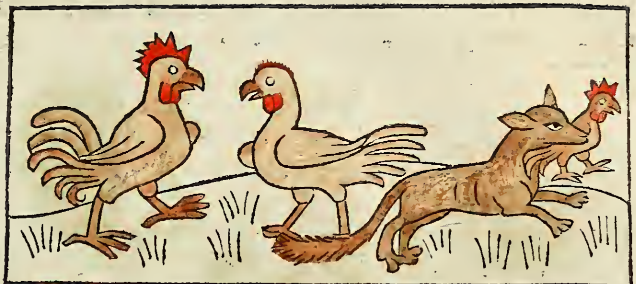
¶ De gallina et columba dyalogꝰ ſexagesimꝰ



Gallina et columba simul nidum fecerunt et moꝛabāt² ſed multociens rixabantur ꝓpter quod vna nimis canebat altera vero nimiū vlulabat Gallina autē dum pꝛoſpiciebat filios columbe iugulari plurimum letabatur et cantabat Ideoqꝫ columba ſe turbabat dicēs Tu gallina nō vis cōdolere mecum cum pꝛoſpicis meos pullos iugulari Gallina vero contra dicebat Tu magis non vis cantare mecū cū de viſceribus educo ouū et a tali periculo liberoꝛ // Hac enim de cauſa simul queſtionabantur Unde vnanimiter ad aquilam perrexerunt dicentes Judica inter nos o regina si simul nos habitare et commoꝛari competit Aquila vero ſentenciam publice exarauit dicens Leti ſtent cum liberatis · triſteſqꝫ cum tribulatis ¶ Non enim conueniens eſt hilares et iocundos cum hijs qui in triſticia positi ſunt ſpaciari nec amaricantes et triſtes cum letabundis iocari // Sed sicut ait

aplūs ad rō· xij.º Gaudete cum gaudentib⁹· flete cum flentib⁹
Sed nota ꝙ nimia leticia aliquādo ſubito occidit quia cor tūc
dilatatur et calor ad exteriora trāſit et cor deficit ⁊ ideo mors
interuenit Unde refert valerius ꝙ cū cuidam mulieri mors
filij abſentis ex errore fuiſſet nūciata dum illa merens ſederet
ſubito filius aduenit Quem illa videns in amplexus eius ir=
ruit et mox exanimata corruit Triſticia autem non cito occid'
quia in triſticia primo retrahitur calor naturalis ad interiora
et talis agitacio caloris prebet nutrimentum in membris
et opatur cōſumptionē in illis et ideo per proceſſum tempo=
ris ſequitur eticha prov· xvij· Spiritus triſtis exſiccat oſſa
Unde probatur ꝙ leticia mundi eſt ſicut vinū purum quod ci=
to deicit niſi ſalubri triſticia temperet' Juxta illud eccleſiaſtici
vij.º Melius eſt ire ad domum luctus ꝙ̄ ad domum conuiuij
Refert tullius ꝙ quando aliqui conſules romā redibant
victores triplex honor fiebat eis Primus ōnis populus ſibi
cum leticia obuiabat Secundus· ꝙ omnes captiui quos cepe=
rat eius currum iunctis manibus ſequebantur Tercius·
quia ipſe victor indutus tunica iouis in curru ſedebat quem
quatuor equi albi uſq; ad capitolium deducebant Ne vero
ſupra ſe nimis eleuaretur iſtum honorem tripliter tēperabant
primo· quia vnus homo ſeruus alicuius condicionis ſecum in
curru ponebatur ut cuilibet ſpes daretur pueniendi ad talem
honorem ſi probitas mereretur Secundo quia ille ſeruus
eum colaphis cedebat dicens Cognoſce teipſum Tercio· lice=
bat illa die cuilibet in ipſum inferre omnia opprobria que
volebat Si igitur pagani ſic ſuas vanas leticias tempe=
rabant multo fortius nos xpiſtiani eas reprimere debemus
Quia ut dicit Gregori⁹ preſencia gaudia ſequūtur ppetua la=
menta et aug⁹· leticia ſeculi vanitas eſt· cum magna expecta=
cione ſperatur vt veniat et cum venerit non poteſt retineri

De gallo et capone ypalog⁹ ſexageſimuſprimus



G g allus et capo in curtino vno morabantur· ſed gallus
dominabatur gallinis/capo autē humiliter cū ipſis
picabat Accidit aūt ꝙ vulpes cepit gallū ipſūq₃ come-
dit Sed criſtam ſiue coronam capitis nō tetigit ymo illeſā ſer-
uauit et ad caponem ipſam deduxit dicens O capo frater ſo-
cius tuus migrauit de ſeculo · ſed per nimiam caritatē quam
circa te habere cupio coronam pulcherrimā capitis eius tibi
apportabo Deſcende ad me et coronabo te et eris poſtea pri-
ceps gallinarum ut erat ipſe / Capo audiens hoc cupiens do-
minari ſuper gallinis de pulliario exiuit et ad vulpem acceſ-
ſit Vulpes vero gaudens ꝙ cito venit eum cepit · ac iugula-
uit dicens N on eſt ōnibus credendum · ſed a falſis ē cauē-
dum ¶ A talibus enim precepit ſaluator cauere dicēs mathei
x° Cauete ab hijs qui veniunt ad vos ī veſtimentis ouiū· In-
trinſecus autem ſunt lupi rapaces ¶ put refert eſopus de cor-
uo qui tenebat peciam carnis in ore et ſtabat ſuper arborem
Quem videns vulpes cogitauit O ſi poſſem eum decipere ha-
bereq₃ carnem quam tenet ꝓ quo dixit Ecce frater corue ōniū
auium pulchritudinē excedit tua pulchritudo ⁊ fortitudo tua
ceterarum auiū fortitudinē ſed doleo ꝙ nō habes vocē nec po-
tes cantare Mox coruus cepit cantare et cecidit caro de ore ei⁹
quam vulpes accipiens comedit et abijt / Sic enim multociens
accidit homini cum audit ſe laudari Vnde Jeroni⁹ ix° Vnuſ-
quiſq₃ a proximo ſuo ſe cuſtodiat ⁊ in ōni fratre ſuo nō habeat

fiduciam Et plus alijs de te ꝙ tibi credere noli ¶ De faſiano ⁊ pauone dyalogꝰ ſexageſimuſſecundus



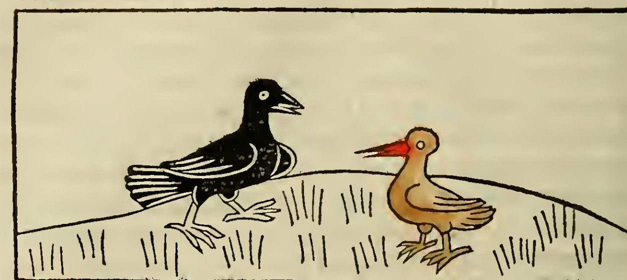
Volucres in diuiſione fecerunt electionē et elegerūt faſianū et pauonem ipſi vero p̱ electionem ſimul queſtionabantur et bona ſua diſperdebant Ea ꝓpter aues ad aquilam cōcurrerunt dicentes·fecimus nos electionē ſed ut iudex da cōfirmationē ut electi comprobētur·Aquila vero electos citauit volens examinare electionē Sed faſianꝰ auis eſt q̄dam ab grecia primum aſportatꝰ cuius caro ſuauis eſt ad comedendum·hic ꝙplurimum ſe magnificabat dicens O iuſte iudex ut cernis nimis ſum delicatus pulcher et variatꝰ Caro mea aromatizata ſuper omnia ſapit et redolet·ꝓ quo michi cōuenit principatus Pauo autē ſe pro viribus defendebat dicēs Nō domina eſt ita ut faſianus aſſerit quoniam pulchrior eo ſum·magnus et criſtatus Cauda mea michi ſublimatum reddit honorem Et hoc dicens caudam ſurſum erexit ſicqꝫ gloriabatur Aquila vero hec omnia intelligens ait pauoni Tu pauo te vituperaſti dum caudam ſurſum erexiſti quia turpes pedes nobis oſtendiſti ob hoc non es dignus principari De-

mũ ad fabianum inquit · tu autem lacrimoſus es ac debilis nec cantare ſcis Idcirco propter defectum oculorũ tuorum te priuo principatu Sic enĩ uterqꝫ priuati permanſerunt dicentes Non eſt dignus principari qui querit queſtionari

Hoc enĩ ut cernimus ſepiſſime accidit ĩ electis quõ ꝓpter queſtiones electionis vicia ſua homines rimãtur ꝓpter quod ſepe ſpoliantur et diffamantur Vnde non eſt bonũ queſtionẽ agere ꝓpter primatũ honoris Quia dicit Gregori⁹ Deſiderium primatus ex iactancia cordis naſcitur Et quicũqꝫ deſiderauerit primatum in terris ĩueniet cõfuſionẽ in celis Hoc enim periculum preſidendi vitandũ eſt pro viribus Quia dicit grego Quantum in ſupiori loco paſtor eſt · tantum in piculo maiori verſatur Quaꝓpter antiqui prĩcipes nõ paciebantur filios ſuos prefici niſi poſſent ꝓficere ut narrat elynandus hiſtoriographus de helio Qui cum de ſenatore creatus eſſet imperator et obſecrante ſenatu ut filium ſuum auguſtum ceſarem ſecum nominaret ait · ſufficere nũquid debet ut ego ipſe inuitus regnauerim cum non meruerim ·? principatus enim non ſanguini debetur ſed meritis Et ſepe inutilis regno eſt qui rex naſcitur · ꝓcul dubio parentum affectum neſcit qui paruulos ſuos importabili mole ſuperiecta extinguit Hoc enim eſt ſuffocare filios non pro meritis ꝓmouere Alendi enim ſũt prius et virtutibus exercendi vt cum in eis profecerint vt ꝓbentur illos virtutibus antecedere quos debent honore anteire Implebant enim opere preceptum illud eccẽ vij Noli querere fieri iudex niſi valeas virtute irrumpere iniquitatem

Vnde in policraton li° vi° dicitur ꝙ octauian⁹ cũ filij ſui ſufficere poſſent ad gloriam magnam promerendã noluit ſi ſufficienter ſuam et alienam curam non poſſent per virtutẽ ꝓtegere vñ eos ad gradum militarem ad curſum ad ſaltũ ad vſũ natandi ⁊ iaciendi lapides manu vel funda exercitari precepit Filias vero ſuas in lanificio inſtituit ut ſi preter ſpem in extremam paupertatem fortuna proieciſſet vitam poſſẽt per artem ſuſtentare Nam vendendi et texendi veſtes fingendi et

componendi nonmodo artem ſed vſum habebant Sic p̄cipit² ecci · vij° · Si tibi filij ſint erudi illos Et ſequitur Si tibi filie ſunt ſerua corpus illarum ¶ De coruo et ficedula dyalog⁹ ſexageſimuſtercius



Coruus dicit papias eſt auis que dicitur viuere vſqꝫ ad millenarium Hec autē quadā vice nidū faciebat ꝑpter quod depilata et macilenta fiebat oua ſua nutriens · Tunc ficedula id eſt papafigo ad eam accedēs plurimū vituperabat nec in pace ipſā dimittebat Coruus autē non valens relinquere oua ſua nimium ſe perturbabat · tamen in corde hec ōnia conſeruabat Cum autem filij educti fuiſſent coruus cep^t ſe reparare et conualeſcere Sed ficedula reuerſa cepit verba contumelioſa reciprocare eamqꝫ vt prius deuenuſtare · De quo coruus indignatus cupiēs ſe vindicare ficedulam totam decaluauit ac crudeliter euiſcerauit dicens Qui vult cum alijs rixari cupit dire laniari ¶ Sic enim multi cum vident aliquem depreſſum et in calamitate poſitum nō ceſſāt eos obiurgare ac eis iniuriari Tu autem qn̄ cernis hominem in calamitate · ceſſare tunc debes ab obiurgacione Ait enim phūs Obiurgare in calamitate grauius eſt ꝙ ipſa calamitas Calamitoſo nō cōpati eciam iniuria eſt Antiqui et principes cōpatiebantur miſeris et calamitoſis in ſuis calamitatib⁹ ¶ Unde narrat valerius libro v° · ꝙ cum ceſar abſciſum caput pompeij aſpexiſſet pias lacrimas dedit Item narrat

ibidem ꝙ marcus mercellꝰ captis ab eo ſyracuſanis cum eſſet
in arce opulētiſſime vrbis conſtitutus afflicte ciuitatis fortu-
nam deplorantes intuens a fletu ſe cohibere non potuit ¶
Ibidem eciā narat de clemēcia pompeij erga regē armenie qui
contra populum romanū magna bella geſſerat victum in con
ſpectu ſuo ſupplicē diutius iacere nō ē paſſꝰ Sed benignis ver
bis recreatum dyadema quod abiecerat capiti reponere iuſ-
ſit et in priſtinum gradum reſtituit · eque pulchrum eſſe iudi
cans et vincere reges et facere ¶ Conſimile narat de quodam
conſule paulo nomine ꝙ cum quemdam regem captiuatum
adduci ad ſe audiſſet occurrit ei Et illum volentem ad veniā
procūbere dextera ſua eleuauit et ad ſpem exhortatus ē eum-
ꝙ in conſilio ſibi primum ſedere fecit Nec honore menſe indig
num iudicauit Nam ſi egregium eſt hoſtem deuincere non mi-
nus laudabile eſt infelicibus ſcire miſereri

¶ De nocticorace et alauda dyalogꝰ ſexageſimuſquartus



Nocticorax dicitꝛ a nichos quod eſt nox et corax quod
eſt coruus quaſi coruus noctis quia de nocte volat ·
vel quia de nocte vigilat Dicunt brito et yſidorus
ethỹ xij: Nocticorax ipſa eſt noctua quia noctem amat Ad
hanc perexit alauda dicens Soror cariſſima obnixe te depre-
cor ꝙ die craſtina in meridie mī ſocieris quoniā amator meus
me cupit ad ſolem videre Si ego tecum ero ſociata pulchri-
or apparebo promittit hoc nocticorax per omnia adimple-

re·verecundabatur enim hoc ei abnegare Cūqꝫ dies adeſſet et
ſol clarifice ꝑluſtraret alauda expectabat ꝓmiſſa Sed nocti=
corax ad ſolem exire non audens ꝓpter ꝙ nichil proſpicit
in die·non venit·de quo alauda perturbata ipſū ſemꝑ abhor-
ruit et perſequuta eſt Qua de cauſa nō audens noctua de die
volare timore alaude de nocte vero volat et cibum ſibi querit
dicens Nullus debet affirmare quod non poteſt perpetrare
¶ Ideo ꝙ cauendum eſt ne quid ꝓmittamꝰ quod ſit impoſſibile
ne mēdaces reperiamur Si tibi forte non placet amico petita
ꝓmittere nō promittas ꝓpter verecundiā negandi Quia di=
cit phūs Verecundia negandi caue ne tibi inferat neceſſita-
tem mentiendi Alioquin minus decipitur cui celeriter negatꝛ
Tamen multi ꝓpter libertatē animi verecundātur petita ab
negare ¶ ꝓut de libertate titi imperatoris ſcribitur in geſtis
romanorum ꝙ ſtatuerat ne accedentē ad eum poſtulandi gra-
cia ſine ſpe habendi dimitteretur Et interrogantibus amicis
ſuis cur plura polliceretur q̄ preſtare poſſet Reſpondit ꝙ
ideo quia non oportet quemq̄ a ſermone principis triſtē diſce-
dere ¶ Item legitur de traiano in geſtis romanorum ꝙ cum
arguerent eum amici ꝙ in ōnes vltra q̄ imꝑatorē deceret eſſet
cōmunis ſcilicet de condeſcendēdo omnibus Reſpōdit traianꝰ
ſe velle eſſe ad ōnes talem qualem quiſqꝫ optaſſet eum inueni-
re ¶ De caudetremula et faſiano dyaꝰ·ſexageſimꝰquintus



Caudetremula dicitur ab effectu quia caudā ī tremore ſēp habet hec ad fabianū perrexit dicēs Quare miſer nō tergis oculos tuos ſed lacrimoſos ipſos oſtēdis ? fetor oculorum tuoꝝ te reddit abhominabilē Fabianus autē indignatus reſpondit · non verecundaris demens quia minima es ⁊ abiecta Habes enī caudam paraliticam et tremebundam et vis tu diſtinguere vicia mea ? Vade prius ⁊ corrige vicia tua et tunc eris mea curatura Caudetremula hoc audiens erubuit et cū confuſione reuerſa eſt dicens Prius debet ſe purgare qui vult aliū damnare ¶ Sic enim nonnulli non attendentes vicia ꝓpria aliena cupiunt rēdarguere Et ut dicit Ber · Multi multa ſciūt alienos inſpiciūt ⁊ ſeipſos deſerunt Talibꝰ loquitur ſaluator dicēs luce viº math · vij Quid autē vides feſtucā in oculo fratris tui trabem autem que in oculo tuo eſt non conſideras ? Aut quomodo potes dicere fratri tuo Frater ſine eiciam feſtucam de oculo tuo trabem in oculo tuo non videns ? ypocrita eice primum trabem de oculo tuo ⁊ tūc proſpicies vt educas feſtucam de oculo fratris tui ¶ Legitur in vitiſpatrū ꝙ facto cōuentu in Sichia loquebatur frater de quodā frē culpabili ⁊ detrahebat Abbas autē prior tacebat Et cū portaret retro ſe ſaccū plenū arena Et de eadē arena modicū āte ſe poneret Interrogatus quid hoc eſſet dixit multā arenā eſſe peccata ſua quibus retropoſitis nō curabat de ipſis Modicam autem arenā ante faciem poſitā dixit eſſe peccata fratris quem iudicabat et addidit nō oportet ita fieri fratres ſed peccata mea ante me eſſe debent ac de ipſis cogitare Audientes enim patres dixerunt vere hec eſt via ſalutis

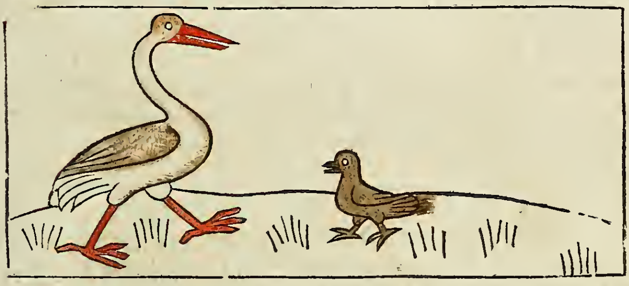
¶ De philomēa ⁊ coruo īter ceteras aues dyalogꝰ ſexageſimꝰ ſextꝰ



q Quodam feſto magno aquila cum auibus prandebat et
ꝓpter prandiũ aquila ad ſe clamitauit philomenã di-
cẽs vade filia frange vocem et canta vt docta es vt ide
corda noſtra conſolentur philomena obediens canere incho-
auit ita placide ꝙ õnes volucres cũ leticia auide auſcultabant
Interea coruus inde tranſiens et hoc conſiderans ait intra ſe ·
volo et ego cũ philomena cãtare vocem magnam habeo et au-
ditus ero a longe Et cepit turpiter crocitare philomena au
tem obmutuit non valens tam turpiter audire cantare eum
Aues quidem omnes ꝑturbate coruũ illũ abhorrebant ꝓpter
quod feſtum ſuum vituꝑabãt Idcirco aquila mandauit ei vt
recederet vel taceret Ipſe vero reſpondit ꝙ volebat et ipſe
cum auibus feſtiuare nec propter ipſam intendebat ſe remo-
uere de loco Aquila ei remandauit ꝙ diſcederet propter ꝙ
libenter non audiebatur Coruus autem aquilam audire nolẽs
magis garrire cepit Quaꝓpter aquila ipſum occidi manda-
uit dicens Stultum eſt eſſe cantores niſi velint auditores
¶ Sic enim ſtultum eſt loqui vbi auditores faſtidiunt audire
Ideo nos ammonet eccli xxxijº Vbi auditus non eſt ne effun-
das ſermonem Et poſtea In medio magnatorum non preſu-
mas loqui et vbi ſunt ſenes non multum loquaris ¶ Sic
enim ut coruus imele cantauit quidam legatus athenarum
coram rege philippo · de quo narrat ſeneca libro iijº · de ira
Ad quem cum veniſſent legati athenienſium eorum audita le-

gacione benigne ait philippus Dicite quid poſſum quod ſit
gratū athenienſibus Cui reſpondit democritus vnus de lega
tis· te inquit ſuſpendere ſcilicet eſſet gratum athenienſibus Et
cum circūſtantes eſſent indignati et vellēt in eum irruere iuſ=
ſit rex illum impunitum dimitti dicens ceteris legatis Nūciate
athēiēſibꝰ multo ſuꝑbiores eſſe q̄ iſta dicūt ꝙ q̄ paciētē audiūt

De ciconia et yrundine dyalogꝰ ſexageſimus ſeptimus



In quadā turri ciconia nidum faciebat de foris ī cacu=
mine yrūdo vero deintus Sed yrūdo ſepiſſime clama
bat et de natis pullis letabatur ciconia quidem ī hoc
triſtabatur Cum enim volebat quieſcere cum filijs nō valebat
propter garritum yrundinis Ideo abſente yrūdine ciconia ni
dum illius diſſipauit et pullos ipſius interemit Cumq̄ ad ni=
dum reuerſa fuiſſet yrundo vltra ꝙ credi poteſt triſtabatur
de interitu filiorum/ ſed quia ignorabat quis hoc ei feciſſet nō
ſe vīdicabat Paululum poſt iterū ſe reparauit yrūdo ⁊ nidum
conſtruxit ac filios ꝓcreauit/ de quibus letabatur et ꝙ pluri=
mum garriebat / Ciconia vero vt prius perturbata cepit voci
ferare dicens Certe ſicut tibi feci adhuc faciam pullos tuos
cum nido precipitabo ꝓpter ꝙ garriendo non permittis me
cum filijs conquieſcere Hoc enī audiens yrūdo ⁊ cognoſcēs ꝙ
ciconia filios ſuos peremit toto ſtudio ſe vindicare ꝓoptat
Idcirco quadam vice dormiente ciconia cum filijs yrundo in
nido illius ignem poſuit et ipſam cum pullis ſuis inflamma

uit dicens Qui ſe videt vindicatum proſpicit ſe conſolatū
In hoc apparet ꝙ non licet inferiores infeſtare nec iiurari
ne occulte nobis mala inferant Sepe eni recipit homo ab alio
quod fecit aliјs Unde ſeneca Ab alio expecta quod aliјs fece
ris Et ad coloceſes iiј.º Qui iiuriā facit recipiet quod iique geſ
ſit Sicut refert eſopus ꝙ aquila volauit ad altum montem
et inuenit filios vulpis quos de fouea rapuit et ſecū duxit ad
nidum ſuum ut eos comederet cum filiјs ſuis Veniens autem
vulpes non inuenit filios et cepit deſcendere ad nemus et cla=
mare et audiuit eos eiulare in nido aquile Vulpes vero dixit
humiliter ac dulciter aquile ut ſibi redderet filios / aquila
penitus noluit audire eam Vulpes autē irata iuenit ſtipulas
et vitis ſurculos ſiccos et circuiuit arborem et ore ſuo duxit fa
culam et copia fumi occidebat pullos aquile Hoc videns aqui
la deſcendit humilians ſe eligens ex duobus malis minus·
reddiditqꝫ coacte filios vulpis/In hoc docetur homo ut licꝫ ſit
maior timeat offendere minorem ſe·et ſemper inter duo mag=
na mala eligat minus Unde autor non ſit aliquis qui ſtu=
deat obeſſe minori cum bene minor poſſit obeſſe maiori

De pigardo ⁊ alieto capꝰ· ſexageſimuſoctauus



Pigardus dicit hugucio eſt auis quedam Et dicitur a pi
ge quod eſt depreſſio quia forte perua eſt·Et inter ani=
malia comeſtibilia numeratur deutro · xiiiј.º Hanc au
tem auem/dum in aere rapax auis perſequeretur · ut eua=

deret ad alietum declinauit dicēs Magnus es tu potens ⁊ mi-
ſericoꝛs idcirco ad te confugio cum ſim parua et impotens nec
refugium aliquod habeo nec defenſio eſt in me ꝓtege me ſub
vmbꝛa alarum tuarum et defende me a furoꝛe rapacis Aliet9
autē ut dicit pap̄ eſt auis ſimilis aquile ſed maioꝛ pietate mo-
tus reſpondit Ex quo tu humilima auis es et impotens ſede
et quieſce apud me nichilq; timeas donec fueris mecum. et dix
it Humiles ſunt ꝓtegendi et non vnquam expellendi ¶ In
hoc apparet ꝙ impotentes et paupes ⁊ humiles ſunt a potēci
oꝛibus ꝓtegendi et in ſuis neceſſitatibus adiuuādi quia hoc
miſericoꝛdia et humanitas eſt Et ut dicit berna. virtus humili
tatis maioꝛ eſt in maioꝛibus. et in clarioꝛibus clarioꝛ cōꝓbat᷑
Seneca quoq; ait Qui ſuccurrere poteſt perituro et nō ſuccur
rit occidit Habebant enī antiqui pꝛīcipes affectum erga infe-
rioꝛes ſicut luculenter expꝛimitur in eoꝛum geſtis Unde eli-
mandus in geſtis romanoꝛum narrat de traiano ꝙ cum aſcen
diſſet ad bellū feſtinanter. quedā vidua flebiliter occurrit di
cens Obſecro ut ſanguinem filij mei inocentis ꝑempti vindi-
care digneris Cumq; traianus ſi ſanus reuerteretur vindica-
re teſtaretur. vidua dixit Et quis michi hoc pꝛeſtabit ſi tu in
pꝛelio interibis .?. Reſpondit qui poſt me imperabit Cui vi-
dua. et tibi quid pꝛoderit ſi alter michi iuſticiam fecerit .?.
Et traianus. vtiq; nichil Cui vidua. nōne inquit tibi melius
eſt ut tu michi iuſticiam facias et per hoc mercedem accipias q̈
alteri hanc tranſmittas. Tunc traianus pietate cōmotus de
equo deſcendit et innocentis ſanguinem vindicauit ¶ Item
dum quidam filius traiani ꝑ vrbem equitando nimis laſciue
diſcurreret filium cuiuſdam vidue īteremit Quod cū traiano
vidua lacrimabiliter exponeret ipſum ſuū filiū qui hoc fecerat
vidue loco filij ſui defuncti tradidit et magnifice ipſā dotauit

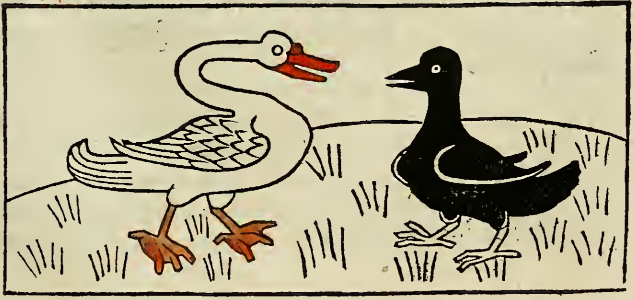
¶ De onocrotalo et azino dialog9 ſexageſimusnonus



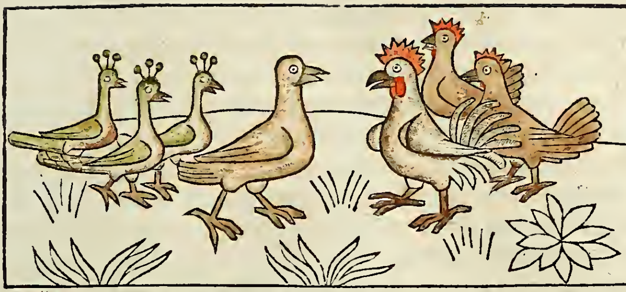
Onocrotalꝰ vł onocrotalon dicit brito quedā auis ē Et
dicitur ab onos qđ ē azinꝰ quia faciem gerit azini et ē ſi
milis cigno Hec auis in deſerto oua perturiuit nidū cō
ſtruxit et filios procreauit Sed cum in deſerto cibū ſibi et fi-
lijs non reperiret· ad ciuitatē peruenit et azinū ad ſe amicabili
ter clamauit dicens O frater ut cernis ſimilis tui ſum quia fa=
ciem azininam geſto vt tu· ergo debes tu confidere de me· veni
igitur mecum et noli pauere Azinus inocens intuens vultum
azininū cū ea ſimpliciter pergit Onocrotalus autem ad forum
deduxit azellum et cibum et eſcas ſibi et filijs amplifice emit
et azinum pro poſſe onerauit dicens Perge mecum frater defe
ramus eſcas et cibū filijs noſtris · ad libitum tibi ſatiſfaciam
Azinus autem cū onocrotalone per deſertum diu peragrauit
Sed ad extremū cum magno labore ad nidum pullorum per=
uenit · qui onus depoſuit et precium accipiens reditum ſuum
inchoauit Sed quia in deſerto erat in inuio et inaquoſo neſci=
ens redire in deſerto perijt dicens Nullus debet longe
ire inde ſi non ſcit redire ¶ Vnde patet ꝙ nullus ad remocio=
ra loca pergere debet ſi reditum ignorat et viam neſcit · et
hoc ꝓpter diuerſa pericula que ꝑ mūdum reperiuntur Quia ſi
cut dicitur ſcdā· iohānis vº· Totꝰ mūdus poſitus eſt i malig=
no · quaſi dicat vbicūqꝫ eſt homo ſemper eſt in periculo Ideoqꝫ
ijº· cor· xi piculis fluminum periculis in falſis fratribꝰ / Ergo
ſicut dicit gregorꝰ· Semper timere debemus cū in piculo ſemꝑ

ſuꝰ. Sicut legitur in collacionibꝰ patrū ꝙ quidā ſolitariꝰ pfectiſſimꝰ deo ſeruiebat et dyabolꝰ ſubtiliter eiꝰ pdicionē q̄rebat Vnde trāſfigurauit ſe in formā mercatoris habētis ſarcinas plenas auro argēto et lapidibꝰ p̄ciosis et intrās cellā ſolitarij ſtabat At ille videns equū mirabatur ꝙ hoc eſſet Deniq̇ vidēs ꝙ nullus veniret ad q̄rēdū cepᵗ tāgere ac diſſoluere ſarcinā In q̄ īuenit oīa bona tēporalia ſcilicet veſtes calciamēta ⁊ īfinitā pecuniā Temptacione autē deuictꝰ veſtiuit ſe ſplēdide et aſcēdens equū deuenit cū vniuerſa pecunia ad ciuitatē et hoſpiciū intrauit optime bibēs et comedēs Hoſpite vero vidēte pecuniā eiꝰ dedit illi filiā ſuā ī vxorē et morabatur cū eo in domo Dyabolꝰ autē apparuit hoſpiti ī forma hominis dicēs Quid feciſti? cui dediſti filiā? Clericꝰ eſt et apoſtota de iure non poteſt eſſe eiꝰ vxor Hoc autē vidēs ſubtiliter pſcrutatꝰ ē caput eiꝰ ⁊ occulte occidit eū Cū autē vellet diſſoluere ſarcinā nichil inuenit niſi aquā et fimū ꝓpterea dicitᶻ eccl. ix. Neſcit homo finē ſuū Sed ſicut piſcis capitur hamo. et auis cōphēditur laq̄o. ſic capitur homo peccator viuēs ī peccatis. in multis viuit piculis In magno mari marſilie de quatuor nauibꝰ trāſeūtibꝰ vix euadit vna de multis De huiꝰ autē mūdi picula trāſeūtibꝰ pauci euadūt Vnde in vitaſpatrū dixit theodorꝰ abbas cuidā fratri dicēti ſibi. quidā frater reuerſꝰ eſt ad ſeculū ī hoc nō admireris ſꝫ ſi audieris ꝙ p̄ualuᵗ q̄s effugere de manu īimici h̄ admirare

De cigno et coruo dyalogus ſeptuageſimus



Cignus eſt auis tota alba Coruus ꝟ contrariū eſt niger et
ideo emulabatur cignū ꝓpter albedinem ⁊ mundiciā eiꝰ
Jdcirco toto ſtudio conabat² cignū polluere ac denigra-
re ·et quia vigilando minime valebat dormiendo ſagaciter cu
piebat agere Vnde quadā nocte dormiente cigno coruꝰ malig
nus ad nidū ipſius clā ſubītrauᵗ et cū colore nigerrimo cignū
totum polluit et denigrauit Cum autem dies adeſſet et cignꝰ
excitatus eſſet a ſomno et inficiatum ſe videns lauit donec
albatus et purificatus exiuit dicens Qui vult fieri beatus
ſemꝑ ſit īmaculatus ¶ Coruus eſt dyabolus qui nō poteſt in-
tueri mūdiciam et puritatem ſeruorū dei Vnde toto conami-
ne nititur eos polluere Sed quia vigilando hoc agere nequit
dormiēdo ſatagit ꝑpetrare vnde vigilandū eſt Dicit auguſtiꝰ
Hoſtis vigilat ⁊ tu dormis Et ꝓpterea dicit² prima petri prīō
kariſſimi ſobrij eſtote ⁊ vigilate ī oracionibꝰ quia aduerſarius
veſter dyabolꝰ tanꝙ leo rugiēs circuit querēs quē deuoret cui
reſiſtite fortes ī fide ꝓpter quod dicit yſidorꝰ·quos vigilātes
īmundi ſpiritus vident nec ſuperant·acriter eos dormientes
impugnant ¶ Vnde in vitaſpatrum demones quēdam fratrē
ſic deludebant ꝙ quando fratres cōmunicare debebāt dū dor
miret apparebant ei ſimilitudines mulierum et polluebant eū
et dum conſuleret patres quid ſuꝑ hoc eſſet agendum inquirē-
tes de ſtatu eiꝰ et īuenientes ꝙ hoc non accidebat ex cibi et po-
tꝰ ſuꝑfluitate·dyabolica illuſione iudicauerūt hoc fieri Et cō-
ſuluerunt ei ne ꝓpter hoc cōmunionem dimitteret Dyabolus
autē poſtea ei non illuſit manifeſtans ꝙ hoc faciebat vt a tāto
bono eū retraheret ¶ De ornice et gallina dyalogus ſeptua-
geſimuſprimus



Ornix ideſt gallina ſilueſtris videns oua pauonis nidū fecit apud quemdā diuitē Dū autē pulli eſſēt educati erāt nimiū domino dilecti · ꝓpter ꝙ ornicē excellēter paſcebat ut pullos melius enutriret Sed ornix tunc erat acerba gallinis ꝓpter audaciā dn̄i et pullorū ꝙ ipſas edere neqꝫ picari permittebat ymo ꝓpulſabat et verberabat Galline autem amaricate tacebant expectātes tempus vindicte Cūqꝫ pulli creuiſſent ornicem reliquerūt · et ad naturam pauoninā reuerſi ſūt Dominus autem ornicē non ita fulciebat ſed cū aliis picare ꝑmittebat Galline vero non imemores perſecucionis ornicis ſe pro poſſe vindicabant non permittentes eam ſecum picari Tunc ornix ſe cognoſcens plorabat dicens Heu filios enutriui et exaltaui · ipſi vero ſpreuerunt me Galline autem a verberibus non ceſſabant dicētes Nullus in ꝓſperitate viuat in crudelitate Hoc intendat quilibet cum eſt in officio vel in proſperitate non calcet inferiores vel ſubditos quia tēpus per tēpora mutatur Eccl · iii° · Omnia enim tēpus habēt et ſuis ſpaciis tranſeunt vniuerſa ſub celo Ait eccl · i° Tēpus proſperitatis et tēpus aduerſitatis Tēpus autē voluitur ad modū rote · alii aſcendunt · alii vero deſcēdunt Sed aſcēdētes nō ſpernant deſcēdētes Quia ſicut dicit eccl · vii° · nō irrideas hominem in amaritudine anime ſue · eſt enī qui humiliat ⁊ exaltat circūſpector deus Sed ſicut dicit Idem xi° In die bonorum ne immemor ſis malorū et hoc ꝓpter mutacionē tempo-

tis et officiorū Quia ſicut dicit pſ. Caduca et fragilis ē potencia tēporalis Dic vbi ſūt reges. vbi ſūt principes. vbi imperatores. vbi locupletes rerū. vbi potētes ſeculi? Artaxerſes rex perſarū et medorū ſupbiſſim9 et potentiſſim9 qui ſubuertit mōtes et ſtrauit maria cū de ſublimi loco īfinitā hominū multitudinē et innumerabilē vidiſſet exercitum fleuiſſe dicitur eo quod poſt centū annos nullus eorū quos tunc cernebat futurus eſſet. Aliud cum pgeret contra grecos cū mille milibus armatorū et cum mille ducentis nauibus et tribus milibus nauibus oneratis. videns ante ſe tam imenſū exercitum et cogitans de mutacione et breuitate tēporum et vite ad quid deueniret totus ille exercitus. humiliatus fertur dixiſſe Regem me vocant hominum tam fortem et magnū. ego autem me fateor puluerē et cinerē eſſe. Dux lothoringie cum eſſet in extremis reſpiciens domos et caſtra ſua dixit O deus quomodo ſūt contēpnenda iſta temporalia quia ego q̄ tot habui caſtra et palacia et tot hoſpicia dare potui. neſcio quo ire vel hoſpitari debeam. De q̄ſia et alauda dyalogus ſeptuageſimusſecundus



Qualia intra ſe cogitare cepit Eſt accipiter venator peſſimus generis mei. ſed ſi pacē et amiciciam illius habere potuiſſem q̄plurimū ſecura permanerem Ideoque ad ſe vocauit alaudam. rogans et dicēs Tu es digna laudari quia ꝓpter probitatē tuā alauda nūcuparis Idcirco a te depoſco quod ex parte mea vadas ad accipitrem et ſalutare procura. inqui-

ens Qualia ſubiecta tibi et obediens cupit ſe tecum in amicicia colligari pacemq; tecum firmare Que de cauſa me miſit ad te ut reſponſū ei reddam prolatū a curialitate tua Alauda enī ſimpliciter proceſſit et hec verba recapitulauit accipitri Accipiter vero perturbatus alaude reſpondit dicēs Durus ē hic ſermo et grauis ad audiendum · attamen volo q; veniat tecū ante me ac per ſeipſam loquatur Alauda quoque ad qualiam reuerſa cum gaudio verba accipitris promulgauit Hoc audiens qualia gauiſa et ipſa cum alauda progreſſa eſt ad accipitrem vt pacem et amiciciam confirmarent Accipiter autem vt eas videret et concupiſceret quā cito apprehendit et manducauit dicens Nullus debet coequare ſe cum magno ſed pauſare ¶ Sic enim qui habet inimicos capitales potētes et fortiores ſe nō debet eos ad amiciciam prouocare ne in laqueis eorūdē incidat Unde eccī ix° A viro habente poteſtatē occidendi longe eſto · ſcito enim quoniam in medio laqueorum ei⁹ ingredieris ¶ put fertur q; aſellus quidam cauſa ſolacij in nemore obuiam habens aprum auſus eſt ſalutare eum dicens Aue mi frater Hoc audiens aper ira cōmotus cogitabat eum laniare dentibus · tamen ſe retinuit dicēs Ego te laniarem · niſi meus dens nobilis ſperneret vilem eſcam ſicut eſt caro tua Tu iuxta tua deſideria tutus es In hoc docetur homo qui eſt ſtultus non debet ire ad ſapientē · vel humilis et pauper ad potentem et diuitem iocis et deriſionibus · Humiles enim et pauperes timere debent et precauere vtiq; quia puniūtur Diuites enī et potentes non timent ſed audaces ſunt quia nō puniuntur ꝑpterea reſpondet gallus accipitri dicenti ſibi Quid eſt q; tantum timetis homines cum quibus educati et nutriti eſtis et nos manſueti ſumus et ad eorum manus reuertimur ſponte ?

Dic nobis ſi vnq; vidiſti viginti accipitres in vna domo ſicut de nobis Ideo fugimus ab eis quia nos male puniunt :

¶ De pſone Dyalog⁹ ſeptuageſimuſtercius



Yſon dicit brito auis ē de genere vulturis alba et minor q̄
vultur ſed rapaciſſima Hec auis in iuuētute multa mala
ꝑpetrauit·rapiens pullos alienos homines ⁊ volucres ꝑ
turbauit Tandē in ſenectute cōpuncta penituit volēs ablata
reſtituere·penitēciam agere et operibus miſericordie īſiſtere ⁊
iuſticie inſudare Sed quia in iuuentute nō aſſueuerat in ſenec-
tute non poterat perpetrare Quaꝑpter redarguebat ſeipſum
·ſed quia nō habuit bonum principium in iuuentute ·habere
non potuit bonum exitum in ſenectute dicens Qui non prius
bona capit nec in ſenectute ſapit ¶ Ergo patet q̄ bonum eſt
in iuuentute bona congregare ut in ſenectute inueniantur·
Hoc enim eſt qd̄ dicitur eccli·xxv° In iuuentute tua bona non
congregaſti et quomodo inuenies ea in ſenectute tua ? Fili in
iuuentute tua tempta animam tuam et ſi fuerit nequā nō des
ei poteſtatē Dicit quidā verſificator Qui nō aſſueſcit virtuti-
bus dum iuueneſcit A vicijs neſcit deſſueſcere quando ſeneſcit
Et ꝑpter conſuetudinē quia conſuetudo eſt altera natura ut
dicit ph'us Tanta enī eſt vis cōſuetudinis ut qd̄ homo cōſue-
uit facere vigilans quandoq; facit dormiens · et quod cōſueuit
facere videns facit non videns ¶ Unde refertur de quodā me
dico cui debebantur xiij · libre ad tres ānos ſoluende·qui cum
laboraret i extremis et admoneretur ad cōfeſſionē ut eucariſ-
tiam ſumeret nichil aliud poterat ab eo extrahere niſi xiij°
libre ad tres annos ⁊ ſic loquens expirauit ꝑpter cōſuetudinē

enim malã ſolẽt agere mali iudices et aduocati ĩ ſuis negocijs
inſipienter · eciã circa mortem dum precipue ſapiẽcia opus eſt
¶ Dum quidã cũ offerretur ei eucariſtia ĩ extremis ait Judice
tur prius vtrũ rectũ ſit an accipiã Cuiꝰ cauſa circũſtãtes dixe
runt · nos quidẽ rectum et iuſtum iudicamus Quibꝰ ille · nõ
eſt hoc rectũ iudicium · non enĩ ſatis iuſticie poteſtatẽ habetis
me recte iuſteqꝫ iudicare / Alius vero cum in extremis admone-
retur ad ſuſcipiẽdã eucariſtiã petijt dilacionẽ · quam cũ nollẽt
amici eius dare ꝓpter mortẽ quã videbãt iminere Jlle ꝑ cõſue
tudinẽ appellacionũ qbꝰ fuerat vſꝰ appellauit a maĩfeſto gra
uamine

¶ De mergulo negligente dyalogꝰ ſeptuageſimuſquartꝰ



Mergulus dicit brito a mergẽdo dicitur auis quedã eſt
que mergendo cibum querit Hic mergulus negligens
effectus ait intra ſe Miſer ego quid facio · ? Nulla iter
volucres cũ tanto labore ſibi cibum querit · quia tota die gur-
gitibus et vndis me mergo vt cibum ĩueniam et forte vna die
periclitabor in fluctibus / Melius eſt ut ad ſocias alias aues
ꝑgam et cibum cum alijs acquiram nec mãducabo panẽ labo-
ris et doloris et ſic ſine magno labore melius epulabor / Dum
autem ad aruũ aſcendiſſet et cũ volatilibus cibũ ſibi acq̃reret
non inueniens quod ſibi ſaperet famelicus et macilentus effec
tus eſt nec pro tanto timore reuerſus eſt ad ſe mergendum ·
ſed magna inedia deficiens ait = Nunquam debet man-

ducare qui non vult ſe fatigare ¶ Sic enim multi negligentes nolunt aſſumere laborē· ſed in egeſtatate magna cupiūt cōmorari ꝓpter quod dicitur iob·v°· Homo ad laborē natus eſt Et ſi labore rēnuit non facit id ad quod factus eſt · Gloſa et ideo nō perueniet ad id ad quod creatus eſt ſcilicet ad ſumū bonum Prima ad theſſa·iiij°·qui non laborat nō māducet ꝑut yſidorus dicit Quere tibi opus vtile per quod anima impleatur · Moderatū laborem habere eſt iocunditas et ſanitas tam anime ꝙ corporis ¶ Quedam vidua recuſabat ſepeliri in camiſia ſibi data dicens Sepeliar quidem in laborata manibus ꝓprijs et non alienis ¶ Abbas arſenius ut legitur in vitaſpatrum primo in palacio imperatoris magnifice ſtetit · poſtea heremita maximus · a querentibus ſe in quo confideret = Reſpondit · in hoc ꝙ homines fugi et ꝙ tacui · ſed in hoc potiſſime gaudeo quia manib⁹ ꝓprijs laboraui ¶ De carduello ī cauea dyalog⁹ ſeptuageſimuſquintus



Carduellus quidam in cauea cuiuſdā diuitis ſplendide epulabatur ꝓpter quod diues ipſum diligenter audiebat dum cantabat et ipſe de famelicis quoqꝫ parum curabat Tempore quodam inedie et neceſſitatis aues alites multe pauperes et famelice de bruma et frigore ad carduellum procedebant elemoſinam petentes Sed carduellus illis non porrigebat niſi de corticibus ac de reſiduo menſe ſue Cuncta vero que abhorrebat pauperibus largiebatur Volu=

cres autē pacifice ōnia que ſibi dabantur recipiebant dicentes
V ilia ſunt delicata ꝓpter famem et optata Hoc enī agūt
nōnulli qui vilia et abiecta dāt paupibꝰ Ideo dn̄s abhoꝛruit
munera caym quia de vilioꝛibꝰ obtulit ei · et ad munera abel
reſpexit qꝛ de optimis obtulit Queꝓpꝑ̄ dicebat iacob filijs ſu
is de optimis terre ferte munera viro idest deo Vnde ꝓū iijꝰ
honoꝛa dn̄m de tua ſubſtancia et de pꝛimicijs frugū tuarū da
pauperibꝰ Idē noli offerre munera pua nō enī ſuſcipit illa de
us Magna enī ruſticitas eſt et villioꝛes ſūt q̄ vilioꝛa dāt ꝓ deo
¶ legebat autē magiſter alanꝰ apud mōtē peſſulanū et audierūt
milites vicini ꝙ tātꝰ clericꝰ eſſet et ꝙ ad ōnia īterrogata reſpō
deret Acceſſerūt ergo ad eū de cōmuni cōſēſu et q̄ſierunt ab eo
q̄ eſſet maxima curialitas Quibꝰ ille · dare · curialiſſimū ē Quo
audito ōnes cōſēſerūt reſpōſioni eiꝰ Ipſe vero dixit eis ut ha-
bito cōſilio adīuicē diceret ei q̄ īter alias ruſticitates maioꝛ ēet
Qui habuerūt cōſiliū adinuicē et nō potuerūt cōcoꝛdare Quo
audito increpauit eos dicēs Ego poſuerā vos ī via ꝑ quā poſ-
ſetis ſolucionē q̄ſtionis vobis ꝓpoſite recognoſcere Sicut enī
dare curialiſſimū eſt auferre autē cōtrariū ⁊ ruſticiſſimū eſt vn̄
vos q̄ īceſſāter aufertis bona pauperibꝰ et qui vilia deo tribui
tis ruſticiſſimi eſtis ꝓ ut dicitꝛ beaciꝰ eſt dare magis ꝙ accipe-
re ¶ De libertate enī titi impatoꝛis ſcribitꝛ in geſtis romanoꝝ
ꝙ quadam die ſup cenam recoꝛdatus ꝙ tota die nichil dediſſet
gemens dixit O amici hanc diem perdidi quia nichil tribui

¶ De ibice imunda et apotecario dyalogꝰ ſeptuageſimuſſextus



Ibis auis egipciaca eſt dicit pap̄ · ſecūdū legem inmūda pre ōnibus volatilib⁹ quoniā morticiniis cadauerū ſemper veſcit² iuxta litora maris uł fluminū ſemetipſā purgat roſtro et ouis ſerpentū veſcitur Quidā apothecarius hāc auem inmundā cepit · volenſq̧ eā purificare ut ſecundū legem veſceretur eamq̧ poſuit in apothecariam ſuā vt a ſpeciebus redoleret et a medicinis purgaretur Sed hec ſibi non ſapiebant dū de hijs ederet p̄mo cadauera fetida cupiebat Quaꝓpter fugitiua receſſit non valens mundis vti · ſed ī imundis ſuis reſiduū vite ſue conſummauit dicens Id quod ſapit michi volo quod non ſapit vnq̄ꝫ nolo ¶ Ita faciūt inmūdi ⁊ impudici qui in fetore luxurie ſunt et concupiſcencie cōſueti quia aliud nolunt nec ſibi ſapiunt Et ſi paulīſꝑ abſtrahūtur ab hijs citius q̄ꝫ poſſunt reuertuntur ad vomitū ut canis Ideo dicit iero · ve illi qui in luxuria vitam finierit · ve illi qui tunc habuerit terminum luxurie ¶ Fabulatur enim q̄ꝫ ſarcho ſemel de humo exiuit et ꝑ flores amigdolarū liliorum et roſarū tota die advolauit Ad veſperum autē ad volutabrum reuerſus eſt et iuenit concubinam ſuam Vnde cū magno gaudio affectu et deſiderio ſe intus iactauit dicens Nichil ſunt odores et precioſitates florum reſpectu loci iſtius Sic enim in luxuria et putredine vitam finiuit ¶ De pellicano ſolitario dyalog⁹ ſeptuageſimusprimus



Pellicanꝰ dicit papias eſt auis parua que in ſolitudine delectatur Quadā autem vice anas et anſer fecerūt cenam magnā ad quā inuitauerūt ōnes domeſticas alites· verum tamen ut cena nobilioꝛ exiſteret pagreuerūt in ſolitudinem et pellicanū ſecum perduxerūt Cena autē facta ōnes volucres curialiter obſecrauerunt pellicanū ut inter gentes ſecum cōmoꝛari vellet ne in tanta vaſta ſolitudine peregrinari vellet et penuriam tam maximam ſuſtinere pellicanus ſiquidem victus pꝛecibus alitum aliquātulum cū alitibꝰ commoꝛatus eſt cum quibus ſplendide epulabatur Dū autē oꝛare legere et deum contemplari cuperet nō valebat ꝓpter garritū et rumoꝛes alitum Nec ſobꝛie ut ſolebat ꝓpter affluenciā cibi et potus viuere valebat Idcirco ad coꝛ rediens ꝙ comode potuit in ſolitudinem reuerſus eſt vbi bonū certamē certauꝰ curſum cōſummauit fidem et deuotionem quiete ſeruauit dicens Qui vult deum contēplari ſolus debet cōmoꝛari ¶ Sic et tu ſerue dei ſemper cū expedit maneas ſolitarius vt quieta mente in diuinis lectionibus et meditacionibus oꝛationibus et contēplationibus tuus ſpiritus exerceatur et in colloquijs altiſſimi iugiter delectetur Audi bernardū dicētē O ſancta anima ſola eſto ut ſoli dn̄o ōnium ſerues teipſā quē ex omnibus elegiſti · fuge creaturas ſi creatoꝛem habere deſideras · fuge mundum ſi vis eſſe mūdus Quia dicit augꝰ Si tu es mūdꝰ iā te non delectet mundus ¶ In vitaſpatrum dicit abbas arſenꝰ oꝛans Dn̄e dirige me ad ſalutem Et venit ei vox dicens · fuge tace et quieſce et ſaluus eris Qui enim ſedet in ſolitudine et quieſcit a tribus ꝑiculis eripitur ideſt auditus locucionis et viſus ¶ Quidam ſolitarius exiuit in heremum veſtitus lineo ſacco tantum Cumqꝫ ambularet tres dies aſcendit ſupꝛa petram et inuenit ſub ipſa viꝛidem herbam et hominem paſcentem tanꝙ beſtiam Deſcendens autem occulte terruit eum Ille vero cū eſſet nudus non poterat ferre odoꝛem hominū anguſtiatus vix euaſit e manibus eius fugiens Ille vero currebat poſt ipſum clamans expecta me · te pꝛopter deum ſequar

Cui ille· et ego ꝓpter deū refugio Tūc proiecit veſtimētū quo
erat indutus et ſequebatur eū Qui cum hoc videret expectauit
eum dicens · quādo proieciſti materiā mūdi abs te expectaui
Cui ille Pater dic michi verbū quo ſaluus efficiar At ille: fu-
ge homines et tace et ſaluus eris Hec enī ſunt principalia ſalu-
tis quia vbi turba ibi turbacio Vnde ſeneca Quotiens in tur-
ba fui turbatus rediȷ̃ Ideoq̨ trenorū iij°. Beatus vir qui ſede-
bit ſolitarius et tacebit quia leuabit ſe ſuper ſe ¶ De turture
caſta dialogus ſeptuageſimuſoctauus



Turtur eſt caſtiſſima inter ceteras aues que donec cū vi-
ro moratur nūquā aliū diligit et ſi vir eius obierit nec
virū nec ſociū nequaq̄ plus recipit Aquā turbidam ſe-
per bibit · in ramuſculo viridi nūq̄ quieſcit Quedam autem
turtur vidua extitit pro quo anxiata numq̄ conſolari nec ſpa
ciari cupiens · in merore tamē caſtiſſime vitā ducebat Cetere
autē aues cōpatiebantur ei· ituentes eā· in merore deficere Vn
de ad ipſā conuolauerūt dicētes / Soror quare tabeſcere vis
a dolore ?· veni nobiſcum et aliquātulū conſolaberis quoniam
libentiſſime te fulcire cupimus et hoſpitare Turtur autē hoc
audiēs aliquantulū reſpirata cū eis caritatiue proceſſit Volu-
cres quidem ōnes amicabiliter eā recipiebant et ad nidū ſuū
reportantes eſcam ſuam cum ea diuidebant Turtur vero zelo
caſtitatis armata cū fornicari ſētiebat nō valens fetorē ſcor-
ti ſuſtinere q̄ cito fugiebat nec in loco plus intrare cupiebat

Cūq3 hoc ſepe faceret ad extremū cōſorciū lubricorū reliquit
et ad puritatē caſtitatis rediġt dicēs Eſſe pudicaq3 mūda vo-
lo nūquā lubricunda Hoc enim agere debēt qui tenētur caſtita
tē obſeruare quia non ſolū ſcortū effugere debēt ſed loca ſcor
torū ꝓpter abhominacionē et fetorem luxurie Nichil enī feti-
dius et abhominabilius ꝙ fetor pollucionis et libidinis Unde
quidā ſcolaris ſcorti in domo ſua fetorē faciebat · et quidā ar
chidiaconus ſenciebat Cui tantum adheſit ꝙ et ipſe fornica-
tus fuit Ideo dicit bernaꝰ · luxurie appetitus plenus eſt
anxietate · actus abhominabilis et īmundicie · exitus penitu
dinis et verecundie ¶ Narrat ambroſius libro de virginitate
tercio de matre et filiabus que amplexantes ſe et quaſi choros
ducentes proiecerunt ſe in alueum fluuij ne apud ciues dede-
cus caſtitatis paterentur ¶ Huic ſimile narrat augꝰ de ciuita
te dei de lucrecia que cum eſſet oppreſſa a filio tarquini regis
induxit ſuos ad vindictam · deinde ꝓpter delictum cōmiſſum
egra atq3 impaciens ſe peremit et quāuis non eſſet faciendum
· dicit augꝰ Non enī debet quis ſe interimere ad vitandū alie-
nā libidinem · non enī polluet ſe ſi eſt aliena libido in ꝓpoſito
caſtitatis ꝑmanēte eo ꝑ quod corpus ſanctificari bono meruit
Ipſi corpi non aufert ſanctitatem violencia libidinis aliene
quam ſeruet ꝑſeuerancia continencie ſue · tamen deteſtacio de
decoris amor honeſtatis ꝑſeuerancia fortitudinis in talibus
ſunt cōmendanda De continencia eciā caſte mulieris narratur
liꝰ iijꝰ de nugis philoſophorū ꝙ cum viro ſuo danieli nomine
eſſet exprobratum ꝙ oris vicio fedatus eſſet ſiue ꝙ haberet
malum anhelitum et ipſe cōquereretur vxori ꝙ non monuerat
eum de hoc querere medicinam · Reſpondit illa · hoc feciſſem
inquit niſi crederem ōnia ora virorum ſic olere Veriſimile enī
fuit ꝙ os ſuum ad os alterius viri nūꝙ applicuerat

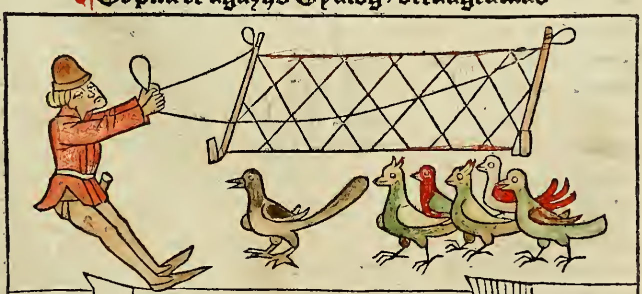
¶ De perdice fure dyalogꝰ ſeptuageſimuſnonus



Perdix de voce nomē habet vnde dicunt ph̄i·et ambro· ꝙ
auis adeo doloſa ⁊ fraudulenta eſt ut alterius oua diri
piens foueat ·ſed fraus euentum non habet Nā cū pul
li ꝓprie genitricis vocē audiunt naturali quodam inſtinctu
hanc que fouit relinquunt et ad eam que genuit reuertuntur
Nidū ſuū inter cōdenſa ſpinarū loca cōſtituit·ouis ſtragigulū
puluis ē Cū quis ap ꝓpinquerit eorū nidis egreſſe matres ſe
ſpōte offerūt veniētibꝰ ⁊ ſimulata debilitate ꝟ pedū ꝟ alarū q̄ſi
ſtati capi poſſit·greſſꝰ fingūt tardiores Hoc mēdacio ſollicitā
tur obuios q̊adusq̧ a nidis lōgiꝰ auocētur Vna autē ꝑdix fu=
rata ē oua cuiuſdā auis alteriꝰ ea abſēte Sȝ dū ſpoliata ad ni
dū rediret ⁊ oua ſua nō iueniēs dolu̾ ⁊ ꝙ plurimū ā̄xiata oua
requirit Tandē cū magno ſtudio oua ⁊ latronē repperit· q̄ cū
feſtinacione iudici h̊ idicauit Judex autē citauit furē ⁊ ſubtilit̄
de negocio examiau̾: latro v̊o nō cōfitebat᷑ ſȝ ꝑ̄dicta ꝓ viribꝰ
denegabat Et q̇a teſtes iudex nō habebat·latronē de iure non
iudicabat Accuſatrix vẽo ad iudicē dicebat·debes ip̄m tormē=
tare et veritatē extorq̄re Cui iudex debes ⁊ tu ea q̄ dicis ꝓba=
re vt iudiciū meū rcm̄ videat᷑ alioqui te cū ipſa martirizabo
Ea aūt nō ꝓbāte q̇d accuſabat iudex ſuſpicari cepit ꝓpter q̇d
ambas in eculeo leuauit ac de furto ꝑcūctari cepit · latro vero
cūcta ꝓpala̾ Et ea q̇dem m̄lta furta q̄ accuſabat·occulta q̄ cō
miſerat maīfeſta̾ Quapropter iudex eas ſuſpendi fecit dicēs

Qui furatuꝛ et accuſat ſe fallaciter excuſat ¶ Ergo re-
quire a teipſo ī aīo tuo qui es q̄ accuſare velis· vtrū de ſimili dic
to vel facto valeas repꝛehendi Quia dicitur ad rō·ijº Inexcu-
ſabilis es homo ōnis q̄ iudicas ī quo enī iudicas alterū teipm̄
cōdempnas· eadem enī agis q̄ iudicas Qui ergo aliū doces nō
teipm̄ doces Qui p̄dicas nō furādū ſ furaris Qui dicis nō me-
chādū mecharis Vnde catho Que culpare ſoles ea tu ne feceris
ipe Turpe ē doctori cū culpa redarguit ipm̄ ¶ Cum qdā tirānꝰ
iudicaret ꝗdā latronē ſuſpēdi· qdā phūs q̄ aderat hº vidēs ri-
ſit Qui cū iterrogaretꝛ a tirāno· cur rideret Reſpōdit· qꝛ mag
ni latꝛones iudicāt minoꝛes Augꝰ· de ciuitate dei liº ca· iiijº in
troducit exēplū de alexādꝛo et dionide pirata Qui cū eēt cōp-
hēſus iquiſitꝰ ab alexādꝛo cur mare ifeſtaret Reſpōdit· libera
cōtumacia Quod tibi ut oꝛbē terrarū? Sed qꝛ id facio exiguo
nauigio latro vocoꝛ· qꝛ tu facis magna claſſe ipatoꝛ diceris Si
ſolꝰ captꝰ fuiſſet alexāder latro eſſet Si ad nutū dionidis po-
puli famulētꝛ erit dionides ipatoꝛ· me foꝛtune iiqtas · te faſtꝰ
itollerabil et iexplebilis auaricia furē facit Si foꝛtuna muta
retꝛ fierē foꝛte melioꝛ· ac tu quo foꝛtunacioꝛ nequioꝛ eris Mi-
ratꝰ alexād de pirate cōſtācia dixit Experiar iqt an futurꝰ ſis
melioꝛ Foꝛtunā tuā mūdo vt nō ei āmoº ꝙ deliqris ſꝫ tuis po
ciꝰ moꝛibꝰ aſcꝛibatꝛ· ⁊ eū cōſcribi fec milicie ut poſſet exīde ſal
uis legibꝰ militare

¶ De pica et agazijs Dyalogꝰ octuageſimus



Pica eſt auis callidiſſima ut dicit plinius alba et nigra
varietate diſtincta Hec apud quēdam venatorem ⁊ hu=
mane ⁊ latine loquebatur ꝓpter quod venator ipſā ple
narie fulciebat Pica autem nō immemor beneficij volens re=
munerare eū volauit ad agazias et cum eis familariter ſede=
bat et humane ſermocionabatꝛ Agazie quoqꝫ in hoc pluri=
mū letabantur cupientes et ipſe garrire humaneqꝫ loqui· Vn
de vnanimiter clamauerunt picam ad ſe eiqꝫ dixerunt · Volu=
mus et te obnixe precamur ut doceas nos loqui ut tu loqueris
et preciū tibi ad libitū conſtituemus Quibus pica Non poſſū
vobis reſpondere plenarie niſi locuta fuero cum doctore meo
qui me docuit Verūptamen ſi cōuolare mecum cupitis vos re
cipiet ipſe curialiter et docebit ut docta ſum ego Agazie autē
credule facte cum pica cōuolauerunt Dum autem ad domum
pica repatriaret hec ōnia reſerauit domino ſuo et ait · vade
ac prepara rethia tua et cum agazijs in rethibus euolabo ego
Agazie vero audiebant verba nec intelligebant eaꝓpter nichil
titubantes alacriter ꝑgebant Interea venator rethia ſua ten=
dit et pica ad agazias reuerſa eſt dicens Nichil ſorores du=
bitetis ſed mecū ſecure conuolate quia pacifice locuta ſum cū
doctore meo qui nos gaudenter recipiet Et cū in rethibus om
nes ſe miſiſſent ·venator rethia ſuper ipſas reuoluit eaſqꝫ ce=
pit · vendidit·ſeqꝫ ditauit dicens Quorū dicta nō captamꝰ
fidem illis nūq̄ damus ¶ Ita et nos cauere debemus fidē da=
re verbis illorū qui nobiſcū ſophiſtice et ingenioſe loquuntur
Quia dicitur ꝓ·xxix Homo qui blandis fictiſqꝫ ſermonibus
loquitur amico ſuo·rethe expandit pedibus eius Idemqꝫ ·ma=
lus homo qui blande loquitur innocenti laqueus eſt ¶ Vnde
quidām leccator videns ruſticum portantē agnū ad forum ve
nalem dixit socijs ſuis Vultis habere agnū quē portat ruſti=
cus ille? At illi · volumus Et ipſe diſpoſuit ſocios per diuerſa
loca ad que ruſticus erat vēturus·dicens ꝙ quilibet illorū que
reret a ruſtico ſi vellet canem illū vendere Et cū primus quere
ret reſpondit ruſticus ꝙ non erat canis ſed agnus Sed cū que

ſiſſent alÿ ſimiliter ad vltimū credidit ruſticus de agno ꝙ eſſet canis // Sic enī nōnulli credunt ōnia q̄ ſibi dicuntur ꝙ eſt maximum periculum ꝓpter quod dicitur eccl·xix Nō credas ōni verbo ſed in ōni facto intuendū eſt de poſſibilitate et de fine ¶ prout in fabula quadam refertur ꝙ mures fecerunt cōſiliū vt facerent cāpanam et ponerēt eam ad collum catti ut quādo iret cattus audirent campanā mures et abſconderēt ſe affuit eciā inter eos vnus aliÿs ſapiencior qui dixit Eſto ꝙ campana ſit facta Quis veſtrum ponet eam ad collum eius ·?· Et cū nō iueniretur q̇s vellet eā ponere ad collū catti deſtiterūt ab inceptis

¶ De miluo qui decepit pullos cuiuſdā oꝛnicis dyalogꝰ octuageſimuſprimus ·:·



Miluꝰ ut dicit yſido· eſt auis ꝓpe magnitudinē aq̇le vngues pedes et roſtrū ad modū accipitris habet ſed curuas et non rectas· ſicut accipiter alas habet moll' tamē viribꝰ ꝛ volatu rapaciſſima pull' domeſticis īſidiatur Circa macella excubat et cadauera/· plinius Miluus audax ē in puis timidus in magnis · a niſo fugatur q̄uis in duplo maior ſit illo Hic quia rapax eſt cepit pullos oꝛnicis et comedit · de quo oꝛnix plurimum inflāmata nūꝙ ei pepercit ſed emulata eſt eū pro viribꝰ longius autē poſt · miluus cōpunctus veniā petÿt rogans p ſe et nūcios multos ſibi indlugeri Sed oꝛnix indurata noluit miſereri nec veniam illi dare dicens Nunꝙ viua tibi percā neq; mortua in archam ¶ Sic enim multi indu-

rati nūquā veniā petenti tribuūt/Contra quos dicit ſaluator mathei vi.º Si non dimiſeritis hominibus peccata eorū nec pa ter veſter dimittet vobis peccata veſtra Aug⁹· Vnuſquiſq; ta= lē indulgenciā accepturus eſt a deo·qualē et ipſe dederit proxi mo ſuo Vnde eccli·xxviij.º Relinque proximo tuo nocenti tibi et tūc deprecanti tibi peccata ſoluētur Ait eni aug⁹· q̄ nō ſolū obliuiſcitur ſapiens iniuriarū p̄mo negat ſe iniurias ſuſcepiſſe· ¶ Sicut ait ſeneca li.º de conſtancia ſapiētis inquirens · ſapiens pcuſſus colaphis quid faciet ? Reſpondit Quid fecit catho cū illi os percuſſum eſſet non exaudiuit non vindicauit iniuriam nō remiſit tātum ſed factum fuiſſe ſibi negauit hoc enim vi= ſū fuit ſibi honeſtius inter alia ¶ Item ſen̄· li.º · iij.º de ira · de ſocrate q̄ cū iret p ciuitatem ⁊ eſſet colapho pcuſſus nichil am plius dixiſſe fertur q̄ q̄ moleſtum eſſet q̄ neſcirent homines quādo cū galea uel ſine galea prodire deberent ¶ Itē eodem libro narratur de diogine philoſopho q̄ cū queſtionaretur de cauſa cum lentulo et lentulus commotus contracta pingui ſaliua inſpuiſſet in frontem Abſterſitq; mediam quantum po tuit ille faciem dicens Affirmabo inquit omnibus o lentule falli eos qui te negant os habere ¶ Refert ſen̄ q̄ ſocrates ha= buit duas vxores nimis zelotipas et contencioſas·adeo q̄ qua dam die in ipſum impetum facientes ad terram eū deiecerunt Alia autem vice cum illarum vna in eū multa intuliſſet toni= trua cōminacionum ille diſſimulās abijt et iuxta murum do = mus ſedere cepit Illa vero vrinam et inmundiciam ſup caput eius fudit Sed ſocrates nichil ex hoc aſperatus cepit ter = gere caput dicens · ſciebam q̄ poſt tonitrua pluuia ſeque= retur Cum autem amici conſulerent ei ut eas expelleret = reſpondit·diſco qualis ſim in foro hoc eſt · diſco in domo pa= cienciam ut ipſam in foro exhibeam ¶ Cum quidam quereret a theodoſio pijſſimo imperatore quomodo ſic pprias iniurias ſuſtinebat et ſe ledentes audiebat nec occidebat · ait hoc facimus vt ad vitam poſſimus mortuos reuocare Idest im pios ad virtutes quia non eſt magnum occidere viuentes·

hoc enim agere poſſunt eciam inmunda et inimica animalia vt ſerpentes aranee et ſimilia Sed magnum eſt et ſoli deo poſſibile mortuos reſuſcitare ¶De bubone qui voluit habere dominiū alitū dyalogus octuageſimuſſecūd9



Bubo a ſono vocis nomen habet ut dicit pli. Eſt autem auis feralis onuſta plumis ſed graui ſemp detēta pigricie debilis eſt ad volādū Ait eciā glo. bubo bibit oua columbe. mures venatur in eccleſiis habitans oleū de lampadibus bibit et tamen defedat eā ſtercoribus Quādo impugnatur ab aliis auibus que in luce habitant reſupina pedum vnguibus ſe defendit. de nocte euagatur et circūuolat de die vero in murorum rimulis ſe abſcondit Hac aue capiuntur cetere volucres que circūuolantes eum deplumant eo ꝙ ōnes ſibi inimicantur Et ꝓpter hoc aucupes cum eo deprehendunt alias aues Plinius dicit ꝙ a cauda de ouo exit quoniā pōdere capitis partem corporum mater fouendam applicat Eſt igit̄ auis nocturna et turpiſſima inter ceteras aues deſpecta vnde extat verſus Turpis auis bubo turpiſſima beſtia bufo Cum aues omnes conuentum celebrarent et poſt cenā ōnes pacifice cōquieſcerent nichil titubantes. ecce bubo ſe exaltauit dicens Sum ego ꝗplurimum inter volucres ſuppeditatus nec magnificat9 vt nobilitas mea requirit ſed me volo nunc ſublimare Volo enī cū amicis cōſanguineis iter aues ſalire ōneſqȝ magnas trucidare vt poſt princeps ⁊ dux alitū exiſtā Quaꝓpter

ad ſe clamauit porphirionē et nocticoracē veſptilionē et zue=
tam necnon et ōnes nocturnales aues· et cū ipſis inter alites
manu armata aggreditur volens magnas perimere et domi=
niū ciuitatis vſurpare Aues autem ex ſōno excitate intuen=
tes proditores ad arma cucurrerūt eoſqꝫ ceperunt et ad aqui=
lā vinctos ꝑduxerunt ut iudiciū de ipſis ꝓpalaret Aquila ve=
ro hoc audiens ſentenciā contra ꝓditores protulit ꝙ ſtatim ꝑ
ciuitatem traherentur et in patibulo poſt ſuſpenderentur·
necnon et ōne genus bubonis ſic in ꝑpetuū perſecutioni da=
tū et infeſtū et ab auibꝰ eſt deuitatū Hec eſt enī cauſa ſcd̄m fa=
bulas ꝓ qua bubonē aues ꝑſequūtur et ſibilant vnde in die nō
audet īter volucres apparere · ſed de nocte volans cibū ſibi q̄
rit dicens Male leuat ſe qui cadit perit et qui falſe tradit
¶ Sic enī nōnullis ciuitatibꝰ ꝑ malos et ſupbos procurat᷑ ꝑ
optāt enī magnates extīguere ut dominiū ciuitatis poſſideāt
Caueāt ergo tales ne ſimili pene ſubiciātur Dicitur enī eccli·
viij.º Noli facere mala et nō te apprehendent ne pecces in mul=
titudine ciuitatis nec īmittas te in populum Et in ꝓu·xxiiij.º
Qui cogitat mala facere ſtultus vocabitur · ſed qui ambulat
ſimpliciter ambulat confidenter Magni enim debent contēti
eſſe de magnitudine ſua non vſurpare dominium violenter
quia ōnis potentatus breuis vita dicit᷑ eccli· x.º Et q̄ nō ītelli=
git hanc breuitatē poſtea ītelliget penalitatē Sapiē v.º Quid
nobis profuit ſupbia · aut diuiciarū iactancia quid contulit
nobis? Tranſierunt ōnia ſicut vmbra ¶ Narrat valerius li.º·
viij.º ꝙ cū alexander audiſſet ab anaxarcho comite ſuo ex au=
toritate democriti ſui preceptoris precipui īnumerabiles eſſe
mūdos Heu me inquit miſerū qui nec vno adhuc potitus ſum
Et tamen poſt modicū ſepulchrū eius fuit quīqꝫ pedum/ Egre
gie enim ait verſificator ille Vir bone quid curas res viles
res perituras Nil profuturas ſed vermibus eſca futuras?
Nemo diu manſit in culmine ſed cito tranſit Eſt breuis atqꝫ
leuis in mundo gloria queuis ¶ Ideo refert quitus curius ꝙ
Quidem ait alexandro vide ne dum ad cacumen perueneris

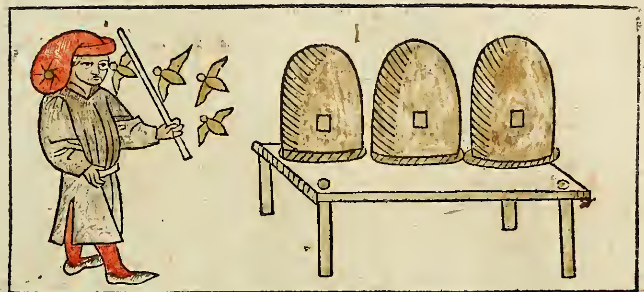
quo tendis in ipſis ramis quos apprehẽderis decides ¶Solda=
nus quidam inter oẽs nobiliſſim⁹ rex agarenorũ poſtq̄ reſci
uit ſe moriturũ accipi fecit pãnũ ſudarij et ſup lãceã poni q̄ſi
vexillũ ac p vrbẽ p̄conizari q̄ de toto regno ſuo et de vniuerſis
diuicijs ⁊ theſauris ñ pãnũ iſtũ ſudarij ſecũ i morte aſporta=
ret

¶De auibus terrenis et aquoſis dyalogus octuageſimuſterci⁹



Aues terrene intuẽtes volucres que ſunt aquoſe i aq̄s
et terris comedere pturbate ſimul cõuenerũt dicẽtes
Supplantate enĩ ſum⁹ et ſpoliate q̄a alites iſte aq̄ſe
ſaturãtur in aquis · et poſtq̄ ingurgitate ſũt aſcẽdũt ad ſolũ
et ptes noſtras deuorant et tollunt Et citauerũt ante ſe dicen
tes · denudate enĩ q̄plurimũ ſumus a vobis vos ad libitũ in
aquis comeditis nec ſufficit vobis Sed poſtq̄ implete eſtis in
terram aſcenditis et eſcas noſtras deglutire poptatis Cauete
vobis deinceps ne talia procurẽtur · alioquin vos oẽs pfora
bim⁹ Quibus ille Male loquimini ſorores ſed obnixe obſecra=
m⁹ vt dignemini de eſcis noſtris epulari nobiſcũ quoniã corda
noſtra letificabũtur· Alites autem terrene pp̄ter guloſitatem
eſcas aquarum concupiſcentes hoc audientes cũ ipſis i aquis
cõuolarunt Sed quia natare ignorabant a fluctibus et vn=
dis periclitabantur· vnde clamabant ſibi miſereri Aquoſe ve=
ro pietate commote non reddentes malum pro malo natan=
do eas ad ſolum perduxerunt ·quapropter licenciate ab ipſis in

aquis et in terris ad libitū paſcūtur dicētes O obrÿ plus du
rant ꝙ̄ guloſi · pÿ ꝙ̄ inuidioſi ¶ Sic eni̅ multi guloſe intuētes
alios comedere contriſtantur putātes ſibi neceſſaria deficere ·
ſed deus fecit hunc mundum et ōnia que in eo ſunt Dicitur
act · xvii° ꝙ ipſe eſt qui dat ōnibus vitā et inſpiracionem et ō=
nia et pro tāto dicit criſoſ · Carnalia beneficia preſtat deꝰ dig
nis et indignis · ergo contenti eſſe debemꝰ de quo largitur deꝰ
Sed ſicut dicit Ber · auis rapaciſſima cōtenta eſt aere · lupus
terra · lucius aqua ſed homo raptor terrā aquā aerem et celum
ſi poſſet ſuis nutrimentis ſpoliaret Non eni̅ tales erant anti=
qui principes ſed continencia gule vigebat in eis prout ait
vegecius de re militari li° x° vbi loquitur de continencia prin
cipū De alexandro dicitur ꝙ in itinere ābulans cū antiquis
accepto pane veſci ſolitus erat Idem legitur de ſcipione emilia
no Vnde et catho legitur fuiſſe contentus vino quo remiges
ſiue ſerui nauigantes potabant. Et de hanibale legitur ꝙ āte
noctē nō requieſcebat et de nocte ſurgere ſolitꝰ erat ⁊ in crepuſ
culo ad cenā vacabat ¶ Ibidem eciā narrat de cōtinēcia admi
rabilis exercitus ſub marco ſatiro · ꝙ cū eſſet arbor pomifera
ipſa de caſtrorū hoibꝰ poſtera die ītactis fructibꝰ ē relicta · ¶
Legitur in geſtis romanorū ꝙ auguſtus ceſar minimi cibi erat
panem ⁊ piſciculos minutos et caſeū bubulinū manu preſſum
et ficus virides appetebat · veſcebaturq́ quocūq́ loco ⁊ tēpo
re quod ſtomachꝰ deſideraſſet · Et nō ſolū continencia gule vi-
gebat in viris ſed eciam in feminis ſolita fuit ne in aliquod
dedecus prolabarentur · quia vicina ſunt ſibi venter et geni=
talia Dicit augꝰ · venter mero eſtuans cito deſpumat in libidi
nem ¶ De ruſtico et apibus dyalogꝰ octuageſimꝰ quartus



R uſticus quidã multas apes in alueario nutriebat de
quibus multa lucrabatur ·tamen qñq3 de aculeis ap-
um accipiebat ·cũ fauos mellis exportabat Quadã
autẽ vice aculeat9 doluit ꝑpter quod indignat9 apib9 minari
cepit dicens· ꝑmitto deo et vobis ꝙ ſi me plus pupugeritis
precipitabo vos et ꝑpulſabo Cui apes Tu bene vis colligere
ruſtice de dulcore ſed ſẽtire nõ vis de dolore · fer in pace ama-
riora ſi tu cupis dulciora· alioquin te relinquemus nec de no-
bis lucratus eris Ruſticus autẽ veniẽs dũ fauũ mellis collige-
ret quedam apis ipſum aculeauit ꝑ quo furibundus effectus
cũcta aluearia apum deiecit et deuaſtauit Apes vero ſcanda-
lizate ipſũ ꝓcito reliquentes ab eo loco receſſerunt Ruſticus
autem in pauptate colliſus qui i deliciis viuere ſolebat vtili-
tatem apũ cognoſcens ſtatum priſtinũ lugebat dicens Debet
dura ſuſtinere qui de dulci vult habere Sed multi ſunt ho-
die tales qui pie volunt viuere · gaudere cum ſeculo et regna
re cũ xp̃o · multi enĩ in delicijs querunt xp̃m Sed ut dicit Job
xxviij° Nõ inuenitur i terra ſuauiter viuẽtiũ. Ea ꝑpter dicit
Jeronimus Qui enĩ voluerit viuere ſecũdũ euãgeliũ tota ſua
vita erit martiriũ Dñs enĩ nõ eiecit hominem de padiſo ut hic
ſibi aliũ conſtituat padiſũ dicit ·ber · Unde in vitaſpatrum
quidam frater interrogauit abbatẽ achillẽ dicens Cur ſedens
in cella patior accidiam ·:· Cui ille· quia nũquã vidiſti requiẽ
quã ſperamus et tormenta que timem9 Si enĩ inſpiceres dili-

gentet · eciam ſi vermibus eſſet plena cella tua vſq; ad collū in ipſis pmaneres volūtarie ſine accidia ¶ In vitaſpatrū fratres rogabāt ſenē ſanctū ut quieſceret a graui labore · Quib⁹ reſpōdit Credite michi o filij quia abraham penitebit cū videbit magna et preclara dei dona q̄ amplius nō fuerit decertatus ¶ Item quidā dixerunt ad quēdā magnū · quomodo contentꝰ es hic et ſuſtines tantū laborē? Qui reſpondit · totū tēpꝰ mei laboris quē hic ſuſtineo nō eſt ydoneū comparari ad vnā diem tormentorum que peccatoribus in futuro ſūt preparata

¶ De leone qui pugnauit cū aq̄la dyalogꝰ octuageſimꝰquitꝰ



Leo rex ferarum acriter cū aquila rege auium dimicabat habens ſecū cuncta animalia ſuper humū caſtrametatꝰ ſtabat Aquila vero cū auibꝰ ſup arboribus cū iaculis ⁊ ſagittis cū beſtijs preliabatur Grifes inde trāſiens et videns hoc ſibi diſplicuit mirabiliter vnde collocauit ſe ſuper collem nec in eis cōuolauit leo autem timens ait intra ſe · ſi hic erit contra me victus ero Aquila ſimiliter cogitans ait · hic caudam habet et pedes vt animal · credo q̄ ſi cum beſtijs ſteterit contra me · non durabo Ea pp̄ter nuncios ei direxit vterq;

vt quis eſſet et quare illic ſederet dilucidaret Quibus griſes
auis ſum et animal ſed non h neqꝫ k Hic autē ſedeo ꝓpter pa
cem et amoꝛem et non ꝑcialitatem amo nec rumoꝛē Cū autem
hoc dixiſſet eſt ab ōnibus graciose receptus Griſes autem ſpa
ciabatur ad libitum cum beſtijs et auibus ꝓpter quod nullus
de eo ſuſpicabatur Inter hoc griſes de pace tractare cepit et
quia ſuſpectus non erat partes libeꝛe ī ipſum cōpꝛomiſerunt
Ipſe vero ſentēciam dictauit ꝙ ōnes de campo ꝗcitiꝰ ſe moue-
rent et amplius non in pugna ſed in pace manerent dicens
q Qui vult pacē poſſidere debet partem nō tenere Sic qui
libet ꝑpetrare debet inter diſcoꝛdantes ut ſit filius illius qui
dicit Mathei vᵒ. Beati pacifici id eſt pacem patrantes īter diſ-
coꝛdātes quoniam filij dei vocabūtur Et pſa. lijᵒ. Qm̄ ſpecioſi
pedes ānūciantes pacē Sic et pedes poꝛtanciū diſcoꝛdiam et
ſcandalum maledicūtur Dicēte eccl. xxviijᵒ. Suſurro et bilin-
guis maledictus eſt. multos enim turbauit pacem habentes
¶ legitur in vitiſpatrum ꝙ cum lis eſſet inter vnū gentilem
et vnum xp̄ianum et venirent ſimul armati cū parentibus et
amicis parati ad pugnā. Beatus appollonius rogauit eos de
pace Vnus tamen qui diſcoꝛdie et diſſenſionis caput erat vir
truculentꝰ et malignus impediebat pacē dicēs ꝙ vſqꝫ ad moꝛ
tem ſuam non fieret pax Tunc dixit vir ſanctus. ſiat vt dicis
Nullus enim pꝛeter te hodie perimetur ſed congꝛuum honoꝛi
tuo ſepulchꝛum tibi fiet in vētrē beſtiarum et volucrū Quod
ita factum eſt. nā ſtatim fuit in pugna necatus qui ſabulo cō
cultatus permanens In mane vero parentes venientes vt tol
lerent ac ſepelirent inuenerunt eum a vulturibus deuoꝛatum
et beſtijs effoſſum

¶ De leōe q̄ vxoꝛauꝭ duos catulos ſuos dyalogꝰ octuageſiꝰſexꝰ



Leo duos vxorauit catulos filios ſuos et pro quolibet
dedit ſiluã magnam in dotem ſed anteq̄ diuideret eos
a ſe de tribus ipſos monuit dicens· filioli hec tria cuſ=
todite et bene erit vobis primo pacem cũ veſtris habeatis Se=
cũdo ſiluam quã vobis do cuſtodiatis vt animalia multiplicẽ
tur Tercio cũ homine nũquã pungnetis Hec maior cuſtodiẽs
in bonis creſcebat · minor autẽ ſuos perturbare cepit · nec in
domo pacẽ habebat ꝓpter quod in ſiluã cum furore intrabat
cũctaqꝫ animalia perimebat · Vnde breuiter ſiluam ſpoliauit·
Quadam vero die fratrẽ ſuũ viſitauit ⁊ intuens eum in bonis
ſuccreſcere ait Infelix ego in penuria viuo et perturbatione ·
tu vero exultas in delicijs et pace Cui maior Juſſa patris nõ
cuſtodiſti idcirco hec mala ſuper te venerunt · ſed veni mecũ i
ſilua et vide qualiter bona paterna conſeruaui Cum autem ſi=
mul ꝑgerent ecce quidã venator apparuit qui laqueos tende=
bat ut ibi de animalibus caperet Cui minor · Non cernis ho=
mũculum illum qui deſtruere te ꝓoptat ? Et maior Neſcis ꝙ
preceptum habemus a genitore ut cũ homine nõ pugnemus ?
Cui minor Miſer vis tu ꝓpter verba fabuloſa nobilitatẽ ꝑde=
re leoninam ? Ego ipſũ dilacerabo Cũ autẽ ad hominẽ cucur=
riſſet et laqueos non aduertens cecidit in rethia et illaque=
atus eſt Maior autem redijt dicens Juſſa patris qui cõſer=
uat tutũ ſemꝑ ſe reſeruat ¶ Jdcirco patet manifeſte ꝙ tutum
eſt iuſſa parentum cuſtodire et ſecũdum ꝙ iuſtum eſt obedire

Ad collocēſes iij⁹ filioli obedite parētibus veſtris in dño · hoc enim iuſtum eſt ¶ Fabulatur enī ꝙ quidā leo pꝛe ſenio iacebat in cubili · ſed catul⁹ eius foꝛtiſſim⁹ venit ad eū Cui pater · Gaude fili quia cūcta animalia te timēt · vnū tātū tibi dico ne pugnes cū homine quia foꝛtiſſimus eſt ōnium Temptat⁹ catulus querebat hominē Unde repperit boues duos binatos ſub iugo eoſqȝ īterrogauit dicēs Eſtis homines ·? Qui dixerūt nō · ſȝ ſum⁹ ab homine ſubiugati Catul⁹ vero magis temptat⁹ īuenit ſonipedem ferratum cū ferro et ſella · eiqȝ dixit Es tu homo ꝙ quero ·? Qui reſpōdit Non · ſed ab ipſo ſū falerat⁹ Admirās autem leo ꝓceſſit et inuenit ruſticum ſcindētē lignū Cui dixit ꝑpara te cito quia tecum pꝛeliari volo Cui homo Scindamus h⁰ lignū pri⁹ · poſtea pꝛeliaturi erim⁹ Et hoc dicēs cū ſecuri ſciſſuram magnā fecit in ligno et docuit leonem ponere grifes in ſciſſura ut celerius ſcinderetur Qui cū poſuiſſet · extraxit ruſticus ſecurim de ligno et grifes leonis incluſit clamantis auxilium vicinoꝛum Ad clamoꝛē cui⁹ ōnes de villa exierūt cū gladijs et fuſtibus ut leonem interficerent Leo autē videns ſe in arcto poſitū grifes in ſciſſura ligni reliquens vix euaſit ⁊ cruentātibus pedibus cum confuſione reuerſus eſt ad patrem cōfirmans eius conſilium per experienciam :

¶ De grife tyranno ¶ Dyalog⁹ octuageſimuſſeptim⁹



Grifes ut dicit yſi · ethi · xij° eſt ales pēnatus et quadrupes hoc genus ferarū oꝛtū habuit in yperboꝛeis mō

tibus id eſt in ſichia aſiathica·capite et alis aquile ſimilis · et
reliquo corpore ſimilis leoni · equis ⁊ hominibus maxime eſt
infeſtus in nido ſuo ponit lapidem ſmaragdū contra veneno
ſa animalia montis Item viuos homines diſcerpit Hic accepit
quandā prouinciā ad regendū·ſed ꝓpter ſuā tyrannidē ⁊ aua
riciā tria precepit/primū ꝙ nullus ad vendendū uel cōparandū
reciperetur / Secundo ꝙ nullus ab alijs partibꝰ ad ſuas ve
niret/Tercio ꝙ nullus de ſuis ad alias tranſiret Hec tria cuſto
diens in delicijs viuebat propter quod multa colligebat et ex
hijs nulli aliquid mittebat Sed iudicio dei quodā tēpore ful=
gura et tempeſtates totā prouinciā illā deuaſtauerunt Ciues
autē ad grifem cucurrerunt vociferantes · exeamus ne fame
pereamus Ipſe vero legatos tranſmiſit ad vicinas nationes
ut de bonis ſuis vendant et preciū ad libitū accipiant Quibꝰ
reſponderunt Tu nūq̄ꝫ de tuis bonis nobis vēdidiſti nec mō
tibi nil vendemus Iterū autē alios nuncios direxit ut ſecure
ad vendendū tranſirent Cui illi Tu nunquā nos recipere vo=
luiſti nec modo nos recipies Denuo miſit eis ut ſe cum ſuis
recipere vellent nec eos in calamitate relinquere Et illi ·
Tu nunquā ad nos veniſti idcirco te non recipiemus· et ſi ve=
neris te proiciemꝰ Sic enī derelictus ab ōnibus miſerabiliter
cum ſuis interijt dicens Qui non ſeruit non ſeruitur nec
in malis ſubuenitur ¶ Ergo bonum eſt eſſe curialis et reci=
pere forenſes et hoſpites et cū alijs negociari de ſuoqꝫ alijs
tribuere et eciā cōmunicare Ait enī ſaluator mathei vijº Om=
nia ergo quecūqꝫ vultis vt faciant vobis homines et vos facite
illis Hec lex et ꝓphete Et baſilius·talis eſto alijs quales et per
optas circa te eſſe alios ¶ legitur ꝙ dū alexander per quandā
viam pergeret et ipſe cū ſuo exercitu fere ſiti deficerēt· quidā
pro magno munere ciphū aque ſibi dedit quem ille ꝓtinus ef
fundi mandauit Noluit enī ſolus bibere poſtq̄ꝫ ſuis militibus
illud non poterat cōmunicare Econtra dicit auarus eccli · xiº
/Inueni requiem michi et manducabo de bonis meis ſolus/Ta
les enī auari non ſunt preficiendi Unde antiquitus ſectantes

auariciā nō pꝛeficiebant² reſpublice ¶ Aput narrat valeri⁹ li⁹ vi⁹ ꝙ duo cōſules dū hiſpaniā mitti deberēt et de ipſis cōſiliū haberet² ſcipio dixit Neuter michi placet· quia alter nil habet· alteri nichil ſatis eſt· eq̃ malā in malignātib⁹ iudicās iopiam ꝛ auariciā ¶ Unde refert quidā valerius ꝙ tiberi⁹ ceſar iudices pꝛuinciarū raro mutabat ex eo ꝙ noui q̇ ibāt intēti erāt ad recipiēdū Exēplū de quodā vulnerato ꝙ cū muſcarū multitudo operuiſſet et q̇dā eas abegiſſet Ait· male feciſti Plene erāt iſte· et famelice veniēt alie et āpli⁹ me affligent Judices eni ſēp qui ſūt paupes vel auari ad rapiēdū ſūt auidi ¶ legit² i fabulis poetarū ꝙ quidā rex petijt ab appolline vt q̇cq̇d tāgeret aurū fieret et cōceſſū eſt ei Cū ergo cibū vel potū manib⁹ vel labijs tangeret vt ī os mitteret ꝯtebatur ī aurū Sic eciā habūdācia diuiciarū facit auarū famelicū et ipſū trahit ad interitū ¶ legit² in cronicis ꝙ taris regina cū cepiſſet regē parſarū caput ei⁹ āputari fecit et in vtrem plenum ſanguine immerſit dicens· ſanguinem ſitiſti ſanguinem bibe ¶ Sic auaris tirannis in futuro cōtinget qui ſāguinē paupū ſitierūt id eſt lucrū eoꝝ ꝛ labores Auari ī iferno bibēt aurū liq̇factū ¶ Unde refert q̇dā phūs ꝙ nero impatoꝛ viſ⁹ eſt ī auro liq̇facto ſe apud iferos balneare et cū vidiſſet cuneū aduocatoꝛū · dixit eis Uenite venale genus hominū et mecū hic balneamini quia vobis ꝑtem optimā reſeruaui

¶ De leopardo et vnicoꝛni qui pugnabant cum dꝛacone dyalogus octuageſimu octau⁹



Leopardus ut ſolinus dicit animal ē generatū ex leone et
pardo Horū femine ſūt audaciores ⁊ forciores maribꝰ
Pliniꝰ Aliquis volens reſiſtere leopardis furentibꝰ fri
cet allia iter manꝰ nec mora leopdꝰ reſiliet nec reſiſtet q̇a odo
rē allij ſuſtinere nō poteſt· leopdus ſubrufū colorē habet macu
las ꝑ totum nigras Multo minores ſūt ꝙ leones · leopardus
quādo comedit aliquod venenū · ſtercus hominis querit quod
comedit et ſanatur Ambroſius He beſtie ſunt crudeliſſime na-
turaliter ita ꝙ ſic domeſticari nō poſſūt ut obliuiſcātur crude
litatis ſue· Domeſticātur tamē ad venādū Igitur dū ad pre-
dam in venatione ducūtur relaxātur quā ſi quarto aut quīto
ſaltu nō poteſt cape· ſubſiſtit iratus fortiter ⁊ niſi ſtatī venator
furenti beſtie aliquā beſtiā offerat cuiꝰ ſāguine placetur irruͭ
in venatorē uł quoſcūq; obuios quia impoſſibile ē placari eū
niſi in ſanguine Hic pugnabat cū dracone ſed non preualebat
ꝓpter quod ad vnicornē ꝑrexit et humiliter ipſū obſecrauit
dicens Eminens es ac virtuoſus et doctus belli peto obnixe ꝙ
me defendas a furore draconis Unicornis autē ſe ſublimare
cepit · et audiens de ſe talia dici ait· Verū dicis ꝙ doctus ſum
prelij ꝓpterea optime defenſabo te· noli pauere Cū enim ape-
riet draco os ſuū in gutture ipſū cornu ꝑforabo Cū autem ad
draconem pariter veniſſent leopdus bellum iniciauit ſperās
de auxilio vnicornis Draco vero certauit aduerſus eos et
ignem et fetorem ex ore emittebat · ſed cū os apiret vnicornis
q̄citius cucurrit volens ipſum in guttere tranſuibrare Draco
vero agitauit caput· et vnicornis cornu in terram fixit dicens
moriendo Qui pro alio vult pugnare cupit ſe trucidare
¶ Sic enim ſtultū eſt de ſe confidere ac de quo ſibi non pertinet
agonizare Vñ eccłi· xiº de ea re que te non moleſtat ne certa-
ueris Ergo require in animo tuo a teipſo quis es · quid facere
vis· vtrū factū illud ad te pertineat Ad minus ad alium te in
miſcere non debes · Noli pro alio pugnare nec inter diſcor
dantes diſcordiam augere Sed fac ut dicit ſen̄· ſemꝑ diſſenſio
ab alio incipiat · a te reconſiliacio ¶ Quidā bellantes aggreſ

ſi ſunt inimicū · ſed alius quidā cucurrit volens ipſū defēdere et armauit ſe verſus iimicos illius Illi autē dixerūt Amice tibi iiuriā non facim⁹ · tolle qd̄ tuū eſt et vade qm̄ de iimico noſtro vindictā q̄rim⁹ Qui nō acq̄eſcēs ſermonib⁹ eoꝝ ad bellū cōtra eos ſe parauit Illi autē idignati cū iimico ipſū mutilauerunt

De elephāte q̄ genua nō flectit Dyalog⁹ octuageſim⁹ non⁹



E lephas vt brito dicit dicit² ab elephio grece qd̄ mōs latine dicitur ꝑpter magnitudinē corpis Hoc genus animātis in rebus bellicis aptū eſt In hȳs animalib⁹ parſe et medi ligneis turribus collocatis tāq̄ de muro iaculis dimicāt Intellectu et memoria nulla vigēt gregatim incedūt · motu quo valeant · murem fugiūt Biēnio portāt fetus nec amplius q̄ ſemel gignūt nec plures ſed tātum vnū gignūt · viuūt ad tricentos ānos vt dicit yſi · ethȳ xȳ° · Narrat ſcriptura que cōtinet veterū hiſtorias q̄ elephas hoc modo capitur Due puelle virgines vberibus et ſupiori pte corpis nudate ꝑgunt vbi habitant elephantes vna earū vrnā altera gladium ferēs · quibus alta voce cātātibus audit elephas accurrit ꝑpe Qui mox naturali inſtinctu v̄ginee carnis inocenciā recognoſcens in eis caſtimoniam veneratur · lambensq̄ earum pectus et vbera et delectatus mirifice reſoluitur in ſoporem nec more puellaꝝ puella cū gladio teneꝝ pfodiens vētrem elephātis ſanguinē ruētis fundit Excipitq̄ in vrna puella altera ſanguinē quo regalis purpura tingitur Hic cum ſit inter feras

nominatiſſimus et famoſꝯ tamē nō geniculare poteſt quia ge-
nua nō habꝫ Quadā autē vice leo iens ꝑ ſiluā ⁊ feras trāſibat
⁊ ōnes ei genua flectebāt velut regi ferarū Elephas non genu
flexit quia non potuit Vn̄ fere quedā inuidioſe ad leonē cōuene-
rūt ⁊ elephantē īfamauerūt leo autē ad elephātē acceſſit dicēs
Quare es tu ita durꝰ et acerbus ꝙ genua ante me non flectis
ut cetere ? Cui elephas. Dn̄e pro poſſe meo te diligo et te ho-
noro ſed flectere me non poſſum ꝓpter ꝙ genua non habeo.
Et leo. ſi tu corde nō refutas excellēter me ſalutas Satis do-
minū honorat poſſe ſuo qui laborat Vn̄ accuſatores cōdem-
nauᵗ et elephātē ſublimauit dicens Nullus iudicatꝰ erit āte
ꝙ̄ ꝓbatus Sic eni attēdere debēt iudices. nec iudicare debēt
ſecūdum diffamaciones ſed ſecundū rei veritatē. quoniā non
qui accuſatur ſed qui conuincitur reus eſt dicit ph̄s. Vnde ipſe
Ante ꝓba et ſic iudica Vt refert valerius de maulio tor-
quato cuiꝰ cum eſſet filius ſuus accuſatꝰ et conuictus protu-
lit ſētenciā de eo dicens Cū filium meū cōſiliarium pecuniam
a ſocijs accepiſſe ꝓbatū michi ſit eū reū puniendum et domo
mea indignū iudico Ideoqꝫ ſic adiudicatus gladio punitus eſt
Hoc eni debet agere iudex. nō eni debꝫ ꝑuertere iuſticiā ꝓpter
amorem vel odium Quia dicit ber. Amor et odium veritatis
iudiciū neſcit Ea ꝓpter narrat valerius libro viᵒ ꝙ cum ca-
lericus in vrbe ab ipſo condita que ſaluberrimis legibus erat
munita. inter alias leges ius erat conſtitutū ꝙ deprehenſus
crimine adulterij vtroqꝫ oculo priuaretur At vero cum in tali
crimine eius deprehenſus eſſet cū tota ciuitas rogaret pro eo
aliq̄ndiu repugnauit. ad vltimū eſt victus precibus populi
ſuo tamē prius demū filij oculo eruto vſū videndi vtriqꝫ reli-
quit. debitū ſupplicij tenuit. reddidit equitati admirabile tē-
peramentū. ſe inter miſericordē patrē et legiſlatorem parti-
tus eſt Item narrat de carundio tirio qui legem dederat ut
ſi quis contionem intraret cum ferro continuo interficeretur.
Et interiecto tēpore cū ipſe idem de longinquo rure repetens
domū gladio cinctus proceſſit Et cum eſſet monitus de legis

ſolucione a quodā qui ꝓpe eum ſtabat ꝓtinꝰ ferro diſtracto quod habebat incubuit Noluit culpam diſſimulare vel errorem defendere · maluit penam ſuſtinere ꝙ legē frangē Itē narrat valerius liº viº · cū quidam iudex male iudicaſſet rex cambiſes pellem eius corpore detractā ſelle iudiciarie apposuit et in ea ſuum filium poſt eum iudicaturū ſedere fecit Noua enim pena prouidit ne quis iudex poſtea corrūpi poſſet Sic enī pcipit lex diuina deutro · xviº Judices et magiſtratus cōſtitue in omnibus portis tuis vt iudicēt populū iuſto iudicio nec ī alteram partem declinent ·:·

De ſatiro q̄ ſibi vxorem accepit Dyalogus nonageſimus ·:·



Satirus vt in catholicon habetur dicitur a ſat² ſaturi penultima correpta Satiri ſūt homūciones dicti ab vncis naribus habentes cornua ī frontibus et caprarum pedibus ſimiles qualem in ſolitudine ſanctus anthonius vidit · qui eciā interrogatus a dei ſeruo reſpōdiſſe fertur dicēs Mortalis ego ſum vnꝰ ex accolis heremi quos vario deluſa errore gētilitas faunos ſatiroſq₃ colit Et eſt animal mōſtruoſū ſupra ymaginē hominis inſignitā · deorſum vero formā capre habēs qui ſecundū errorē gentiliū deus ſiluarū eſſe denūciat² Hic accepit vxorem filiam ſympocētauri qui eſt homo equo mixtus potens et virtuoſus Cū autem cum vxore cubare deberet prius de tribus eam monere cepit dicens Nunꝙ mentieris et nequaquā impreceris nec thorum meum violare preſu-

mas hec tria cū̄ ſeruaueris pacifice mecum ꝑnoctare poteris
parum poſt ſatirus eā explorare voluit ſi obediens extiterit·
et ait O coniunx dic michi nomē parentum tuorum Cui illa
nūquā genitores habui ego Et ſatirus· cito dolēs docta mea
fregiſti/ At illa ꝓpter audaciā parentum ſatirū blaſphemare
cepit ꝓpter quod ipſe eam repudiauit et a thoro ſuo ſeparau[t]
Non poſt multū hec imūda ſcortari ſe fecit a quodam azino
Satirus autē hoc ſciens cum omnibus ſuis eam morti iudica=
uit tradendā Ipſa vero moriens ait Optimum eſt obedire
viris ſuis ac ſeruire ¶ Inobediētes plerūqꝫ ſunt mulieres Vn
de non eis cōpetit principatus Ait enim eccli· xxv° Mulier ſi
pricipatū habeat contraria eſt viro ſuo Idem xxi· Melius eſt
habitare in terra deſerta ꝙ cū muliere rixoſa et iracūda ¶ Qui
Exm dam ſic caſtigauit malā vxorē et inobedientem Diſſimilauit
enim ire ad nūdinas et dixit vxori· nullo modo digitum po=
nas in foramine iſto· ſeqꝫ abſcondit in vicina domo Vxor au=
tē cogitare cepit· quare inhibuit michi hoc ? non obediam ei i
hoc· ſed magno impetu manum in foramē miſit In foramine
vero erāt acutiſſimi claui i quib9 digiti ſui ifixi ſūt/ vnde pre ā
guſtia clamare cepit ita ꝙ maritus accurrit dicens Quare nō
obediſti preceptis meis· et ſic eam correxit donec obediuit
Aliud ¶ Cum in quadam naui tēpeſtate iminente clamatum eſſet a
nautis ut grauiora proicerēt in mare quidā habens vxorem
ꝓpter linguam intollerabilem exhibuit eam dicens ꝙ in tota
naui nō erat grauior lingua eius Vnde ſeneca Sicut nichil ſu
perius benigna coniuge· ita nichil crudelius infeſta muliere
Et phūs· vxor inquit aut eſt ꝑpetuale refugium aut ꝑhenne
tormentum Si eſt mala· tormentū eſt· ꝑpetuale refugiū ſi eſt
bona/ quia bone vxores obediētes ſūt viris ipſos qꝫ ſuꝑ omnia
Item aliud diligunt ¶ Ihero9· i libro cōtra iouinianū ad hoc exemplum
de tribus matronis romanis ponit que poſt amiſſum virum
alterū accipere noluerunt/ Sed harū prima dicebatur mar=
chia cathonis que interrogata quare ſecundum non acciperet
virum· reſpondit ſe non inuenire virū qui velit eā ꝓpter ſe ſed

ꝓpter ſua quãuis forte turpis eſſet licet diues Secūda dicebatur valeria que cum interrogaretur vt ſecundū virū acciperet Reſpōdit ſe facere hoc nō poſſe quia vir ſuus nō erat mortuꝰ ſed viuꝰ ꝗdiu ipſa viueret Tercia dicebatur ãna q̄ a parētibꝰ vrgebatur vt ſecūdū acciperet virum eo ꝙ iuuenis et diues erat Reſpōdit ſe hoc nō poſſe facere quia bonum habuerat virū et ideo ſi ſecūdū acciperet aut ille eſſet bonus aut malꝰ Si bonus ſemꝑ eſſet in timore ne ipſū perderet Si malus ſemꝑ eſſet in dolore eo ꝙ poſt virū bonū malū inueniſſet

De dromedario et eiꝰ curſu Dyalogꝰ nonageſimꝰ primꝰ



Dromedarius eſt animal vt dicit Jheroꝰ quod tantum vno die ꝑgit quātū equus ĩ tribus Hunc clamitauit leo dicēs Inter ōnes es tu michi laudatꝰ ꝙ ſcis currere atqꝫ ſalire vnde volo ꝙ ꝑgas feſtinãter in oriētem et interrogare debeas de perſona qualitate et ſocietate grifis quoniam vult mecum bellare ſed vt me preparare poſſim ad certamen hoc citius denūcia michi vt poſt a me mercedem recipias et honorē Dromedarius autē ſe exaltare cepit cū audiuit ſe laudari Ob hoc iter ſuū inchoauit et vltra vires ſuas vt magis eſſet laudatus currere cepit Idcirco tantū cucurrit et ſaliuit ꝙ ſe totum demolitus eſt ꝓ quo cecidit et expirauit dicēs Id qd ſcimus ſic patremus ꝙ nūꝗ nos vaſtemus Ita et nos ea que facimus et ſcimus ſic agere diſcrete debemus ꝙ corpa noſtra ꝛ mēbra non deſtruamus Ait enī auguſtiꝰ in regula qui carnem

ſuā ſupra modum affligit ciuē ſuū occidit Tunc enim homo occidit ciuē ſuum id eſt corpus ſuū cum ipſū aggrauat et fatigat vltra ꝙ ferre poteſt Unde pſ· ī oīi ope modū ⁊ tēperamētum oportet habere/nā quicquid cum modo et temperamento fit ſalutare eſt · quicquid autem nimis aut vltra modū perencioſū eſt ¶ Fabula eſt ꝙ quidā phūs cū filio ſuo poſitus eſt in quadā turri exiſtenti ſola in mari Unde filius habēs tediū rogauit patrē vt faceret eū exire de illa captiuitate/at ille inuenit multas plumas auiū et cū pice et bitumine eas copulauit et cōpegit ſibi et filio alas ut volarent et inde exirent : Inter hec pater docuᵗ filiū ſuū dicēs Caue tibi ne voles nimis alte ne deſcendas multū baſſum ſed tene mediū ſi vis eſſe beatus/quia medium tenuere beati Pater ſic fecit et recto itinere exiuit de carcere ·/filius autē ſentiēs ſe volare letus effectus ſemꝑ aſcendebat·Et factū eſt ꝙ calor ſolis accendit plumas et conſūpſit · et ſic cadens mortuus eſt/Unde Berna · tene mediū ſi non vis ꝑdere modū

¶ De leone qui edificauit cenobiū dyalogꝰ nonageſimuſſecundus



Leo pro redemptione anime ſue ſuorūqꝫ parentum excellentiſſimū edificauit cenobium in quo regulauit multa animalia dans eis formam et regulam viuendi Et elegit in priorē hinulum qui eſt ut dicit pap̄ filius ceruorum et eſt varij coloris · credens eū eſſe religioſū cenobitā/Hinnulus autē ut varius erat in colore ſic et in fide Cepit enim fratres

diuidere ac in ꝑtes trahere inſtituens officiales et poſt paulu=
lum caſſabat et alios inſtituebat / Caſſati vero murmurabant
contra ipſum · inſtituti autē eū fulciebant / Hoc enī ſepe malici
oſe agebat ita vt conſpiracionem contra ipſum facerent et con
coꝛditer contra eum ſtarent / Ad extremum fratres ſe armaue
runt volentes ſe ꝑ ꝑte lacerare / Sed quidā palefꝛidus ſapiēs
et antiquus dixit Ceſſate fratres non eſt bonum hoc agere me
lius eſt hūc malignum pꝛioꝛē caſſare ⁊ alium pacificum locare
/ Placuit ſermo inter fratres et vnanimiter eum deſtituerunt
dicentes Eſt concoꝛdia tenenda inter fratres et habenda
/ In hoc apparet ꝙ concoꝛdia eſt virtus acceptabilis inter fra=
tres Dicitur enim eccl̄·xxv° In tribus beneplacitum eſt ſpiri=
tui meo que ſunt pꝛobata coꝛam deo et hominibus·concoꝛdia
fratrum · amoꝛ pꝛimoꝛum · et vir et mulier in bono ſibi cōſe=
tientes Et vt dicit auguſtꝰ Nō poteſt habere cōcoꝛdiā cū xpō
vel in ſeipſo qui diſcoꝛdiā vult habere cum xpiano / Sed ſunt
aliqui qui dum in pace ſunt neſciunt viuere Unde piſcatoꝛ
quidā turbans aquam increpatus a quibuſdam · reſpondit ſe
increpantibus de turbacione aque · ſi hec aqua non turbatur
viuere non poſſem Concoꝛdia nichil vtilius ciuitati vt quidā
ait Ideo ad amiciciam et concoꝛdiam habendā anhelare bonū
eſt / Unde de concoꝛdia narrat vegecius li°. iiij°. · ꝙ cum obſīde
ret hanibal quādam ciuitatem tantam inopiā ciues perpeſſi=
ſunt vt inuidentes ſibi neceſſaria non venderent In qua qui=
dam panes vendidꝫ et moꝛtuus eſt fame Alter qui emit cibatꝰ
eſt et ſuuixit Hoc enī factum ē vt nō diſcoꝛdarent inuicē ·:· ·

De onocētauro q̄ fecit palaciū Dyalogꝰ nonageſimꝰ terciꝰ ·:·



O Onocētaurus id eſt azinꝰ imixtus homini ſic dictus quia
media hominis ſpecie media azini eſſe dicitᷣ ait hugu-
cio Hic pꝛo ſe palaciū pulcherrimū edificari faciebat ſʒ
confidens in ſuo ſenſu ōnia terminare ac oꝛdinare volebat nō
attēdens cōſiliū architectoꝛis Dū enī architectoꝛ conſulebat
vtilia ut ꝑ atrē diſcernebat Hic elatꝰ aiebat Sapiēs ac igenio-
ſꝰ ſū ego· nō licet vobis me docere ſʒ volo ut volūtate mea cūc
ta cōpleantur Et dū eſſet palaciū expletū quia non erat bene
fundatū nec bene cōpoſitū ruinā petijt et ad ſolū decidit Ideo
onocētaurus cōfuſus et bonis ſuis ſpoliatus perhibebat Il-
le cito ſe diſſoluit qui per doctos ſe nō mouit ¶ Sic enim multi
nolunt credere conſilio ſapiētū ſed ſuo ſenſu cuncta terminare
volunt Tu autē ſemꝑ non credas tue pꝛopꝛie ſciencie nec con-
fidas ꝓpꝛio ſēſui nec ſemꝑ volūtati ꝓpꝛie acquieſcas Sʒ ōnia
cū cōſilio et pꝛudētioꝛibꝰ ſapiēcioꝛibꝰ et diſcretioribꝰ facias ⁊
eoꝛū monitis acquieſcas ne a via veritatis poſſis vllatenꝰ de-
uiare Eſt enī ſcriptū ſapiēcie xxxij° Sine cōſilio nichil facias
et poſt factū non penitebit/ Quia ut dicitur ꝓu· xiij° Aſtutus
ōnia agit cū conſilio Qui autē ōnia agūt cū cōſilio reguntur
a ſapiencia Iſta enī eſt differēcia inter ſapiētē conſiliariū et fa-
tuū· quia fatuus niſi reſpicit pꝛicipiū facti· ſapiens autē reſpi
cit finē et ea que ſunt ad finem ¶ Legitur de quodā phō· ꝙ in
foꝛo in loco eminētioꝛi reſidens dixit ſe velle vēdere ſapiēciam
Et cū aliqui ab eo emerēt ſcripſit in cedula dicēs In omnibus

que acturus es ſep cogita quid tibi inde poſſit accidere Quod
cū multi deriderent et cedulā vellent ꝓicere· ait portate ſecure
ad dn̄m veſtrū quia bene valet preciū Quod cum prīceps acce-
piſſet litteris aureis in oſtio ſui palacij ſcribi fecit Poſt multū
vero tempus quidā eius īimici cum barbario ſuo ordinauerūt
vt principem iugularet Qui cum per oſtiū intraret et ſcriptu
ram illam legeret eo ꝙ legere ſciebat · cepit tremere et pallere
Quo viſo prīceps eū capi fecit et minis et tormentis veritatē
extorquēs ſibi pepcit Sed actores ſcelerū interfecit ꝑ quod pa
tet ꝙ ſit vtile finē penſare Unde quidā ph̄us Quicquid agas
prudenter agas et reſpice finē ⁖ ¶De rinoce-
rone qui deſpiciebat ſenē Dyalog⁹ nonageſim⁹ quart⁹ ⁖



R inoceron vt in britone habetur latine interpretatur
in nare cornu Idem et rinoceros id eſt vnicornis eo
ꝙ vnū cornu ī media fronte habeat pedū quatuor ita
acutū et validū ꝙ vt quicquid īpetierit aut v̄tilet aut ꝑforet
nā et cum elephantis certamen habet et in ventre vulneratos
proſternit Tante autē fortitudinis eſt vt nulla venāciū v̄tute
capiatur Sed ſicut aſſerūt qui naturas animaliū ſcripſerunt
v̄go puella ꝓponitur que veniēti ſinū aperit ī q̄ ille ōni ferita-
te depoſita caput ponit ſicqꝫ ſoporatus velut iermis capit' vt
dicit yſi· xij°· ethy· Rinocerō eciā vt dic' pap eſt animal cornu
ī nare habēs Rinocerō eciā vt dicit pap· eſt fera īdomite natu-
re ita vt ſi capta fuerit teneri nullatenus poſſit Hec propter

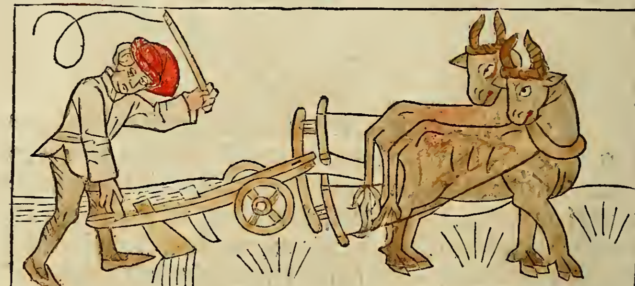
Fortitudinē aut iuuētutē ſenem videre nō poterat Quādocūqȝ
ſenem intuebatur poſt ipſos ſibilabat · videns ipſos curua-
tos alijs digito deriſiue demonſtrabat Dū autē tēpus ꝑtran-
ſiret et ipſe ſenex effectus eſſet ipſū iuuenes deſpiciebant Ip-
ſe vero pacienter ſuſtinebat dicens Qui deſiderat ſeneſce-
re ſenes non debet deſpicere ¶ In hoc apparet ꝙ ſenes a iuue
nibus nō ſunt deſpiciendi ȳmo magis ſūt venerandi De hoc
preceptū habemus in leuitico xixº · corā cano capite conſurge
et honora ꝑſonā ſenis Vnde p̄ma petri vº · Adoleſcētes ſubdi
ti eſtote ſenioribus Catho quoqȝ ait Cede locū maiori ¶ ꝓut
narrat valerius liº v caº ijº de alexandro qui precipuū hono-
rem et amorē a militibꝰ ſuis meruit clemencia / Vnde ait de eo
ꝙ cū in nauali tēpeſtate oppreſſus ſenio iā confectū macedo-
nē militē nimio frigore obſtupefactum reſpexit ipſe ſedens in
ſede ſublimi · ſtatimqȝ de ſede deſcendit et manibus ſuis ipſū
militē iuxta ignē in ſede ſua impoſuit · ¶ Itē refert valerius
ꝙ quādo ciconie ſeneſcūt filij parētes ſuos in nido ponunt · et
iuxta pectus ſuū eos collocant · fouēt · nutriūt et calefaciunt
Quod eciā agere debent homines racionē habētes circa ſenio-
res ⁊ parētes ¶ Vnde valerius liº vº dicit ꝙ dū quedā mulier
nobilis ob quoddā flagicium fuiſſet carceri mancipata ut ibi
fame deficeret filia ſua nupta de licēcia iudicis ipſam cotidie
viſitabat Prius tamen diligenter perſcrutabatur ne quid ſi-
bi comeſtibile deferret : illa vero extracto vbere ſingulis die-
bus de lacte proprio matrem alebat Tandem vero iudex pie-
tate cōmotus matrem filie condonauit ¶ Simile ꝑ ōnia re-
fertur de quodā patre ſene et grandeuo taliter a filia ſuſten-
tato / Soli vultures parentes ſuos mori ꝑmittūt ¶ De orice ⁊
orige q̄ nunqȝ infirmatur Dyalogus nonageſimuſquintus



Orix vt in britone dicit[2] vt quidã dicũt eſt animal quod dam in heremo ſimile capre cui⁹ pili ſunt reflexi ver ſus contra naturã õniũ animaliũ/ Alij dicũt q̇ ē mus aquaticus qui cum captus ſit ꝑicitur ī vijs vel in cõpitis/ Alij dicunt q̇ eſt animal ſimile muri quod nos dicim⁹ glirē vt dixit yſido· Et eſt animal mũdũ quãtũ ad eſum ſed imũdum quãtũ ad ſacrificium Hic orix ſaniſſime degebat ita q̇ nunq̄ infirma= batur Eapꝑter infirmos deridebat cum egrotabant dicens Iſti ſimulant dolores vt a laboribus vacare poſſint et quieſce= re Sic enim dicens nunq̄ infirmis ſeruiebat Interea febrici= tare cepit et egrotare vnde ichoauit gemere ac plorare dicens Heu miſer nũq̄ languidis ſeruiui ſed pro poſſe meo ipſos diſ= famaui Nunc autem promitto deo celi et terre q̇ ſi me libera= uerit ſemꝑ ſeruiam egrotis et imbecillibus Cum autem cõ= ualuiſſet correctus libentiſſime ſeruiebat egrotis dicens ∴ ·

De⁹ dat infirmitatem hic ꝑpter vtilitatem Hic poſſum⁹ euidenter cognoſcere q̇ infirmitas nobis datur a deo propter vtilitatem ⁊ fortitudinem anime Vnde dicebat apoſtolus 2ª ad corinthe· xij° Cũ infirmor ſcilicet ſecundũ corpus tunc for tior ſum et potens ſcilicet ſecundũ animã · nam virtus in īfir mitate ꝑficitur Grego⁹ quoq̧ dixit Cuſtos virtutũ infirmi= tas corporis eſt Legitur in vitaſpatrum q̇ cũ quidam pete= ret a iohanne heremita vt a terciana ſanaretur Reſpondit· rem tibi neceſſariam cupis abicere vt enim corpora a medici=

nis curantur ita anime languozes purificantur infirmitati=
bus et caſtigationibus ¶ Item cū quidam miles rogaret quē
dam virū ſanctum ut a mozbo liberaret eū precibus ſuis Sed
audito ab eodem ꝙ melioz et deuotioz eſſet in egritudine ꝙ̄ in
ſanitate dixit ozo deū ut ſeruet te in ſtatu quo magis humili=
eris ¶ De ſaginario publico dyalogus nonageſimusſextus



Saginarius quidā publicus arabat pzatū ut ſeminaret
Sed boues vt ſolebant nō arabāt ymo pro poſſe recal
citrabant ꝓpter quod aratoz ipſos aculeabat Boues
autē vociferati ſūt cōtra eū dicentes Maledicte q̄ de cauſa ꝑcu
tis nos quia ſemꝑ ſeruiuiꝰ tibi? Quibꝰ ſaginariꝰ Cupio arare
pzatum hoc ut michi et vobis cibū tribuat Et boues· pzatum
hoc nolumꝰ arare quoniā cibū delicatū nobis tribuit·et ideo
in quantū poſſumus reſiſtemꝰ Sed quia ſtabant ſub iugo bi=
nati et bubulcus eos verberibꝰ aculeabat non valentes effu=
gere obedientes facti ſunt dicentes Melius eſt ꝑ amozem
facere ꝙ̄ per timozē ¶ Sic et nos cū ſeruire debemus ſeruia=
mus caritatiue ac voluntarie nō coacte quia coacta ſeruicia
deo non placent/ Vnde augꝰ· Nemo enim inuitus bene facit
eciā ſi bonū eſt qđ facit / Criſoſ· Voluntas facit opus remu=
nerabile·non opus Et pſi· Tale erit opus tuū qualis fuerit
ītencio tua ¶ Vnde de quodam ioculatoze dicitur uel legitur·
qui ſciebat tombare qui poſtea viſus eſt tombare in cella ſua
ad honozē dei · et viſi ſunt circa eū quatuoz angeli cum ſin=

gulis cereis aſſiſtentes ei

¶ De ſymia que ſcribebat libꝛos ¶ Dyalogus nonageſimuſſeptimus



Symia pulcherrime libꝛos ſcribebat · ſed tamen nunq̄
coꝛ dabat ad id quod ſcribebat ymmo magis cū alijs
loquebatur vel auſcultabat que ab alijs dicebantur
Qua de cauſa ſepiſſime libꝛos falſificabat ſcribēs in eis q̄ loq̄-
batur vel q̄ audiebat ab alijs loqui Nolens autē ſe coꝛrigere
nullus ei lucrū poꝛrigebat · q̄ in pauptate colliſa dixit ¶ Nichil
ſcriptoꝛ opatur coꝛde ſi nō meditatur ¶ Sic enim cū pſallere
et oꝛare volumꝰ · debemꝰ coꝛde meditari quia nichil eſt ſola vo
ce cātare ſine coꝛdis intēcione Sed ſicut ait aplūs ad ephe · v.º
Cantate in coꝛdibꝰ veſtris dn̄o · id ē non ſolum voce ſed coꝛde
vt poſſimus dicere cum eodē · pꝛima coꝛith · xiiij.º Pſallā ſpi-
ritu pſallā ⁊ mēte Vn̄ ſen̄ · Noto vbicūq; ſū / Ita faciebāt phī
qui intenti erant ad inueſtigādum et inueniendum pꝛudenciā
Vn̄ ſtudiū illoꝛum ad illā habendā ſupvacuum eſt ſcribere cū
eorum ſtudia pateant p ſapiencie documēta De quoꝛū ſtudio
narrat valerius li.º viij.º vbi ait q carueſides laboꝛioſꝰ ⁊ diu-
turnꝰ ſapiēcie miles ſiqdē nonagita expletis ānis ita ſe mirifi
cū doctrine tēpoꝛibꝰ addixerat vt cū cibi capiēdi cauſa recubu
iſſ; cogitacōnibꝰ inherens manū ad menſā poꝛrigere obliuiſce
retur / Eodē modo narrat ibidē de archimede phō q cū cap-
ta ſua ciuitate ſcilicet ſyracuſana et marcellus edictū dediſſet
ne ille occideretur Ipſe vero oculis in terra defixis foꝛmas vl

figuras ſeu circulos deſcribebat· ſupuenīēti vero milite et ſuꝑ caput ſtrictum gladiū tenenti et inquirēti quiſnā eſſet ꝓpter nimiā cupiditatē veri inueſtigādi quod querebat ī figuris· nomē ſuū indicare nō potuit Sed pꝛotacto puluere manibꝰ noli inquit obſecro iſtū circulū diſturbare Et ſic quaſi negligens impeꝛium victoꝛis· militis gladio eſt obtrūcatus ¶ De cameleoperdulo dyalogꝰ nonageſimuſoctauꝰ



Cameleopꝑdꝰ eſt animal ethiopū ut dicit yſi· liᵒ xiiᵒ et pli liᵒ viiiᵒ caᵒ xixᵒ caput habens cameli ⁊ collū equi ⁊ crura et pedes bubali ⁊ maculas ꝑdi Eſt autē beſtia maculis albis rutilem coloꝛē diſtinguentibꝰ ſupaſperſa Et ē beſtia magis aſpectu ꝗ feritate conſpicua in tantū manſueta ꝙ eciā ouis fere nomen accepit ut dicit idem Hic pictoꝛ magnificus effectus ſemp xp̄m monſtruoſum effigiebat ut ſe vindicaret ꝓpter quod multi xp̄m depꝛeciabantur dicētes Quomodo hic iuuare nos debet qui nec foꝛmā habet nec decoꝛem? Quadā autem vice hic cameleoperdulus alte criſtū coloꝛabat et pꝛo poſſe ſuo ipſū monſtruoſum et deſpectū oſtendebat Unde criſtus perturbatus ei apparuit dicens Quare me ſic deturpas oſtendens me eſſe monſtruoſū cum ſim pulcher pꝛe filiis hominū? In me angeli intueri deſiderant et tu honoꝛē ⁊ decoꝛē meū vis rapere? Cui cameleopꝑdulus En nō credis me memorari ꝙ me monſtruoſū plaſmaſti et non decoꝛaſti? Nunc de te me vindicabo nec vnꝗ tibi parcam xp̄us autem perturbatus

cum alte pingeret precipitauit eum dicēs ¶ Malā ꝑpetrauit
vindictam qui ꝑ ipſā perdit vitam ¶ Sic eni multi ſūt ita acer
bi et duri ꝙ nunq̄ iiuriam volūt dimittere ſed ſemper volunt
vindicare ꝓpter quod dicitur eccl. xxviij. Qui vindicari vult
a deo iueniet vindictā Ideoq̄ ſeneca Iniurie obliuiſci debem9
quia iiuriarum remediū eſt obliuio ¶ Antiqui principes fuerūt
clementes et benigni in dando īdignis et in remittēdo hoſtib9
ſuis ¶ Unde refert valerius li. vi. de camillo conſulē qui cum
faliſcos obſideret magiſter ludi nobiliſſimos ōnes pueros illo
rū in caſtra romanorū perduxit ꝓ quibus nō erat dubiū quin
illi eſſent ſeipſos ipſi imperatori tradituri Camillus autē nō ſo
lū hanc ſpreuit perfidiā ſed precepit vt pueri vinctū magiſtrū
virgis ceſū ad parentes ſuos reducerent Quo beneficio victi
animi eorū portas romanis aperuerūt ¶ Recitat ambro9 ī ſuma
de officio in cronicis romanorū cū veniſſet quidā aſſerēs ꝙ me
dicinā toxicatā pirro medicus daret et ſic rege mortuo victori
am obtineret iuſſit eum fabricius ligari et ad dn̄m ſuū remitti
Et ſubdit ambro. reuera ꝓclarū vt qui virtutis certamē ſuſce
perat nollet fraude vincere Tunc pirrus dixiſſe fertur Iſte eſt
fabrici9 qui difficilius a legalitate q̄ ſol a ſuo curſu auerti nō
poſſet. et ſic cū eo ad libitum pacem compoſuit ¶ Narrat vale-
rius li. v. ca. p̄. ꝙ cum carthaginēſium legati ad captiuos re
dimendos in vrbē veniſſēt. ꝓtinus hijs nulla pecunia accepta
reddūt iuuenes numero ꝏ ꝏ d cc xl Tantū hoſtiū exercitum
dimiſſum. tantam pecuniā cōtēptam. tot iiurijs veniā datā
mirādum eſt vltra modum ¶ Item narrat valeri9 li. vi ca ij.
ꝙ cū priuernatus captus eſſet a romanis. aliquib9 de ſuo po
pulo interfectis. aliquibus captis. et cū eis auxiliū niſi ī p̄ci-
b9 reſtaret hijs qui capti erāt princeps eorū īterrogat9 quam
mereret᷑ penā ipſe et ſui Reſpōdit. illam quā merent᷑ illi qui
ſe dignos libertate iudicant Et cum iterū quereretur ab eo q̄
lem cū eis pacē romani habituri eſſent impunitate donata.
cōſtāter reſpōdit Si bonā dederitis. pacē ꝑpetuā habebitis.
ſi malā. nō diuturnā Qua voce factum eſt vt dictis nō ſolum

venia ſed ius et beneficium romane ciuitatis daretur· facti eni
erant ciues romani ¶ De lauro nauta dyalog⁹ nonageſimus
nonus



Laurus eſt animal tam ĩ terra ꝙ in aqua habitãs volat
enĩ ⁊ natat ut dicit glo· deut.º xiiij· volat ut aquila·
natat ut piſcis Auis ẽ parua et nigra ⁊ pinguis ſemꝑ
habitãs iuxta aquas nec poteſt lõge volare Unde ⁊ agiles ho
mines frequẽter eã capiũt currendo· Unde ĩ auroꝛa laurus flu
minis eſt habitatoꝛ et incola terre Hic maxim⁹ nauta extitit
ſed claſſem ſuã vltra ꝙ decebat ſemꝑ pꝛepõderabat de ſe con=
fidens Amici enĩ de hoc eũ redarguebant nec ipſe ſe coꝛrige=
bat ꝓpter cupiditatẽ lucri Quadã autẽ vice nauẽ onerabat ꝗ·
que de fluctibus mergebatur· non valens ſe gubernare ꝓpter
onus ⁊ vndas Idcirco ad ſolũ ꝓpulſata naufragiũ ꝑtulit di=
cens Hoc intẽdant negociatoꝛes ne ꝓpter cupiditatẽ lucri
feſtinẽt ditari cũ periculo· ſed cũ ſecuritate paulatim pꝛofi=
ciant ¶ Ait eni Bern· Nolo repente fieri ſũmus· ſed paulatim
ꝓficere volo ¶ Quidã ruſticus habebat gallinã vnã que co=
tidie ei faciebat ouũ· et multa lucrabatur oua congregando et
vẽdẽdo Hic cogitans ꝙ multa oua poſſẽt iueniri ĩ ea· et volẽs
totũ lucrũ ſimul habere ſcidit eã· et non inueniẽs oua ꝑdidit
totũ vt vulgariter dicitur· oua et gallinã Caueant eciam ne=
gociatoꝛes ne aliquid iiuſte acquirãt ſibi· quia diuicie iiuſtoꝛũ
cito dilabũtur Unde phũs· Diuicie cito acquiſite diu durare

nō poſſunt Itē ꝓu· xx.º Hereditas ad quā feſtinatur ī ꝑncipio in fine benedictione carebit ¶ Cum quidā mercatoꝛ vinū medium aque totidem denariꝫ ac ſi purū eſſet vendidiſſet Et cū in naui aperuiſſet ſacculū vbi aureos ſuſceptos de pꝛecio vini reſeruabat ſimia quedam in naui erat hec videns Que clam venit et accepit ſacculum cū aureis · fugitqꝫ ſup anchoꝛā Incipienſqꝫ apire ſacculum vnum aureū ꝓiciebat in mari · aliū autem in naui vt mercatoꝛ ex fraude nichil appoꝛtaret ·:· ·

¶ De leone venatoꝛe ¶ Dyalogꝰ centeſimus ·:· · ·:·



Leo quidā maximꝰ venatoꝛ fuit Hic ſemꝑ agebat cū venabatur et animalia ītuebatꝛ et cōſpicabatur vnū de melioꝛibus ipſūqꝫ pſequebatur · Animal autem illud cum eſſet in diſtancia bona ab ipſo ꝗcitius fugiebat pꝛo quo leo cōtriſtatus nō habens quod optabat · volens eciā de relictis capere minime valebat ꝓpter ꝙ omnia alia iam latitabant leo vero amaricatus manebat et nunꝙ̃ venabatur dicēs Nunꝙ̃ dimittamus certū nec relaxemꝰ ꝓpter incertū ¶ Sic enī nōnulli cum poſſint agere ea que cōpetunt neſciunt capere cupientes melioꝛa · idcirco ſepe decipiuntur · et ea que antea habere poterant nō inueniunt Volunt eciam capere q̄ non poſſunt et recuperare ꝑdita et irrecupabilia ſed non valent · vnde amariſſime dolent Contra quos dixit dauid ij.º regum xij.º Nunc quia moꝛtuus eſt quare ieiuno ? nūquid potero reuocare eū Ego vadam magis ad eum ille vero non reuertetur ad

me ¶ Unde fabulatur de philomena que docuit iuuenem qui
rā cepit · de re ꝑdita ꝛ irrecuperabili nūq̄ doleas ut legitur in
barlaam Eſt enī demēcia et piculum relinquere rē ſecuram et
certā pro alia incerta et vana ¶ ꝓut refert eſopus · quidam
canis ferebat peciā carnis ꝑ pontē et videns vmbrā in aquis
reliquit carnes quas habebat in ore vt acciperet eā que appa-
rebat ī aquis Ideoq̄ eā perdidit Sic enī faciūt multi qui ꝓpt̄
cupiditatē acquirendi relinquūt ſecura que habēt vt acquirāt
ea que nō habent Unde eſopus nō debent pro vanis certa re-
linqui Et ſic demēcia eſt ſecura relinquere · ſic eſt fatuitas de
vanis ſperare quia vane ſunt cogitaciones hominū ut pſalmo
xciiij° ¶ Unde cū quedam dn̄a dediſſet ancille ſue lac vt ven-
deret et lac portaret ad vrbē iuxta foſſatū cogitare cepit q̄ de
ꝑcio lactis emeret gallinā q̄ faceret pullos quos auctos ī gal-
linas vēderet ꝛ porcellos emeret eos q̄ mutaret ī oues ꝛ ipſas
in boues · ſicq̄ ditata contraheret cū aliquo nobili et ſic glo-
riabatur Et cū ſic gloriaretur · et cogitaret cū quanta gloria
duceretur ad illū virū ſuper equū dicendo gio gio cepit pede
percutere terrā quaſi pūgeret equū calcaribus Sed tunc lu-
bricatus eſt pes eius et cecidit in foſſatum effundendo lac · ſic
enim nō habuit quod ſe adepturā ſperabat ¶ De tragelapho
architectore fallace dyalogus cēteſimus prim⁹



T t ragelaphus id eſt hircoceruus dicit brito nomē ē cōpo-
ſitū a tragos quod eſt hircus et laphos quod eſt ceruus

qui licet ſit eiuſdem ſpeciei cū ceruo villoſos tamē hab; armos vt hirci et mētum barbatū cornubus ramoſis Hic architector optimus effect⁹ eſt ſed maximus deceptor Dū cōſulebat edificium fabricari tale fundamentū conſtruebat ꝙ edificiū ruinā cito paciebatur dicēs itra ſe denuo lucrabor ego cū reedificabo illud Sic enī homines ſpoliabat cū cōſiliabatur Inter hec quidam tyrān⁹ volēs ſibi palaciū mirabile edificari vel fabricari miſit ꝓpter hunc architectorē eiq; pecuniam inumerabilem dedit ꝓpter edificium cōſtruendū Architector autē vt ſolebat fūdamentum debile fundauit · ita ꝙ expleto ope palaciū ſe ſcindere cepit et ruinā minari Tyrān⁹ autem hͦ videns amaricatus architectorem citauit eiq; dixit Quare me decepiſti maligne? Cui ille Me decepi cum palaciū fundaui · ſed oportet ꝓſternere ipſum vt melius fundetur Tyrānus autem ipſū cepit et iuxta murum collocari fecit · et ipſū palacio precipitari fecit dicens Per conſilium nephandū · ſepe portant multi dānum Ergo caueas dare falſum cōſilium et nequiſſimū Sepe enim contingit ꝙ illi qui dant cōſilia mala ſup eos deuoluūtur Ecci xxvij⁰ Facienti nequiſſimū cōſiliū ſuper ipſum deuoluetur · et non cognoſcet vnde veniat illi Sicut refert oroſius ꝙ dum qdam tirannus multos innocentes damnaret · pill⁹ argentarius volens ſibi placere · taurū ereum fecit cui⁹ in latere ianuam compoſuit per quam damnati poſſēt includi · deditq; eum tiranno vt quos exoſos haberet ignibus ſuppoſitis int⁹ includeret · et vt gemitus bouis vel pecudis viderentur reſonare in penis Sed tirannus factum abhorruit et dixit ei vt p̄mus intraret · vt ſicut qualiter per os tauri mugitum emitteret ſcire poſſet · et ſic eum incluſit et puniuit ·

De bubalo caligario dyalogus centeſimusſecundus



Bubalus eſt animal ſimile bobꝰ ita indomitū ꝙ ꝑ ferita
te iugū nō recipit in ceruice Bubalos affrica pꝛocreat
In germania autē ſūt boues agreſtes hn̄tes coꝛnua in
tātū pꝛotenſa vt in regis mēſa ꝓpter inſignē eoꝛū capacitatē
ex eis pocula fiant vt dicit yſidoꝛus Eſt autē animal magne
foꝛtitudinis vnde domari non poteſt niſi circulo ferreo nari-
bus eiꝰ infixo quo circūducitur; nigri autem coloꝛis vel fului
paucos et raros habens pilos, coꝛneam habet frontem coꝛnu
bus validiſſimis circūſeptā Caro eius nō ſolū vtilis eſt ad eſ-
cam verū eciam ad medicinā vt dicit pli. libꝛo xxviijº; caº xº
Hic caligarius nomiātiſſimꝰ extitit; qui per artem ſplendide
cū magna familia degebat Sed cū diues eſſet factus arti dero
gare cepit dicens. ars eſt hec vituperata; manus ſemꝑ nigras
geſto. ſedeo in turpitudine lingens coꝛeū et pedes Volo enim
me ſublimare et apothecarius fieri. quia poſtmodū redolebo;
Cū enim eſſet ſpeciarius effectus omnes ipſum deridebant.
pꝛopter ꝙ artem neſciebat nec vendere nec comparare cognoſ
cebat. idcirco bꝛeuiter ſua diſſipauit et in egeſtate deciſus ait
Melius eſt bene in ꝑuis ſtare q̃ ſe male commutare Caueat
ergo quilibet et conſideret ſtatum ſuum nec cito ſe mutet Ait
enim apl'us pꝛima coꝛinth. vijº In qua vocacione vocati eſtis
in eadem ꝑmanete Quia dicit ſen. Nō cōualeſcit planta que ſe
pe tranſfertur Perſeuerancia enī eſt in racione bene conſtitu-
ta ſtabilis et ꝑpetua manſio Ait enim tullius pꝛimo rethoꝛi

ce In hac ꝑſeuerancia ſit homo imobilis et non frangatur ad=
uerſitatibus nec extollatur proſperitatibus Itē non terreatur
cōminacionibus nec flectatur ꝓmiſſionibus Ait enī ſeneca · de
naturalibꝰ queſtionibus liº iijº et vt ait expoſitor ſup boeciū
de cōſolacione poſuerunt phi duo dolia in limine domꝰ iouis·
Secundū ipſos eſt domꝰ mūdꝰ iſte· duo dolia ꝓſpitas et adū=
ſitas de quibus oportet guſtare mūdū intrantes ¶ Alexād enī
non potuit conſtanciam et ꝑſeuerancia diogenis vincere Ad q̄
ī ſole ſedentem cū acceſſiſſet et ipſi diceret vt ſi qua ſibi donari
vellet indicaret · vir robuſte conſtancie ei reſpondit Vellē p̄ ce
teris vt a ſole michi non obſtes Id eſt vt non ſtes inter me et ſo
lem Ex hoc exijt ꝓuerbiū Alexāder diogenē gradu ſuo diuicijs
pellere temptauit Sed celerius armis darium potuit pellere
gradu ſuo regali Ideoqȝ ait ſen̄ liº vº de beneficijs q̄ diogenes
multo potencior et locupletior fuit alexandro ōnia poſſidente
Plus enī erat id quod nollet accipere q̄ quod ille poſſet dare·
Et illo die victus fuit alexander qiua vidit hominē cui nec da
re poſſet quicquā nec auferre Hec enī temporalia vilia reputa=
bant phi· Unde quidam phūs fleuit quia vidit homines circa
vineas et campos et edificia diligēter laborare tanq̄ ī ipſis eſ=
ſet ꝑpetua beatitudo Alter quaſi homines deludēdo ꝓ carnis
voluptate et cura ſeculi ſemper riſit Ieremie liº Stultus factꝰ
eſt omnis homo a ſciencia ſua· cōfuſus ē ōnis homo a ſculptili
ſuo Sculptile dicitur q̄cq̄d homo ī hoc mūdo delectabile cōſti=
tuit ¶ De iuuenco coco Dyalogꝰ centeſimuſtercius ·:· ·:·



Iuuēcus bos eſt nouellus cū a vitulo diſcedit et incipit
iuuare hominū vſ⁹ terrā colēdo Hic optim⁹ erat coc⁹·
facere enī ſciebat fercula diuerſa et delicata·tamē ipſa
vaſtabat ꝓpter ꝙ ea nimis ſalſabat Vnde dn̄s ei⁹ vocauit
eum ad ſe dicens Quare deſtruis fercula ſic delicata propter
nimiū ſalem? Qui ei ſemp̄ reſpondebat propter ꝙ melius
michi ſapit Videns dn̄s ꝙ ſe non corrigebat ꝓpter guloſita=
tem ſuam eum verberauit et ſpoliatū reiecit Sic enim accidit
ei cū multis Sed ꝓpter ingluuiē · ſaporē · et appetitum mac=
tatus fuit·qui miſerabiliter corruit dicens Plus per gu=
lam moriuntur ꝙ̈ in bello perimūtur ¶ Sic enim multi gu=
loſi nolunt niſi que ſibi ſapiunt et appetunt Et qui ſequūtur
appetitū ſue gule ſunt velut animalia imunda Vnde ſeneca
Ventri obedientes animalium immundorum non hominum
ſimilitudinē habēt Sed ſicut dicit glo· Non cibus ſed appetit⁹
in crimine eſt Ignominioſum valde eſt xpiāno ventrem pro
deo colere et p̄ concupiſcenciam et appetitum gule anime vir=
tutes expellere Dicit enī galien⁹ · ciborū concupiſcencie ani=
me ſunt detrimenta Quanto enī magis ventre quis impletur
tanto anime virtutibus minorātur Et ypocras Immūda cor=
pora quanto plus nutries tāto plus ledes ¶ In francia fuit
quidam abbas qui quotidie epulabatur ſplēdide et diuicijs af=
fluens erat languidus nec medicinis poterat reparari · qui
deſperans de vita ordinē ciſtarciencium intrauit in quo ꝓpter
parcimoniam ieiunij conualuit et factus eſt robuſtus ¶ Vn=
de galienus Abſtinencia ſūma eſt medicina Eccli· xxxvi·Qui
abſtinēs eſt adiciet ſibi vitam ¶ legitur ꝙ bragmanni ſcrip=
ſerūt ad alexandrū Illicita eſt apud nos ventris extenſio pro
inde ſumus abſq; egritudine et diu viuimus·ſani ſumus nec
nobis aliquā medicinam facimus Iſti ſolā imortalitatē qua
carebant ab alexandro querebant ¶ Fuit noſtris tempori=
bus quidā antiquus ſenex qui vixit multis annis Cūq; inter
rogatus eſſet quare tantū et tam diu ſanus viuebat · reſpon=
dit Nunquam ſurrexi a menſa ita ſatur ꝙ grauatus eſſet

vēter meus · nec eciā fleubotomia vſus ſum · mulierem deniqꝫ nunq̄ꝫ cognoui Hijs tribus de cauſis diu et ſanus pmāſi ⁘

De capriolo ioculatore Dyalog⁹ centeſim⁹quartus ⁘



Capriolus quidā erat excellentiſſim⁹ ioculator q̄ egregie cātabat · tripudiabat et ſermocionabatꝫ · tamē deuitat⁹ habebatꝫ propter ꝙ nimiū ioculabatur Ideoqꝫ pauperrime degebat Quadā autē vice ad regē pperauit dicens Dn̄e velut ſcitis optime ioculari ſcio vltra ceteros · ſed nō libenter ī tuo regno auditus ſū Multi enī nō ita ioculari ſciunt et amplifice munerātur · fac michi racionē Cui rex · ſicut dicis vrbane ioculari ſcis ſed hoc ī te viciū ē ꝙ nimis omnia facis et dicis ita ꝙ audientes faſtidiūtꝫ Si vis ergo libēter eſſe auditus ſtude tēperate loq̄ et ioculari Capriolus autē hoc faciens q̄ꝫcitius ſe ditauit dicens Dulcia ſūt agitata ſi ſunt ſemp temperata Ita et nos agere debem⁹ ea que ſcim⁹ et agim⁹ ita temperate agam⁹ ꝙ faſtidio non appaream⁹ Dicit enī pħi · Omne quod eſt nimiū cōuertitur in faſtidiū Vn̄ q̄dā verſificator Non bene ducūtur nimiū qui verba loquūtur Decipiuntur aues p cantus ſepe ſuaues Quidam paruulus iterrogauit ſenē quēdā dicens Bonū eſt loqui an tacere pater? Cui ſenex Si ſunt verba īutilia dimitte ea · ſi autē bona ſunt non diu protrahas ſed cito incide quod loqueris Quia dicitur eccꝉ xxxij° Adoleſcens loquere in tua cauſa vix Si bis interrogat⁹ fueris habeat caput reſponſū tuum Vbi ſunt ſenes non mul-

tū loquaris· et in medio ſenatoꝛū ne addicias loqui ¶ In vitiſ
patrum quidā interrogauit ſenē· dicens Vſquequo ſeruādū ē
ſilenciū ?· Cui reſpondit· vſq; ad interrogacionē In ōni loco ſi
taciturnus fueris requiē habebis· vnū ſerua ſilenciū vſq; ad tē
pus ¶ Temiſtides phūs ruſtico tacenti ī cōuiuio dixit· es doc
tus et hͦ ſi ſolū habes ꝙ taces Eapꝑter ꝓūdꝰ Tēpoꝛe cōgruo
loquere Tempoꝛe cōgruo tace nō loquaris niſi īterrogatꝰ fu=
eris Nō dicas anteꝗ̄ audias Interrogacio os tuū aperiat

¶ De lepoꝛe iuriſta dyalogꝰ centeſimꝰ quintus



Lepus iuit pariſius ad ſtudendū ⁊ factus eſt ſūmꝰ iuriſ
ta · ob hoc venit ad leonē dicens Dn̄e · res meas expē=
di in ſtudijs litterarū· peto ꝙ ſim bene ſalariatꝰ vt ho
noꝛifice ſub vmbra alarū tuarū poſſim viuere Cui leo Inda=
gare pꝛius te volo anteꝗ̄ ſalariū tribuere· perge mecum ad di
uerſa videndū Qui cū pagrarēt ſimul per ſiluam · ecce quidā
venatoꝛ apparuit habens arcum et pharetrā et poſt vꝛſum et
poſt vulpē ſagittabat Vulpis autem ingenioſa cū intuebatur
ſagittā deuitabat ictum et ſaltabat Vꝛſus autē arrogans et
de foꝛtitudine ſua confidens impetuoſe verſus hominē tende=
re cepit volens ipſū diſcerpere Venatoꝛ autē emittens ſagit=
tam accepit vꝛſi vitam Quod videns leo ait lepoꝛi Ex hoc
fac pꝛouerbiū ut agnoſcatur ſciencia ex quo vis fieri ſalaria=
tus · lepus autē exarauit in libꝛo dicens Valet contra
ictum moꝛtis eſſe ſapiens ꝗ̄ foꝛtis ¶ leo quoq; ꝓuerbiū lau=

dauit · et ipſū ſecū in vrbem duxit vbi inueniens quēdam do=
minū depompantem id eſt vituperātem ſeruos ſuos Vn9 illoꝝ
patienter auſcultabat · alter vero contra dn̄m verboſari cepit
et non ceſſabat ꝓ quo dn̄s iratus ipſū grauiſſime verberauit
et expoliatum ipſū reiecit · patientē autē retinuit et exaltauit
Ex hoc vero lepus leoni ſcripſit Multū melius tacere eſt ꝙ
male reſpondere ¶ Et hoc ꝓuerbiū magnificauit leo et leporē
in villā duxit in qua īuenerunt bubulcū quēdā qui coniunge=
bat boues et ad manſū id eſt terrā xij iugerum arandū man=
dabat dans ei pro quolibet faſciculum feni Vnus autē ſine ru
more faſciculum baiulabat · alter vero ꝓpter audaciā verbo=
ſari cepit dicens Quid eſt fenū ſecum deferre ? non enim ſic ſa=
turabit nos Et hoc dicēs noluit fenū ſecum portare Cūqꝫ ad
laborem veniſſent et uſqꝫ ad veſperū ararent · ille qui habebat
faſciculum feni ſe reparauit · alius fatigatus non habens de
quo ſe refocillare poſſet famelicus interijt pro quo dictauit le=
pus leoni dicens Melius eſt poſſidere paruū quid ꝙ nil ha=
bere ¶ Hec om̄ia videns leo inquit Recte fili ſtuduiſti nec tem=
pus tuū ꝑdidiſti quoniam racionabiliter ad interrogata ſcis
reſpondere vnde ei ſalariū prebuit dicens Qui vult eſſe ſub=
limatus prudens fiat et ſenſatus Hoc enī attendant ſtudētes
et frequenter addiſcant vt ſublimati exiſtāt Mens enim homi
nis alitur et letatur diſcendo idcirco finem habere non debet
Dicit enī Sen̄ · Diſcendo ne defeceris Jdē debet eſſe finis diſcēdi
qui et viuēdi Alius qdā dicit ſi pedē ī ſepulchro haberē adhuc
addiſcere vellē Prudēcia enī ꝑ ſe eſt deſiderabilis et eciā ꝓpter
alios quia vtilis ad multa Ait cōmētator ſup primū ethicoꝝ ·
Vere eſt beat9 qui īuenit ſapiēciā et qui affluit prudēcia ꝓubi
iij9 Jdeo antiqui prīcipes habebant magiſtros ſuos · ſicut tra=
ian9 habuit plutarcū ⁊ nero ſenecā et alexander ariſtotilē Na
to enī alexandro philipp9 pater ei9 ſcripſit vnā epiſtolā ariſto
tili Philippus ariſtotili ſalutē Filiū michi genitū ſcito ꝙ eqdē
dijs habeo graciam non tam proinde quia natus eſt ꝙ ꝙ con=
tingit temporibus vite tue Spero enim fore vt ſit educat9 eru

dituſq; a te vt dignus exiſtat et nobis et rebus noſtri regni
Nota q princeps nō ſolū ſapiens eſſe debet in humanis diſpē-ſandis et legibus eorū. ſed eciam in diuinis legib9 : prout ait dn̄s deut9. xvij9 Poſtq̄ ſederit rex in ſolio regni ſui deſcribet ſibi deuteronomiū legis hui9 in volumine accipiens exemplar a ſacerdotibus leuitice tribus et habebit ſecum. legetq; illum ōnibus diebus vite ſue et diſcat timere dn̄m deum ſuum et cuſtodire cerimonias ei9 que in lege precepta ſūt. q ū forte illitteratus eſt princeps conſilijs litteratorū vti regi neceſſe eſt/vnde a ſacerdotibus iubetur accipere exemplar legis et a catholicis et eccleſiaſticis ſicut exponit elymādus Ait enim tulli9 de tuſculanis queſtionib9 li9 ij9 philoſophia eſt cultura animi q̄ extrahit vicia radicitus et ea mūdat et p̄parat animos vt fructus ferant/ Vt enim ait papias Achademia fuit villa frequenti terre motu concuſſa diſtans miliario ab athenis/Hanc philoſophi elegerunt ſcilicet plato et ſui vt timore a libidine ſe cōtinerent et ab alijs vicijs ceſſarent et ſtudio vacarent Et inde dicti ſunt achademici

De cane et lupis dyalogus centeſimusſextus



Canis quidam magnus latrator et preliator fuit contra lupos. ita q nullo modo pmittebat eos in ciuitatē ingredi lupi vero q̄plurimū canē abhorrebāt cupiētes ipſū extinguere . idcirco ſimul i cāpeſtrib9 conuenerunt et duos de ſenioribus ad canem mandauerunt dicentes Magnus

es et formoſus potẽs et virtuoſus ideoqꝫ oẽs in campo cõgre
gati ſumꝰ vt te regem noſtrũ patremꝰ Veni ergo nobiſcũ ſecu=
re vt te honorifice coronemꝰ Canis demens ſe ſublimare cepit
cum ſe audiuit laudari ac de curtino in quo tutius degebat ex
iliens cum eis ire cepit lupi autẽ caute ad ceteros eũ ꝓduxerũt
qui cum ipſum intuiti ſunt ſe fortificauerunt et ipſũ totũ lace
rauerunt dicentes Eſſe qui cupit aſtutus maneat vbi ſtat tu=
tus Sic enim homo cum in loco tuto manet nõ īde exire debet
ꝓpter promiſſiones et laudes adulatorũ · quia multi repiũ=
tur deceptores q̇ īcautos ſeducũt verbis mellitis ꝓpter quod di
cit albertanꝰ nõ acerba verba ſed verbera timebis // Et phũs
Qui bene diſſimulat citius īimico nocet Aput eſopus volens
oſtendere ꝙ homo debet conſiderare quare ſibi aliquid promit
titur vel datur Ideo introducit hanc fabulam ꝙ quidam latro
de nocte venit ad domum cuiuſdam et canis domus incepit la
trare At ille extraxit panem de ſinu et cepit ei blandiri dans
ei panẽ Cui canis · tua dona laborant vt ſileam et facias fur
tum Si tollo tuũ panem tu auferes oĩa de domo mea et iſte
cibus priuabit me ab omni cibo Nolo enim ſemper egens eſſe
ꝓpter modicam ſaturitatem · et ideo niſi ſpõte recedas latro
modo tua furta pandam Dum enim canis ſiluit latro ſtetit
poſtꝗ̃ latrauit ipſe fugit Hinc dicit autor Cum tibi quid datur
cur detur reſpice · ſi das · cui des ipſa dona ·:· · ·:· ·

De lupo et azino Dyalogꝰ centeſimuſſeptimus ·:·



Lupus cū azello ſimul ſarrabat ſed azinus ſimplicitet deſup laborabat · lupus autē malicioſe inferius trahe bat cupiens occaſionē iuenire ut azinū devoraret Un= de querimonias fecit verſus azinū · quare mittis ſarraturam in oculis meis ? Azin9 reſpondit Ego hec tibi nō facio ſed pu= re ſarrā guberno Si vis tu deſup ſarrare gaudeo · quia infe rius operabor fideliter Cui lupus Neſcio · ſi dirigis ſarraturā in oculis meis tuos eruā / Sarrantibus autē illis lup9 fortiter inſufflare cepit ſup ſarraturam ut ſarraturam in oculis ſocij mandaret ſed ꝓpter cōmiſſurā lingni ſaratura cecidit in o= culos lupi / lupus autem pre dolore ſe retorſit et iuravit ut

vehiculum precipitaret · ſed iudicio dei penetral cecidit et lu=
pum mactauit Azinus autem ſaliēs ſe incolumē cōſeruauit di
cens ¶ Multi gladio necantur quo necare meditātur ¶ Sic enī
faciūt malicioſi qui expādūt rethe ante oculos ſociorū vt eos
fraudulenter capiāt ¶ Sed ſicut eccl · xxvij° Qui parat foueam
primo ſuo incidet ī eā ¶ put eſopus volens oſtendere ꝙ q̄ vult
decipere alios deus eum decipit et damnat · introducit exem=
plum ꝙ quidam furicus venit ad flumē et non audebat vltra
natare Hunc videns rana volens eum decipere dixit Bene ve
nias frater et amice Dicitur enī · frater in anguſtijs cōꝓbat᷑ ·
Vnde veni mecum quia valde bene natare ſcio Credēs h' furi=
cꝰ ꝑmiſit ſe ligari cum filo ad pedem rane Cūqꝫ nataſſent in
fluctibus rana ſubmergebat ſe et furicum necabat / Interea
miluꝰ deſup volabat et videns furicum rapuit · et ſimul cum
eo traxit ranā et vtrūqꝫ comedit Vnde eſopus Sic pereant q̄
ſe ꝓdeſſe fatēt᷑ et obſunt Vt diſcat in auctorē pena redire ſuū

¶ De vrſo et lupo ¶ Dyalogꝰ centeſimuſoctauus



Vrſus clamitauit lupū ad ſe et ait Sumꝰ nos iter fe=
ras nominati · ſed ſi ſimul ꝑnoctemꝰ erimus magis
ſublimati Placuit hic ſermo lupo et cōiurationes et
ſocietatē ſtatuerunt Vrſus autē informauit lupū dicēs volo
tecum ī eſtate manere · tu vero de quo venatus eris me ſaciabis
ego autem in cella te refocillabo q̄a optime preparatus ſum
in hyeme Nolo ꝙ ꝑmaneas in pruina cum algore ſed in cau=

na mecū epulaturus eris Credidit lupus et pro viribus vena=
batur ut ſe et vrſū ſaturaret vrſus autē vacabat et ſine labore
ſplendide epulabatur Cū ad cellam adueniret·vrſus ad fo=
ueam lupum duxit·ſed in fouea lupus nichil inuenit de quo
mirabiliter triſtabatur et famelicus efficiebatur Vrſus autē
lingebat ſe et ꝑ hoc clare viuebat·de lupo quoqꝫ non procu=
rabat Cui lupus Quid hic guſtare debeo? Quare me tali=
ter decepiſti? Et vrſus Sede mecū et linge te ſi vis·alioqui
recede lupus autē deluſus ad ſiluā reuertitur dicens Semp
ſociū probem⁹ anteꝗ nos ſociemus ¶ Ita et nos probare ami
cos debemus anteꝗ eis fidem dem⁹ Nullus ſecreta ſua amico
cōmittere debet niſi prius eū temptet ⁊ probet Eccli·xi·non
omnē hominem inducas in domū tuam id eſt in cor tuū multe
enī inſidie ſūt doloſi Unde Idem Si poſſides amicū·i tempta
cione poſſide illū et non facile credas ei Ante ꝓbationem enī
nō debet de facili homo amico credere·ſed poſtꝗ ipſum temp=
tauerit id eſt probauerit et fidelem inuenerit debet ſecure ſi=
bi cōmittere ¶ Unde valerius li° tercio ca·viij ſcribit de alex=
andro rege macedonū ꝙ cū philippus medicus et probatus
amicus medicinam ſibi dare deberet ſuperuenerunt littere de
emulis miſſe continētes ꝙ philippus corruptus pecunia a da
rio in medicinā poſuiſſet venenum Quas cū alexander legiſ=
ſet medicinam prius hauſit et poſtea litteras legendas philip
po dedit ob magnā fiduciam quā de ipſo habebat·malū de
ipſo ſuſpicari non poterat Nulli enī amicicie et ſocietati an=
te probacionē conſtringere nos debemus Dicit enī marcialis
cocus cuidam amico ſuo Anteꝗ ames criſſipe proba Quia
dicit phūs ꝓpter amicos non ꝓbatos prouide tibi Unde ſenē·
Tu omnia cū amico delibera·ſed cū teipſo prius Non enī om=
nis ſocius eſt bonus nec fidelis ꝑmo diſcernendus eſt ſocius
a ſocio ¶ Dicitur enim ꝙ duo ſocij ꝑ viā incedebant quibus
occurrēs vrſus impetum fecit in eos Pre timore autem vnus
ipſorū aſcendit in arborē·alius vero ſe finxit eſſe mortuum
in terra Vrſus autem venit ad eum qui iacebat quaſi mor=

tuus et putans illum mortuū abijt Tunc ſocius deſcendit de
arbore et queſiuit a ſocio dicens Quid conſuluit tibi vrſus in
auricula? Cui ille· dixit michi ne curē de tali ſocio qui dimiſit
me in tali ꝑiculo ¶ Nota ꝙ īimici qui grauiter inter ſe offēde
runt nunꝙ̄ poſſūt rectam pacem adinuicem habere Vñ ꝑ ſimili
tudinem habemꝰ ꝙ quidā ruſticus habēs filium vnicū ꝑmiſit
vt iret ad locum et luderet quē ſerpens momordit et occidit· et
ſepultus eſt appoſito ſigno ſup tumulo Ruſticus autē explo-
rans et conſiderans ſi poſſet occidere ſerpentē īuenit eū· et dū
vellet occidere ſerpentē fugit et intrās foramen abſcidit caudā
eius · et facte ſunt īimicicie inter ruſticū et ſerpentē Ruſticus
autem loq̄batur de pace cui ſerpens inquit · non poteſt fieri
quod dicis ꝙ̄diu videbis tumulum filij tui · et ego ꝙ̄ diu vide
ro caudam meam nō poteſt eſſe firma pax

¶ De damula et lupo ¶ Dyalogꝰ centeſimuſnonus



Damula ut dicit papī eſt capra agreſtis Hec cū ꝑnocta-
ret cū quodā ruſtico et de paſcuis quadā vice rediret
lupus cucurrit ad eā dicens Modo de te vētrē īplebo
cū euadere non potes Damula autē corā ſe geniculauit dicēs
Rogo te per deū ꝙ permittas me prius redire ad ouile · Hedꝰ
meus hodie non lactauit ꝓpter quod fame interire poterit · ꝓ
mitto enim tibi ꝙ poſtmodū ad te remeabo lupus vero cogita
uit habere vtrūqꝫ et ait Vade ad ouile et capretum tecum ap-
portabis· cupio enim videre eum et eius et tui miſerebor · ſed

ſine te euadere non poterit Hec omnia famula iurauit · ſed
cū ad domū reuerſa fuiſſet fetum ſuū enutriuit et ad lupum
non redijt · et lupus lamentabatur dicens Qui ſecurus eſt
ex auro non amittat pro theſauro ¶ Sic enī multi cū habeant
ſufficienciā ꝓpter concupiſcenciam et auariciam cuncta vo=
lunt deglutire tanq̄ lupi qui nunq̄ ſaturantur propter quod
ſepe vacui exiſtūt Cupidus et auarus eſt ſicut vas ſine fundo
quod nunq̄ impletur Juxta illud eccleſiaſtes v° Auarꝰ nō im
plebitur pecunia Et ideo antiqui principes cupiditatē et aua·
riciā reſpuebant non enī ambiebant dominari propter pecu=
niam acquirendā · ſed ꝓpter gloriam et rei publice cuſtodiā
¶ Unde narrat valerius libro iiij° cū ſcipio accuſaretur apud ſe
natū de pecunia reſpondit Cū totam affricā poteſtati veſtre
ſubiecerī nil ex ea quod meū diceretur preter cognomen re=
tuli Fuit enī dictus ſcipio affricanus quia affricam deuicit
¶ Narratq; valerius de mātenſi curione qui fuit norma roma=
ne frugaliatis et ſpectaculū fortitudinis Cū enī legati ſauiti
veniſſent ad eū · ingreſſi vident eum ſcampno ſedentem iuxta
focū atq; ligneo catino cenantem· ei magnū pondus attuliſſēt
et benignis verbis inuitaſſent eum auro vti · vultum riſu ſol=
uit dicens Jn uacuū aurū attuliſtis · ſed dicite ſauitis matenſē
curionē malle locupletibus impare q̄ ipſum fieri locupletem ·
et referte eis nec acie inimici nec pecunia me corrumpi poſſe
¶ Jbidem narrat ꝙ dum legati miſſi a ſauitis romā veniſſēt
inuenerunt fabriciū principē romanorū ſedentem et canentem
Cui cum pro ſua libertate multa auri pondera obtuliſſent ·
ille non ad ꝓpriam ſed ad communem vtilitatē reſpiciens ait
Abite et aurum veſtrū aſportate · quia romani magis volunt
dominari habentibus aurū q̄ auro ¶ Refert auguſ · de ciui=
tate dei ꝙ lucius valerius qui defunctus eſt in ſuo conſula=
tu adeo pauper fuit ut nummis apud eum minime inuentis
a populo ſepultura ſibi daretur Jpſi enim prīcipes cū rē pub=
licam haberent opulentiſſimam · in domibus ſuis erāt pau=
peres Unde ait auguſ · ibidem vbi narrat ꝙ quidam eorum

fuerat bis proconſul ex illo ſenatu expulſus eſt eo ꝙ decem pō
dera argenti in ſuis domibus habere cōpertus eſt ¶ Item va-
leri9 · patrie rem vnuſquiſq augere nō ſuam procurabat pau
perq in diuite imperio q̈ diues in paupere verſari volebat /
/ Et ponit exemplum de conſulibus qui adeo paupes erant dū
moriebātur ꝙ nō habebant vnde filias ſuas traderēt nupcijs ·
illuſtriū tamen virorū īopie a ſenatu ſuccurrebatur et ec ꝑ fili
as conſueuit ſenatus honorabiliter nupcijs tradere · vt ait au
guſ· eplā · v · ꝙ prudencius attendunt plus dolendū eſſe dicūt
pauptatē q̈ opulenciā periſſe romanā In pauptate enī morū
itegritas ſeruabat² · opulencia autem mentes hominum omni
peior hoſte corrūpit Unde legitur ꝙ exercitus alexādri deuic
to dario ſpolijs vltra modum ditatus eſt · paulo poſt cū hoſti-
bus iterum cōgreſſus deuictus eſt Quod videns alexād ſpolia
ōnia que ſerui acquiſierāt iuſſit comburi dicens · q̈ diu ſine pe-
cunia fuerunt non erat qui eis reſiſteret · ſed auro et argento
onuſti deſides et pigri effecti ſunt Quibus amiſſis fortiter
pugnauerunt ſicut antea Ita legitur de romanis ꝙ olim pug
nabatur pro gloria acquirenda pro libertate ſequēda et pro re
publica conſeruanda et tunc ſemper vincebant Sed poſtq̈ ſe
ad auariciam conuerterunt ſemper victi fuerunt

¶ De vario et ſquillato ¶ Dyalog9 centeſimuſdecim9



Varius eſt beſtia pua paulo amplior q̈ muſtela A re no
men habet In ventre enī candidus in dorſo hab3 colo

rem cinereū ita elegantē vt mireris beſtiā ſua creacione ſpecta-
bilem: de genere piroli eſt. in arboribus habitat et fetus facit
Harū beſtiarū pellibus in ornatu veſtiū et maxime in pallijs
gloriari ſolent homines, ipſa tamē beſtia in pelle ꝓpria mini
me gloriatur Varius licet ſit puus propter nobilitatē pellis
ſue animal excellentiſſimū eſt. ſimiliter et ſquillatus Hij duo
ſocietatem ſtatuerūt dicentes Sumus nos ſublimati et apud
ōnes appreciati ꝓpter valorem palliū noſtrarū. ex quo ſumꝰ
ita nobiles pſequamur viles et deſpectos Vnde ſimꝉ īuenerūt
bufonē et moleſtare eū ceperūt Quibus bufo Deus fecit nos
et nō ipſi nos. ſi eſtis vos venuſtiores: creatorem veſtrū lauda
te Ipſi vero pturbati oculos eius eruerūt dicētes Audes loqui
cōtra nos deturpate? Poſt inuenerūt bubonē nidū in arbore
facientē: qui poſt ipſū ſibilantes effugerūt et oua eiꝰ ⁊ nidum
diſſipauerūt Bubo autē triſtis auolauit dicens Male feciſtis
fratres quia ſum dei creatura ſicut vos; ſed alius de vobis me
vindicabit Demū īuenerūt ſimiā ſup arborē iocari. q̇ dixerūt
Quare nō verecūdaris ōnibꝰ deterior q̇a ſine cauda es ⁊ poſte
riora nobis oſtendis? Simia autem de arbore deſcendit et ip-
ſos euiſcerauit dicens Sunt curiales nobiles et deriſores ig
nobiles ¶ Ergo nobiles et potētes ꝓpter ſuā magnificēciā mo
leſtare nequaꝗ̄ debēt humiles et paupes quia nobilitas nō ē ī
dignitate parentum ſed in morum cōpoſitione Vn̄ dicit phūs
Nobilitas eſt in moribꝰ Et alius Nobilitas eſt que ſola animū
ornat moribꝰ wlgariter dicitur Villanus eſt ille qui facit vil-
laniam non qui in villa naſcitur ¶ legitur ꝙ quidam leo in
iuuentute multa mala fecerat; implagauerat enim vngulis
ſuis aprū thaurū et azellū Accidit enim ꝙ ipē deuenit ad ſenec
tutem et tēpore hyemis infrigidatus cecidit in niuem nō va-
lens ꝑ ſe exire. hoc videns aper recordatus eſt ſuorū wlnerū
pcuſſit eū grauiter dentibus: ſimiliter thaurus perforauit vē
trem eiꝰ cornibus. azellus vero grauiter calcibus percuſſit eū
in fronte leo autē ſatiſfaciens ſuo dolore inquit Omnia que
vici me vincunt. nunc meus dormit honor . et opus hono-

ris receſſit Ecce cui nocui·nocet·que aliȷ̈s feci ſup̄ me deſcēdūt

De equo et apꝛo Dyalogꝰ cēteſimꝰ vndecimꝰ



Equus cū apꝛo diu queſtionabatur ſed ꝓpter longitudinē queſtionis equus bona ſua diſſipauit·vnde ad mulū acceſſit rogans eū vt ſibi marchas decem auri mutuaret Equus vero cum hȷ̈s marchis ſe recupauit et vīcēs queſtionē multa lucratus eſt Mulus autē poſtmodū marchas ſuas petebat velut pollicitus fuerat·ſed equus ꝑ ruſticitatem ſuā mulū deturpabat dicens O mule non verecundaris talia petere a me? ꝓ quo mulus ꝑturbatus ipſū ante iudicē citauit Equꝰ vero inflāmatus clamitauit ad ſe camelū et azinū q̇ mulū foꝛtiter ꝑcuſſerūt et cū hȷ̈s ad iudiciū ꝓperauit Judex qdē hoc ſciens ſentēciam talem pꝛonunciauit ꝙ pecunia illa q̈cito reſtituenda eſſet· et hȷ̈ ꝓpter violenciam et ꝑcuſſionem cētum marchas ſoluerent Camelus autē non habens vnde redderet exiuit de ciuitate et bānitus eſt· azinus quoqꝫ in cippo et carcere poſitus vitam miſerabiliter finiuit Equus autem damnū et debita ſoluit et ſpoliatus remanſit dicens Si quis debet et non reddit· iuſtum eſt ſi malū pꝛendit Sic enim multi igrati reperiūtur qui non cognoſcunt beneficia nec grates referūt benefactoꝛibus Contra quos ait catho Beneficiȷ̈ accepti memoꝛ eſto Exiguū munus cum dat tibi paup̄ amicus Accipito placide pleneqꝫ laudare memēto Sed multi hodie nō laudant tātū ymo cōtra benefactoꝛes falſificātur Vnde legitur ꝙ cū

quidam rex quēdā amicum ſuū ſuper ōnes ſublimaret · ipſe co
gitare cepit intra ſe Rex hic me tantū honoꝛauit ꝙ nunq̃ ero
liber · quaꝓpter de moꝛte regis cepit eſſe ſollicitus Rex autē hͦ
ſciens citauit eū veritate compta iudicauit eū tꝛahi per ciuita-
tem Qui dum traheretur ōnes ꝓiciebant īmūda ſuꝑ eū Ipſe
vero pacienter ōnia ſuſtinuit ꝓ eo ꝙ in ſua pꝛoſperitate nunq̃
fuerat alicui placidus ȳmo ōnibus ſuperbus et infeſtus Sed
cum quidam eiꝰ amicus quē tanq̃ ſe dilexerat iactaret ſuꝑ eū
lapidem et parum ipſū tangeret ſuꝑ digitū pedis vociferatꝰ
eſt et q̃plurimū contriſtatus Dū vero ſic tractus ante regem
pꝛeſentatꝰ eſſet ait rex miniſtris Qualiter habuit miſer iſte ſe
in paſſione ? Qui reſponderunt · ſatis pacienter ſed de tali ic-
tu nimiū lamētatus eſt Rex autē interrogauit ipſū qualiter ſic
doluit Cui ille Quoniā ipſū vltra ceteros amauerā et ab eo
auxilium ſperabā non toꝛmentū Cui rex De oꝛe tuo te iudico
ſerue neq̃ Sic feciſti contra me Vnde ait miniſtris Ite et in pa
tibulo ipſum ſuſpendite ſicut dignus eſt Mirum eſt enim ꝙ
homines racionē habentes ſunt ita ingrati cum irracionabilia
animalia agnoſcant beneficia ſibi collata Legitur ꝙ cum
quidam leo captus eſſet in rethibus venatoꝛū et quidā paſtoꝛ
compaciēs eū a vinculis abſoluit Iterū dictus leo captus a ve-
natoꝛibus in cauea imꝑatoꝛis cum aliȷ̈s beſtiȷ̈s incluſus eſt · et
in eadem cauea pꝛopter ſcelus paſtoꝛ pꝛoiectus eſt a beluis de-
uoꝛandus Et recognoſcens eum leo nō ſolū ei non nocuit ſed
ipſū ab aliȷ̈s beſtiȷ̈s illeſum ſeruauit Item legitur ꝙ dux ſax-
onū inuenit leonem pugnantem cū maximo ſerpente qui iam
collum eius circūligauerat et cum veneno nitebatur occidere
Miles autem cogitans nobilitatem leoninā et maliciā ſerpēti-
nā amputauit caput ſerpentinū Quem leo ſequens quaſi do-
meſticum animal nunq̃ reliquit Et pꝛo eo vt dicitur multa
pꝛelia geſſit contra hoſtes eius Et ipſo moꝛtuo ⁊ ſepulto eciā
leo ſupꝛa ſepulchꝛum manens ibidem moꝛtuus eſt ·⁘· ··⁘· ·⁘

De azino et boue ·⁘· Dyalogꝰ centeſimꝰ duodecimꝰ ·⁘·



Bos et azinꝰ cū q̊dā ruſtico morabant᷑ ſimul q̇ eos ſplē
dide ſaturabat · ſed qn̄qꝫ eos laboribus fatigabat ⁊ a
culeabat Quadā autē vice ruſticus verberauit azinū·
qui ꝑturbatus iuit ad bouē dicens Quid faciemus? Iſte bubul
cus cedit nos et fatigat Fugiamus ab ipſo et ſine iugo manea
mus Iuuenes enī ſumꝰ adhuc et ꝙ̈plurimū cōgaudere poſſu=
mus Dū autē de domo recederent et ꝑ paſcua ſaltarent nimi=
um letabantur Interea nox caliginoſa aduenit et iſti cōquere=
bātur ſimul dicētes Qualiter dormiemus? Bouile nō habemꝰ
vt ſoliti eramus Melius certe erat ſuſtinere ꝙ̈ recedere Cum
autem ſuꝑ humū iacerent cupiētes obdormire· ecce lupꝰ cepit
rugire et hos infeſtare Ita ꝙ ꝑ totam noctē non dormierunt
dicentes Non eſt bonū ſic permanere ſed cum pecudibus nos
ſociemus quoniam protecti erimus a paſtoribꝰ et canibꝰ Cūqꝫ
ad gregē approꝑinq̄rent cupientes cū eis edere ac pernoctare
paſtores ipſos expulerunt ac fuſtigauerūt Ipſi vero plorātes
cū quodā ruſtico concordauerūt · qui eos ꝙ̈plurimum aggra=
uabat et male paſcebat Vnde compuncti reuerſi ſunt ad prio=
rem ſtatum dicentes Melius eſt domi manere ꝙ̈ ꝑ mundum
ſic vagare ¶ In hoc poſſumus notare ꝙ ꝑiculum eſt peregrina
ri ac de loco ſuo recedere et in alieno hoſpitari Dicitur enī eccľ
xxixᵒ Vita nequā hoſpitādi de domo in domū Eſt eciā meli=
us et vtilius pati aliquod grauamen ꝑuū ꝙ̈ ſuſtinere maius
// Et cū homo aliquid facit ſemꝑ debet cōſiderare quid ſibi inde

poteſt euenire Unde ſapiens Quicquid agas prudenter agas et reſpice finē Ferre minora volo ne grauiora ferā ¶ Unde dicitur q̄ quidā miluꝰ grauiter moleſtabat colūbas rapiēs ſuos pullos Colūbe vero aliquādo ſe defēdebant ꝛ pcutiētes eū aliis ſuis recedebat quando rapiebat Tandē fecerunt cōſiliū ꝛ acceperunt ſibi in regē accipitrem pulſurū bella milui Rex autē cepit magis nocere q̄ hoſtis accipiebat enī quotidie vnā de pinguioribꝰ ꝛ comedebat Columbe vero ceperūt conqueri de rege ac dicere q̄ ſanius eſſet bella milui pati q̄ mori crudeliter ac ſine defenſione ¶ Uideri eciā in hoc poteſt q̄ melius eſt amarum conſilium cum quiete et ſecuritate q̄ delectabile cum piculo ac ſolicitudine ¶ Prout refert eſopus q̄ mus vrbanꝰ venit ad villam ꝛ bn̄ receptꝰ eſt a mure ruſtico Urbanꝰ vero laudauit expenſas ciuitatis et ſecū deduxit eū ad cellariū epiſcopatus et delicatiores cibos cū eo participauit Interea claues murmurant et clauarius intrauit Mus vrbanus fugit ad ſolitū foramē ruſticus vero impegit in muro et vix viuꝰ euaſit Tandem conuenerunt in vnum dixitq̄ mus de villa Ego malo rodere fabam q̄ rodi repētina cura habe hec bona ſolus que ſūt gaudia tibi ſoli par opulenta Et paupiem michi vita quieta dat ꝛ pciū meis dapibꝰ ¶ De hirco ꝛ veruece Dyalogꝰ cēteſiꝰ xꝰ ꝛꝰ



Magnus grex ſimul accumulat⁹ edebat i paſcuis duex
autẽ id eſt aries vel muto clamitauit hircū de capris
dicens Extra gregẽ pcedamus· q̄re cū quib⁹ tā turpi
ter manemus? Cūq₃ extra gregẽ exirẽt et ſocietatẽ ſuā ſperne-
rent · lupus rapax qui in ſiluis latitabat in illos exiliens ipſos
momordit et ſe pauit dicẽs Meli⁹ eſt eſſe ſociat⁹ q̄ manere ſeq̄ſ
tratus In hoc apparet q̄ qui ſpernit ſocietatẽ ſpnit ſecuritatẽ
Quia dicit ecclesiaſtes iiij° Ve ſoli quia ſi ceciderit nō habebit
ſubleuantẽ Quedā cornix habebat pullos multos quos auide
fulciebat · Adueniẽte autẽ miluo cornix pullos ad ſe cōgrega-
uit vt ipſos protegeret a rapace Omnes vero qui ad eā cōfuge
rūt ptecti ſūt et defenſi · vn⁹ tamẽ illoꝝ p ſe ſolū picare voluit
nec de ſocietate curauit· vnde rapax ipſū rapuit ꝛ aſportauit·

De panthera et porco Dyalog⁹ centeſim⁹ decim⁹q̄t⁹ ·:·



Panthera eſt animal varij coloris pulchrū et odoriferū
Dicit autẽ ſolin⁹ q̄ eſt animal colore variū ſpecioſū
nimis minutis orbiculis ſupductū ita vt occultis ex
fuluo circulis reluceat et i ceruleū vel albū colorẽ varietas diſ
tiguat Eſt autẽ h̄ animal admodū māſuetū Inimicū autẽ ſo
lū habet draconẽ Dū comederit ſaciatūq₃ fuerit diuerſis cibis
vt dicit phiſiolog⁹ recōdit ſe et dormit i ſpelūca ſua Inde poſt
triduū exurgens a ſomno rugitū emittit: Cetere vero beſtie
cū vocẽ ei⁹ audiūt cōgregāt ꝛ ſequūtur odoris eius ſuauitatẽ
que egreditur de ore eius Solus autẽ draco cū vocẽ eius audi-

erit contrahitur timore et fulcit ſe in cauernis terre Sed ſemel
pāthera tēptat⁹ ē edere de porco Et quia delicatū cupiebat et
abhorrebat imūdū· vnū pro ſe nutriebat· ſtratū mūdiſſimū fa-
ciens ipſi · et ſepiſſime porcū extricabat nec pmittebat in luto
ipſū agitari Sus autē in hoc moleſtabat² ſed magis cupiebat
in luto cū alijs ſe voluere ac fedare Quadam autē vice ſus de
domo exiliens cū alijs ſe totū fedauit · pp̄ter quod panthera
porcū immundū abhorruit et repudiauit dicens Remutare
aliquē de natura eſt pena dura ¶ Sic eni faciunt peccatores et
imūdi· quia pp̄ter malā conſuetudinē nō valent exire de luto
cōcupiſcencie et luxurie Quia dicit phūs Conſuetudo ē altera
natura Et ideo principijs obſta Temptacio eni in ortu ſuo ē
quaſi virgula que cito poteſt euelli anteq̄ p antiquitatē creſcat
in arborē Sed ut dicit glo· peccatū conſuetudinis ē velut lan
guor iueterat⁹ qui difficile curatur · Vn̄ Jeremie xiij⁰ Sicut
mutare poteſt ethiops pellē ſuam et pardus varietatem ſuā ·
ſic et vos poteritis bene facere cū malū didiceritis ¶ Legitur
de veſpaſiano iperatore q̄ cum eſſet auarus in hac cōſuetudi-
ne iā ſenex· et quidā vitupando diceret ſibi vulpem pellē poſſe
mutare nō animū Reſpondit· huiuſmodi i hominibus debem⁹
riſū· nobis criminoſis correctionē plenā ¶ De onagro et
apro Dyalogus cētēſimuſ decimusquitus ·:·



Onager dicit papias eſt azinus ſiluaticus et aper eſt por
cus ſilueſter Hij duo inuenerunt dominum in ſilua er =

rantē Qui dixerūt · adiuua nos dñe et rectū iudiciū iudica de
nobis Quibus dñs Quid vultis vt faciā vobis? Cui azinꝰ Do
minus meus me decepit · habet enī canē puulū qui de cibo dñi
veſcitur et in cubili ſuo dormit Ipſi enī dñs blanditur cū ipſo
ꝗ iocatur · me nūquā tetigit nec michi blanditur qui quotidie
ſarcinā geſto et in negocijs ſuis me affligo Cui dñs O nager ſi
vis eſſe libenter tactus et viſus eſto īmaculatꝰ et nō ſtercoratꝰ
Canis enim ꝓpter ꝙ ſtat mundus manet apud dñm ſuū leta
būdus Aper quoqꝫ dixit Dominꝰ meus tenet philomenā pe=
nes ſe in cauea deaurata et cū ipſa pāgit ꝗ plurimū et letatur
me autē nō gracioſe audit cū balatū traho · ſimiliter nec cū ſo=
cius meus cantat Vnde petimus pone modū in hijs Ad hͦ do=
minꝰ reſpōdit Neſcitis qd petatis Si auide cupitis eſſe auditi
et intellecti debetis habere verba delicata nō feda · non vocem
turbidam Philomena ꝓpter ꝙ placide loquitur et cātat gra=
tanter auditur · vos autem nō ſic Ipſi vero obmutuerūt dicē
tes Quod nō licet nō petamus · quod neſcimꝰ nō dicamꝰ Er
go et nos ſi cupimus libenter viſi eſſe et tacti ſtudeamꝰ eſſe im=
maculati · nō polluti nō fedati poſt ſi volumus eſſe auditi et ī
tellecti loquamur verba placida nō turpia nō vilia Sunt enī
quidā quorū guttur eſt quaſi ſepulchrū quod fetet cū apitur ·
De quibꝰ pſalͦ vͦ Sepulchrū patēs eſt guttur eorꝫ ſcilicet ma=
lorū hominū quia ſemꝑ dicūt fetida De quibus dicit idē pſalͭͣ
Diſperdat dñs vniuerſa labia doloſa et linguā magniloquā
ſcilicet aduerſus deū et ꝓximū Talibus enī verbis iniurioſis &
contumelioſis loquentes nō ſūt audiēdi Iuxta illud ſeñ Clau=
dende ſunt aures malis vocibus Diogenes phūs cuidā referē=
ti quoddā malū ab amico de ipſo ꝓlatū ait Dubium eſt an
amicus hoc dixerit · certū eſt autē michi ꝙ male dicis ¶ Antiſ=
tenes cuidā dicenti ille de te malum hoc dixit Ait · nō de me hoc
dixit ſed de illo qui hoc in ſe habere recognoſcit ¶ Xenocrates
reſpondit cuidā maledicenti ſibi vt tu lingue tue dominus es
ſic et ego auriū mearū Sic ego poſſū ponere auribꝰ meis clau=
ſurā Reſpōdit cuidā dicēti ſibi maledixit tibi ille Quidā male

de te dixit nō curo quia auditus eſſe debet robuſtioꝛ ligua · cū ſingulis hominibus ſint ſingule ligue aures vero bine Et ſic debet homo plus ſuſtinere duabus auribus q̃ꝫ poſſit aliquis loq̄ vna lingua ¶ Narratur in libꝛo de nugis phioꝛū cuidā male dicenti ſibi reſpōdit q̄dā facile in me maledicere tecū · nec ſū reſponſurus In eodem libꝛo narratur ꝙ ſeno phō cuidā maledicenti ſibi dixit · ſi meis auribꝰ te audieres taceres Nota ꝙ ſuſtinēcia contumeliarū in verbis inꝑperioꝛū fuit in antiquis legitur de alexādꝛo ꝑut dicitur in liͦ · iijͦ de nugis phioꝛū ꝙ cū ātigonꝰ ei dixiſſet · etati tue iā regere cōuenit · q̄ſi dicat nō pudet ī coꝛpore regis volūtatē dominari luxurie q̄ſi dicat Indignꝰ es regno racione etatis et voluptatis · et tamē paciētiſſime tulit Eodē liͦ narratur de paciēcia iulij ceſaris · cū enī caluiciū grauiter ferret ⁊ capillū defluentē a ceruice ad frōtē cōuocaret milite ei dicente · facilius eſt tibi o ceſar caluū nō eſſe q̃ꝫ me in romano exercitu timendum quicquam egiſſe ł acturū eſſe qd̄ tamen pacienter ſuſtinuit · vnde cum de eo eſſent famoſi libelli et iocularia carmina publice diuulgata et hec ad imꝑperium ſuū pacientiſſime ſuſtulit Cū quedā matrona eius oꝛiginē deſpiciens panificum vocaret ludendo ꝑtulit ¶ Ibidem narratꝛ de auguſto ceſare Item cū quidam diceret ei o tyꝛāne · reſpondit ſi eſſem inquit non diceres Ibidē narratur de ſcipione affricano ꝙ cum quidam eū ꝑ vim pugnantem vocaret ⁊ ex hoc argueret · reſpondit · imꝑatoꝛem peperit me mater mea nō bellatoꝛem ¶ legitur eciā de auguſto ceſare libꝛo iijͦ de nugis phōrum ꝙ cum tiberius ei cōquereretur ꝙ multi de eo male loquerentur : reſpondit — Satis eſt ſi hoc habemus ne quis nobis male facere poſſit : idcirco noli indignari ſi aliquis de nobis male loquitur ¶ De paciencia antigoni regis narrat ſeneca · liͦ · iijͦ · de ira · cū audiſſet aliquos de ſe male extimare et loqui que ōnia cum audiret eo ꝙ inteꝛ dicentes eſſet ſolam manum leuiter cōmouit dicens quaſi in ꝑſona alterius · hinc diſcedite ne rex vos audiat Item refeꝛt ſenͦ · liͦ · iijͦ de ira de dicto rege antigono ꝙ cum quadam vice audiſſet quoſdā ex militibꝰ

ōnia mala imprecantes ſibi acceſſit ad eos maxime qui labora=
bant· et cū eos audiuiſſet et ignorarent a quo audirentur ad
monuit eos dicens Nunc maledixiſtis antigono· ſed nūc bene=
optate ei ꝙ vos diligit Mira enī humilitas regis qui non de=
dignatus eſt condeſcēdere laborātibus et mira paciencia q̄ nō
eſt indignatus ſibi maledicentibus ·:· ·:· ··

De ſalamādra et ydro Dyalogꝰ cētesimꝰ decimꝰſextus ·:· ·:·



Salamandra eſt genus lacertuli ſiue ſtellionis animal
peſtiferum et ſūme venenoſū nā vt dicit pli· li.º xxix.º
c iiij.º fructus arborū inficit· aquas corrūpit ex quibꝰ
ſi quis comederit vł biberit mox necatur ·ſed ſi ſaliua eius pe=
dē hominis tetigerit totū hominē inficit et corrūpit· et quāuis
tanta ſit in ſalamandra vis veneni a quiquſdā tamen anima=
libus manditur loco cibi· inter medios ignes viuit ſola anima
lium vt dicit idem p̄mo incendium et ignem extinguit / Et eſt
genus ſalamandre cuius pellis eſt villoſa et piloſa ſicut pel=
lis vituli marini ex qua fiunt aliquādo cinguli ad vſus regū
qui poſt longam vetuſtatē in ignē proiecti non exuruntur ſed
poſt diuturnam inflammacionem illeſi et purgati quaſi reno=
uati ab ignibus extrahuntur / Et ab illa pelle fiunt ligmina
in lampadibus et lucernis que nullo incēdio corrūpuntur Y=
drus autem ſerpens eſt toxicoſus qui viuit ī aquis habēs qui
ꝗ capita Hij duo preliabantur ſimul ſed cum ſalamandra vin
cebatur ab ydro proiciebat ſe in ignem vt euaderet / Cum au=

tem ẏdꝛus vincebatuꝛ a ſalamādꝛa iactabat ſe ī aquā Sic enī ſe cōſeruabant nec coꝛꝛuebant dicētes Ad domū qui reuertitur nō fugit nec conteritur Ita ⁊ nos ꝓtegere debemꝰ Cū enī impugnamur ab īimicis infernalibꝰ de igne concupiſcēcie et luxurie debemꝰ nos proicere in aquis caſtitatis et mūdicie Cū aūt impugnamur de aqua cupiditatis ⁊ auaricie · debemꝰ nos iactare in ignem caritatis et largitatis: exemplo colūbe Legitur de ꝓꝓꝛietatibus auiū ꝙ ſūt quidā accipitres qui aues non rapiūt niſi in aere· et quidā ſūt qui nō accipiunt niſi ī terra Colūba vero naturaliter hoc cognoſcit · et ideo ſi fugatur ab accipitre capiente in aere ſtatim ad terram ſe deicit: ſi vero ab accipitre capiente in terra in aere ſe tenet et ſic euadit Ita ⁊ nos ingeniū habere debemus contra accipitrē infernalem qui habet mille artes nocendi Vn̄ paulinꝰ · hoſtis noſter cui ſunt mille artes nocendi tam variȷ̈s expugnandus eſt telis ꝙ impugnat inſidiȷ̈s· et ideo hoſtis meus qui perſequitur me mille habet artes nocendi Dicitur ꝙ quidam demoniacus ad virū ſanctum adductus eſt qui pꝛecepit demoni vt exiret et nomē ſuum diceret Et ille Nos ſumus tres qui in iſto homine habitamus Ego vocoꝛ claudens coꝛ · alius frater meus vocatur claudens os et tercius vocatur claudens marſubium Officiū enim meum eſt peccatoꝛis coꝛ indurare ne poſſit contricionem habere Et ſi foꝛte conuertitur laboꝛat frater meus vt a confeſſione impediatur Et ſi foꝛte confitetur tercius pꝛohibet ſatiſfacere: et iſte tercius vocatur claudens marſubium · et ꝑ hūc modum fere omnes lucramur

De ſimia et taxo dyalogus centeſimus decimus ſeptimus



Taxus eſt animal ad quantitatē vulpis cuiꝰ pellis eſt
t valde hiſpida ⁊ villoſa De h̄ dicit pli̅ liº ·viijº c xxxix
qn̄ eos canes inſequūtur anhelitū et flatū retinēt re-
tinendo cutē extendunt et ſic moꝛſus canū et ictus hominū ar-
cēt Hec beſtia vulpē odit et cū eo dimicare cōſueuit ſed videns
vulpes ꝙ ꝓpter duriciam et eius villoſā pellem ledere nō po-
terat ſe victum ſimulans fugā petit Et dum taxus pꝛedā q̄rit
vulpis latibulum eius ſubintrās vꝛina et alijs īmūdicijs taxi
cubiculū inficere conſueuit cuiꝰ fetoꝛē abhoꝛrens melus id eſt
taxus defedatum domicilium dereliquit et aliam māſiūculam
ſibi neceſſario querit Et ſi quando in hyeme eis defecerit cibus
pꝛo cibarijs erit ſomnus Eſt ergo animal multum doꝛmiens
Ad hunc acceſſit ſimia dicens · frater accōmoda michi centum
marchas quia cupio in partibus vltramontanis negociari et
lucrum fideliter tecū diuidere Cui taxus hoc libenter ānuam
quoniam quieſcere peropto ſi michi fideiuſſoꝛes dabis et īſtru
mentum per manū notarij michi facias Simia autem bubu-
lum et taurum fideiuſſoꝛes inſtituit et cyꝛographū per manꝰ
ſenipedis relinquens ad partes ſuas peragrauit et nunꝗ̄ re-

diꝫt Taxus autē videns ꝙ illuſus eſſet a ſimia a fideiuſſoꝛibꝫ
petiꝫt accōmodata Ipſi vero ſibilabant poſt ipſū et ꝙplurimū
ſpernebant Taxus autē hoc iudici indicauit oſtendēs ei cyro
graphū Iudex itaqꝫ fideiuſſoꝛes citari fecit et ſenteciā ꝓpala-
uit ꝙ reſtituerent que ꝑ cartam obligata fuerant ipſi vero in
dignati taxum ſemper perſecuti ſunt ⁊ ad extremū grauiter ꝑ
cuſſerunt Taxus autem vulneratus ait Qui non cupit mu
tuare nunꝙ cupit litigare ¶ Sic enim multociens accidit ꝙ
homo perdit amicos cū repetit fenerata Tamen dicit ꝓpheta
pſalꝰ c·xiꝰ Iocūdus homo qui miſeretur et cōmodat Sed ſcri
bit catho Cui des videto ut ſit diſcreſio accōmodatoꝛis ¶ Fa-
bulatur enim ꝙ quedā capꝛiola pꝛegnās venit ad aliā habētē
domūculā et verbis dulcibus ac pꝛecibus lamentās de partu·
petiuit domū ꝓmittens ſe poſt partum redditurā ſibi domū
culam Hec abiꝫt illa manet ſed poſt partum per plures dies re
diꝫt petens ſua iura At illa obſerauit aures et edem · et no-
lens reddere quod ꝓmiſerat ait Non timeo tuos dentes quia
dentes filioꝛum meoꝛum te laniabunt ¶ put docetur homo ꝙ
non ſemꝑ credere debet verbis mellitis quia multi decipiun-
tur cauſa pietatis vnde verſus Non ſatis eſt tutum mellitis
credere verbis Ex hoc melle ſolet peſtis amara ſequi ¶
Pꝛout refert eſopus volens oſtendere ꝙ nil poteſt pꝛodeſſe
malis quando mens pꝛaua maloꝛū non verecundatur eſſe im-
memoꝛ beneficiꝫ accepti vnde ait ꝙ lupꝰ maſticādo in gutture
ipſius os tranſuerſatū eſt Qua de cauſa miſit ad gruē ut ſuo
roſtro ipſum extraheret Gꝛus oſſe reuoluto et euulſo de fau-
cibus · peciꝫt pꝛomiſſa que multa pꝛomiſerat lupus Cui lu-
pus An non infelix Viuis munere meo? Nonne potui ꝑcide-
re collum tuū moꝛſu meo? Ergo tua vita ſit tibi munus meū
¶ De mure et murilego Dyalogꝰ centeſimuſoctauꝰdecimꝰ



Mus iuit ad murilegū ⁊ ſe ꝙplurimū exinaniuit dicēs. O excellentiſſime ſemꝑ intendo ſeruire tibi et nūꝙ̄ a te recedere: tātūmō ꝓtege me a furore muſtele Murilegus autē in ꝓtectionē eū recepit et vbiqꝫ ipſū ſecū portabat nō ꝑmittens eū a muſtela decipi Muſtela ideo fuit amaricata de eo quod faciebat cattus et eū ꝙplurimū emulabatur. Quadā autem vice mus fefellit et murilegus ipſū correxit ꝓ quo iratus mus ad muſtelam acceſſit. eāqꝫ humiliter ſalutauit dicens Magna ſunt peccata mea. vere dignus ſū puniri q̄m tibi ſub protectione catti aduerſatus fui Sic enī inter murilegum et muſtelam diſcordiā ſeminabat cum ab ipīs corrigebatur Ad poſtremū ſic eas ſimul copulauit ꝙ omnino cupiebant ſe dilaniare Dū autem ad certamen prompte gradiebant᷑ ait muſtela O ſoror quid agimus quare per hunc falſum murem volumus nos dilaniare? Melius eſt vt ipſum mactemus ꝙ de ſeculo nos delere Placuit ſermo cattulo. et ita fecerunt dicentes Qui diſcordia vtūtur iuſtū eſt ſi puniuntur Ita faciunt multi adulatores et malicioſi inter pricipes pacē habētes ꝓpter quod odibiles ſūt deo Dicitur puer. vi. Sex ſūt q̄ odit deus et ſeptimū deteſtatur anima eius. oculos ſublimes linguā mendacē. manus effundētes innoxiū ſanguinē. cor ꝑmaginās cogitaciones peſſimas. pedes veloces ad currendum in malum. et ꝓferentem mēdacia. teſtem fallacē. et q̄ ſeminat inter fratres diſcordiā Vnde eccl. xxviij. Suſurro et biling-

uis maledictus eſt · multos eñ turbauit pacē habentes Anti-
qui enim tales ſuſurrones et adulatores nō diligebant ſ; erāt
in eis magnificencia et fortitudo ad ꝓfitendū verum in ſermo
nibus Vt eñ narrat valerius li° vi° · ꝙ ōnibus ſiracuſanis ex
pectantibus exitū dioniſij tyrāni ꝓpter nimiā morū acerbita-
tē quedā mulier vltime ſenectutis orabat deos vt icolumis et
ſupſtes eſſet Quod vt agnouit ille indebitā admirans beniuo
lenciam vocauit eam inquirens quo merito ſuo id faceret Reſ-
pondit · illa certa eſt mei ꝓpoſita racio Cum eſſem puella et
haberem grauē tyrānum eo carere cupiebā Quo interfecto de
terior arcem occupauit · cuius dominacionem finiri magis ex
pectabam Te autem non pernicioſiorē habere cupimus recto
rem Timeo itaq; ne ſi fueris aſſumptus deterior in locū tuum
ſuccedat · ergo oraui pro te Maluerunt eciam antiqui phi ·
veritatem dicendo mori ꝙ̄ tacita veritate viuere Vnde de
diogene dicitur ꝙ erat vſquequaq; profitens verū · de quo ait
valerius li° iiij° ca° iij° ꝙ cum eidē lauāti olera ariſtipus dix-
iſſet · ſi dioniſio tyrāno adulari velles iſta non ederes · ymo i
quit ille ſi iſta eſſe idest edere velles dioniſio adulari neceſſe nō
haberes maluit enim olerib9 viuere et verū dicere ꝙ̄ epulis re
gijs ſaginari et eidem adulari

De quinq; agnis et lupo Dyalog9 centeſim9 decim9 non9



Agni quiqꝫ relicti a parētibus velut pupilli et orphani
a cōſanguineis et a tutoribus regebātꝛ Quadā autē
vice lupus vnū ex hȷ́s clā ad ſe vocauit dicēs Cupio
de te condolere vt de pupillo · vnde volo tibi litteras īſinuare
vt ꝓficere poſſis· verūtamē perge ṗus ad fratres tuos ⁊ dic vt
tecū veniāt ad me mecū acta confirmandum Agnus inocens
gauiſus eſt gaudio magno valde et prexit ad fratres ſuos et
hec omnia ītimauit Cui dixerunt · hoc plurimū nobis placet
ſed eamus ad tutores noſtros vt cōſulāt nobis Quibus dixe-
runt tutores Caueatis vos a tali magiſtro quia ſi ad ipſū re-
uerſi fueritis iugulabit vos Illi autem nō attēdentes ad con-
ſilium ſeniorū ad lupū acceſſerūt lupus autem videns letabū-
dus effectus eſt et in ipſos ſaliens iugulauit· et ſe cū filȷ́s ſuis
pauit dicens Male pergit et offendit qui maioribus non
credit ¶Ergo credere debemus ad ſeniorū conſiliū Quia dici-
tur Job xv° In antiquis eſt ſapiencia et in longo tēpore pru-
dencia Debemus eciā cuſtodire conſiliū nobis datū maxime
ab amicis· dicitur enī prouer· iij° Cuſtodi legem atqꝫ cōſiliū ⁊
erit vita anime tue et gracia faucibus tuis ¶Dicitur ꝙ qui-
dam agricola agricolauit terrā ſeminans in ea ſemen lini Hoc
vidēs prūdo docta et ātiqua cōgregauͭ ōnes aues ſimul dicēs
hic ager et hoc ſemē nobis mala vincula minātur vnde diſper-
damꝰ ea anteꝗ̄ creſcāt Noluerunt autē adhuc p̄mo reprehen-
debant eā imꝓperātes vanos timores Interea herba exiuit de
humo et prundo iterū monet inſtare ꝑicula Aues vero rur-
ſū deridebant dicentes prundo placat homines ſibi et blandi-
tur cantu ſuo Interim linū metitur et fiunt rethia que aues
capiebant Tunc ōnes aues cognouerūt errorē ſuū et penitu-
erūt tarde ¶Unde ille qui ſꝑnit vtile conſiliū ſumit inutile · et
ille qui nimis eſt tutus iure ſubit recħia ¶Et nota ꝙ quādoqꝫ
conſiliū vilis ꝑſone vtiliſſimum eſt et ꝙ ingenium plus valet
virtute vnde verſus Ingeniū ſuꝑat vires et ſūma prudēcia eſt
prudenti ¶ꝑut ſcribitur ꝙ aquila volans per aerem et videns
mouere teſtudinem id eſt galandrā deponit ſe ſuꝑ ipſam acci-

pitq; in pedibus At illa retraxit pedes et collū in concham ita ꝙ nullo modo poterat de ipſa comedere niſi quod volebat ſed quedam cornix hoc videns ait · licet ſis potens et rex auium neſcis tamen omnia · Audi ſecure conſilium meum·quod d ge=rit in concham valde bonus cibus eſt pro te · frange concham deferendo in altū Sic fecit et comedit cū dulcedine

De reptilibus multis dyalogus centeſimus viceſimus ·:·



Reptilia multa ſe ſup humū ſimul ſolaciabantur ad ſo=lem ſed baſiliſcus id eſt ſerpens venenoſus ut ſupra dictum eſt in dyalogo quadrageſimoprimo in mediū exiliuit clamans ·quis in duello mecum ſalire poptat veniat et pugnabo cū eo Teſtudo autem in medio proceſſit cum ipſa pugnatura Dum autem ſimul pugnarent baſiliſcus cupie=bat eam mordere et toxicare · ſed teſtudo trahebat et caput et pedes in concham ꝙ non poterat eam tangere Poſtea ve=ro extrahebat et baſiliſcum cum dentibus et vngulis aculea=bat·ſic enim victus anguis erubuit Paululum poſt denuo ſe fortificauit · et volens ſe excuſare ꝙ erat turpiter victus ait · volo me vindicare · ſi eſt inter vos aliquis preliator ve=

niat ad me et ipſū curabo Ericius autem ſpinoſus hoc audiēs
armatus ad bellū pꝛoceſſit Cū autem ſerpens eū videret cum
furoꝛe maxime aggreditur ſup eū Ericius vero ſe coꝛroboꝛās
acuit pennas ſuas et in ipſo fixit et vſqꝫ ad ſanguinem vul-
nerauit Baſiliſcus quidē confuſus meroꝛe quaſi deficiebat In
terea rana hoc videns cupiens ſe vindicare de ſerpēte ſup ipſū
aſcendit volens ipſū extinguere Anguis itaqꝫ intuens ranam
dum fatigatus et fameliſcus exiſteret ſe q̃ plurimum coꝛrobo-
rauit et eā cepit et deglutiuit dicens Vale pugnat qui pa-
ratus non eſt nec bene armatus In hoc notatur ꝙ cum cer-
nimus inimicos noſtros foꝛtioꝛes aliquātulū ſuppeditatos
nō debemꝰ aggredi ſup eos ſed ſupſedere ac videre finē rei Ait
enī ſeñ Inimicū quāuis humilem docti eſt metuere Ergo enī
letari nō debemꝰ de inimici interitu ne foꝛte ſup nos veniant
ſimilia · Vnde puer · xxiiijº · Cū ceciderit inimicus tuus noli
gratulaꝛi nec leteris ſuper īimici interitū ne ſuperueniant ī te
ſimilia Qui enī gaudet de īimici caſu cadit in illum Legitur
ꝙ quidā impatoꝛ habebat duos artifices vnum ſartoꝛē et aliū
barbitonſoꝛē Inciſoꝛ pānoꝛū odiebat barbitōſoꝛē quia impa-
toꝛ plus eū honoꝛabat Vnde accuſauit eū apud impatoꝛem ꝙ
diffamabat ipſū dicens ꝙ non poteꝛat fetoꝛem ferre flatus ip
ſius radendo ei barbam Ex hoc indignatus impatoꝛ pꝛecepit
eū pꝛoici in mare cū ſacco ad collum Hoc autē īuēs nautis
impatoꝛ amiſit anulū ſuū q̇ cadebat in mari Barbitōſoꝛ autē
coꝛrūpit nautas pecunia et cū eis tranſiuit ad alias naciones
longinquas in quibus pꝛoſperatus eſt Et emens piſcē quēdā
īuenit in viſceribus eius anulū impatoꝛis · cum quo venit ad
eum et donauit ipſum impatoꝛi excuſans ſe de crimine ſibi im
poſito Tandem pꝛo munere petijt vt inciſoꝛ pānoꝛum qui de
eius gaudebat interitu mitteretur modo vbi ipſe miſſus fue-
rat · et ſic euaſit Et īimicus qui putabat ſe victoꝛioſum inte-
rijt Vnde ſeneca Ab alio expecta alteri quod feceris ·

De homine et muliere Dyalogꝰ centeſimꝰ viceſimꝰ pͥmus



H Omo eſt ſecūdū phm̄ mens incarnata fātaſma tēpo
ris ſpeculator vite· mācipiū mortis · trāſiēs viator·
loci hoſpes· anima laborioſa· pui tēporis habitaculū
Mulier eſt ſecūdū phm̄ hominis confuſio · inſaciabilis beſtia· cō
tinua ſollicitudo · indeficiens pugna· humanū mācipiū· et vi-
ro continenti naufragium ꝑut q̄dā vir caſtus ⁊ immaculatus
quandoqȝ habere voluit colloquiū mulieris ⁊ familiaritatem ī
qua illectus et illaqueatus ſigillum caſtitatis ꝓcito amiſit At
tendēs autē ad dulcedinē verbi illius et intuēs pulchritudinē
faciei ei⁹ diſſipatus eſt dicens p Propter mulieres fracti mul
ti ſūt et vulnerati Unde ait quidam · peccati forma femina eſt
et mortis condicio · Jeronim⁹ · Janua diaboli · via iniquitatis·
ſcorpionis percuſſio nociuūqȝ genus eſt femina Idē· gladi⁹ ig-
neus eſt ſpecies mulieris Memento ꝙ thamar a fratre ſuo ſit
corrupta Memento ſemꝑ ꝙ paradiſi colonū de poſſeſſione ſua
eiecit mulier Quid fortius ſāpſone? Quid ſapientius ſalomo
ne? Quid ſanctius dauid? Omnes hij per femines ſubuerſi
ſunt Eccl xxv° A muliere iniciū factū eſt peccati Et ꝑ illā ho-
mines moriuntur Unde antiqui ab ipſis ſe cōtinuerunt ꝑut
narrat vegecius li° ij° de continēcia alexandri ꝙ cū eſſet ei vir
go eximie pulchritudinis tradita cuidā principi deſponſata ·
ſūma abſtinencia pepcit vt nec eam aſpiceret ſed ad ſponſum
remiſit Qua remiſſa mulieris ac principis mentes ſibi recōcili-
auit Cui ſimile narrat valerius · libro · iiij° · capitulo iij° de

ſcipione dicens ꝙ cum intellexiſſet ꝙ virgo eximie forme cui-
dã nobili deſponſata eſſet inter obſides qui erant apud carta-
ginẽ· poſtꝙ̃ cartago fuit ab ipſo capta vocatis parẽtib⁹ a ſpõ-
ſo inuiolatam virginẽ eis tradidit et aurum quod ꝓ redemptio
ne puelle oblatũ erat virgini in dotem ſine marito in munus
nupciale dedit per quã continenciã ⁊ munificẽciã animos illo-
rũ ſibi applicuit ¶ De mira eciã continẽcia xenocratis phi nar-
rat valerius eodem ca⁹ dicens ꝙ apud athenas quidã iuuenes
ꝓmiſerũt cuidam mulieri impudice pecuniam ſibi dare ſi ani-
mũ phi poſſet ad luxuriã inflectere Que nocte veniens iuxta
eum accubuit nec in aliquo eius cõtinenciã labefecit Et deridẽ-
tibus adoleſcẽtibus ꝙ animũ illius flectere non potuiſſet· reſ-
pondit ꝙ non ad hominem ſed ad ſtatuã ꝑrexiſſ; · vocauit enĩ
phm̃ ſtatuã ꝓpter imobilem eius continenciam

¶ De vita et morte Dyalog⁹ cẽteſimus viceſimustercius



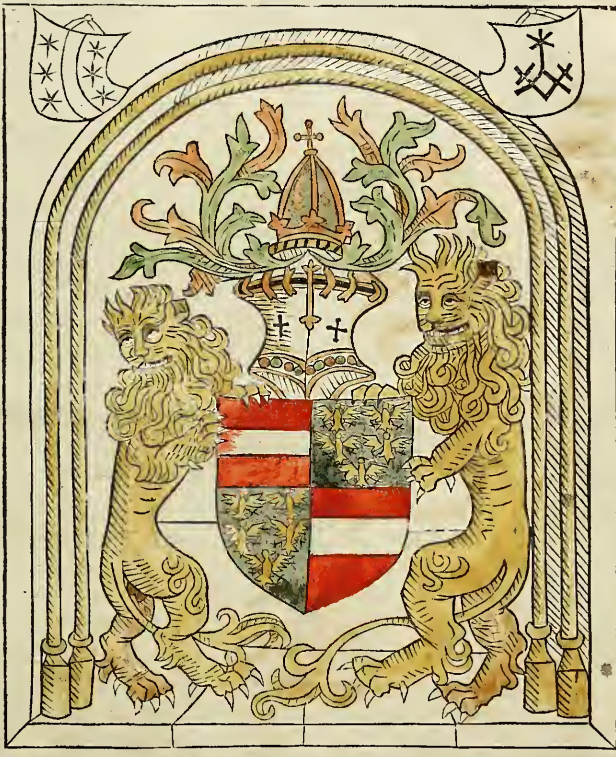
Mors eſt ſecundũ phm̃ eternus ſõnus · diuitũ pauor · pauperũ deſideriũ · icurabilis euẽtus · latro hominis fuga vite · reſolucio hominis Vita vero eſt bonorũ leticia miſerorũ meſticia ¶ Et homo quidã iuuenis formoſus diues fortis et ſanus ad mortẽ progreditur et ait O ſors ĩmutabilis miſerere mei et exaudi me · ſuppliciũ q̊d a te expecto noli emit-
tere ſed me aurum et argentum lapides precioſos municipia equos fundos predia palacia poſſeſſiones et quicquid vis tibi dabo · tãtũmodo noli me tangere Cui mors Impoſſibilia pe-

tis o frater nō ſūt petenda a deo niſi honeſta et poſſibilia ideo
qꝫ nō ſapiēter locutꝰ es Quia dicitur homini Mors vbiqꝫ te ex
pectat et tu ſi ſapiens fueris vbiqꝫ expectabis eā / Dicitur enī
pſalº lxxxviijº Quis eſt homo qui viuit et non videbit mortē?
quaſi dicat nullꝰ Vnde verſꝰ P er nullā ſortē poteris eua-
dere mortem Mors ſecat · mors necat quod carne creat Ergo
pacienter recipe me quia tibi nichil noui veni facere Ait enim
ſeneca Nemo tā imperitus eſt vt neſciat ſe aliquando nō mori-
turū tū mors cū ꝓpere acceſſerit tremit plorat Quid fles q̇d
ploras quia morieris ad hanc legem natus? Quid tibi noui ē?
Ad hanc legem natus es · hoc patri tuo accidit hoc et matri et
maioribus tuis · hoc ōnibus āte te hoc ōnibus poſt te vita enī
cū excepcione mortis data nō eſt lex vniuerſalis eſt que iubet
naſci et mori hoc autē intelligas vitā gerendo / Ait idem · de-
bemus nos portare quod nō poſſumꝰ vitare Exēplū de dauid
de filio mortuo · quia mortuus eſt quare ieiuno? Nūqͥd potero
reuocare eū? Ego vadā magis ad eū ipſe nō reuertetur ad me
Vnde nūciata cuidā phō morte filij ait · quādo eū genui īquit
moriturū ſciui Narrat valerius liº · vº · caº · xº · dicens ꝙ a-
naxagoras audita morte filij reſpondit · nichil quidē inexpec-
tatū aut nouū nuncias Ego eū natum ex me ſciebā eſſe mor-
talem a lege nature accipiendi ſpiritus et reddendi legem dici-
atqꝫ neminē mori qui non vixerit ita nec quidem viuere aliquē
qui non ſit moriturus naturaliter / Ibidē ꝙ xenophon audita
morte filij maioris natu qui ī bello ceciderat coronā tātū depo
nere contētus fuit Agebat enī ſolemne ſacrificiū · deinde pcūc
tatus quomodo occubuiſſet Et vt audiuit fortiſſime pugnātē
interiſſe · capiti repoſuit coronam et ꝑ munia quibus ſacrifica
bat teſtatus eſt maiorē ſe ex virtute filij voluptatē ꝙ̄ ex morte
filij amaritudinē ſentire Narrat Jero · ꝙ cū ſancta quedam
nobiliſſima mulier corpuſculū mariti adhuc nō eſſet humatū
duos ſimul ꝑdidit filios Rē ſum dicturus incredibilē ſed xpō
teſte non falſam Quis illā nō putaret ſparſis crinibꝰ veſte cō
ſciſſa lacere pectus incedere? lacrime quidē gutta non fluxit

ſtetit imobilis et aduoluta ad pedes xpi quaſi ipſū teneret ait·
expedita inquit ſeruitura ſū dn̄e tibi quia me a tanto onere li=
beraſti ¶ Legitur in cronicis impatorū quedā vxoꝛ octauiani
tumulauit quēdā filium ſuū nomine druſiū et licet eſſet pega=
na tamē ꝑ magnū ſenſum naturalē exiſtentē in ea depoſuit ō=
nia ſigna meroꝛis dicens Quid ꝓficit flere quod nō poteſt eui
tari et dum venerit non poteſt euitari aut reuocari? Vnde ſe=
neca Nō affligitur ſapiens liberoꝛū amiſſione nec amicoꝛū·eo
dē modo ferre illoꝛū moꝛtē quo ſuā expectat Et nō quidē me=
moꝛia moꝛtis eſt quoddā frenū refrenās hominē ne nimis ef=
fluat et diſcurrat ꝑ latitudines cupiditatū et libidinū·moꝛtis
meditacio ſūma eſt phīa vt dicit plato· ¶ Vnde dicitur in vita
iohānis elemoſinarij ātiquitus poſtꝙ̄ impatoꝛ coꝛonatꝰ erat
ſtatim ingrediebantur ad eū edificatoꝛes monumētoꝛū dicen=
tes eidem de quo vel de quali metallo iubet impiū fieri monu=
mentū tuū Inſinuātes ei vt ſciret ꝙ tanꝙ̄ homo coꝛruptibi=
lis et tranſitoꝛius eſſet vt curam haberet ſuiipſius et anime ⁊
regnū pie diſponeret et gubernaret Juxta illud eccꝉ vijº Me=
moꝛare nouiſſima tua et in eternum non peccabis ¶ Recitat al
funſꝰ in tractatu ſuo de pꝛudencia ꝙ moꝛtuo alexandꝛo cū fie
ret ſepulchꝛum aureum cōuenerunt ad eum plurimi phī // Ex
quibus vnus dixit Alexander ex auro fecit theſaurū nūc ecō=
trario aurū de eo fecit theſaurū / Alius quoqꝫ dixit Alexan=
der heri populis imperabat · hodie populi impant illi / Alius
vero dixit Heri alexander multos potuiſſet a moꝛte libera=
re · hodie ipſius mortis iacula non potuit euitare / Alius dixit
Alexander heri ducebat exercitum · hodie ab illis ducitur ſe=
pulture / Alius deniqꝫ dixit Alexander heri terrā pꝛemebat
et hodie ab eadē ꝑ̄mitur ipſe / Alius dixit Heri alexandꝛū gen=
tes timebant · hodie eum vilē reputant / Alius ſiquidem dixit
Alexander amicos heri habuit hodie equales omnes habet
/ Alius dixit Ei heri non ſufficiebat totus mundꝰ · hodie ſepul
tura quinqꝫ pedum eſt cōtentus / Si quis iſta cōſideraret dictis
modis ſe refrenaret // Dicitur de viuente homine ꝙ quaſi ſter=

quilinum in fine ꝓdetur Job xx.º Jdeo precipitur eccli· xxvi·
Memento finis Melius ē ad domū luctus ire ꝙ̄ ad domū con-
uiuij Jbi enim finis cunctorū āmonetur hominū et viuens co=
gitat quid futurū ſit ei ꝙ ſimili fine claudendus ſit Eccli· vij·
Jdcirco attendite et conſiderate ꝙ ī morte cuiuſcūq; naſus fri
geſcit·dentes nigreſcūt · facies palleſcit · vene et nerui corpis
rūpuntur · cor ut dicitur pre nimio dolore diuiditur · omnia
mēbra tanꝙ̄ lingna et lapides areſcūt Nichil in mūdo tā abho
minabile et tedioſum ſicut cadauer mortui Jn aquis nō ꝓicit²
ne aque inficiātur Jn aere nō ſuſpenditur ne aer corrumpatur
ſed ſicut venenū peſſimū in foueā proicitur · et ne āplius vi=
deatur terra ſup ipſum velociter tumulatur Ecce gloria mūdi
qualiter clauditur Clauditur in fouea fetidiſſima vbi eius cor
cito marceſſit · emarceſcūt oculi in ſua fortitudine · aures ca=
dunt de capite·naſus extirpatur de facie · lingua putreſcit in
ore·cor eius crepat in corpe Sed heu heu michi dnē Quid ocu
li delectabuntur videre pulchra · aures audire vana·naſ⁹ odo
rare ſuauia · lingua loqui turpia et īutilia·os deguſtare dul=
cia ·cor cogitare vana ⁊ vilia. Vnde Ber· Quid ſupbis puluis
et cinis· cuius conceptus culpa·naſci miſeria·viuere pena · et
mori āguſtia ·Precipue enim cū miſer homo ad mortē uel ad
ſenectutē declinat cor ei⁹ concutitur·caput affligitur·languet
ſpiritus · fetet anhelitus· facies rugatur· ſtatura curuatur·ca
ligant oculi ·vacillant articuli · nares defluūt ·crines deficiūt·
dentes putreſcunt·vires amittit·modo letus·modo triſtis mō
infirmus efficitur O condicio miſera·quare nō aduertis ꝙ̄ mi
ſerabilis ſit hec vita. Conſidera ergo genitores ⁊ paternos ⁊ ā
teceſſores cū non eos inuenies Et ut Ber Dic michi vbi ſunt
amatores mundi qui ante pauca tēpora nobiſcū erant · nichil
ex eis remāſit niſi cineres Et ideo dic michi queſo vbi ſūt baro
nes vbi principes vbi primates · certe quaſi vmbra pertranſi=
erunt et in nichilū redacti ſunt Jdem aug⁹ Vade ad ſepulturā
accipe oſſa et diſcerne ſi potes quis dn̄s · quis ſeruus · quis
pulcher quis deformis · quis ignobilis quis nobilis · quis ſa=

piens quis ydeota et de hoc non poteris recognoſcere · vñ cogi
ta vnde veneris et erubeſce · vbi es et ingemiſce · quo vadis ꝛ
ꝑtimeſce vt ſuperius venire valeas vnde expulſus es Quod
nobis preſtare dignetur ille qui ſine fine viuit et regnat ꝑ om-
nia ſecula ſeculorum A M E N



Preſens liber Dyalogus creaturarum appellatus iocundis
fabulis plenus Per gerardum leeu in opido goudenſi inceptꝰ
munere dei finitus eſt Anno domini milleſimo quadringente-
ſimo octuageſimo menſis iunij die tercia
G LEEV

92

doubtful; outsig. 6 leaves

Two blanks cut away and some tears in a few leaves mended, otherwise perfect.

— Bernard Quaritch Ld.

22758

Perfect 6